

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

AJAKIRJANDUSE KVALITEEDI KRITEERIUMID MAAKONNALEHES PÄRNU POSTIMEHE NÄITEL

Bakalaureusetöö(8AP)

Asso Puidet
Juhendaja: Dotsent. Halliki Harro-Loit

Tartu
2007

SISUKORD

Sisukord	2
Sissejuhatus	5
1. Teoreetilised lähtekohad	8
1.1 Lahenduseks kodanikuajakirjandus?.....	11
1.2 Toimetuse struktuur.....	14
1.3 Töö allikatega.....	16
1.4 Kogukonna mõju uudisloomele.....	19
2. Metodoloogia	22
2.1 Kvantitatiivne sisuanalüüs.....	22
2.2 Allikate kvantitatiivanalüüs.....	25
2.3 Süvaintervjuud.....	27
2.4 Juhtumianalüüs.....	29
2.5 Toimetuse struktuuri ja töö analüüs.....	29
3. Pärnu Postimehe toimetuse ja töökorraldus	31
3.1 Pärnu Postimehe struktuur.....	31
3.1.1 Reporterite arv ja koormus.....	35
3.1.2 Ajakirjanike demograafiline jagunemine.....	36
3.2 Toimetuse töötajate tööülesanded.....	37
3.2.1 Reporterite töö Pärnu Postimehes.....	37
3.3 Töö allikatega Pärnu Postimehes.....	39
3.3.1 Allikate mõju.....	46

3.4 Toimetuse seotus kogukonnaga.....	48
3.5 Toimetaja roll loo sisu määramisel.....	49
3.6 Produtsendi võim lehe sisu üle.....	50
3.7 Töökorraldus.....	51
3.7.1 Koosolek.....	51
3.7.2 Tööpäev.....	52
3.8 Juhendamine.....	54
3.8.1 Teadetetahvel.....	55
3.8.2 Uudiskiri.....	56
3.8.3 Võistlused.....	57
3.8.4 Töögrupid.....	57
3.8.5 Reporterist treener.....	59
3.9 Tabelid ja diagrammid.....	60
3.9.1 Toimetuse koosoleku transkript.....	64
4. Kvantitatiivne sisuanalüüs.....	75
4.1 Lugude päritolu.....	75
4.2 Lühiauudiste, A-lugude ja B-lugude suhe.....	76
4.3 Sisu varieerumine.....	77
4.4 Lugude jagunemine vormi järgi.....	79
4.5 Allikate kasutamine.....	80
4.5.1 Allikate arv.....	82
4.6 Diagrammid.....	83

5. Allikate kvantitatiivanalüüs.....	86
5.1 Diagrammid.....	88
6. Empiiriline osa.....	92
6.1 Juhtumi analüüsid.....	92
6.1.1 Debatt – alakasutatud žanr Pärnu Postimehes.....	92
6.1.2 Juhtum Rüülit tänavaga.....	93
6.1.3 Apartementhotell September.....	96
6.2 Konflikt allikate ja avalikkuse huvi vahel.....	99
6.2.1 Kogukond vs. lumekoristajad.....	99
6.3 Mida kogukond arvab Pärnu Postimehest.....	100
6.4 Intervjuu ajakirjanikega.....	105
6.4.1 Intervjuu Anniki Leppikuga.....	105
6.4.2 Intervjuu Teet Roosaarega.....	124
7. Kokkuvõte ja järeldused.....	153
8. Summary.....	158
9. Kasutatud kirjandus.....	160
10. Lisad.....	162
10.1 Kvantitatiivse sisuanalüüsi diagrammid.....	162
10.2 Allikate kvantitatiivanalüüs diagrammid.....	178

SISSEJUHATUS

Käesolev uurimustöö esitab küsimuse, kas maakonnalehed suudavad oma piiratud ressursside tingimustes toota kvaliteetajakirjandust. Eelkõige kvaliteetajakirjanduse võimu kontrollivat suunda, mida tuntakse ka termini *watchdog* (vahikoer) järgi ning kvaliteetajakirjanduse, 1990nendate alguses tekkinud sotsiaalset, kogukonnale orienteeritud suunda *public journalism*, mida mõnikord vastandatakse vahikoera kontseptsioonile mõistega *good neighbour* (hea naaber). Kõikide maakonnalehtede uurimise asemel, keskendun kodumaa suurimale maakonnalehele – Pärnu Postimees.

Uurimisküsimused

Kas Pärnu Postimehel jätkub inimressurssi selleks, et toota kvaliteetajakirjandust?

Vähene reporterite arv võib sundida ajakirjanike keskenduma vaid jooksva lehenumbri täitmisele, nii et neil ei jää aega (*aja* kirjanikule ehk kõige kriitilisem ressurss) minna süvitsi teemadega, mille uurimine nõuab rohkem kui ühe päeva, võib-olla koguni nädalaid või kuid?

Kas ja millised on kogukonna mõjud ajalehetootmisele suhteliselt kitsas kogukonnas?

Väikses kogukonnas on selle liikmete mõju lehetootmisele liialt tugev selleks, et oleks võimalik ilma huvide konflikti sattumata viljeleda uurivat ajakirjandust. *Public journalismi* asemel tegeletakse hääleka vähemuse huvide kajastamisega.

Kas ja kui palju lastakse ennast allikatest juhtida?

Väikesest kogukonnast tingituna on ajakirjanikel tekkinud ka suhteliselt kinnised ja piiratud allikate ringid, mistõttu on nad kapseldunud teemade valikul kindlatesse, oma allikate poolt etteantud raamidesse ning seeläbi on pärsitud teemade aktiivne otsimine.

Milline on kompromiss meediaettevõtte majandus ja kogukonna huvide vahel?

Samuti tekib väikses kogukonnas oht, et kallilt toodetud kvaliteetajakirjandusele ei jätku piisavalt turgu ning lehe läbimüük kärub, mistõttu oleks ehk kasulikum viljeleda peaaesjalikult *infotainment* tüüpi ajakirjandust.

„Kvaliteetajakirjandus on piltlikult öeldes nagu keedetud juurviljad. Me teame küll, et juurvili on kasulik, aga parema meelega sööme punast liha ja friikartuleid. See on ebatervislik, aga nii

see on. Sama on meediaga. Kui leht on igav, ilma mahla ja vürtsideta, kas te ostaksite seda?” (Kärmas 2006).

Muidugi, kvaliteetajakirjandus, ei tähenda *a priori* igavat ajakirjandust. „Igav” on üldse subjektiivne hinnang. Kuid siiski, lähtudes sellest subjektiivsest hinnangust, **Kas Pärnu Postimehe ajakirjanikel ikka jätkub motivatsiooni tegelemaks kvaliteetajakirjandusega?** Kui sellele pakuvad alternatiivi lihtsamini kättestulevad ja kergemini mahamüüdavad teemad? Kas ollakse pigem orienteeritud kvantiteedile kui kvaliteedile?

Ehk siis uurimusküsimusi lühidalt kokku võttes: **kas Pärnu Postimehes on võimalik viljeleda kvaliteetajakirjandust tingimustes, kus potentsiaalselt napib selliseid ressursse nagu tööjõud, aeg, motivatsioon, allikad ning kogukonna huvi. Ning milline on kompromiss meediaettevõtte majandushuvide, kogukonna huvide ning ajakirjanike eneste huvide/võimaluste vahel.**

Uurimismeetodid

Püstitatud küsimustele vastuse leidmiseks, defineerin ja tutvustan teoreetilises peatükis esmalt, mis on üldse *public journalism* ehk rahvaajakirjandus, ning kuidas seda kogukonna huvides saab ja peaks rakendama.

Seejärel, saamaks ülevaadet Pärnu Postimehe praegusest ressursside kasutusest ning olemasolevates tingimustes toodetavast väljundist, analüüsin, lähtudes teoreetilises peatükis toodud kontseptsioonidele, nii kvantitatiivselt kui kvalitatiivselt toimetuse struktuuri, töökorraldust ja kokkupuutepunkte kogukonnaga. Samuti mõõdan, mis teemadel ja kui tihti Pärnu Postimehes kirjutatakse.

Hindamaks kogukonna mõju lehele, vaatan ka kui palju on nende lugude kirjutamisel allikaid kasutatud ning kes on need allikad: ametnikud, spetsialistid, tavakodanikud, poliitikud kirjalikud allikad.

Ajakirjanike töövõtete, nagu informatsiooni otsimine, allikate kasutamine ning suhted kogukonnaga, kohta annavad selgust süvaintervjuud. Juhtumianalüüsi kasutan selleks, et tuua konkreetseid näited kodanikuajakirjanduse õnnestunud ja ebaõnnestunud kasutamisest.

Uurimustöö eesmärk

Eelkõige on püstitaud küsimuste lahendamine motiveeriva ning suunda näitava tähendusega. Selgub, et kvaliteetajakirjandust ei olegi võimalik Pärnu Postimehe taolises meediaettevõttes teha, tuleb meediaettevõtte kasutuses olevad ressursid reorganiseerida nõnda, et need annaks maksimaalse tulemuse tootmaks seda ajakirjandust, mis on antud oludes võimalik.

Kui aga uurimustulemused näitavad, et kvaliteetajakirjanduse tootmine siiski on maakonnalehes, kasvõi siis teoreetiliselt, võimalik, tuleb meediaettevõttel otsustada – kas seda soovitakse viljeleda, ning kui jah, siis jällegi optimeerida vastavalt toimetusesiseste ressursside kasutust.

Samuti võib käesolev töö olla abiks ajakirjandustudengile, kes tuleb esimest korda Pärnu Postimehesse praktikale. Töö annab ülevaate toimetuse struktuurist, selle töötajatest ning sellest, mis tüüpi artikleid lehes kirjutatakse ja millest vajaka jääb.

Inimesed, kellele see töö oleks jäänud kirjutamata:

Eelkõige tahaksin tänada oma juhendajat Halliki Harro-Loitu, kes uskus minusse ka siis, kui ma seda ise enam ei teinud. Pärnu Postimehe tegevtoimetajat Iira Igastat, kes mulle kuu aega enne eelkaitsmist meelde tuletas, et bakalaureuse töö vajab tegemist. Pärnu Postimehe peatoimetajat Hannes Kuusmad, tänu kelle mõistvale suhtumisele ning osavale *lobytööle*, õnnestus mul tööjuurest kuu aega õppepuhkust võtta. Pärnu Postimehe uudistetoimetuse juhatajat Teet Roosaart ning reporter Anniki Leppikut, kes leidsid kiire töö kõrvalt aega mulle intervjuu andmiseks. Suured tänud ka retsensent retsensent Erika Pravele optimistliku hinnangu eest minu bakalaureuse tööle.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Ajakirjandusliku kvaliteedi kriteeriumid kohaliku ajalehe jaoks

Tartu Ülikooli õppejõud, ajakirjandusprofessor Lauk (2006) tsiteeris Tallinnas 16.-17.novembril 2006 toimunud interdistsiplinaarsel teaduskonverentsil "Kriitika diskursus: minevik ja tänapäev" oma ettekandes Meediakriitika: mis? milleks? kuidas? Briti ajakirjanikku, kirjanikku ja ajakirjandusõppejõudu David Randalli, kes alustab oma raamatut „The universal Journalist” (1996) umbes niisuguse mõttega: „*Pole olemas sellist asja nagu lääne ajakirjandus või vene, ameerika, briti, soome ajakirjandus. On ainult hea ja halb ajakirjandus. Pole olemas ka liberaalset, natsionalistlikku, feministlikku, sotsialistlikku või reformistlikku ajakirjandust, vaid üksnes hea ja halb ajakirjandus. Samuti pole selliseid asju nagu kvaliteetajakirjandus, rahvalik ajakirjandus, suureformaadiline või tabloidajakirjandus, kommertslik või alternatiivajakirjandus. On ainult hea ja halb ajakirjandus. Ja mõlemad on universaalsed, nad ei tunne piire ning nad võivad rääkida mistahes keeles*” (Meediakriitika: mis? milleks? Kuidas? 2007).

Kuid mis on siis Pärnu Postimehe jaoks hea ajakirjandus? Kas see on ajakirjandus, mis aitab lehte müüa? Või on see ajakirjandus, mis kirjutab teemadel mida lugejad lugeda tahavad? Või on see ajakirjandus, mis kirjutab teemadel mida lugejatel oleks vaja teada. Ehk siis teemadel, mis nõuavad ajakirjanikupoolset initsiatiivi. Teemasid, mille ajakirjanik kogukonnale arutamiseks ette annab, lähtudes oma arusaamisest, et see võiks olla kogukonnale vajalik?

On see **heanaaberlik** lehetootmise viis ehk hoolimine kogukonnast, kõnelemine huvitavatest inimestest ja gruppidest, kogukonna probleemide mõistmine ning neile probleemidele lahenduse pakkumine.

Või on see **vahikoeralik** lähenemine, mis tähendab pigem kogukonna lihtliikmete asemel keskendumist võimupositsioonil olevate inimeste tegevuse järgi valvamisele. Viimast lähenemist peavad olulisemaks just ajakirjanikud.

Mitmed uuringud kinnitanud, et lugejad ootavad ajakirjanduselt eelkõige just heanaaberliku rolli täitmist. Seda eelkõige just vähemkindlustatud ja vähem haritud osa ühiskonnast (Poindexter et al. 2006: op cit 78, 79).

Kvaliteetajakirjanduseks võib pidada ajakirjandust, mida tehes lähtuvad meediatöötajad valikute tegemisel sellest, mis on ühiskonnale oluline. Ajakirjandus, mis keskendub kasumi teenimise kõrvalt ka vähekindlustatud kogukonnaliikmete probleemide kajastamisele ja võimaluse korral lahendamisele. Ajakirjandus, mis ei kirjuta mõrvast või korruptsioonijuhtumist mitte ainult seepärast, et lehe läbimüüki suurendada, vaid ka seepärast, et mõjutada kogukonna avalikke hoiakuid. Kõmu tekitamise kõrval tuuakse lugudesse sisse ka laiem sotsiaalne mõõde ehk siis küsimusele „Mis toimus?” lisatakse ka küsimus „Miks toimus?” Ei keskenduta vaid sündmusele vaid vaagitakse ka põhjusi. Fookusesse ei võeta mitte ainult isik, vaid grupp, ei tooda välja vaid fakti, mis aitab lugu „müüa” vaid näidatakse ka fakte, mis aitavad juhtunut selgitada.

„Uudisloome põhiliseks mootoriks ja väljundi kujundajaks: on poliit-ökonomilised ajendid, organisatsioonipõhised ajendid ja kultuuriruum” (Lau 2004: 694). Siin võib saada otsustavaks üks tegur või nende kõigi koosmõju. Alternatiivseks võimaluseks oleks jagada uudisloomet mõjutavad faktorid kaheks: välisteks ja sisesteks. Faktorid nagu omanike huvid, valitsuse määrused, tehnilised ja logistilised nüansid, ajalehe suurus ja muud taolised, on välised faktorid. Ajakirjanike ametialased oskused, ideoloogia ja väärtushinnangud oleks sisemised tegurid ehk need, mis tulenevad ajakirjanikest endist (Lau 2004: 695).

Meediaettevõtted on reeglina siiski kasumit taotlevad organisatsioonid ja peavad arvestama nii reklaamimüüjate huvidega kui lehe läbimüügiga, teisalt sisu toomise kuludega. Et *infotainment* sisaldab ainult üldisi fakte kajastatava teema kohta (Wikipedia 2007) ega lähe süvitsi, siis võtab loomeprotsess ka sellevõrra vähem aega. Kui ajakirjanikul kulub vähem aega ühe teema peale, saab meediaorganisatsioon kasutada teda järgmiste teemade kajastamisel, seega hoitakse pehmete uudiste kirjutamisel kokku ka inimressurssi. Ning kui arvestada seda, et pehme uudis „müüb” paremini, on seda ka majandulikult tulusam toota. Ehk minimaalse kuluga, maksimaalne tulu.

„Asjast mitte huvitatud inimeste puhul on, lähtudes Jamisoni ja Baumi(2004) tähelepanekust, mõttekam oluliste teemade edasiandmiseks kasutada pehmeid uudiseid kui traditsioonilisi kõvu uudiseid.” (Plasser 2005: 50).

Kui kirjutada vaid elitaarsetel teemadel, mis puudutavad näiteks vähemuses olevaid kogukonnaliikmeid, kes ise lehte ei osta, või keskendutakse näiteks vahikoera rolli liialt

sügavalt sisse elades ainult kuivadele ja kõvadele majandus ja poliitika uudistele, võivad lugejad lehe vastu huvi minetada.

Kui lugeja kaotab huvi, kukub ka lehe tiraaž, mida panevad tähele reklaamimüüjad, kes hakkavad seepeale mõnes muus kanalis reklaami müüma, kus see jääb suuremale auditooriumile silma. Et reklaamimüük on lehele üks suuremaid sissetulekuallikaid, siis mõjutab reklaami ära langemine ka otseselt lehe majanduslikku seisut. See aga omakorda hakkab mõjutama juba ajakirjanike tööd. Kui ei ole raha palga maksmiseks, tuleb osad ajakirjanikud koondada. See jälle omakorda seab teised ajakirjanikud suurema koormuse alla, jättes neile veel vähem aega uuriva ajakirjandusega tegeleda ning sunnib neid keskenduma vaid jooksvatele uudistele ja seda võimalikult lihtsal moel, ehk siis uudiste otsimise asemel keskenduvad ajakirjanikud pigem pressiteade ümberkirjutamisele.

Et taolist musta stsenaariumit vältida, peab meediaettevõtte enda ja eelkõige kogukonna käest küsima – millist ajakirjandust me tahame.

Lisaks tahtmisele, tuleb meediaorganisatsioonil eneselt küsida: millist ajakirjandust meie piiratud ressursid (aeg, ruum, raha, motivatsioon, teadmised) teha võimaldavad? Kas toimetuse töökorraldus võimaldab tegeleda kvaliteetajakirjandusega? Kas ajakirjanike isikuomadused ja tööharjumused võimaldavad kvaliteetajakirjandusega tegeleda? Kas žurnalistidel on tahtmist keskenduda teemadele, mille materjali kogumine võtab võib-olla nädala jagu aega või peavad nad mugavamaks pressiteadete põhjal kiiresti uudiste kirjutamist?

Töökorralduslikult tuleks mõelda, kas äkki ei peaks heanaaberliku kontseptsiooni kasutamiseks looma juurde töökohti ning arendama toimetuse sisekommunikatsiooni ja analüüsi. Otsima võimalusi lähema kontakti loomiseks kogukonnaga – näiteks kasvõi läbi küsitluste või ürituste. Ehk forseerida heanaaberliku kontseptsiooni kasutuselevõttu läbi uute rubriikide loomise lehte?

Igal juhul tuleks meediaettevõttel turul läbilöömiseks ning kogukonna teenimiseks leida kompromiss majandushuvid, kogukonnahuvid ja ajakirjanike huvid/võimaluste vahel. Kogukonnahuvid eest seismiseks peaks meediaettevõtte selgeks tegema, millised on need kriteeriumid, millele vastab kvaliteetajakirjandus kohaliku lehe jaoks. Ehk, mis on hea ajakirjandus.

1.1 Lahenduseks kodanikuajakirjandus?

Heanaaberliku ajakirjandust võib vaadelda ka kui rahvaajakirjandust (*public journalism*) või kodanikuajakirjandust (*civic journalism*). Rahvaajakirjanduslik liikumine sai alguse 1990nendate esimesel poolel ning selle eesmärgiks on muuta arusaama nagu oleks ajakirjanikud ja nende auditoorium vaid sotsiaalsete protsesside vaatlejad. Selle asemel püüeldakse sinna poole, et lehelugejatest saaksid osalised neis protsessides. See on uskumus, et ajakirjandusel on olulisem roll kui pelgalt uudiste edastamine ja faktide paiskamine lugejate ette. Selle asemel, et kohelda lugejaid kui tarbijaid ja informatsiooni kui kaupa, proovisid mõned meediaorganisatsioonid tekitada tekstidega kogukonnasiseseid vestlusringe. (Haas & Steiner 2006: 239). Esialgu rakendati rahvaajakirjanduslikke töömeetodeid valimiste ajal, seejärel hakati lahkama üldisi kogukonna probleeme ning siis juba spetsiifilisi, erinevate kogukonnagruppide, probleeme (Friedland & Nichols 2002).

Rahvaajakirjandus, „hea naabri” kontseptsiooni kohaselt kuulab kodanike häält ja selgitab välja mida nad tahavad teada, kogudes seda teavet pigem tavakodanikelt kui poliitikutelt, ekspertidelt ja ametnikelt (Haas & Steiner 2006: 240).

„Ajakirjanduse ja demokraatia koostöö on kõige parem kui uudised, informatsioon ja ideed voolavad vabalt; kui uudised kajastavad laiaulatuslikult kõigi kogukonnakihtide elu ja kultuuri; kui avalik arutelu on võimendatud; ja kui uudised aitavad inimestel funktsioneerida kui poliitikaelus kaasaráákijad, poliitika tegijad, mitte aga pelgalt poliitika tarbijatena.” (A Declaration for Public Journalism 2003: 1).

Küsimus on selles, kas lehes tekitada keskustelusi ühiskonna koorekihi jaoks olulistel teemadel või kogukonnale laiemale osale olulistel teemadel.

Näiteks ilmub Pärnu Postimehes reeglina neli korda nädalas teisel küljel kahel veerul intervjuu, kus ajakirjanik küsitleb mõnd ametnikku, poliitikut või eksperti. Kui olulised need teemad kogukonnale on, ning millisele sotsiaalsele grupile, on iseasi.

Tavaliselt teeb intervjuu ajakirjanik, kes leiab, et mõningat temale teada olevat teemat on mingil põhjusel parem esitada intervjuuna. Näiteks juhul, kui puudub otsene uudisväärtus, on tegemist üldisema teemaga või liiga komplitseeritud teemaga, mis kontsentreeritult võib jääda

lugeja jaoks segaseks või mille kokkusurumisel on oht, et mingid nüansid jäävad kajastamata. Samuti on need intervjuud mõnikord täienduseks või järelkajaks uudiskülgedelt läbi käinud teemadelt.

Nõ. kogukonna lihtliikmetel on võimalus suu puhtaks rääkida lehe arvamusküljel. Seal on neile selleks tavaliselt üks veerg, kuhu pressitakse kaks või kolm lugeja kirja. Ülejäänud osa arvamusküljest täidab juhtkiri, ning tavaliselt üks-kaks pikemat artiklit jällegi poliitikutelt, ametnikelt ja ekspertidelt. Ehk siis suuresti toimub suhtlemine arvamusküljel samuti ülalt alla. Kuid mitte alati. Ei ole harv juhul kui seda pinda kasutatakse poliitiliseks debatiks. Ehk siis väitlevad omavahel erinevate erakondade kõneisikud. Sõnavõtte sisu võib olla suunatud vastulausena oponentidele kui selgitusena lihttrahvale.

Ning kui reakodanik räägib, siis toimub see üldiselt alt üles ehk abipalvena võimu poole. Näiteks 27. aprilli Pärnu Postimehes kirjutab keegi T. Liiv: „*Pärnu Postimees kirjutab 18. Aprillil autode valesti parkimisest. Tahaksin väljendada muret parkimise üle Riia maantee 119 ja 121 maja ees* (Liiv 2007).

Sammuke rahvaajakirjandusele lähemale liiguti Pärnu Postimehes käesoleva aasta alguses, kui hakati aktiivselt integreerima lehe veebikeskkonda ja paberväljaannet. Nimelt kui mõni paberväljaandes ilmunud teema tekitas lehe internetiküljel elava arutelu, ning kommentaariruumis esitati küsimusi või pretensioone, siis nopiti ajakirjaniku kõige parema äranägemise järgi sealt konstruktiivsemad välja ning esitati need vastava ala ametnikule vastamiseks. Vastused koos küsimustega aga avaldati järgmise päeva paberväljaandes. Ehk siis näide sellest, kuidas ajakirjandus aitab kogukonna liikmetel linnavõimule lähemale pääseda.

Mõned õpetlased ja kodanikuajakirjanduse suhtes kriitilised ajakirjanikud leiavad, et ajalehele ei ole sobiv lahendusi välja pakkuda. Et ajakirjanikud kipuvad ülehindama oma rolli poliitiliste sündmuste mõjutajatena. Ehk siis nad võivad küll mingi lahenduse välja pakkuda, kuid see ei rakendu nii ehk nii, kui see ei ühti just poliitikute tahtega.

Kodanikuajakirjanduse suhtes skeptilised ajakirjanikud aga leiavad, et säärane seotus kompromiteerib nende sõltumatust ja hägustab piiri sündmuste objektiivse kajastamise ja poliitilise kaasarääkimise vahel. Mistõttu on ajakirjanikud sunnitud poliitilise või mõne muu konflikti puhul poole valima. See omakorda sunnib neid vältima komplekssete ja keerukate probleemide käsitlemist sest seal ei pruugi ühest lahendust ollagi.

Neile argumentidele tuginedes väidavad mõlemad pooled, et lahendusi pakkugu ja viigu ellu ikkagi tegevpoliitikud ning institutsioonid (Haas & Steiner 2006: 248). Ent, hea naabri roll ei olegi rääkida jõupositsioonilt ning konkreetseid otseseid lahendusi pakkuda. Selmet, et näljasele kala anda, osta talle hoopis ritv ning õpeta õngitsema.

Ehk siis heanaaberlik ajakirjandus peaks selgeks tegema probleemi olemuse ja ulatuse ning siis vastavalt vajadusele andma selle vastavale kogukonnaosale lahendada. Ajakirjandusel oleks vaid tagant utsitav ja vajadusel uut infot etteandev roll, kuid samas taandatakse end otsuse langetamisest (Haas & Steiner 2006: 249).

Ehk siis võrreldes vahikoera lähenemisega, hea naaberlik ajakirjandus, selle asemel, et probleem vaid päevavalgele kiskuda, ning poliitikutel selgitusi võtta ja ekspertidel lahendusi dikteerida lasta, ning sellega kogu loole punkti panna, ta hoopis tõstatab probleemi ja püüab kaasata kogukonda selle lahendamisele.

Kui muu ei aita, tuleb hakata mingit teemat *haipima*, ehk siduma konkreetset probleemi teiste teemadega, tuua sisse uusi nüansse ja muuta seeläbi probleem laiemaks. Intensiivne meedia tähelepanu mitte ainult ei tõmba inimeste tähelepanu probleemile vaid ta toob ka välja erinevad perspektiivid probleemi lahendamiseks (Vasterman 2005:516).

Mõned küünilised õpetlased on väitnud, et kodanikuajakirjandus on pelgalt marketingistrateegia ning empaatia kogukonna vastu teenib pigem ajakirjandusmagnaatide finantshuvi, kui kodanike vajadusi (Haas & Steiner 2006:242).

Seda võib ka nii vaadata, sest kui leht lahkab ühiskonnas olulisi teemasid, on ka lugejate huvi selle vastu suurem, mistõttu on võimalik suurendada lehetiraaži. Eriti vaadates seda meedia haipingu perspektiivist. Selle asemel, et probleeme lahendada, tekitatakse neid kunstlikult juurde või võimendatakse. Näilise reaalsuse peegeldamise asemel, hoopis luuakse seda. Ent kas eesmärk mitte ei pühitse abinõu? Teinekord on vaja ühiskonna paremaks muutmiseks pisike probleem suureks puhuda.

Kui 2005. aasta jaanuaritormi ajal kutsus Pärnu Postimehe toimetuse reporterid pühapäeval erandkorras tööle, et esmaspäeval erileht välja anda, siis kas seda tehti seda soovist inimesi informeerida või selleks, et lehte müüa? Ilmselt lähtuti mõlemast. Kogu tiraaž sai mõne tunniga läbi müüdud ja samas sai ka inimeste infonälg rahuldatud.

1.2 Toimetuse struktuur

Organisatsiooni võib defineerida kui sotsiaalset, formaalset ja majanduslikku ühendust, mis annab tööd meediatöötajale meedia sisu loomiseks. Meediaorganisatsiooni põhiliseks eesmärgiks on edastada piiratud aja ja ruumi oludes parimat võimaliku tulemust kõige efektiivsemal moel. Selle ülesande täitmiseks peab meediaorganisatsioon jagama kohustusi ning arendama struktuuri nõnda, et selle liikmed saaksid koostööd kõige optimaalsemal moel (Esser, 1998: 376).

Ehk siis organisatsiooni struktuur on see, mis mõjutab meediaorganisatsiooni väljundit. Struktuuri alusel võib jagada meediaorganisatsioonid kaheks suuremaks tüübiks: Anglo-Saksi tüüpi organisatsioon ning Saksa tüüpi organisatsioon. Põhiline erinevus nende kahe vahel on tööjaotus *versus* multifunktsionaalsus (Esser, 1998: 375).

Kui Briti ja Ameerika uudistetoimetused soosivad tsentraliseeritud toimetust laia tööjaotusega siis Saksamaal kasutatakse reeglina detsentraliseeritud tööruumi. Mis tähendab toimetuse jagunemist paljudeks väiksemateks võiks öelda isegi autonoomseteks sektsioonideks, millest igaühel on täita oma roll lehe kokkupanekul.

Anglo-Saksi uudisruumi, kus ajakirjanike töö on tugeva toimetaja kontrolli all, on võimalik toimetajal näha lehte tervikuna. Ta märkab, kui leht muutub kas liiga kurjaks või vastupidi passiivseks või kaotab lugejatega sideme (Esser 1998: op cit 394,395).

Teine positiivne aspekt Anglo-Saksi tüüpi toimetuses on, et iga töötaja saab keskenduda sellele, milles ta kõige parem on. Organisatsioon ise kaitseb töötajat endale lisakohustuste võtmise eest.

Kolmandaks tagab selline ülalt alla suunatud juhtimine parema kontrolli organisatsiooni üle, mis võimaldab seda lihtsama vaevaga vajadusel uuele kursile suunata. Ehk siis kiiremini reageerida muutustele kogukonnas.

Anglo-Saksi mudelil on ka miinuseid. Tänu laialdasele tööjaotusele, on neil vaja ka rohkem töötajaid. Kui iga lugu käib läbi viie-kuue inimese, enne kui see trükki jõuab, kaotatakse sellega üht olulisemat ressursi ajakirjanikutöös – aega.

Teiseks ei ole ju toimetuse juhid need, kes allikate seas ringi ja materjali korjavad ning toimetuse välist elu lähedalt näevad. Ei, need on reporterid. Aga kokku panevad Anglo-Saksi meediaruumis lood just toimetajad. Seetõttu võib ajakirjandus lugejaskonnast kaugeneda. (Esser 1998: 396).

Saksa meediaruum annab oma töötajatele suurema vabaduse, millega aga kaasneb ka suurem vastutus, kui nende Anglo-Saksi ametivendadel (Esser 1998: 375).

Saksa uudisruumis peab ajakirjanik ise omale teema leidma, selle kokkukirjutamiseks materjali koguma, seisma hea selle eest, et fotograaf tema lugude juurde pildid teeks, nende piltide järgi sobiva välja valima, ning pildile allkirja kirjutama.

Näiteks *redakteuri* tööülesandeks Saksamaal on: kirjaliku materjali ja fotode korjamine, hindamine ja väljavallimine, ning avaldamiseks ettevalmistamine. Oma tekstidele ja nende juurde käivatele piltidele allkirjade kirjutamine. Tegelemine lehe planeerimisega või planeeringu koordineerimisega.

Sama töö jaoks läheb Briti meediaruumis vaja vähemalt nelja ametimeest: reporterit, küljetoimetajat, juhtkirjutajat ja kujundajat (*page planner*) (Esser 1998).

Selline suur ja suhteliselt lõdvalt kontrollitud loomevabadus võimaldab ajakirjanikul kujundada oma enda stiil. Samas anda uudislugudes edasi ka oma arusaami ja vaateid asjadest – kasvõi siis kaudselt läbi suunatud küsimuste allikatele.

Anglo-Saksi ajakirjandust, kus reporterite tööks on vaid info kogumine, vaadatakse tihti kui uurivat tüüpi ajakirjandust. Saksa stiilis ajakirjandus aga põhineb suuresti agentuuride infole ja reporterite arusaamistele (Donbach, 1995) (Esser, 1998: 394).

Saksa tüüpi ajakirjanduses oleneb tulem ja see kas viljeletakse kvaliteetajakirjandust või ollakse agentuuride häälekandja, suuresti ajakirjanikust, tema tööstiilist, südametunnistusest ning ametialastes oskustest. Ehk siis erinevalt Anglo-Saksi meediaettevõtetest, pole tähtis mitte niivõrd tugev toimetaja kuivõrd just tugev ajakirjanik.

Samas hoiab ajakirjanikule loomevabaduse andmine ära lõhe, kus ajakirjanikud on orienteeritud allikale aga toimetajad lugejale. Ajakirjanikud peavad mõtlema korraga nii lugeja huvidele kui allika heaolule, mis võib tekitada dilemma.

1.3 Töö allikatega

Väikeses kogukonnas on kvaliteetajakirjanduse loomisel üheks kriitiliseks faktoriks allikad ja ajakirjanike suhted nendega. Allikad moodustavad välise ressursi millega ajakirjanikud peavad oma töös arvestama. Ehk isegi rohkem kui suures kogukonnas, sest väikeses kogukonnas on potentsiaalseid nõ. häid allikaid vähe. Ajakirjanik võib sattuda dilemma ette, kus peab valima, kas kirjutada skandaalne lugu või säästa oma allikat ja jätta lugu kirjutamata või näidata seda teise nurga alt. Allikaga konflikti minnes, ei pruugi reporteril alternatiivset allikat enam kuskilt võtta olla. Samas kui sa allikaga liiga semutsema hakkad, pisikeses kogukonnas kus, kõik teavad kõiki, võib see juhtuda lihtsalt ka tööväliselt, võib allikas hakata ajakirjanikule dikteerima, mida ja kuidas kirjutada. Ehk siis reporter hakkab sündmuse nägema läbi allika poolt ette antud raamide.

Väikelinnas on selline mõju alla sattumine tõenäolisem, kui metropolis. Kellestki kirjutades peab arvestama, et kui ta solvub, siis võib ta katkestada lehetellimus või veelgi hullem, enam mitte tellida reklaami. Või siis võib pahameeletormi põhjustada mõne kogukonnas populaarse isiku kohta negatiivse artikli kirjutamine.

Ajakirjanik satub allikast sõltuvusse ja vastupidi, allikas ajakirjanikust. Kui ajakirjanikust on saanud juba mingi spetsialisti kaasabil samuti mingi kindla teema asjatundja, eelistab kogukonnaliikmest spetsialist suhelda just selle ajakirjanikuga (Lowery et al. 2003: 43). Kas tekkinud suhe on sümbioos või antagonism? Ja isegi kui see on sümbioos, siis mis rolli jääb kogukond?

Ajakirjaniku ja tema allika koostööd on võrreldud tango tantsimisega. „Kuigi selleks, et tantsida tangot, läheb vaja kahte inimest, ning nii reporter kui allikas võivad olla juhtivas rollis, on allikas siiski enamuse ajast suunaja,” väitis Gans (1979, p.116) (Reich 2006:497). Kui see nii on, siis tekib küsimus, kelle huvides ajakirjanik siis ikkagi töötab – kas avalikkuse või allika huvides, sest allikad üldjuhul, kui nad ei ole just vastupidisele sunnitud, kannavad informatsiooni andes hoolt enda huvide eest. Sest nagu Eesti Vabariigi põhiseadus sätestab: kedagi ei tohi sundida tunnistama iseenda või oma lähedaste vastu. See kes uudise algatab, ehk sellest teada annab, see omab selle sisu üle ka kõige suuremat kontrolli (Reich 2006:498). Meediauurijad näikse, lähtudes artiklist *The Process model of news initiative*, (Bennet, 2003; Hansen, 1991; Kovach ja Rosenstiel, 2001; Negrine, 1996; Rosen, 1999) olema ühel meelel,

et reporterite enda analüüsil põhinev ajakirjandus (*enterprise journalism*) võrdub hea ajakirjandusega ning teenib ühiskonda paremini kui allikate poolt ettesöödetud teemadel viljeletav ajakirjandus (Reich 2006:498).

Erinevad lähenemised allika-ajakirjanikus suhetele jagavad selle kaheks põhijooneks: **ühepoolne** ja **vastastikune**.

Ühepoolne suhe on selline, kus ainult üks osapool domineerib uudise loomisel – on selleks siis allikad, kes seeläbi oma eesmärgi täidavad või ajakirjanikud, kellele meeldib ennast näha vahikoerana.

Samas vastastikuse allika-autori suuna pooldajad leiavad, et ei allikas ega ka reporter saa olla permanentselt domineerivas rollis. Ent nemadki kalduvad dominantset positsiooni omistama teatud tüüpi allikatele nagu poliitikud, ametnikud, institutsioonid ja arvamusrühmad. Kes, millal ja kuivõrd palju domineerib, sõltub juba asjaoludest.

Aga on ka kolmas võimalus: dominant oleneb sellest, mis faasis loo kirjutamine on. McManus(1994) jagas uudisloome protsessi kaheks fundamentaalseks osaks: uudise avastamine ning uudise kirjutamine ehk reporteritöö tegemine (Reich 2006). **Avastamisfaas** algab ja lõpeb sellega, et ajakirjanik võtab allikaga ühendust või vastupidi, ning kuulab potentsiaalselt uudisväärtusliku teemat.

Reporteritöö staadiumis kogub ajakirjanik esialgsele teabele lisainformatsiooni, vastandab erinevat infot, korjab kommentaare ja analüüsib neid. See võib võtta minuteid, tunde või isegi nädalaid.

Toetudes McManuse protsessimudelile, püstitas Reich (2006) hüpoteesi, et **avastamise faasis on initsiatiiv allikate käes, reporteritöö faasis aga ajakirjanike käes**.

Iga osapool maksimaliseerib dominantsust faasis, kus ta on eelisolukorras. Allikad on eeldatavalt ülemad initsiaatorid avastamise faasis, kui reporterid on abitud ning vastuvõtlikud juhtimisele. Reporterid aga on intensiivsemad reporteritöö faasis, kus juhtohjad on juba nende käes, ning ühe rohkem võimalikke allikaid paljastub (Reich 2006). Kodanikuajakirjanduse kontseptsiooni kohaselt peaks reporterid uudise kokkukirjutamise faasis lähtuma allikate valikul kogukonna huvidest ehk siis väljuma enda harjumuspäraseks saanud allikate ringist ja nende poolt etteantud raamistikust ning proovima tuua sisse allikaid erinevatest kogukonna

gruppidest.

Kuid miks on see ikkagi nõnda, et ajakirjanikud seavad end allikatest nõnda sõltuvusse? Miks nad ei näita ise juba teemade otsimise faasis initsiatiivi ülesse? Üks Reichi(2006) uuringus osalenud ajakirjanik selgitas seda järgmiselt:

„Kellegi infot andma saamine, kui ta ei taha seda ise teha, on keeruline. Sa kohtad hulka vastuseisu ning see masendab. Samas kui juba on teema leitud ja mingisugune informatsioon juba käes – on lihtsam edasi minna ja allikatele konkreetsemaid küsimusi esitada. Ning allikad vastavad fokuseeritud küsimustele meelsamini.” (Reich 2006: 507).

Reich (2006) on välja pakkunud, et uudisloome nihkumine avastamisfaasist reporteritööfaasi toob kaasa neli olulist muudatust.

- 1) **Sõltuvuse vähenemine.** Kui loo avastamisfaasis on reporterid abitud ja sõltuvad oma allikatest ja nende poolt antavast informatsioonist, siis reporteritöö staadiumis on nad juba märksa iseseisvamad ja saavad ise otsustada kas ja kellelt nad loo valmimiseks lisainformatsiooni küsivad.
- 2) **Kasutatava informatsioonihulga suurenemine.** Kui avastamisfaasis on info ühe või üksikute allikate käes, siis tõhusa reporteritöö tulemusel tulevad avalikuks ka alternatiivsed infokandjad.
- 3) **Reporteri eesmärkide muutus.** Liikudes avastamisfaasist reporteritöö faasi võib ajakirjaniku põhieesmärk muutuda kiirustamisest hoolimiseks. Ehk siis kui avastamise faasis mureseb ajakirjanik eelkõige sellepärast kuidas kõige kiiremini infot kätte saada. Siis reporteritöö faasis võiks olla tema peamiseks ülesandeks koguda võimalikult kvaliteetset informatsiooni.
- 4) **Sõela tihenemine.** Uudise avastamisefaasis on teretulnud iga infokilluke ükskõik millisel allikalt. Reporteritöö faasis aga muututakse allikate suhtes aga valivamaks. (Reich 2006: 500)

Oma uuringu kokkuvõttes toob Reich (2006) ka mõned ohud välja, mis säärane allikate initsiatiivist sõltumine endaga kaasa tuua võib. Esiteks võivad mõned potentsiaalselt olulised teemad jääda kajastamata, kuna ükski allikas ei tunne vajadust sellest ajakirjanikule teada anda. Ning teiseks, isegi kui allikas räägib ajakirjanikuga, võib ta alati valida, mida ta räägib

ning kui ajakirjanik ei leia tema kõrvale kedagi kolmandat rääkima, võib kõige olulisem info ikkagi varju jääda või lugu sootuks ilmunuta. Kolmandaks võib ajakirjanike passiivsus viia selleni, et enamus uudiseid lehes räägib asutustest ja institutsioonidest kes on endale palganud pressiesindaja, kes agaralt ajakirjanikele teemasid välja käivad. Loomulikult neid teemasid, mis neile kasulikud on. Samal põhjusel võib meediaväljaanne muutuda üsna üheülbaliseks ja kaotada sideme lugejaskonnaga – oma kogukonnaga (Reich 2006: 509).

1.4 Kogukonna mõju uudisloomele

Shoemakeri ja Reese (1996) mudeli kohaselt mõjutavad meedia sõnumeid järgmised tegurid kahanevas järjekorras: ideoloogia, kogukond, organisatsioon, organisatsioonisesed tavad, ajakirjanik (Lowery et al 2003: 42).

Ajalehetoimetused on kogukonna sotsiaalse kontrolli mehhanismid, mis hoiavad alal kogukonna norme ja väärtusi. Nende funktsioonid peavad mahtuma sellesse mudelisse, mille kirjutab ette kogukonna suurus ja tüüp (Lowery et al. 2003: 42).

Väikses kogukonnas töötavad ajakirjanikud rohkem mõjutatud allikatest ja kogukonna üldistest tõekspidamistest kui suures uudisruumis töötavad ajakirjanikud. Suurtes ajalehtedes lähenevad ajakirjanikud eetilistele küsimustele ajalehe professionaalsest reputatsioonist, samas kui väikelehtede ajakirjanikud on rohkem mures oma lehe suhetest kogukonnaga (Reader 2006: 851).

Väikses kogukonnas on kerged tekkima huvide konfliktid, kus ajakirjanik peab/tahab/ei saa kirjutada mingil teemal sest see on talle või tema allikale kasulik.

On leitud ka tõendeid selle kohta, et väikese kogukonna liikmed usaldavad nõ. oma häälekandjat, (mis nagu me teame ei pruugi olla tegelikult nende häälekandja – Asso Puidet) rohkem kui suurlinna lehtede lugejad (Reader 2006: 851).

See võib olla tingitud asjaolust, et väikelinna lehtede ajakirjanikel on lihtsam oma kogukonda ette kujutada ja nende soovidega arvestada. Või vähemalt oletada, mida nende kogukonna liikmed lugeda tahaksid.

Mis viitaks justkui sellele, et väike leht on kodanikuajakirjanduse viljelemiseks otsekui soodsam pinnas. Paistavad ju väiksemas kogukonnas ka kontrastid ehk erinevad

kogukonnakihiid paremini silma. Samas nagu öeldud, on väikeses kogukonnas ka kogukonna mõju suurem ajakirjandusele ja nõnda võivad ajakirjanikud jääda just kogukonna võimsama kihi või hääleka vähemuse mõju alla.

Erinevusi suurte ja väikeste lehtede vahel on leitud nii ajakirjanike töössesuhtumises, töömeetodites, tööhõives ja hinnangutes töösse.

Näiteks on uuringuid, kust on välja tulnud, et väikelinna ajalehe sporditoimetus pole oma artiklites päris erapooletu, ning tekstidest kumab läbi toetus kohaliku klubi mängijatele (Reader 2006: 853).

Mõned õpetlased on leidnud märke sellest, et väikelinna ajalehtede toimetajatel on keerukam balansseerida kogukonna huvide ja ajakirjanikutöö sõltumatuse vahel (Reader 2006). Ticghewnor, Donohue ja Olien on väitnud oma uuringu põhjal, et ajalehed peegeldavad seda kogukonda, keda nad teenindavad, samas väiksema kogukonna ajalehed võivad teenida teisi eesmäärke kui suurlinades tegutsevad ajalehed (Reader 2006: 853).

Jällegi – mingite kogukonnagruppide tugevam mõju? Ticghewnor, Donohue ja Olien kinnitasid: „Väikelinna ajakirjanikud omavad allikatega tihedamat töövälisest kontakti kui nende suurajalehtedes töötavad kolleegid. Nad teavad oma allikaid kui kodanikke, rahvaühenduste liikmetena, ning lausa sõpruskonna liikmetena, mis teeb väga raskeks kui mitte võimatuks töösuhete eristamist sõprussuhetest,” (Reader 2006: 855). Eetiliste dilemmaade puhul lähenevad suurlinna ja väikelinna ajakirjanikud selle lahendamisele erinevalt.

Suurlinna ajakirjanik küsib esimesena – aga milline lahendus oleks ajaleha jaoks parem. Väikelinna ajakirjanik aga küsib – mis oleks sobivam kogukonnale (Reader 2006: 861). „*Me katsume vaadata mis on kogukonna huvides. Me oleme selle kogukonna liikmed ja katsume selgeks teha siinse piirkonna elanike jaoks olulised teemad,*” rääkis üks väikelehe toimetaja uurijatele (Reader 2006: 858).

Samas tekib siin kohe küsimus, et ka see, mis on kogukonna jaoks parem, on parem ka allikate jaoks, ehk kuidas see mõjutab suhteid allikatega.

Suurlinnades seevastu, kus ajakirjanikel tuleb oma lugusid kirjutada imaginaarsele kogukonnale mida ei suudeta endale täpselt ette kujutada, võib tekkida fenomen, et ajakirjanikud hakkavad lugusid kirjutama mitte kogukonnale vaid teistele ajakirjanikele ehk

kogukonna sellele osale keda neil ei ole vaja ette kujutada, inimestele, keda nad iga päev näevad ja tunnevad (Reader 2006: 855).

Oluline vahe suurte ja väikeste kogukondade lehtede vahel seisneb ka kasutatavate ressursside hulgas. Ressursside nagu raha, allikad, aeg (see ilmselt vahet ei tee suure ja väikese lehe vahel), töötajate hulk, töötajate kvalifikatsioon ja lehe ruum.

2. METODOLOOGIA

Selgitamaks, kas Pärnu Postimehel on potentsiaali kvaliteetajakirjanduse viljelemiseks, viisin läbi kvantitatiivse sisuanalüüsi, allikate kvalitatiivanalüüsi, süvaintervjuud ning juhtumianalüüsi ning toimetuse töökorralduse- ja struktuurianalüüsi.

2.1 Kvantitatiivne sisuanalüüs

Sisu kvantitatiivanalüüs oli vajalik selleks, et kaardistada ja anda hinnang Pärnu Postimehe hetkeolukorrale lähtudes lehe sisust. Analüüsitavaks perioodiks valisin (27.03.07-31.03.07) ilmunud lehe numbrid. Ehk siis nädala jooksul ilmunud Pärnu Postimehed. Perioodi valik oli juhuslik.

Esmalt mõõtsin tähelepanekuid ära, kui suure osa lehest moodustavad **lühiauudised**, **A-lood** (külje põhilugu) ja **B-lood** (laiendatud uudised või kõrval lood). See oli vajalik selleks, et saada teada, kuidas lehes ruumi kasutatakse. Kui ülekaalus oleks mahuliselt lühiauudised, võiks järeldada, et leht kajastab sündmusi pinnapealselt. Vastupidi, kui fookuslood on suure ülekaalus, näitab see, et teemadega minnakse süvitsi. Uudistena ei võtnud ma arvesse kuulutusi, fotoallkirju ning lehekülgede päises olevaid ühe-kahe lauselisi „klibakaid.” A-lugudena läksid arvesse külje nn. fookuslood, mis tavaliselt asuvad lehekülje keskmisel kolmel või neljal veerul. Lühiauudistena kvalifitseerusid ühel veerul olevad lood, mille pikkus jäi alla tuhande tähele. Pikemad ühe veeru lood läksid arvesse kui B-lood. Kõrvallugudeks kvalifitseerusid ka kahele veerule paigutatud kirjutised ning fookusloo all, kolmel või neljal veerul asuvad lood.

Teiseks mõõtsin, jällegi tähelepanekuid, toimetuse töötajate **omaloomingu** ning **väljastpoolt** tulnud artiklite suhet. Ühelt poolt on see vajalik selleks, et hinnata toimetuse oma reportertite töö mahtu, teisalt aga jällegi selgeks tegemaks, kas ja kuivõrd on toimetuse avatud välisautoritele, uudisagentuuridele, teistele meediakanalitele ja *freelanceritele*. Oma töötajate loominguks lugesin kõik artiklid, mis kandsid päises mõnd Pärnu Postimehe ajakirjaniku signeeringut või siis jaluses Pärnu Postimeest tähistavat täheühendist (PP) Sellise tähe kombinatsiooniga märgitakse Pärnu Postimehes reeglina lühiauudiseid või uudiseid, millele autori nime ei panda. Kuid näiteks esikaanel ilmub Pärnu Postimehel lugusid, mis ei kanna ei ajakirjaniku signeeringut ega ka tähe kombinatsiooni (PP). Need on lood, mis

jätkuvad lehe tagumistel külgedel. Siin lähtusin loogikast, et kui jätkuloo on kirjutanud Pärnu Postimehe ajakirjanik, siis on ka esiküljel ilmunud signeeringuta tekst tema kirjutatud. Väljastpoolt sisse tulnud lugudena läksid kirja kõik ülejäänud lood. Kandsid nad siis mõne uudisteagentuuri signeeringut või Pärnu Postimehe toimetuse ridadesse mittekuuluvat ajakirjaniku nime. Mõõtmised sooritasin ning kandsin graafikusse nii päevade kui nädala lõikes.

Järgmiseks vaatasin millised **teemad** ja **valdkonnad** on Pärnu Postimehes kajastatud ja kui suures mahus. Siin mõõtsin nii erinevaid teemasid ja valdkondi esindavate lugude arvu kui nende lugude tähemärkide arvu. Ainult ühe mõõtühikuga piirdumine ei oleks andnud adekvaatset pilti, kuna näiteks mingit tüüpi uudiseid võib olla lehes väga palju, kuid nad oleks võinud olla samas lühikesed. Samadel põhjustel kuid pöördvõrdeliselt oleks ainult tähemärkides mõõtmine andnud ebaadekvaatse pildi. Mingi valdkonna lood hõlmavad suure osa lehepinnast kuid samas on neid lugusid ainult kaks.

Mõõtmistulemused on vajalikud selleks, et hinnata, kas ja kui, siis milliste teemade poole on Pärnu Postimehe sisu kallutatud.

Kirjutised jagasin pelgalt nende sisust lähtudes, **laskmata ennast segada nende vormist** (näiteks intervjuu või debatt võivad ju olla nii majandus kui sotsiaalteemadel), üheteistkümmesse kategooriasse.

Kommunaaluudis - lood, mis räägivad teede ja torude parandamisest, majade ehitamisest, heakorratöödest, busside sõidugraafikutest ja muust sellisest.

Sisepoliitika - lood, mis kajastavad väljaspool Pärnu linna ja maakonna piire kuid seespool vabariigi piire toimuvaid poliitilisi sündmusi.

Välispoliitika – artiklid väljaspool riigipiire toimuvatest poliitilistest sündmustest.

***Kohalik poliitika** – artiklid Pärnu linna ja maakonna sisestest poliitilistest protsessidest.

Majandus - Rahanduse, kaubanduse ja ettevõtlusega seotud kirjutised.

Krimi ja õnnetused - Kvalifitseeruvad kõik kriminaalsed lood ja õnnetused, mis toimuvad nii vabariigis kui väljaspool seda.

Sport – Nii kohalik, kui välissport.

Sotisaal - Selle kategooria alla liigitasin artiklid, mis keskenduvad inimestevaheliste või inimeste ja ühiskonna või keskkonna vahelistele suhetele. Üldiselt sellised lihtsa inimese keerulisest elust rääkivad lood. Lood mis ei ole otseselt ei kriminaalsed, poliitilised või ei mahu mingil põhjusel ülal ja all nimetatud lugude kategooriasse. Seda valdkonda võib nimetada ka varia, kuid see jääks nagu veel üldisemaks.

Haridus – Kõik hariduselu puudutavad artiklid.

Kultuur - Kõik kultuurisündmusi kajastavad artiklid.

Meditatsioon – Kõik tervishoidu puudutavad teemad.

Kvantitatiivne teemade analüüs vajaks selleks, et analüüsida seotust kogukonnaga ka kvalitatiivanalüüsi. Ent ometi lubab sotsiaal- ja haridusteemade osakaal (vt. peatükk Kvantitatiivne sisuanalüüs) võimaluse püstitada hüpoteesi, et Pärnu Postimees on temaatiliselt „heanaaberlik” ajaleht.

* Kohalik poliitika on salakaval kategooria. Näiteks kolmapäeval 28. märtsil ilmunud artikkel Pärnu Vanapargi puude langetamise/mittelangetamise kohta ilmunud uudis „Alleevaidlusel on aeg maas” ning samal teemal 27. märtsil ilmunud artikkel „Dendroloogia selts ei pea Vanapargi alleed ohtlikuks” on sisult kommunaaluudised.

Samas, teades tausta, on nagu tegemist ikkagi poliituudisega, sest mingit diskussiooni poleks tekkinud kui linnavalitsuse vana vaenlane Mark Soosaar poleks loosungiga parki puid kaitsma läinud. Samamoodi on ajanud Soosaar poliitiliseks rannarajooni apartementhotell September ehitamise/mitteehitamise. Nii, et kaudselt on pea aegu kõik Pärnus toimuv poliitiline aga teemade kategooriatesse jagamisel lähtusin ma siiski uudise tuumast, mitte taustast. Osalt sellepärastki, et seda tausta pole paljude lugude puhul avatud.

Mõõtmiseks lugesin kõik artiklid läbi ning kandsin siis loo vastavasse kategooriasse. Nagu eelnevate mõõtmiste puhul, mõõtsin neid näitajaid samuti, nii päevade kui nädala lõikes.

Kolmandaks lugesin kokku **kui palju on** Pärnu Postimehes ilmunud lugudes **allikaid** kasutatud. Ehk siis märkisin eraldi välja ilma otsese allikata, 1-allika, 2-allika, 3-allika...5-ja enama allikaga lood. Kaudselt peaks see näitama seda, kui palju näevad ajakirjanikud oma lugudega vaeva. See ei pruugi muidugi objektiivne olla, sest mõne ühe allika jutule toetuva looga tuleb teinekord tunduvalt rohkem vaeva näha kui viie allika andmetel põhineva looga.

Samas näitab see ikkagi mingit suundumust, et kui palju allikaid kasutatakse, mis omakorda võib kaudselt viidata jällegi lugude tasakaalustatusele. Ühe allika lood, eriti kui tegemist on pikemate lugudega kui lühiuudised, ei pruugi olla tasakaalustatud.

Allikata lugudeks kvalifitseerusid lood, mille puhul polnud selgelt aru saada, et Pärnu Postimehe ajakirjanik on ise loo kokkukirjutamisel mõne allikaga suhelnud. On need siis näiteks pressiteadete põhjal kirjutatud või mujalt infokanalitest sisse võetud lood. Nagu ikka – analüüs nii päevade kui nädala lõikes.

Viimaseks, loogiliseks täienduseks sisu järgi tehtud loendusele, lugesin kokku lood ka **vormi** järgi.

Vastavalt siis **olemuslugudeks, arvamusalugudeks, intervjuudeks ja uudisteks**. Uudised jaotasin veel omakorda **pehmeteks ja kõvadeks**.

Kõva uudis – (*International Press Institute* jaotuse järgi) Sõda, poliitika, välissuhted, riigikaitse ja majandus (Hennoste 2001).

Pehme uudis – (Sama jaotuse põhjal) Kultuur, haridus, teadus ja tehnika, sotsiaalsed sündmused, kuritegevus ja õnnetused, sport jne.

Intervjuu – Ajakirjanik küsib, allikas vastab

Arvamus – Spetsiifilised lood, kus väljendub kirjutaja arvamus.

Olemuslugu – Selle kategooria alla paigutasin ka vaatlused ja reportaažid ehk siis mitteuudislikud olukirjeldused.

Kusjuures, nii nagu ajakirjandus ei ole pelgalt äri, - deebet ja kredet, nii ei ole see ka pelgalt tähemärgid, ja fotod – oluline on ka sisu. Sestap ei saa sellest *International Press Institute* jaotusest liiga jäigalt kinni hoida. Mõnikord võib ka majandusteemaline uudis pehme olla ja haridusteemaline uudis kõva. Näiteks 27. märtsi lehes ilmunud uudis „*Jüri Mõis maksab tublidele õpilastele palka*,” on oma sisult küll haridusteemaline uudis kuid vormilt kõva. Sellegi mõõtmise tulemusena said kirja nii päeva kui nädala tulemused.

2.2 Allikate kvantitatiivanalüüs

Allikate kvalitatiivanalüüsil võtsin aluseks need samad (27.03.07-31.03.07) ilmunud Pärnu Postimehe artiklid. Analüüsi eesmärgiks oli näidata, kes on Pärnu Postimehe lugudes rääkivad või viidatavad allikad oma ühiskondlikult positsioonilt. Ehk siis kes kõnelevad kogukonna eest.

Analüüsi käigus vaatasin täpsemalt, kes on artiklites esinevad allikad, nii päevade, kui nädala lõikes. Ehk siis mitu korda on lehes (mitte igas loos eraldi) sõna saanud järgmised allikad:

Otsesed allikad (Refereeritud või tsiteeritud):

Poliitikud – Mittekohalikud poliitfiguurid

Kohalikud poliitikud – Pärnu linna või maakonna poliitikud

Eksperdid – Artiklis räägitud teemal pädev isiksus, teemaga otseselt seotud inimene.

Ametnikud – Kohaliku omavalitsuse või riigi teenistuses olevad isikud. Näiteks linnavalitsuse allasutuse töötajad, politseiametnikud jne.

Tavakodanikud – Artiklis räägitud teemaga mitte otseselt seotud inimene – nõ. inimene tänavalt.

Viidatud allikad (vaikivad)

Sama alajaotus, mis otseste allikate puhul.

Kaudsed allikad – ehk siis allikad, kelle käest on saadud juba valmis lugu või ka pressiteade, mida koha peal on vaja veel vaid toimetada.

Organisatsioonid – Ehk siis mõne organisatsiooni pressiesindaja poolt saadetud materjal.

Teised ajalehed – korporatsioonisisesed ajalehed, näiteks Sakala Postimees

Infoagentuurid – Näiteks BNS

Välisajakirjandus

Iga päeva koondtulemusena esitasin ka otseste, viidatud ja kaudsete allikate omavahelise suhte vastavalt allikate arvule. Sama analüüsi käigus mõõtsin ära ka keda ülalpool nimetatud allikate tüüpidest kõige rohkem tsiteeritakse.

2.3 Süvaintervjuud

Süvaintervjuude käigus selgitasin kuidas konkreetsed ajakirjanikud töötavad uudiste otsimise faasis, infokogumise faasis ning vormistamise faasis. Samuti küsitlesin ajakirjanike ressursside koha pealt, saamaks teada nende seisukohta, kas Pärnu Postimehes põhimõtteliselt jätkuks aega, inimesi, raha, allikaid ruumi ja teisi ressursse, et tegeleda kvalitatiivajakirjandusega. Küsimuste näitlustamiseks kasutasin vajadusel küsitletavate endi kirjutatud lugusid, mis fookuse, allikate rohkust ja pikkust arevstades võinuks olla kogukonna huve teeniva ajakirjanuse näited.

Tund vältava intervjuu tegin Pärnu Postimehe noorima reporteri Anniki Leppikuga. Ning pooleteise tunni pikkuse intervjuu uudisteosakonna juhataja Teet Roosaarega. Eesmärgiga näidata alles alustava ajakirjaniku ja juba kogenud uudisteküti erinevusi allikatesse suhtumisel, uudistemade hankimises ja lugude kokku kirjutamises.

Küsisin järgmised küsimused (sõnastus muutus mõneti, sõltuvalt vastaja jutust) :

Ressursi küsimused

- 1) Millistest ressurssidest tunned oma töö juures kõige enam puudust: **aeg, allikad, ideed, motivatsioon, leheruum** veel midagi? Kui tunneb puudust rohkemast kui ühest, siis proovige need asetada pingeritta tähtsuse järjekorras.
- 2) Mis on selle ressursi puuduse põhjuseks sinu arvates ja kas ning kuidas oleks võimalik seda defitsiiti vähendada?
- 3) Kas ressursside puudusel oled jätnud mõned potentsiaalsed head teemad ka üldse kajastamata või oled küll kajastanud, kuid jätnud sealt teadlikult mõned nüansid välja?
- 4) Kui kaua on sul üldjuhul ühe loo kirjutamiseks aega?
- 5) Kas vajadusel on võimalik, et saad ainult ühe looga tegeleda rohkem kui ühe päeva? Tunned sa, et selleks peaks olema võimalus?
- 6) Kas nendes piiratud ressursside oludes on sinu hinnangul vajadus ja võimalus tegeleda nõ. uuriva ajakirjandusega?

- 7) Juhul kui, siis mis tüüpi uurivale ajakirjandusele peaks Pärnu Postimees teie hinnangul rohkem keskenduma: olema pigem **vahikoer** (hoidma silma peal võimustruktuuridel) või olema **hea naaber** (aitama lihtsal lugejal mõista ühiskonnas toimuvaid protsesse, avama pikemalt sündmuste taustu jne.)?

Uudisloome küsimused

Uudise avastamise faas

- 1) Kuidas jõuab potentsiaalne uudis sinuni - kas võtad ise erinevate allikatega ühendust, lootes komistada mõne põneva uudise otsa, või ootad millal sinuga kontakteerutakse? Põhjenda palun, üht või teist töövõtet.
- 2) Mõlemal juhul – millised kanaleid uudisteemade hankimiseks kõige rohkem kasutad (telefon, mail, internet, faks, pressikonverentsid vms) ja miks?
- 3) Millest lähtudes otsustad laekunud infoga edasi tegeleda ja millisel juhul heidad selle kõrvale?

Info kogumise faas

- 1) Kui palju dikteerib esmaallikas lehte jõudva info sisu ja tonaalsust - ehk siis, kui oled otsustanud laekunud infoga edasi tegeleda, kas heidad siis esmaallika kõrvale ja kasutad tema antud info vaid teadmiseks, ja küsida teistelt allikatelt täpsustavat informatsiooni või toetud uudise kirjutamisel siiski suuresti algallika informatsioonile?
- 2) Milliseid kanaleid eelistad kasutada info kogumise faasis? (Suhtled näost näkku, helistad, kirjutad e-kirja vms.)
- 3) Kas eelistad hakkama saada ühe allikaga või vastupidi, lähtud põhimõttest: mida rohkem allikaid, seda uhkem?
- 4) Mille järgi oma allikaid valid? Mis muudab infoallika sinu jaoks usaldusväärseks ja vastupidi - ebausaldusväärseks?

- 5) Eelistad sa kasutada kõnelevaid allikaid: kohalikud poliitikud, üleriigilised poliitikud, eksperdid, ametnikud, tavakodanikud, või kirjalikke allikaid ehk: organisatsioonid, teised ajalehed, infoagentuurid, välisajakirjandus?
- 6) On sul välja kujunenud oma kindel allikate kogukond, nii et üht liiki info hankimiseks helistad alati kodanik B-le ning teist liiki info hankimiseks vaatad alati, mis kirjutatakse selle kohta internetileheküljel C.

Vormistamise faas

- 1) Kui oled juba allikaga ühendust võtnud, kas see garanteerib, et tema poolt antud informatsioon jõuab ka lehte? Mille järgi otsustad, milline info jõuab lehte ja milline mitte?
- 2) Millisel juhul pead vajalikuks uudises info omistamist allikale: millal eelistad parafraseerimist, millal tsiteerimist?
- 3) Usaldata sa pigem enda teadmisi või allikaid? Ehk kui suur osa sinu lugudest sisaldab allikatelt saadud informatsiooni ja kui palju võiks loos olla sinu enda teadmistel põhinevat?
- 4) Kas ja millisel juhul lased allikatel valmis uudise enne avaldamist üle lugeda ning kui, siis kas võtad arvesse ka tema/nende parandusi soovitusi?
- 5) Kui oluliseks pead heade suhete säilitamist oma allikatega: oletame, et allikas A on andnud sulle juba aastaid väärtusliku informatsiooni – kuid nüüd selgus, teiste allikatega rääkides, et hoopis A osutub sinu poolt uuritava juhtumi negatiivseks kangelaseks – kas oled valmis teda kompromiteerivat materjali lehes avaldama riskides sellega, et järgmine kord sa temalt enam informatsiooni ei saa?

2.4 Juhtumianalüüs

Juhtumianalüüsi peatükis käsitlesin lehes viimase viie aasta jooksul ilmunud suvaliselt valitud artikleid, mis iseloomustavad näitlikult allikate mõju, kogukonnaliikmete mõju lehele, ajakirjanike tööd allikatega ja muid teoreetilises ning analüütilises osas kajastatud ilminguid.

2.5 Toimetuse töökorralduse ja struktuurianalüüs

Et lehe väljund sõltub suuresti ka lehte tootva toimetuse töökorraldusest ja struktuurist, analüüsisin ka seda.

Analüüsi käigus vaatasin, lähtudes uurimustöö teoreetilisest peatükist, milline on Pärnu Postimehe kui meediaorganisatsiooni ülesehitus, millised on selle liikmete töökohustused, kuidas mõjutab kogukond organisatsiooni ja selle liikmete tööd ning millised on sidemed keskkonnaga.

3. PÄRNU POSTIMEHE TOIMETUS JA TÖÖKORRALDUS

3.1 Pärnu Postimehe struktuur

Struktuurilt sarnaneb Pärnu Postimees Saksa meediaettevõtete mudelile, kus rõhku pannakse pigem multifunktsionaalsusele kui tööjaotusele. Ehk siis keskse dominantse juhi ja kontrollorgani asemel on jaotatud toimetus osakondadeks, millest igaüks hoolitseb teatud osa lehe sisu kokkupaneku eest.

Ajalehes töötab 52 inimest, kes on jagatud osakondadesse ehk toimetustesse mis asuvad eraldi ruumides (Vaata skeem 1).

Kõige enam töökohti on uudistetoimetuse ruumis kus on töölauad kaheksale ajakirjanikule. Arvamustoimetus on eraldi kabinetis ja seal töötab kaks ajakirjaniku. Kaks kultuuriosakonna ajakirjanikku jagavad ruumi kolme fotograafiga. Küljendustuba kasutatakse lisaks lehe kokkupanekule ka hommikuste üldkoosolekute läbiviimiseks. Kord kuus toimuvad intervjuueerimistoas vastutava väljaandja osavõtul produtsentide koosistumised. Vastutava väljaandja enda ruumis töötab lisaks temale veel finantsjuht. Peatoimetaja ruum on ainult peatoimetaja päralt. Sporditoimetuses on lisaks kahele spordiosakonna ajakirjanikule kohad kahele uudistetoimetuse koosseisu kuuluvale ajakirjanikule ning veebitoimetajale. Ning nõ. „elu” toas töötab viis ajakirjaniku, kellest kolm on uudistetoimetuse koosseisus, Tarbija külje toimetaja ning Pärnu Börsi toimetaja.

Ühelt poolt loob säärane hajutatus rahulikuma töö-õhkkonna, teisalt ei pruugi eraldatus kaasa aidata nn. kollektiivse aju tööle. Ehk iga osakond nokitseb omaette ning tunneb eelkõige muret nende lehekülgede pärast, mis selles osakonnas täita tuleb.

Veidike on ka Anglo-Saksi töökorralduse mõju Pärnu Postimeheski. Nimelt on jaotatud ajakirjanikud, eelkõige uudisteosakonna ajakirjanikud, spetsialiteedi järgi. Tegemist on mitteametliku jaotusega mis kujunenud välja töö käigus ning ei kajastu ametinimetustes (Vaata tabel 2).

On ajakirjanikke, kes kajastavad vaid maakonna uudiseid, on ajakirjanikke, kelle asi on hoida silma peal õnnetustel ja kuritegudel, on ajakirjanikke, kelle põhiteemadeks on suuresti majandusuudised (Vaata skeem 1).

Samas võib majandusajakirjanik vajadusel kirjutada ka teistel teemadel, näiteks liiklusõnnetusest. Valdkonnavälistel teemadel kirjutamist tuleb ette enam uudisteosakonda kuuluvatel ajakirjanikel. Vähem teiste osakondade koosisus olevatel inimestel. Ei meenu ühtki juhust, mil kultuuriosakonna töötaja oleks saadetud teeparandusest kirjutama. Küll on uudisteosakonna ajakirjanikud kirjutanud kultuuriüritustest. Ent mitte nii süvitsi minevalt, kui seda võiks teha kultuuriosakonna reporterid.

Ennekõike on teemade kajastamine siiski seotud konkreetsete ajakirjanikega. Näiteks kui möödunud aasta kevadel läks pensionile lehe kauaaegne majandusajakirjanik Andres Mets, jäi lehes majandusuudiseid märgatavalt vähemaks.

Peatoimetaja Hannes Kuusma üritas teisi ajakirjanikke sellele valdkonnale mobiliseerida. Ajakirjanik kirjutaski vajadusel etteantud loo ära, kuid ise aktiivselt majandusuudiseid otsima ei hakanud.

Probleem lahenes käesoleva aasta kevadel, mil võeti tööle ajakirjanik spetsiaalselt majandusuudiseid kirjutama.

Suurim struktuurimuutus toimus lehes 2001. aasta suve hakul mil toimus lehe vormi ja sisu muutus suunalt kõvalt pehmele. Näiteks hakkas ilmagraafiku juures ilmuma erinevates bikiinides näitsiku pilt.

Ühtlasi vähendati oluliselt toimetajate ehk osakonnajuhatajate võimu lehe sisu üle ning mindi üle produtsentide süsteemile. Enne seda oli toimetuse töö korraldatud niimoodi, et igal hommikul toimus igas osakonnas koosolek, kus otsustati, millest kirjutada. Seejärel toimus osakonnajuhatajate koosolek, kus osakonnajuhatajad ja toimetajad panid ühiselt lehe sisu paika.

Produtsentide süsteemi kasutuselevõtuga aga kaotati toimetustesisised koosolekud. Selle asemel toimub iga tööpäeva hommikul toimetuse üldkoosolek, kus otsustatakse mida keegi ja kui palju järgmise päeva lehte kirjutab. (Allpool täpsemalt)

Milline mõju võis sellel olla lehe tootmisele? Ilmselt vähenes selle käiguga mõningal määral nende teemade hulk, mida hommikul välja käiakse. Samas aga tõusis teemade kvaliteet. Praeguse süsteemi juures, kus ajakirjanikud on kõik hommikul ühes ruumis koos, võivad viimases järjekorras küsitavad, nähes, et esimesed on juba kõvasti teemasid välja pakkunud, oma teemad või osa neist maha vaikida. Hoida neid igaks-juhuks järgmisele päevale, mil uudiseid ei pruugi nii palju olla. Varem aga, kui ei olnud teada, mis teemad teistel osakondadel on, pigistas osakonna juhataja oma töötajatelt maksimaalse välja. Kui teemat ei olnud välja pakkuda, võis sind tabada vallandamine. Nõnda juhtus näiteks reporter Dario Vaheriga. Ei tema ega mina osanud koosolekul uudisteosakonna juhatajale Teet Roosaarele teemat pakkuda. Roosaar esitas ultimaatumi: tunni aja pärast tulete minu juurde tagasi ja kui selleks ajaks pole teemat suutnud välja mõelda, olete vallandatud. Tund tiksus täis – mina leidsin teema, Vaherile jäi see viimaseks tööpäevaks.

Taoline karmi käega juhtimisstiil võib olla omal moel motiveeriv. Poleks mind sel päeval vallandamisega ähvardatud, oleks ma ka tõenäoliselt jätnud teema otsimata. Üks tundmatu karjäärinõustaja on kunagi öelnud umbes midagi taolist, et töötaja, kes vallandamist ei karda, tulebki lahti lasta, sest tõenäoliselt ei anna ta siis endast maksimumi. Ainult, et selline radikaalne juhtimisstiil võib tuua kaasa kvaliteedilanguse ning kollektiivised pinged, mis ei mõju sisu tootmisele hästi ja võib viia suisa jabustrusteni. Mäletan, et ükskord pakkusin suure ehmatusega, kuna mul järjekordselt korraliku teemat ei olnud, välja tänavaküsitluse: „Mis te arvate maha sadanud lumest?” See ei läinud läbi - mis sa ikka oskad sellise küsimuse peale öelda või arvata. Aga vähemalt sain midagi öeldud ja see oli oluline.

Praegu on uudisväärtustamise protsessi osalus suurem. Teoreetiliselt. Seda võimaldab koosoleku vorm. Potentsiaalselt võib tekkida iga reporteri poolt välja pakutud teema puhul arutelu, kes sellest tasub kirjutada või mitte. Tõsi, sellist keskustelu just väga tihti ei teki. See on ära kasutamata ressurss. Samas, vaevalt et arutelu kuidagi sunnitult tekitada saab. Varasema töökorralduse juures, vähemalt uudisteosakonna siseselt, polnud arutelu ette nähtudki. Roosaar juhtis oma alluvaid autokraatselt. Tema otsustas, kas reporteri poolt pakutud teema kõlbab toimetajate koosolekule kaasa võtmist või mitte. Koosolekuruumis valitses närviline õhkkond ning nii mõnigi kord jooksid nõrgema närvikavaga naised nuttes ruumist välja. Selline sisekliima mõjus pärssivalt võimalike keskustelude tekkele. Mistõttu

otsustaski üks inimene, milliseid uudiseid on vaja kogukonnale pakkuda ja milliseid pole mitte.

Kindlasti on praeguse töökorralduse juures võrreldes varasemaga positiivne seegi, et uudiskülgedele saavad teemasid pakkuda ka näiteks kultuuriosakonna või arvamustoimetuse ajakirjanikud. Ja vastupidi – uudisajakirjanikud saavad soovitada kultuuriajakirjanikele teemasid.

Mis see lugejale tähendab? Ehkki teemasid pakutakse välja vähem, on nende varjatsoon laiem.

Rohkem ajakirjanikke on ruumis koos, igaüks liigub eri radu pidi, omab erinevaid tutvavaid ja komistab erinevate teemade otsa. Mistõttu peaks leht olema oma sisult kirevam ning teemad hõlmama laiemat osa kogukonnast.

Struktuurimuutusi on toimunud teisigi. Aastaid Pärnu Postimehe vastutava väljaandja kõrvalt ka peatoimetaja ametit pidanud Margus Mets distantseeris end möödunud kevadel toimetusest, jättes endale ainult vastutava väljaandja ametikoha ning määras peatoimetajaks senise peatoimetaja asetäitja Hannes Kuusma. Kusjuures selline ametikoht nagu peatoimetaja asetäitja, kaotati sootuks.

Toimetuse siseselt tõi see kaasa mõningase produtsentide võimu kahanemise. Mets käis toimetuses heal juhul kolm korda nädalas, tavaliselt harvem. Pealegi, kui Mets ka oli majas, siis ta lehe sisulisse töösse ilma tungiva vajaduseta ei sekkunud. Tõsi, Metsa asemik toimetuses oli ju Kuusma, ent kuna tema oli lisaks peatoimetaja asetäitjale ka arvamustoimetuse juhataja, siis ei jätkunud tal nii palju aega peatoimetaja rolli jaoks kui praegu.

Kuusma aga viibib igapäevaselt toimetuses ning hoiab lehe sisul silma peal. Peatoimetaja lehele lähemale toomine toimetusele tõi endaga kaasa lehe sisu mõningase ühtlustumise. Ehk siis tema on tegelikult see, kes lehe üldist tonaalsust tervikuna jälgib. Kohati kippus lehe sisu, sõltuvalt istuvast produtsendist, liialt palju varieeruma. Eriti tugevalt torkas erinevus silma siis, kui produtsendiks oli Enn Hallik. Spordiringkondades oma inimene ja neil teemadel tugev ajakirjanik, oskab ja tahab ta spordisündmusi väärtustada ja nõnda sattusid spordiuudised ka tavapärasest rohkem lehe viimaselt, spordiküljelt, uudiskülgedele. Mõnikord lausa esimesele küljele.

Mõõdukas varieerumine ei ole loomulikult halb. Mõningas mõttes on stabiilne leht ju isegi kogukonna huvidest lähtudes küündimatum, kui kaootiliselt teemasid väärtustav leht, kus ühel päeval võib olla esiküljel jõhker mõrv (mis võib-olla mõne teise produtsendi käe all oleks hoopis tagasihoidlikumalt kajastatud) ning teisel päeval suur pilt higisest korvpallurist, mis muidu oleks võib olla väikselt kusagil spordikülje servas. Teisalt aga aitab teatud stabiilsus lugejat hoida – ta on lehega harjunud ja ei ehmata igal hommikul seda postkastist välja võttes. Jällegi, kaootiline, ühest äärmusest teise viskuv leht aitaks ehk leida juurde uusi lugejaid nende seast, kes seda veel ei loe.

Ühtlasi on ta vajadusel vahemeheks ajakirjanike ja produtsentide vahel, ning lahendab toimetusesiseseid eriarvamusi. See on siis näide sellest, kuidas organisatsiooni kahanemine piirab keskastme juhtide võimu. Organisatsiooni kasvamisega omakorda kaasneb suurem vertikaalne diferentsiaalsus ning minnakse otseselt kontrollilt üle rohkem bürokraatlikule juhtimisstiilile. Mis omakorda annab alama astme juhtidele suurema vabaduse.

3.1.1 Reporterite arv ja koormus

Praegu on kirjutavat personali toimetuses 23 inimest. Selle ajakirjanike ressursiga tuleb täita tavaliselt 20 lehekülge päevas. See teeb umbkaudu 60 000 tähemärki ehk 2600 tähemärki reporteri kohta. Harvem on lehe paksus 16 või 24 külge. Hoopis harva, mõnikord talvel, kui reklaamimüük väheneb, ka kaksteist külge.

See, kui palju külgi on, sõltub reklaami mahust. Kui reklaami müüakse palju ning see lehte ei mahu, tuleb, tuleb külgi paarikaupa juurde võtta. Selle kui palju reklaami müüdnud on, teatab reklaamiosakond kaks päeva enne lehe ilmunist produtsendile. Ehk siis neljapäeval ilmuva lehe reklaami maht selgub teisipäeva õhtul.

Näiteks 3. mail ilmunud Pärnu Postimees oli 20 küljeline (Vaata tabel 7) Kahekümnest küljest tuli ajakirjanikel täita 15, mis teeb keskmiselt 0,65 lehekülge inimese kohta. Ehk siis teoreetiliselt, kui tööpanused oleks võrdsed, oleks kõik ajakirjanikud hõivatud jooksva lehenumbri täitmisega, ning kellelgi ei jääks aega tegeleda keerukamate, rohkem aega nõudvate lugude kirjutamisega. Tööpanused aga ei ole võrdsed. See kui palju ajakirjanik järgmise päeva lehte kirjutama peab, sõltub suuresti sellest mis laadi infot ja kui palju ta valdab. Kui ajakirjanikul on mõne põneva teema kohta informatsiooni, siis peab ta

tõenäoliselt kirjutama sellest aknaloo, ehk suurema mahu. Mõni teine aga saab ülesande kirjutada vaid mõned lühiuudised, võites endale sellega aega mõne teemaga ka süvitsi tegeleda. Samas ei ole see reegel. Mõnikord võib mõne lühiuudise peale rohkem ressursse kuluda kui 30-40 tuhande tähemärgise loo kirjutamiseks.

Nagu näha, on reklaami müük oluline ka tavalugejale – kui reklaami ei müüda, on lehes vähem külgi ja neil on vähem lugeda. Vähem külgi tähendab ka vähem erinevaid teemasid ning erinevate kogukonnakihtide huvide kajastamist.

2007. aasta kevadel vandus leht reklaami pealetungile alla ning otsustati hakata välja müüma ka täies mahus lehe esikülge. Pinda, mida varem kasutati oluliste uudiste rõhutamiseks näiteks suure vitriinpildiga või esikülje rubriigis "peauudis" Samuti oli lehe esimesel küljel viited mitmetele lehe sisekülgedel olevatele põnevatele teemadele. Nüüd on mõnel päeval nädalas esiküljel ainult mõne ettevõtte suur reklaam. Näide sellest, kuidas lehe majandushuvid said võitu kogukonna teenimise eesmärgist.

3.1.2 Ajakirjanike demograafiline jagunemine

Kui vaadata Pärnu Postimehe ajakirjanikke soolise kuuluvuse järgi – siis on pilt järgmine. Mehi on kolmteist ja naisi kümme (Vaata diagramm 3). Selle põhjal otsustades valitseb soolises mõttes Pärnu Postimehes suhteline võrdsus, mehi on vaid kolme võrra rohkem. Samas, kui vaadata ainult uudiste osakonda, siis seal valitseb tugev naiste ülekaal: 9 naist ja kõigest 5 meest. Seda ebavõrdset suhet tasakaalustab natuke asjaolu, et kaks naisuudistereporterit viibivad lapsepuhkusel.

Kui aga vaadata töötajate jagunemist vanuse järgi siis kõige rohkem ajakirjanike jääb vanusesse 30-39. Kahekümnendates eluaastates on vaid kaks ajakirjanikku kellest üks 21 aastane ja teine 29 aastane. Vahepealne ala on täiesti katmata. Millel või lehe sisule küll mõningane negatiivne mõju olla. Toimetuse poolne nõ. peegel puudub just sellele aktiivsele osale ühiskonnast, kes on just iseseisvasse ellu astunud ja jalad alla saanud. Teine suur grupp ajakirjanikke, tervelt seitse inimest mahub vanusekategoriasse 50-59. Mis tähendab, et potentsiaalselt on lehes peegeldatud varases ja hilises keskeas inimesed. Üle kuuekümneme aasta vanuseid töötajaid on lehes kolm. Neist vanim saab sügisel 65 aastaseks (Vaata diagramm 4).

3.2 Toimetuse töötajate tööülesanded

Kui briti meediaruumis on vähemasti kaksteist eri ametinimetusega meediatöötajat, siis Pärnu Postimehes, sarnaselt Saksa meediaruumile, on neid tunduvalt vähem.

Reporterid jagunevad Pärnu Postimehes **reporteriteks**, **toimetajateks** ja **produtsentideks**. Lisaks kirjutab lugusid **uudisteosakonna juht**, **arvamustoimetuse juht** ja **tegevtoimetaja** ning aeg-ajalt ka **peatoimetaja**.

3.2.1 Reporteri töö Pärnu Postimehes

Pärnu Postimehe reporteri töö sarnaneb oma multifunktsionaalsuselt kolleegide tööle Saksa meediaorganisatsioonides.

Pärnu Postimehe ajakirjanikud mitte ei kogu pelgalt infot ega anna kogutud materjali üle toimetajatele, nagu Anglo-Saksi meediaruumis tavaks, vaid kirjutavad kogutud materjali põhjal iseseisvalt loo kokku.

Samuti peab Pärnu Postimehe ajakirjanik hea seisma selle eest, et mõni toimetuse kolmest fotograafist teeks talle loo juurde fotod. Selleks saadab ajakirjanik fotograafi kas iseseisvalt sündmuskohale, või nagu üldjuhul tavaks, läheb fotograafiga kaasa ja näitab mida pildistada. Tehtud fotode hulgast valib ajakirjanik sobiva või kui lugu nõuab mitut fotot, siis sobivad välja ning kirjutab neile ise ka allkirjad. Samuti on ajakirjaniku õigus ja kohustus Pärnu Postimehes kirjutada ise oma lugudele vahepealkirjad ning panna pealkiri. Ehk siis ajakirjanik teeb loo algusest lõpuni ise (välja arvatud fotod). Tõsi, kui küljendamise käigus selgub, et ajakirjaniku pandud pealkiri on liialt pikk või lühike, või kui vahepealkirjad on ebasobivatel kohtadel, lähtudes küljendamisreeglitest, on produtsendil õigus teha oma äranägemise järgi vajalikud korrektuurid.

Erinevalt Anglo-Saksi meediaruumist, kus tekst käib enne trükki jõudmist nelja-viie inimese käest läbi, on Pärnu postimehes, sarnaselt Saksa meediaruumile, loo sisu suuresti vaid ajakirjaniku kontrolli all (vaata tabel 5).

Selline suur ja suhteliselt lõdvalt kontrollitud loomevabadus võimaldab ajakirjanikul kujundada oma enda stiil. Ning suruda uudislugudesse ka oma arusaamisi ja vaateid asjadest –

kasvõi siis kaudselt, läbi suunatud küsimuste allikatele. Seetõttu on ka leht sisuliselt mitmekesisem.

Samas satub aeg-ajalt lehte ka rumalaid vigu. Näiteks suutsin ma ühe loo ära rikkuda sellega, et kirjutasin, et Jeesus juhtis juudirahva läbi kõrbe. Tegelikult oli see muidugi Mooses, aga et sisu keegi ei kontrollinud ja minu enda religioossed teadmised on lünklikud, sattuski selline teoloogiline häälbimus lugejate ette.

Teine näide kontrollorgani puudumise tõttu lehte jõudnud absurdsusest. Jällegi pärit minu sulest. Katkend 09.05.06 ilmunud uudisest „Euroopa Liit kutsub sünnipäevale”: *Kell **kaks** pärastlõunal peab maavanem Toomas Kivimägi Euroopa päeva teemalise kõne. **Pärast** maavanemat, umbes kella **poole kahe** paiku, astub vaatajate ette päeva peaesinejaks tituleeritud noor muusik Uku Suviste.*

*Esialgu saab Suviste esineda pool tundi, sest **kell kaks** tuleb tal mikrofon üle anda linnapea Mart Viisitammele.*

Need vead oleks pidanud tegelikult, kui mitte keeleteimetajale, siis korrektorile silma jääma. Kõige kriitilisemaks faktoriks ajakirjaniku jaoks on just aeg. Sellest sõltub, mitut allikat ta jõuab kasutada. Kui korralikult ta jõuab teksti viimistleda ning ka sündmuse tausta avada. *Tähendab, ühest küljest see ei ole nagu jälle ainult meeldivus. Et kas sulle meeldib üks või mitu allikat. See on kinni ajas – palju sul selle loo tegemiseks aega on* (Roosaar. küsimus 12:129).

Tegelikult, kui mul oleks natuke rohkem aega olnud selle materjali viimistlemisega, ma oleks võib-olla natuke nagu parema teinud aga kui sul tempo on taga, siis mõnikord kipuvad nagu...vaata kui sa teed onlinesse, esimesele leheküljele ja kolmandasse, et noh, sa saaks tegelikult kolme vahel seda materjali paremini jaotada aga kiirustades kipuvad nendesse kolme nagu mingid kordused sisse (Roosaar. küsimus 16:131).

/.../ilma ajata ei tule kah ikka midagi välja. Ilma ajata läheme juba õnne kallale – kas parasjagu on õnne mingisuguse asja jälile jõudmiseks või mitte (Roosaar. küsimus 33:136).

Ajakirjaniku aktiivne teabetöötlemise aeg peab tavaliselt mahtuma hommikul kella kümne, mil lõpeb koosolek, ja pärastlõunal kella nelja vahele, mil lugu võiks olla juba küljenduses. Ehk siis päevatöö tuleks valmis saada kuue tunniga. Selle aja sisse peab mahtuma ka

kontakteerumine allikatega, nendega vajadusel kohtumine, nende jutu ära kuulamine, ümber kirjutamine ning looks, koos kõigi vajalike lisamaterjalidega nagu fotod, graafikud ja kaardid, struktureerimine.

Pikemate lugudega võib ka kauem minna, kuid ei ole hea, kui kell on juba viis õhtul ja ajakirjanik ei ole ikka veel oma teksti keeleteoimetajale andnud, sest pärast keeleteoimetajat peavad looga jõudma tegeleda veel küljendajad, vajadusel ka kujundaja ning korrektor.

3.3 Töö allikatega Pärnu Postimehes

Nagu eelnevast selgus, on Pärnu Postimehe kollektiiv suhteliselt eakas ning pikka aega Pärnu Postimehes töötanud, mõned juba ajast, mil leht kandis Pärnu Kommunisti nime. Mistõttu on ajakirjanikel välja kujunenud oma kindel allikate ringkond. Mis omakorda tekitab teatava rutiini teemade leidmisel ja kajastamisel.

Tähendab, inimesel on ikka mingi kindel suhtlusringkond, ja lihtsam on nagu sealt võtta. See küsimus on vist natuke selline üldine, et kui ma võtan näiteks, no ma kirjutan palju linna poliitikast, kui ma võtan volikogu liikmeid, siis üldiselt erinevate erakondade fraktsioonide liikmed ongi nagu erinevad. Et mõni on jutukam, mõnega saad paremini läbi, mõnega halvemini. Noh, ta võib-olla natukene stamp aga mingil määral on ta selline loomulik. Pealegi ka puht inimlik. Et võib-olla Mart Alliku võib küll olla suur liider aga ma ei taha taga lihtsalt tegemist teha, ma hea meelega suhtleks Ago Kalmeriga näiteks – mõlemad on ju isamaaliitlased (Roosaar. küsimus 17:132).

Sellised aastate jooksul tekkinud isiklikud sümpaatiad või antipaatiad osade allikate ja ajakirjanike vahel mõjutab otseselt lehe väljundit.

Ning mida piiratum on allikate ringkond, seda suurem on oht nende mõju alla sattuda. Kui sul on ainult üks allikas, kellelt sa saad mingi teatud tüüpi sündmuste kohta infot, siis pead sa reporterina eriti tõsiselt kaaluma, kas sa ikka saad endale lubada selle allika kohta kompromiteeriva materjali avaldamist.

/.../noh loomulikult, kui sa inimesega kokku puutud, siis ei taha nagu inimesele halba aga teisest küljest on tõde kah oluline. Siin on nagu mingisugune piir, et mil määral sa saad olla hea inimene ja mil määral tänu sellele, et sa hea inimene oled, sa ei ole enam usaldusväärne, et sa kipud nagu tõde väänama (Roosaar, küsimus 27: 134).

Ajakirjanik peaks ikkagi vältima olukordi, kus ta mingit teatud tüüpi infot saab ainult ühelt inimeselt – siis tegelikult kontrollibki allikas seda ajakirjanikku. Et kui sa peadki sellele allikale vastu minema, siis sul peab olema mingi variant ka kusagilt mujalt seda infot saada, mitte niimoodi, et oi mis nüüd saab siis (Roosaar, küsimus 29:135).

Näiteks, kui mul on vaja küsida informatsiooni mõne parandatava teelõigu kohta või muu ehitusobjekti kohta, mille rajamisel on linn osaline, siis ma helistan alati linnavalitsuse ehitusteenistuse juhataja Enno Tammekivile. Ehki ma tean, et osade objektidega tegelemise on ta lükanud oma alluvate, näiteks teedespetsialist Tõnu Kuusiku või ehituse peaspetsialisti Kaarel Koppeli õlule. Aga Tammekiviga on jutukam kui tema alluvad ja me saame ka paremini läbi.

Ehk siis kogukond saab infot Tammekivi käest mitte mingitel ratsionaalsetel põhjustel vaid sellepärast, et ajakirjanikul on mugavam Tammekiviga rääkida.

Samuti hakkab väljakujunenud allikate ring mõjutama nende teemade avastamist, mis lehte jõuavad. Allikas teab, et kui tal on mingi mure või rõõm jagada, siis ta helistab või teavitab muul moel sellest ajakirjanikku, kellega tal kõige parem koostöö on.

No ma räägin, et aja jooksul on ikka nagu välja kujunenud mingid siuksed inimesed, kellega sul tihedam side on. Ja nemad juba teavad, et nad annavad ka ise teada, kui midagi sellist toimub ja nad on ka alati olemas, kui sul midagi hädasti vaja on (Leppik. küsimus 7:106).

Nii ei olegi ajakirjanikul tingimata alati vaja ise aktiivselt teemasid otsida, piisab kui kannatlikult oodata ja keegi ikka helistab või saadab e-kirja. Ehk siis suur allikate ring soodustab teatul määral passiivsust teemade otsimisel ja nõnda võivad hakata domineerima lehes allikad, kes ise kõige rohkem aktiivsust üles näitavad. Nii on see igal juhul, et aktiivsed jäävad pildile aga pean silmas seda, et sellisel moel võib jääda värskete teemade leidmine soiku.

Samas, vesteldes Pärnu Postimehe ajakirjanikega ja toetudes oma kogemustele, võin kinnitada, et ajakirjanike passiivsus loo avastamise faasis on siiski, kui mitte just erand, siis ikkagi pigem tendents kui reegel. Ajakirjanikud tegelevad ka ise informatsiooni otsimisega. *Pigem meeldib nagu rohkem ise otsida. Sellepärast, et kipub olema nii, et see info, mis niimoodi vabalt kätte jookseb, see võib-olla ei ole niivõrd huvitav. Et siukestest asjadest, kus võib-olla niimoodi natuke urgitseda tahaks ja millest põhjalikumalt kirjutada tahaks – neid*

nagu nii väga ei tulda kandikul kätte tooma. Peab ikkagi ise nagu otsima rohkem. See on nagu huvitavam ./... / (Leppik, küsimus 3:105).

Lauslollus on istuda päev otsa selle arvuti taga ja surfata seal internetis, et kust saab kah ju tegelikult väga palju huvitavaid asju (Leppik, küsimus 5:105).

Kuid mida see ise otsimine tähendab? Kust leitakse teemasid? Üks võimalus on oma tuttavaid läbi helistada:

Kui vaja on, siis helistad ka neid oma allikaid läbi, et kas on kuskil midagi toimumas või saad sa midagi natuke vihjata või rääkida (Leppik, küsimus 5:105).

Teinekord komistavad ajakirjanikud kogemata huvitavate teemade otsa ja kas sealt siis lugu tuleb, sõltub juba ajakirjaniku analüüsi ja tähelepanu võimest.

Üks kõige veidramaid uudiste saamise viise – ma võin tuua näiteks, et läksin linnavalitsuse pressikonverentsile, kuulasin ukse taga, abilinnapea kabineti uks on õhuke, et käib seal jutt mingisugusest politseis ülekuulamisest käimisest ja nii edasi. Küsisin. Selgus seda, et keegi oli teinud kaebuse ja nad olid tõepoolest kõik politseis tunnistusi andnud. Küsisid, et kust sa selle teada said? Ma ütlesin: „Vabandust, teie uks kostab läbi, niiviisi saingi teada.” (Roosaar, küsimus 1:124).

Siia võin ka omalt poolt näite tuua. Näite sellest, kuidas oskamatus muutunud oludes adekvaatselt reageerida, seab ohtu lugejate informeerimise. Läksin, vastavalt eelnevale kokkuleppele, endise Pärnu linnaarhitekti Ülar Saare jutule, et rääkida temaga Rüütli tänava rekonstrueerimisest.

Vaevalt jõudsime aga intervjuuga pihta hakata, kui Saare kabineti uks lükati lahti ja uksele seisid kaks tursket meest, kes teatasid, et on kriminaalpolitseist ning Saar peab nendega kaasa tulema. Kohe! Kaameks ehmatanud Saar ei hakanud vastu vaidlema, tõmbas jope selga ning politseinikud eskortisid ta välja.

Minagi olin toimunud nii ehmunud, et käitusin täiesti ebaadekvaatselt ja ebaprofessionaalselt – selle asemel, et Saarele ja kriminaalpolitseinikele kiiresti küsimusi esitada, toppisin oma märkmiku ja diktofoni taskusse ja läksin kõrvad lidus toimetusse. Seal teatasin, et näe, **ma vist ei saagi homseks lugu teha, sest linnaarhitekt arreteeriti**. Olin oma Rüütli tänava loos

nii kinni, et nägin Saare aresteerimises probleemi, mitte uudist. Selle eest oleks tulnud mind tegelikult vallandada.

Õnneks haalus produtsendi ametis Teet Roosaar kohe teemaga ning lasi Ester Vilgatsil sellest uudise kirjutada („Politsei pidas Pärnu linnaarhitekti kinni” 25.01.06).

Mõnikord aga, kui otsest teemat ei ole, hakatakse uudisväärtustama mingit sündmusest või nähtust.

Sa kõnnid Rüütli tänaval ja märkad mingit detaili ja ongi teema. No näiteks näed purskkaevu, vaatad, ahah, seal on raha sees ja tekib mõte, et huvitav, mis nendest müntidest nagu pärast saab. Kas koristaja korjab nad millalgi üles? Ja palju neid võiks olla. Igast asjast annab nagu arendada midagi (Roosaar. küsimus 5:126).

Teinekord aga küsib ajakirjanik endalt: „Mis siis, kui äkki....”

Aga samas näed öösel mingit asja unes ja siis järgmine päev mõtled, et see on päris huvitav, et sellest võib mingi probleem välja tulla, et teeks mingi loo sellest (Leppik, küsimus 4:105). Ehk siis uudisväärtustatakse informatsiooni, mis tuleb nii ametlikest kanalitest nagu **pressiteated** ja **infoagentuurid**, **kontsernsisised lehed**, **mõne sündmuse või nähtuse mõjul**, **sokutatakse allikate poolt** või **uuritakse ise** allikatelt välja.

Kuid millised teemad kirjutamisele võtta ja millised välja praakida kui kõlbmatud? See oleneb suuresti ajakirjaniku **sisetundest**, **ajast** ja **huvist**. Samuti sellest, kui veenvalt suudab allikas oma probleemi esitada.

See asi peab kuidagi minu jaoks huvitav olema. Huvi on nagu ääretult selline subjektiivne asi. Et kindlasti ma ei viitsi nagu eriti tegeleda, kui keegi kaebab mingi kohtuloo üle või noh, lõppkokkuvõttes mingi siis kohtusse ja palgaku advokaat.

Ma mäletan, see oli küll paar aastat tagasi, kui mingi vend tuli ukse peale ja kippus seletama, et arestikambreid koristatakse jube halvasti. Noh, ma saan aru, noh muidugi on see inimõiguste vastu aga noh, ära satu siis aresti kambrisse! Ütlesin tralle vist halvasti selle peale.

Et see on ääretult subjektiivne: meeldib-ei meeldi. Minu arvates ei pea ajakirjanik kõigega tegelema. Ega sa ei ole ju mingisugune teenusbüroo (Roosaar. küsimus 6:127).

Mõnikord pöörduakse ka nõu küsimiseks kolleegide poole:

Et noh, mõne asjaga sa tead ju kohe ära, et inimene tuleb, räägib oma mure ja tal võib-olla tal ei olegi mingit muud eesmärki, et ta saab oma mure ära rääkida, eksole. Teine tuleb räägib mingist olulisest asjast ja siis tead kohe, et see ongi see millest kirjutada. Kui sa aga niimoodi vahepeal oled, siis nagu minu puhul töötab kõige paremini see, et teistelt nõu küsida, et natukene targematelt inimestelt (Leppik. küsimus 9:106).

Nagu juba ülalpool enda näite varal väitsin, loeb ka isiklik suhe allikasse ja mitte ainult minu puhul.

Saatis üks Vana-Pärnu kodanik, nimega Ermo Kannistu mulle kirja, et tahetakse trasse Vana-Pärnusse panna, et linnavalitsus sunnib nagu kangesti mingite kindlate firmadega tegelema. /.../ Läksin esimese ametniku juurde, et tere mina mängult tahaks nagu seda luba ja mis ma siis tegema pean. Ja siis ta hakkas nagu seletama ja ühel heal hetkel ma näitasin seda meili ja siis ta ütles, et ahah, see on see. Ja mul endal kah prahvatas, et aaa..Ermo Kannistu, see on selle Pille Kannistu poeg, kes juba ammu siin kohtus on, kahtlustatavana selles, et ta paljusid kinnisvaraostjaid püganud on. Ja paratamatult ma alateadlikult tema poja kaebustesse ei suhtu nagu eriti tõsiselt (Roosaar. küsimus 9:128).

Üks osa uudiseid jõuab toimetusse pressiteadete kaudu. Agaramad pressiteadete saatjad on Päästeteenistus ja Politsei. Nimetatud asutused saadavad igal hommikul toimetuse üldmeilile info eelmisel päeval juhtunud sündmuste kohta. Samas on see info üldjuhul niivõrd napisõnaline, et kasvõi lühiuudise tegemiseks, tuleb pressiesindajalt küsida täpsustavaid küsimusi.

Ma eelistan helistada üle, sellepärast , et ma olen nagu vähe näinud selliseid pressiteateid, kus kõik info mida vaja on, olemas oleks (Leppik. küsimus 20:109).

Näiteks:

26.04.2007

Lääne Politseiprefektuuris Pärnu politseiosakonnas registreeritud olulisemad sündmused.

Vargus: Ajavahemikul 25-26.04.07 murti akna lõhkumise teel sisse Pärnus Savi tn pargitud sõiduautosse Saab ning varastati automakk Sony. 25.04.07 öösel murti Pärnus Karusselli tn luku lõhkumise teel sisse garaaži, kust varastati erinevaid esemeid.

Ajavahemikul 18-24.04.07 varastati Tori vallas Tori alevikust õu territooriumilt kopp. Kahju 3000.- krooni.

Kehaline väärkohtlemine: 26.04.07 peksis Janek (s 1986) Pärnus Mai tn Veikot (s 1985), põhjustades viimasele füüsilist valu. Politsei alustas juhtunu osas kriminaalmenetlust.

Lisaks neile regulaarsetele uudistesaatjatele on veel hulganisti asutusi, kelle pressiteated Pärnu Postimehe üldmeilile laekuvad.

Võtame näiteks esmaspäeva, 30. aprill.

rescue E, 7:01 + [\[Ppm uudised\] Päästeameti Hommikuinfo 29-30.april...](#)

Kristi Künnapas E, 10:12 + [\[Ppm uudised\] Rahandusministeeriumi nädala eelinfo](#)

Valitsuse briifinguruum E, 10:22 + [\[Ppm uudised\] Lühiteated : Teadmiseks toimetustele...](#)

Tiia Laar E, 10:34 + [\[Ppm uudised\] Pärnu politseiinfo](#)

Rauno Veri E, 12:08 + [\[Ppm uudised\] IRL toetab valitsuse poolt astunud samme](#)

Laura Teder E, 12:11 + [\[Ppm uudised\] ER pressiteade: Oriendi nädal Klassikaraadios](#)

Maris Lindmäe E, 12:13 + [\[Ppm uudised\] Homme avatakse heategevustelefon liikumisvõime kaotanud laste ravi toetuseks](#)

press mkm E, 12:21 + [Ppm_uudised] MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUMI 18. NÄDALA EELINFO

Madeleine Tults E, 14:37 + [\[Ppm uudised\] 3. mail kuulutatakse välja "Parim Toiduaine 2007" võitjad](#)
Anu Sommer E, 15:06 + [\[Ppm uudised\] eelinfo](#)

Madeleine Tults E, 15:08 + [\[Ppm uudised\] 3. mail kuulutatakse välja "Parim Toiduaine 2007" võitjad](#)
Indrek Aija E, 15:13 + [\[Ppm uudised\] Pärnu Kunstnike Majas õpilastööde näitus „Õuepuu”](#)
Kristi Künnapas E, 15:14 + [\[Ppm uudised\] RM: Riik hüvitab vandaalide poolt Tallinnas ja Jõhvis tekitatud kahju.](#)

Anu Möistlik E, 15:19 + [\[Ppm uudised\] Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi abinistriks saab Siim-Valmar Kiisler](#)

Rauno Veri E, 16:32 + [\[Ppm uudised\] Tänane lugemissoovitus](#)

Aili.Kukumagi@if.ee E, 16:52 + [\[Ppm uudised\] If on täna kella 15ks registreerinud 44 kahjuavaldust](#)
Kristjan Niinemaa E, 16:54 + [\[Ppm uudised\] Pressiinfo: Liikluskindlustus 2007. aasta esimeses kvartalis.](#)
Sirle Matt E, 16:57 + [\[Ppm uudised\] Lääne päästkeskuse operatiivsündmused.](#)

Rain Veetõusme E, 17:01 + [\[Ppm uudised\] Eesti Euroopas eraisikute e-arvete kasutamisel esikohal](#)

EuroparlPress - Eesti toimetuse (ET) E, 18:18 + [EP 23.-26. aprilli sessiooni kokkuvõte](#)

Rauno Veri E, 20:58 + [\[Ppm uudised\] Laari üleskutse](#)

Ilja Judeikin E, 23:53 + [\[Ppm_uudised\] \[print\] PRESSITEADE: Pet Shop Boys saabus Eestisse!](#)

1. mai oli tööraha püha ja lehte ei ilmunud aga ka 2. mai lehte ei jõudnud nende pressiteadete põhjal ükski uudis. Ilmselt põhjusel, et leiti põnevamaid ja kogukonnale lähedamal seisvaid teemasid. Üldiselt ei praktiseerita Pärnu Postimehe ajakirjanike hulgas ka igaks juhuks meilide salvestamist, mõttega, et kunagi hiljem loen ja äkki saan sealt teema. Kui pressiteade kohe tähelepanu ei tõmba, siis ta jääbki lehes kajastamata. See aga ei tähenda, et alati toimub ka vastupidine reaktsioon – nii kui pressiteade tõmbab tähelepanu, pannakse ta ka kohe lehte. Ei, tähelepanu tõmmanud, ehk reporteri hinnangul väärtustamist vääriv teade võib jääda ooterežiimile ning ilmub siis, kui lehes sellele ruumi leitakse.

Samuti võib Pärnu Postimehe ajakirjanike hulgas märgata teatavat vastumeelsust või iroonilis-ettevaatlikku suhtumist pressiteadetes.

/.../mõtles kui õudne oleks selline BNS-i stiilis ajaleht, kus Asser Jaanimets ja teised keskerakondlased saadavad mingeid pressiteateid ja selle pressiteate on koostanud, vabandust väljenduse eest,..... aah, ei, ma ei ütle midagi (Roosaar. küsimus 92:151).

/.../mulle kangesti ei meeldi olla selline pastapliiats või tehniline teostaja, kus keegi pressiesindaja on sulle midagi saatnud ja siis nagu BNS sa teed kopi ja peisti ja müüid ise edasi. Et see on nagu täiesti ilma ajudeta tegevus. Sellist ajakirjandust nagu harrastada ei tahaks (Roosaar. küsimus 12:129).

Veel laekub regulaarselt infot kord kuus toimuvalt Pärnu linnavolikogu istungilt ning igal esmaspäeval toimuvalt linnavalitsuse pressikonverentsilt. Mõlema resultaadi kohta saadetakse toimetusele ka pressiteade, kuid tavaliselt käib üks või mitu ajakirjaniku isiklikult nii volikogu kuulamas kui linnavalitsuse pressikonverentsil.

Noh, pressikonverents on üks igavamaid asju. Eriti igav on see, kui linnapea võtab kätte ja kipub nagu ülevaadet ette lugema. Noh, ma oskan ise ka lugeda. Ta ei oska millegipärast väärtustada neid asju (Roosaar. küsimus 5:126).

Samuti jälgivad ajakirjanikud läbi interneti teisi meediakanaleid. Näiteks BNS-i kust tuleb oluline osa väliskülje uudistest. Samuti teisi meediaväljaandeid, eelkõige Postimees *onlinet*, kust Eesti uudiste toimetaja võtab tavaliselt materjali. Mõnikord tellitakse lugusid ka kontsernisestelt lehtedelt nagu Postimees või Sakala. Jällegi tavaliselt Eesti uudiste külje tarvis.

3.3.1 Allikate mõju

Kas ja kui palju mõjutab esmaallikas loo sisu ja tonaalsust? Kas Pärnu Postimehe ajakirjanikud on lihtsalt „pastapliiatsid” mõjuvõimsate allikate käes, kes dikteerivad kogukonnale seda, mis peab neid huvitama?

Hea tava kohaselt ei kajasta ajakirjanik teemasid, millesse on segatud tema ise või tema lähikondlased. Just objektiivsuse kaalutlustel. Pelgusel, et lähedased inimesed võivad ajakirjanikku mõjutada. Samas ei nähta praktilise töö käigus ohtu ajakirjaniku ja tema allika aastate jooksul välja kujunenud lähedastes suhetes ja teineteisemõistmises. Seda nähakse pigem positiivsena. Selline allikate ja kirjutajate lähedus tagab selle, et allikate huvid saavad rahuldatud, mistõttu nad ei esita avalikke proteste lehe vastu. Ning tavalugejale, kes ei pruugi näha allika ja ajakirjaniku lähedast seost, jääb lehest usaldusväärne mulje. Sestap ei toimu Pärnu Postimehes ajakirjanike rotatsiooni ühest valdkonnast teise. Ehkki ajakirjanikud tunnistavad teatavat allikatepoolset mõju, ei nähta selles ohtu lehe sõltumatusale.

Ajakirjanikud võtavad küll järgmiste allikate poole pöördudes esmaallikalt saadud info ja tonaalsuse kaasa, kuid nad on valmis oma suhtumist muutma. Vajadusel ollakse valmis ka oma allikate kohta kompromiteerivat materjali avaldama.

Selles mõttes, et ma olen ikkagi üritanud esimese asjana ikkagi sellele samale A-le siis selgeks teha, et tema võib küll öelda, et need on tema sõnad ja tema arvamused aga selleksamal B-l on nagu samamoodi oma arvamused. Et kui me kirjutame sellest, siis ta ütleb selle välja ja see ei pruugi olla alati selline, mis talle meeldiks (Leppik. küsimus 12:107).

Ma võtan faktid kaasa ja loomulikult alateadlikult ka ilmselt selle suhtumise aga kui see inimene, keelega ma räägin, suudab need faktid nagu ümber lükata või teistmoodi selgeks teha, siis ma ei pruugi ju sellesse suhtumisse kinni jääda (Roosaar. küsimus 9:128).

Samas on väikses kogukonnas mõnikord väga raske balansseerida allikate ning avalikkuse huvi vahel. Tekib dilemma, kas kirjutada sellest, mida reporterid arvavad, et kogukond peaks lugema või kirjutada sellest, mida reporterid arvavad tahtvat neid lugeda. Kas eelistada kogukonna huve allikate huvidele või vastupidi?

Noh, mõni interneti kommentaator kirjutab, et näe, sa oled kuri! Ma ei taha olla kuri. Aga ma ei saa ilmselt kunagi ka ülihea olema. Mingisugune mulje või ettekujutus inimesest on ja noh... ega ma ei taha kah halb inimene olla. Või ütleme näiteks nagu see Tervise Paradiisi, et ma kirjeldasin nii nagu ta oli. Ma saan täiesti aru, et osadele inimestele see ei meeldi. Et näe, teine päev alles, et mis sa seal ikka kirjeldad, et pooled asjad ei tööta. Aga noh, minu jaoks oli oluline see ausus, et...noh ei töötanud ju, ma ei saa ju kirjutada, et töötas, kui tegelikult ei töötanud (Roosaar. küsimus 28:134).

Mõnes mõttes muudab Saksa meediaruumi mudel, kus ajakirjanikel on suur vabadus, allikate domineerimise võimaluse lehe sisu üle isegi väiksemaks kui Anglo-Saksi meediaväljaannetes, kus allikad peavad lehe sisu kontrollimiseks mõjutama ainult toimetajaid. Ühte toimetajat on ilmselt lihtsam mõjutada, kui 23 ajakirjanikku. Sestap võib öelda, et Pärnu Postimees on küll allikate mõju all kuid mitte nende kontrolli all. Ei kardeta ka paaniliselt suhete rikkumist allikatega ning eetiliste dilemmaide puhul lähtutakse pigem ajakirjanduseetika tavadest.

No selles mõttes, et koguaeg räägitakse, et ajakirjanik peab olema objektiivne, eksole. Siuke lähim nagu tutvusringkond või kellega ma nagu tihedamalt suhtlen, on tegelikult nagu suhteliselt mõistlikud inimesed, et nad saavad aru, et sa teed oma tööd. Ma teen oma tööd ja see ei tähenda, et ma olen pärast õhtul kuskil kohvikus istudes siuke ilge nõid, kes käib ja küsib ja kammib või mida iganes, eksole. Nad nagu saavad sellest aru.(Leppik. küsimus 36:113).

Üldiselt üritan jah ennast mitte segada lasta. Selles mõttes, et mina teen oma tööd. Ma ei tea, oleks mul mingi sõber politseinik näiteks, ja võtab mind näiteks kiiruse ületamise eest kinni või, ma ei oleks eriti kuri selle peale, et ta teeb täpselt sama moodi oma tööd. Et oleme sõbrad

edasi, et ma saan aru sellest. Ma loodan, et need inimesed, kellega ma kokku puutun ja kellega ma koostööd teen, saavad ka nagu aru sellest, et ma teen eelkõige oma tööd (Leppik. küsimus 37:113).

3.4 Toimetuse seotus kogukonnaga

Erinevalt paljudest teistest Eestimaal tegutsevatest ajalehetoimetustest on Pärnu Postimehe uksed kõigile kogukonnaliikmetele alates hommikul kella 9.00 (mil sekretär saabub) kuni õhtul kella 17.00 (sekretär lahkub töölt) valla. Seda sõna otseses mõttes. Sõidad liftiga Rüütli Ärikeskuse kolmandale korrusele astud koridori (vaata skeem 1) ning võid siseneda millisesse kabinetti tahes. Ei mingeid lukustatud vaheruumi ega kaardisüsteemi. Eriti palju kahtlasi tegelasi sagib toimetuse ruumides just täiskuu ajal. Sekretär küll näeb kõiki sisenejaid, kuid takistust ta inimestele ei tee.

Paar korda on juhtunud, et mõni agressiivselt või tüütavalt meelestatud kogukonnaliige on tulnud jõulisemate žurnalistide poolt toimetusest välja juhatada. Kuid üldiselt on inimestel vaba voli tulla ja omale meelepärase ajakirjanikuga juttu rääkida. Teine sotsialiseerumispunkt kogukonnaliikmetega on ärikeskuse teisel korrusel asuv suitsuruum. Seal käivad koos nii ajakirjanikud, advokaadid, poliitikud, maaklerid jne. Teinekord armastavad ka eluheidikud ennast suitsuruumi mugavatele diivanitele kerra tõmmata või seal isekeskis alkoholi juua. Näiteks õnnestus mul kolme sellisega rääkida pikalt teemal: kus kohas Pärnus veel taolisi ligipääsetavaid suitsuruume on, kuhu talvel külma eest varjuda.

Tõsi, pärast seda kui üks eluheidik ärikeskuse prügikasti julga lasi, võib tajuda teatud barjääri antisotsiaalsete ja ülejäänud ärikeskuses viibivate kogukondlaste vahel.

Inimesed saavad ajalehetoimetusega ühendust ka tehnilisi kanaleid pidi. Kõigi ajakirjanike lauatelefoninumbrid on avalikud. Nendegi helisemissagedus on võrdeline kuu faasiga. Samuti võivad ja kasutavadki kogukonnaliikmed ajakirjanikega kontakti saamiseks e-kirju. Harvem traditsioonilisi, paberile pandud sõnumeid. Üheks agaraks tavakirjade saatjaks oli aastaid Hillar Kohv Viinahaualt. Kuid kui Hannes Kuusma peatoimetajaks sai, enam härra Kohvi kirju ei avaldatud. Sedagi suuresti rahva nõudmistele vastu tulles. Nimelt uuringufirma Saar-Poll läbiviidud küsitluse käigus selgus, et lehelugejad ei soovi Kohvi kirju lugeda. Ometi jõuab nn. lihtrahva hääl jõuab ka leheveergudele. Näiteks arvamusküljel. Tõsi, seal

domineerivad tavaliselt poliitikud, ametnikud ja teised endale arvamusiidri rolli võtnud kogukonnaliikmed. Vajadusel siiski leitakse, kasvõi ühel veerul ruumi ka paari nn. lugejakirja avaldamiseks.

Kindlam võimalus oma arvamuse avaldamiseks on reakodanikel Pärnu Postimehe veebiküljel. Seda siis näiteks läbi lugude kommenteerimise.

Et toimetus soovib veebikülge ja paberlehte ühendada, on tehtud ka niimoodi, et enim kommentaare kogunud loost nopitakse ajakirjaniku poolt asisemad kommentaarid ja küsimused välja ning läkitatakse need siis vastamiseks vastava ala ametnikule või poliitikule. Saadud vastused aga trükitakse koos küsimustega ära lehe paberväljaandes. See on siis näide kodanikuajakirjandusest, kus Pärnu Postimees aitab rahva häälel kõlada ja ühiskonnaprotsessides kaasa rääkida. Kriitikud võivad öelda, et päris stiilipuhas kodanikuajakirjandus see pole, sest ajakirjanik on ikkagi ju see, kes kommentaarid välja nopib.

Nüüd, *online* keskkonna arenedes on aga jõutud juba esimese *online* intervjuuni, kus veebileheküllastajad said panna kirja küsimused abilinnapea Simmo Saarele. Saar vastas neile, ning vastused koos küsimustega riputati veebi ülesse. Samas, vaadates küsimusi: „*Mitu korda te olete lugenud raamatut "Karupoeg Puhh"?*”; „*Kas vähese kooliharidusega on raske linna juhtida?*” või „*Maru head küsimused... Kas samas vaimus võib jätkata???? - Kas homme vihma sajab?*” – tekib kahtlus, kas kogukond ikka on kodanikuajakirjanduseks valmis? Ilmselt ainult siis, kui ajakirjandus jätab endale siiski teatava kontrollija ja suunaja funktsiooni, nagu kontseptsioon ka ette näeb. Antud intervjuu puhul anti kõik küsimused, nii nagu rahvas need kirja pani Simmo Saarele vastamiseks.

Veebiküljel ripub üleval ka küsitlus mõnd kohalikku probleemi käsitleva küsimusega. Mõnikord küsitakse ka vabariigis või maailmas toimuvate protsesside kohta arvamust. Näiteks 06.05 küsiti Pärnu Postimehe veebilugejate käest: *Mida arvate pronkssõduri teisaldamisest?* Et säärane küsitlusvorm rahvale korda läheb, sõltuvalt siiski ilmselt küsimuse aktuaalsusest ja teravusest, näitab seegi, et sellele oli vastanud üle tuhande inimese. Seega võib öelda. Et toimetus on panustanud päris palju sellele, et kuulda ametnike, poliitikute ja pressiesindajate kõrvalt ka nn. lihtrahva häält. Kas ja kuidas rahvas neid võimalusi kasutab, on juba suuresti nende eneste teha.

3.5 Toimetaja roll loo sisu määramisel

Pärnu Postimehe toimetaja töö ei erine reporteri tööst. Täpselt nagu reporteridki, koguvad nad informatsiooni, kirjutavad selle kokku ning lisavad lugudele fotod ning pealkirjad. Uudiskülgede toimetajatel ei ole ka kohustust ega harjumust lugeda oma osakonnas töötavate reporterite kirjutisi enne trükki minekut läbi.

Küll on aga toimetajate kohustus, välja arvatud uudistetoimetuse juhil, panna paika lugude küljendus, ehk siis kujundada oma toimetatav külg. Määrata ära, mis mahus mingi lugu ja kus kohta täpselt küljel läheb. Samuti loevad külgede toimetajad läbi välisautorite tekstid ja toimetavad neid.

Erandiks on ka **keeletoiimetajad** kelle tööülesanne on läbi lugeda kõik ajakirjanike ja kaasautorite kirjutatud tekstid, enne kui need küljendamiselle lähevad. Teksti viivad ajakirjanikud neile paberile prindituna. Samas on ka kõik tekstid salvestatud kohaliku serverisse, kust siis keeletoiimetajad need toimetamiseks kätte saavad.

Keeletoiimetajate asi on kontrollida õigekirja ning ka stilistilisi vigasid nagu sõnakordused ja muud taolised. Sisulise korrektuuriga keeletoiimetajad tegelema ei pea. Juhul kui neile jääb silma, mõni faktiviga, siis nad selle parandavad ning informeerivad sellest ka ajakirjanikku. Need kirja ja stiilivääratused, mida keeletoiimetaja ei märka, peab üles leidma **korrektor**, kes viimasena lehte enne trükikotta saatmist loeb.

Tegevtoimetaja töö on tegeleda eelkõige lehe visuaalse küljega. Ehk siis mõelda mittestandardsetele lugudele nagu reportaažid, vaatlused, fotoküljed ja muudele erikülgedele kujundus, toetudes reporteri materjalidele. Tihti teebki ta seda koostöös reporteriga. **Peatoimetaja** aktiivselt lehe sisutootmisse ei sekku. Tema asi on inimesi tööle võtta, vallandada, nende palk määrata. Samuti tuleb peatoimetajaga kooskõlastada puhkused ja komandeeringud.

Vastutav väljaandja kannab vastutust lehe majanduslike näitajate eest ning lugude sisulise küljega ei tegele. Kui just eriolukord ei nõua.

3.6 Produtsendi võim lehe sisu üle

Lehe sisu üle on kõige suurem võim produtsentidel, kes viivad läbi igahommikuse koosoleku ning määravad, milline ajakirjanike poolt pakutud lugu mis küljele läheb.

Produtsente on Pärnu Postimehes praegu kolm. Nendeks on uudisteosakonna juhataja Teet Roosaar, tegevtoimetaja Iira Igasta ning peatoimetaja Hannes Kuusma. Varem oli neljandaks produtsendiks sporditoimetuse juhataja Enn Hallik, kuid tema taandas end sel kevadel ametist. Korraga on ametis üks produtsent, kelle töösükkel kestab kaks nädalat. Erinevalt teistest produtsentidest loeb Hannes Kuusma ka kõik ajakirjanike kirjutatud aknalood, ehk külje põhilood enne trükki minekut läbi ning vajadusel palub üht või teist asja täpsustada. Või siis välja jätta. Ehk siis erinevalt keeleteoimetusest, kontrollib tema lugude sisu ja tonaalsust.

Produtsent vastutab ka tekstide eest, mis tema ametis oleku ajal lehte on jõudnud. Nii, et kui kellelgi on mingeid pretensioone ja ta ajakirjanikuga neid klaaritud ei saa, pöördub ta produtsendi poole. Kui ka produtsendiga kaubale ei saada, on järgmine organisatsioonisisene aste peatoimetaja.

3.7 Töökorraldus

3.7.1 Koosolek

Töölepingu kohaselt peaks ajakirjanikud tööle olema kell 9.00 hommikul. Kell 9.15 viiakse produtsendi juhtimisel läbi toimetuse koosolek, kus osalevad nii kõik ajakirjanikud, fotograafid kui toimetajad (välja arvatud keeleteoimetajad ja küljendajad, kes saavad tööle hiljem). (Vaata ka koosoleku transkript).

Koosoleku alguses heidetakse pilk eelmise päeva töö tulemusele, ehk samal hommikul (esmaspäeviti laupäeva hommikul) ilmunud lehele. See võtab tavaliselt vaid mõned minutid, mille jooksul produtsent sirvib lehe läbi ning kannab ette, mis lugu mingil küljel on. Harva, kui mõne loo põhjal tekib diskussioon.

Pärast seda annab produtsent teada, millised valmis lood eelmisest päevast või päevadest üle on jäänud ning avaldamisjärjekorras ootavad. Vajadusel palub ta ajakirjanikul näiteks korrigeerida seisma jäänud loos ajamäärusi.

Seejärel pakub produtsent välja produtsendi märkimikusse kirja pandud juba varem teada olevad, veel valmis kirjutamata teemad, millede hulgast ajakirjanikud soovi korral endale meelepärase välja võivad valida. Teema saab reeglina see, kes esimesena selleks soovi avaldab. Mõnel juhul, tavaliselt siis, kui keegi huvi loetletud teemade vastu üles ei ärata, pakub produtsent ise mõne teema tema poolt valitud ajakirjanikule. Lähtudes oma valikus

ajakirjanikule omaks saanud teemavaldkonnast. Harva, kui otsese pakkumise saanud ajakirjanik teemast ära ütleb.

Teadaolevad teemad üle käidud, alustab produtsent küsitlusringi. Selle käigus peavad kõik reporterid ütlema millise loo ja kui suures mahus nad täna kirjutada kavatsevad. Produtsent siin üldjuhul survet ei avalda ja esialgu (kuni maketi koostamiseni) jääb loo maht selliseks nagu ajakirjanik ütleb. Üldiselt on tavaks, et teemasid ei delegeerita – ajakirjanik, kes teema pakub, kirjutab selle reeglina ka ise ära. Samas võib ta sellest ka loobuda, ning pakkuda teema laiale ringile.

Juhul kui ajakirjanikul teemat pakkuda pole, määrab produtsent talle teadaolevatest teemadest mõne, mida keegi endale ei tahtnud. Sellisel juhul määrab produtsent tavaliselt ka loo mahu.

Küsitlusringi jooksul kuulnud teemad paneb produtsent produtsentide päevikusse kirja. Nende hulgast valib ta juba koosolekul akna lood välja ning markeerib need tahvlil kuhu on märgitud kõik sel päeval tehtava lehe küljed ning reklaami maht.

Oma valikus lähtubki produtsent loo aktuaalsusest/atraktiivsusest ning ka küljel olevast reklaami mahust. Samuti pannakse koosolekul paika, kes kirjutab teise külje intervjuu ning kinnitatakse teise külje neljal veerul avaldatav nn. Päevateema ehk suure üldistusjõuga (uudis) artikkel. B- ja C lugude paiknemist koosolekul veel ei otsustata. Reeglina on koosolek kella kümneks läbi, välja arvatud esmaspäeval ja reedel, mil läheb tavaliselt veerand tundi kauem.

3.7.2 Tööpäev

(Vaata tabel 6) Koosolek lõppenud, siirduvad ajakirjanikud ja fotograafid osakondadesse tööd tegema, lähtudes koosolekul sõlmitud esialgsetest kokkulepetest.

Täpsed nõuded loo mahule ja võimalikule lisamaterjalile nagu fotod ja graafika, saab ajakirjanik teada siis kui produtsendil on leht planeeritud. See võtab olenevalt produtsendist aega tund kuni neli.

Iga ajakirjaniku käsutuses on arvuti, lauatelefon ja diktofon. Võrku ühendatud printer on kõigile ühine. Ajakirjanike teenistuses on ka kolm fotograafi ning kaks autojuhti. Nende kasutamisest peab ajakirjanik teada andma vastavas märkmikus, kuhu paneb kirja mis kellast

ta fotograafi ja/või autojuhti vajab. Sealt samast saab ta ka vaadata, kas temale vajalikul kelllaajal on mõni autojuht või piltnik saadaval.

Kui ajakirjanik on artikli valmis saanud, prindib ta selle välja ning siis jällegi sõltuvalt produtsendist, viib ta selle kas keeleteoimetajale või siis produtsendile ülelugemiseks. Keeleteoimetaja, teksti läbi vaadanud ja vajalikud korrektuurid teinud, toob teksti ajakirjanikule tagasi. Juhul, kui talle on jäänud mõned nüansid loos segaseks, palub ta ajakirjanikul neid täpsustada. Kui keeleteoimetaja on teinud suuremaid stilistilisi korrekture, teatab ta ka sellest ajakirjanikule. Üldjuhul on soovitatav tekst pärast keeleteoimetaja käest tagasi saamist ajakirjanikul uuesti läbi lugeda.

Valmis teksti viib ajakirjanik küljendustuppa, kus ripuvad nööril produtsenti poolt planeeritud külgede maketid. Ajakirjanik otsib sealt üles lehe, millele on planeeritud tema lugu, ning riputab paberi koos tekstiga ning faili nimega selle taha.

Juhul kui ajakirjanikul rohkem lugusid sel päeval tehtava lehe jaoks kirjutada vaja ei ole, võib ta põhimõtteliselt töölt lahkuda kuna tööaeg ei ole normeeritud. Hea toon on siiski viibida toimetuses niikaua, kuni tekst saab küljendatud sest küljendamise käigus võib selguda, et lugu on kas liialt pikk või lühike. Sellisel juhul on parem, kui ajakirjanik ise saab teha vajalikud korrektuurid. Tema puudumisel on produtsent sunnitud seda tegema.

Pärastlõunal tulevad tööle küljendajad, kes võtavad need samad planeeringut kandvad lehed ja ajakirjanike tekstid, ning hakkavad neid vastavalt planeeringule arvutis trükikotta saatmiseks kokku panema.

Kui terve külg on koos, prinditakse see välja ning viiakse veelkord keeleteoimetaja-korrektori kätte üle lugemiseks. See on viimane filter enne trükikotta saatmist. Viimase korrektuuri eesmärk on leida veel sisse jäänud õigekirja vead ja nõ. näpukad. Muidugi, kui korrektor märkab mõnda fakti, milles ta kahtleb, küsib ta selle kohta ajakirjanikult, juhul kui too veel tööjuures viibib.

Korrektori poolt küljendusruumi tagasi tulnud lehtedel teeb küljendaja veel korrektori poolt ettenähtud korrektuurid ning seejärel saadetakse valmis küljed juba trükikotta. Umbes kella seitsmeks õhtul on tööpäev lõppenud.

3.8 Juhendamine

Pärnu Postimehe ajakirjanike suur loomevabadus võib saada ka lehe allakäigu põhjuseks, kuna tegelikult puuduvad toimetuses sisu kontrollivad ja ajakirjanike treenivad mehhanismid. Nõnda võib ajakirjanike kutsemeisterlikkus manduda.

/.../mingil perioodil sa peaksid kuidagi ka nagu oma oskusi värskendama. Ma ei tea kuidas see käib. Lähed osaled mingitel kursustel, loed mingit head ajakirjandust (Roosaar. küsimus 35:136).

Toimetajad ehk osakonnajuhatajad ei kontrolli mida tema osakonna reporterid kirjutavad, sest nad on ka ise kirjutamisega ametis. Produtsendid ei tegele samuti sisu kontrollimisega, sest nad ilmselt pole selleks pädevad. Näiteks kui Teet Roosaar kirjutab artikli järjekordsest planeeringu vaidlusest, siis vaevalt, et produtsent oskaks Roosaare loost sisulisi mõõdapanekuid leida.

Keeletoimetajad kontrollivad aga vaid korrektset keelekasutust ega hakka loos sisulisi muudatusi tegema. Aeg ajalt on nad seda küll püüdnud teha, kuid see on tekitanud konflikte. Näiteks käratas üks reporteritest keeleteimetaja Anu Parnabasele, et Parnabase asi on kontrollida vaid seda, et komad oleks õige koha peal.

Samuti saavad ajakirjanikud toimetajatelt suhteliselt vähest tagasisidet oma lugude kohta. Toimetuses puudub ka selline ametimees keda võiks nimetada juhendajaks ja kes õpetaks reportereid paremini kirjutama.

Samas mingil määral juhendamine ikkagi toimub. Clark ja Fry(1992) kirjutavad, et juhendamine on seegi, kui ajakirjanikult küsida, kaugel ta oma loo kirjutamisega on. Seda tüüpi juhendamist tuleb Pärnu Postimehes iga päev ette. Tavaliselt sageneb seesugune juhendamine pärast kella kolme pärastlõunal, mil produtsendid muutuvad murelikuks, kas ajakirjanik ikka jõuab artikli õigeaks ajaks valmis. Kuid sellisel juhul piirdub dialoog tavaliselt ajakirjanikupoolse lubadusega, et varsti saab, mille peale produtsent ütleb „mhmh” või midagi taolist.

Juhendamist võib edukalt läbi viia mistahes meediatoimetuses kuid mõningates tingimustes

on see parem kui teistes. Pärnu Postimehe struktuur ja töökorraldus võimaldaks viia sisse ja arendada juhendamise tehnikat.

3.8.1 Teadetetahvel

Paljudes uudistetoimetustes on teadetetahvlid, mille sisu varieerub lühikestest igapäevastest teadaannetest kuni käskkirjadeni. Kasu on aga sellistest teadetetahvlitest, mida ei pea reporterite eest kaitsma paksu pleksiklaasi ja massiivse tabalukuga. Seal peaks olema koht, kus pööratakse tähelepanu pigem töövõitudele kui kaotustele. Samas võivad seal olla üleval ka teemad, mis vajavad lahendamist.

Tegelikult kasutatakse ka Pärnu Postimehes sääraseid teadetetahvleid. Iga kuu alguses kleebitakse kõikidesse toimetuse ruumidesse nimekiri möödunud kuu parimate ajakirjanike nimedega (need valib välja produtsentide meeskond reporterite soovitudele tuginedes). Samuti on märgitud kui palju reporter mingi preemiaväärilise loo eest raha sai. Olenevalt reporteri iseloomust ja autahvilil olemise sagedusest võib see mõjuda nii motiveerivalt kui frustrerivalt.

Viis aastat tagasi ei riputatud Pärnu Postimehes teadetetahvlile mitte ainult kuu parimad vaid ka halvimal. Oli kaks kategooriat „Piits” ja „Präänik” Mäletan, et Pärnu Postimehes praktikal olnud Kadri Kõusaar teenis ükskord „Piitsa” ehk kollektiivse noomituse selle eest, et ta olevat liialt ennast täis ja uhke.

Samuti ripub Pärnu Postimehe koosolekuruumi seinal nimekiri teemadest, mida peaks kajastama. See, pea kolmekümne võimaliku teemaga nimekiri on seal rippunud juba kolm aastat, mõned neist teemadest on ka valmis kirjutatud.

Clarki ja Fry (1992) seisukoht on, et säärasel teadetetahvilil võiks reporterite töö tunnustamiseks ja diskussioonide tekitamiseks rippuda:

+Head lõigud eelmisel päeval ilmunud ajalehest

+Positiivsed kommentaarid ja soovitused seoses nende lõikudega

+Lõigud teistest ajalehtedest koos kommentaaridega

+Artiklid ja soovitused selle kohta kuidas paremini kirjutada

+Komplimendid ettevõtte juhtidelt ja teistelt meediakanalilt

+Vastukaja ülaltoodule

Ning on materjale, mida ei tohiks teadetetahvlile üles riputada, kuna need ei aita positiivsele dialoogile kaasa.

-Lugejate ja juhatajate sõim

-Näägutamine stiili pärast

-Odavad röögatused

-Reklaammaterjal

-Koledad pildid mida ei kõlvanud lehte panna

-Rutiinsed teadaanded

Mõttega koostatud ja kontrollitud sisuga teadetetahvel võib saada ajakirjanikele inspiratsiooni ja enesetäiendamise aluseks. See on koht, kuhu juhendajad saavad üles riputada põhjalikemaid analüüse ja tunnustusi kui lihtsalt nappe mokaotsast poetatud lauseid nagu "hea lugu".

Reporterid saavad eeskuju võtta teiste kirjutatud headest lugudest ja kriitikast ning proovida ka ise sama heaks saada, ehk kiituse ära teenida ja oma looga stendile pääseda. „Kõige paremini töötavad sellised teadetetahvlid siis, kui kõigil meediaorganisatsiooni liikmetel on sinna juurdepääs ja võimalus seal sõna kaasa öelda. Kuid igaks juhuks peab olema ikkagi keegi toimetaja kes teadetetahvil silma peal hoiab ja vulgarismid sealt koristab,” (Clark & Fry 1992: 126).

3.8.2 Uudiskiri

Paljud treenerid publitseerivad majasiseseid uudiskirju, et arendada reporterite kirjutamisoskust. Neis on kirjas kohalike reporterite töödest võetud näited kuidas peab kirjutama ja kuidas ei tohi kirjutada. Paraku kipub sellistes uudiskirjades olema rohkem näiteid selle kohta, kuidas ei tohi kirjutada, sest „vigased” artiklid paistavad paremini silma ja nende kallal on lõbusam näägutada (Clark & Fry, 1992: 126).

Hea uudiskiri võib peegeldada, nagu seinalehtki, kas ühe isiku, toimetaja või treeneri nägemust heast ja halvast ajakirjandusest või siis ka terve toimetuse nägemust. Ideaalis peaks see peegeldama erinevaid kirjutamise ja töövõtteid ning kommenteerima neid nii heas kui halvas.

Kui aga reporter näeb, et taoline uudiskiri on lihtsalt järgmine vemmäl toimetaja käes, millega reporterit nüpeldada, kaotab uudiskiri oma mõtte. Vähemalt juhendamise koha pealt. Pärnu Postimehes säärast uudiskirja pole, ei paberkandjal ega elektroonilisel kujul. On küll toimetusesesisene maililist, kuid seda kasutatakse tavaliselt sünnipäevadest teada andmiseks.

3.8.3 Võistlused

Paljud toimetajad suhtuvad ajakirjanduse kutsemeisterlikkuse võistlustesse skepsisega, kuna need võivad tuua kaasa rivaalitsemist ja kadetsemist kolleegide seas (Clark & Fry, 1992: 126). Samas annab see treeneritele võimaluse tunnustada head tööd. Toimetusesiseseid võistlusi saab kasutada näiteks mingi soovitud leherubriigi sissetöötamiseks või mingi ala, kus ajakirjanikud nõrgad on, parandamiseks. Näiteks Vahur Kalmre korraldas mõned aastad tagasi Pärnu Postimehe sisese võistluse persoonilugude kirjutamises. Iga nädal pidi kolm ajakirjanikku kirjutama persooniloo ja see avaldati ka lehes. Nädala lõpus valis Kalmre parima olemusloo välja ning selle autor sai auhinna. Mäletan, et mina kandideerin koos Teet Roosaarega ja võitsin teda. Auhinnaks sain pisikese Postimehe logoga raadio. Võitsid ka lugejad, kes said mitme kuu jooksul lugeda kvaliteetseid lugusid põnevatest inimestest.

Omamoodi võistlus toimub Pärnu Postimehe ajakirjanike vahel iga kuu, sest kuu lõpus saavad parimad ajakirjanikud preemiat ning oma nime teadetetahvlile.

3.8.4 Töögrupid

Töögrupid julgustavad reporterite vahelist diskussiooni ning toetavad treenerit tema töös. Töögrupi moodustamiseks polegi rohkem vaja kui vaid kahte ajakirjanikku ja ühte artiklit, mille üle arutleda. Samas võib korraldada ka kogu toimetust hõlmavaid *workshope* ning kutsuda eksperte loenguid pidama.

Clark ja Fry (1992) pakuvad välja järgmised, reporteritele potentsiaalselt huvipakkuvad teemad, mille üle tuleks töögruppides arutada:

*** Tsitaatide kasutamine ja lausete omistamine**

*** Juhtlõigu kirjutamine**

*** Nipid kiiremaks kirjutamiseks**

*** Intervjueerimise tehnikad**

*** Allikate leidmine**

*** Teemade leidmine**

*** Alternatiivsed loo struktuurid**

***Aja ja materjalide organiseerimine**

Aeg ajalt korraldatakse Pärnu Postimeheski nõ. töötubasid või kutsutakse eksperte rääkima. Näiteks 2006. aasta talvel käis Pärnu Postimehes loengut pidamas kultuuriminister Raivo Palmaru, enne teda Mart Kadastik, kes rääkis *online* meedia ja trükimeedia ühisest tulevikust ja ning 2007. aasta kevadel, Eesti keele korüfee Helju Vals.

Iga hommikune töötuba võiks oma olemuselt olla ka toimetuse koosolek, kuid paraku ta seda ei ole, nagu võib toimetuse koosoleku protokollil lugedes veenduda. Clark ja Fry (1992) on toonud välja kolm indikaatorit, mille põhjal võib väita, et reporterite töögrupp toimib korralikult:

***Kirjutajad küsivad üksteiselt heade lugude kirjutamiseks nõu**

***Kirjutajad räägivad omavahel headest lugudest, mitte ei kiru toimetajaid lugude rikkumise pärast**

***Toimetajad muutuvad kadedaks, et ajakirjanikel on nii lõbus töögrupi siseselt artikleid lahata, et nad moodustavad ka oma töögrupi.**

Pärnu Postimehes säärased töögrupid puuduvad. Kui ajakirjanikud üldse kolleegilt midagi looga seotult küsivad, siis tavaliselt vaid vajaliku telefoninumbrit. Toimetajaid pole Pärnu Postimehe ajakirjanikel põhjust kiruda, sest Pärnu Postimehel puudub säärast sorti toimetaja, kel oleks õigus lugusid ümber kirjutada.

3.8.5 Reporterist treener

Mõned reporterid saavad teiste reporterite juhendamisega paremini hakkama kui toimetajad, sest reporterid näevad teineteist enam-vähem võrdsena (Clark & Fry, 1992: 129). Ka teavad reporterid juba põhilisi juhendamise võtteid sest need kattuvad osaliselt reporteri töövõtetega: tuleb küsida häid küsimusi ja osata kuulata vastuseid.

Samas tuleb reporteril heaks juhendajaks saamiseks mõnedest harjumustest lahti õelda. Järgmised võtted ei aita kaasa juhendamisele (Clark & Fry, 1992: 132):

- * Röögatada: „See on jama!”**

- * Küüniline olek ja teravad vahemärkused**

- * Toimetajate kallal ilkumine**

- * Keskendumine negatiivsele ja selle võimendamine**

- * Artikli tugevatest külgedest mööda vaatamine**

- * Kannatamatuse välja näitamine**

Ideaalses uudisruumis võivad kõik olla juhendajad, nii reporterid, toimetajad kui produtsendid. Miks peaks ajakirjanikud tahtma oma kolleegi, kes on teatud tingimustes ka tema võistleja, õpetada? „Juhendamine on õpetamise vorm, õpetamine on aga kõige kiirem viis õppimiseks.” (Clark & Fry, 1992: 133)

Pärnu Postimehes säärast õpetamist üldiselt ei toimu. Mõnikord siiski antakse praktikale saabunud noored esiti mõne vanema ajakirjaniku käe alla.

3.9 Tabelid ja diagrammid

Uudistetoimetus	Vastutav väljaandja	WC	WC		
	Koridor	Koridor		Intervjueerimistuba	
Leviosakond					
Arvamustoimetus					
Kultuuritoimetus		Sekretäri laud			
Keeletoimetus					
Küljendus ja koosolekuruum.		Koridor		Reklaamiosakond	
	Peatoimetaja	Sport		Elu	

SKEEM 1. PÄRNU POSTIMEHE TOIMETUSE RUUMIDE JAOTUS

JUHTKOND

Margus Mets vastutav väljaandja; **Hannes Kuusma** peatoimetaja; **Ave Lohk** sekretär; **Monika Mälksoo** finantsjuht (lapsepuhkusel) **Maarja Pikla** raamatupidaja

UUDISTETOIMETUS Teet Roosaar - (uudistetoimetuse juht) kohalik poliitika. Annika Pärnat (lapsepuhkusel) Anu Jürisson – maakonda puudutavad uudised Asso Puidet – reportaažid ning sellised sotsiaalsed teemad Eno-Gerrit Link – sport ja kommunaal uudised Ester Vilgats – pikemad politsei ja päästeteenistuse lood ning prominentsed kõmulood Grete Naaber – meditsiin ja teised sotsiaalsed teemad Helga Koger – Eesti uudised Riina Martinson (lapsepuhkusel) Silvi Kanošina – maakonna uudised Silvia Paluoja – maakonna uudised Tõnu Kann – keskkonnateemad Anniki Leppik – noorsooga seotud teemad ja toimetab noorte külge „Patarei” Raavo Raadik – majandus ja kommunaal	ARVAMUSTOIMETUS Kaupo Meiel (arvamustoimetuse juht) Kalev Vilgats (toimetaja) spetsialiseerunud välisuudistele KULTUURITOIMETUS Silja Joon (toimetaja) Karin Klaus (reporter) SPORDITOIMETUS Enn Hallik (toimetaja) Joel Kukk (reporter) TARBIJA Andris Tammela (toimetaja) Lisaks Tarbija küljele, toimetab veel „Melu” ja „Perrooni” ja „Toimetamata” külge. WWW Rainer Margus – toimetaja Raido Keskküla – veebitoimetaja	PÄRNU BÖRS Kristjan Lepa (küljendaja) Urmas Hännile (toimetaja) Lisaks Pärnu Börsi täitmisele kirjutab põhilehes aktiivselt – endise kirjandusõpetajana põhiliselt haridusteemadel FOTOTOIMETUS Urmas Luik Ants Liigus Henn Soodla KEELETOIMETUS Veste Roosaar Anu Parnabas (lapsepuhkusel) Anu Hallik (korrektor) TURUNDUSOSAKOND 2 - töötajat REKLAAMIOSAKOND 14 töötajat TRANSPORDIOSAKOND Kalle Mändla Mati Mitt	TEHNILINE TOIMETUS lira Igasta - tegevtoimetaja Jane Talpas-Taltsepp arvutigraafik Olga Prostjakova küljendaja Malle Pirrus küljendaja
---	--	---	--

TABEL 2. PÄRNU POSTIMEHE TÖÖTAJATE JAOTUS.

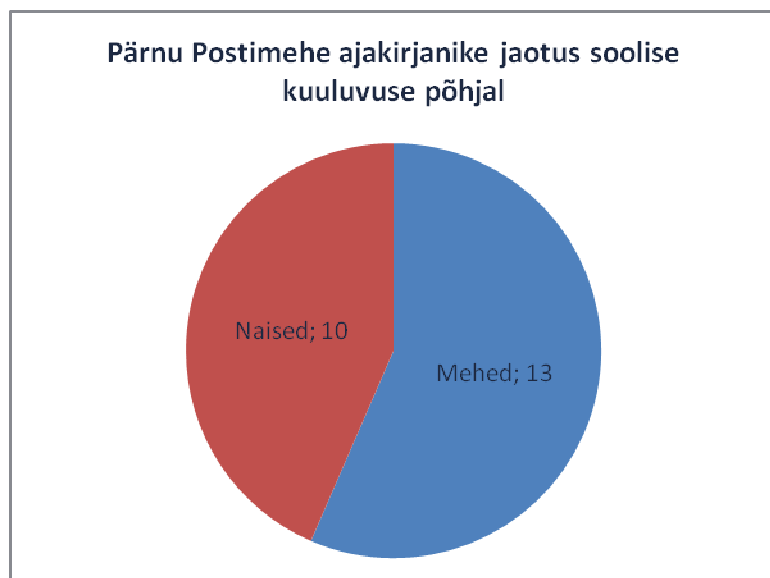

DIAGRAMM 3. PÄRNU POSTIMEHE AJAKIRJANIKE JAOTUS SOOLISE KUULUVUSE PÕHJAL.

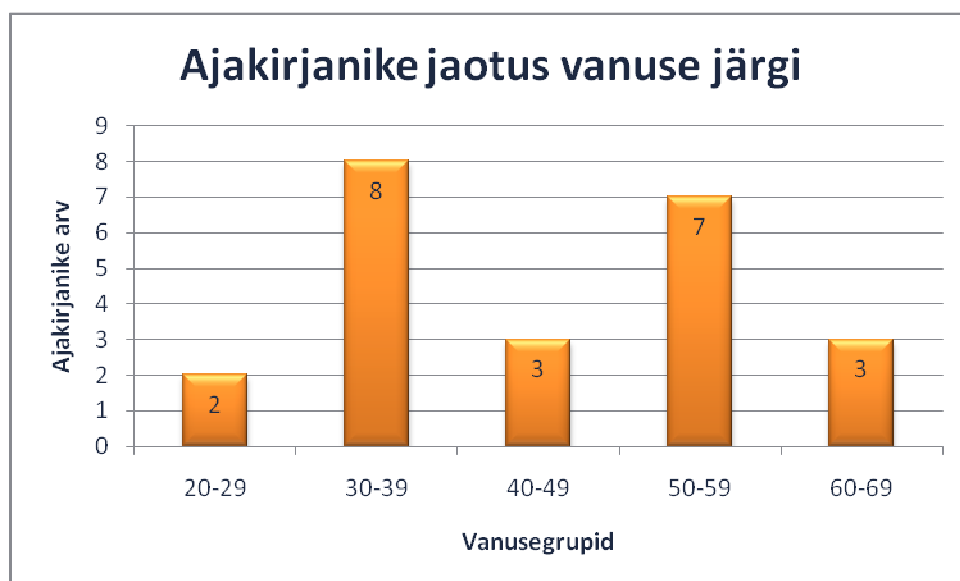

DIAGRAMM 4. PÄRNU POSTIMEHE AJAKIRJANIKE JAOTUS VANUSE JÄRGI

Allikad	Ajakirjanik	Keeletoi metus	Ajakirjanik	Küljendus	Korrektor	Küljendus	Trükikoda
	Produtsent						

TABEL 5. LOO LIIKUMINE PÄRNU POSTIMEHES

9:15-10.15	10:15-16:30	11:00 – 17:00	14:00-19:00	14:00-19:00
Toimetuse koosolek	Ajakirjanike kirjutamise aeg	Loeb keeleteoimetaja tekste	Toimub küljendamine	Kontrollib korrektor külgi

TABEL 6. TOIMETUSE TÖÖTSÜKLID UMBKAUDSETE AEGADEGA

Lk	Külje nimetus
1	Uudised
2	Päevateema ja intervjuu
3	Uudised
4	Pärnu (uudised)
5	Reklaam
6	Pärnumaa
7	Pärnumaa
8	Eesti
9	Välismaa
10	Reis
11	Reis
12	Reklaam
13	Artikkel
14	Reklaam
15	Tarbija
16	Kuulutused

17	Kuulutused
18	Täna
19	Arvamus
20	Sport

TABEL 7 PÄRNU POSTIMEHE KÜLGEDE JAOTUS 03.05.07

3.9.1 Koosoleku transkript

Toimetuse koosoleku transkript 16.04.07

Iira Igasta(produtsent): Nii, hea küll hakkame lehte lugema, kuni uudiste osakond end kohale veab. Neil on seal diskussioonid pooleli.

Kõigepealt, noh Urmas on lahendanud päris nutikalt ära selle kirjandite teema. Peab vaatama kas on andmeid selle kohta, mida siis Pärnumaal kõige rohkem kirjutati. Teemad ja värgid. Noh, siin uudiste küljel oli seoses sellega, et ei saanud teemasid kätte või allikaid kätte, väikseid muutusi. Vaevalt, et me sellele maakleri oleks muidu niipalju ruumi andnud. Loodame, et täna jõuavad need teemad ikka lehte kah.

Estri Georg kindlasti huvitav ja päris head pildid kah. Teet tegi kiiresti – kiirvaatluse uuest vabaaja keskusest. Ma ei tea kas sulle asjaomased inimesed on juba helistanud või on pahased või.

Teet Roosaar(uudistetoimetuse juhataja): Ei helistanud mulle keegi. Ma vaatasin, et internetis on agaralt sõimatud.

Iira: Kes siis?

Teet: Ma ei tea, ega nad nimesid ju juurde ei pane.

Iira: Ma mõtlen kas külastajad või omanikud. Aga noh, hea et asju juurde tuleb ja paistab, et kui see tööle hakkab ja kõik vead parandatud saavad, siis on see ju kallis aga kaunis koht.

Kaupot tahaks kiita väga oskusliku pildi eest. Väga hea pilt on see topelt Eiffeli torn – see mängib väga hästi. Lugu on kah hea aga see pilt on super hea.

Kaupo Meiel (arvamustoimetuse juhataja): Tükk aega püüdsin seda.

Ants Liigus(fotograaf): Sa selle pika järjekorra olid ära või?

Kaupo: Ma olin ära selle järjekorra.

Ants: Kui kaua sa seisis seal?

Kaupo: No ma olin hommikul, siis kui see avati mingi poolteist tundi.

Iira: No seal tuleb ikka seista jah. Üks kõik millal sa lähed sinna. Päevapoole kauem.

Kaupo: Päeval läheb mingi kaks-kolm tundi vähemalt.

Iira: Ja kõik see aeg tuleb võidelda nende igasuguste tornimüüjatega, kes sulle tahavad midagi kaela määrida. Nii aga pilt on jah väga hea.

Ja siis tulevad laupäevased küljed nagu ikka ja suhted ja saime ka Andrise toimetamata külje sisse pandud.

Teet: See on see kaks nädalat vana või kolm nädalat vana.

Iira: Jah. Aga noh, Kui saab uuesti järje peale, siis saab ehk üle nädala hakata ikka avaldama. Nii, teie arvamisi. Laitusi, kiitusi kolleegidele. Keegi ei raatsi kiita ja laita ei julge. Hea küll. Lähme siis teisipäevase lehe juurde. Ahah, Urmas jõuab kah.

Urmas Hännile(Börsi toimetaja): Jõudis!

Iira: Jõudis jah. Tahtsingi alustada päevateemadest ja intervjuudest. Intervjuu on meil Silvial valmis kuna Silvia sõidab kah homsest ära puhkusele. Siis tal on tehtud nende maaribade erastamisest. Ehk veel on jäänud kellelegi kuuluvaid ribasid inimeste kruntide ümber, et kuidas nende erastamisega siis on. Silvialt selline praktiline intervjuu siis. Nii ja siis päevateemaga. Praeguse seisuga Urmas kas sul on valmis.

Urmas: Mul on probleem, ma ei oska sinna mingit pilti juurde mõelda.

Iira: Ei oska pilti juurde mõelda?

Urmas: Jah.

Iira: Peab su lugu vaatama. Ma arvan, et küllap siis pildi kah mõne juurde leiab. Põhjust võib-olla oleks siis pildistada Hansagümnaasiumi või. Kus hakkab siis sügisest või ei hakka siis klassikaline gümnaasium.

Urmas: Plaanis on vähemalt.

Iira: Noh, ei ole ju probleemi. Teeme sealt kuskilt ühe pildi nendest kes siis nii-öelda peaks sügisel alustama, praegustest põhikoolilõpetajatest võiks ju teha kuskil tunnis. Eks enamus läheb ju või noh väga paljud ju oma koolist lähevad sinna. Ma arvan, et see pildi küsimus on nagu väike asi.

Siis Kariniga oli reedel juttu, et mingi poolik kül. Poistel on siin huvitavaid looduspilte. Kes on metsas käinud ja kes on kuskil mujal käinud. Et ega sinna neid väga palju ei mahu aga noh võiks ikka neid poiste pilte kasutada, enne kui. Loodus praegu muutub hästi kiiresti. Kui nüüd üks soe vihm tuleb, siis ei lähe loodus enam piltidega kokku.

Siis Karin käis andekal lapsel. Selles saab ühe akna, eksju?

Karin Klaus(Reporter): Jah.

Iira: Nii, Tõnu. Reedel alustatud, täna peaks siis tööd algama. Täna peaks linnaametnike kah kätte saama. Rüütli tänaval peaks hakkama siis niiöelda talvekahjustuste ja muude kahjustuste likvideerimise aeg. Majade soklid on kõik kirjud ja tänavakivide vahetus ja mingid pingid ja ma ei tea. Pildid tegid poisid juba reedel ära, mis seal siis kõik ripakil on. Et Tõnu kas see on sul aknamaht või tahad sa lausa suuremat mahtu.

Tõnu Kann(Reporter): Ma ei tea, ta võib aknas kah olla aga ta võiks ikka rohkem olla kui kakskümmend viis rida.

Iira: No ma arvan kah, et rohkem kui kakskümmend viis rida. Vaatan, võib-olla siis kuuenda aknaks.

Tõnu: Ah, ja see...rohkem kui üks pilt kah tuleb.

Iira: Ja ma tean, pilte on päris palju tehtud. Sellepärast ma korra küsisingi, et äkki oleks see võib-olla mõttekas päevateema küljele panna kui sa saad kõik värgid ja tegijad kätte.

Tõnu: Vast saab.

Iira: Nii, hakkame sealt otsast pihta. Andrist ei ole või? Läheme sealt edasi siis. On sul Tõnu veel midagi rääkida? Passid seda vanaparki?

Tõnu: Jah.

Iira: Enn?

Enn Hallik (Sporditoimetuse juhataja): Ma räägin seda, mis ma sulle eile paari sõnaga rääkisin. Ma sain kirja. Niisuguse pisikese lipiku postkasti. “Kevadise heakorra puhastuskampaania raames.” Tähendab heakord puhastatakse aga noh, see selleks. Raames aiad ja majapidamised puhtaks. Noh, ühesõnaga siin on jutt, et lõikame, koristame, veame ära teie metalli. Nii ja naa. Teie tänaval toimub äravedu neljapäeval, üheksateistkümnendal aprillil kella kaheksast üheksateistkümneni. Palume äraveo soovi korral asetada värava äärde. Teenus on tasuta. Registreerimine, lisainfo ja konsultatsioon: telefon.

Ants: Mul oli kah siuke lipik.

Enn: Nii, võtan mina pulli pärast eksole, kuna mind häiris see, et siin ei ole firmat, ma ei saa aru, kas kuradi linn tegeleb minu heakorra ärapuhastamisega või mis, eksole. Võtan mina ja helistan, et küsida. Seal ühmatakse mulle vastu, et, kel oli muide pool kuus – seitseteist kolmkümmend, et helistage tööajal ja tööpäeval. See oli reedel pool kuus. Siis ma ikkagi hakkasin mõtlema, et mis see pull on. Ma küsisin veel, et mis firma sellega tegeleb, kurat. Pandi toru ära. Helistan mina uuesti kahe minuti pärast, kuna ma hakkasin vihaseks saama juba. Siis öeldakse mulle, et saage ometi aru, ma olen välismaal, ma ei hakka teiega rääkima. Mis toimub ma ei saa aru? Kas linn? Teine asi, me paneme kõik oma, siin on kirjas, elektri ja muud mootorid, autoosad, pesumasinad, nii edasi ja puha. Väga lihtne arvestus – see on ilge papp, mida minu arvelt tahetakse teenida. Tasuta viiakse ära, eksole. Kas see vääriks nagu küsimist, kes siis? Jah, ma saan aru, et kevadine puhastus kampaania. Siis nagu see on, et linn teeb ennast puhtaks ja mingi erafirma kurat üritab minu kallist metalli papiks teha,

Ester Vilgats (Reporter): Ei noh, kui sa ei taha anda, ega sa ei pea.

Enn: Ei no seda küll aga kuidagi siuke... No oleks siis, et firma see ja see viib ära või minuga räägitakse. Aga saadetakse pikalt kah veel, eksole. Ma mõtlesin, et kui tahetakse, siis ma täna huvi pärast helistaks ja vaataks, mis juttu nad räägivad.

Iira: No igal juhul võib.

Kalev Vilgats (Välisuudiste toimetaja): Mina kah hakkasin möllima ennast ja siis küsiti, et kust linnast?

Enn: Aga kui te arvate, et see on normaalne ja ma sain varesti aru, siis ärme kuradi...

Ants: Nojah, linna ümber enam metalli enam pole.

Enn: No kuulge, mul poiss viis väikse hunniku metalli ära. No tõesti, suht väikse hunniku ja sealt sai kaheksasada krooni. See on ilge papp, mida niimoodi kokku aetakse.

Kalev: On on.

Enn: Siin on veel rasvases kirjas: tasuta. Teenus on tasuta!

Ester: No ma ütlen, et ega sa ei pea ju.

Enn: A sa arvad normaalne?

Ester: Ei noh, see kellel endal transporti ei ole, sellel on võib-olla hea meel, et ta vana pesumasin ära veetakse tasuta.

Enn: Aga siis peaks olema kirjas, mis firma teeb ja, et teie metalli eest me ei maksa teile. Mul on kogemus olemas. Ma kunagi keevitasin mingid torud maha, hakkasin ära viima ja tellisin transpordi. Ilmus mingi vend kohale, eksle ja siis selgus, et see metall on tema oma.

Kalev: Kus kohast sa need torud maha keevitasid?

Enn: Ei ei, äraviimise eest on metall tema oma.

Kalev: Ahsoo.

Teet: Aga kui auto on sul värava taga?

Enn: Kui õigesse kohta paned, siis viiakse ära jah.

Joel Kukk(Reporter): Nii saaks jah lasta naabrimehe auto ära vedada.

Enn: Sellega ma lõpetasin oma pika sõnavõtu.

Iira: No väga hea. Uuri. Midagi sa sealt ikka saad. Kasvõi repliigi.

Enn: Ma võin pulli pärast helistada, et vaatame, mis toimub.

Iira: Igal juhul uuri.

Enn: Mina olen heauskne kodanik, küsin, et kuidas ma oma raha siis kätte saan pärast.

Iira: Kuule Urmas, kas meil oleks täna võimalik, või ma ei tea, kas neid andmeid on kuskil saada, mida siis Pärnumaa lapsed kirjandi teemadest eelistasid.

Urmas: Noh, ma usun, et võtsid kõik koolid need andmed.

Iira: Ja *boxi* võiks panna lihtsalt need kirjanditeemad, mingi väike, pisike. Ma usun, et see kõiki, noh huvitav ikka teada. Kirjand on selline asi, mille vastu ikka ka need, kelle lapsed parasjagu ei kirjuta, ikka tunnevad huvi.

Kes seal järgmine nüüd on - Anniki?

Anniki Leppik (Noortekülje toimetaja): No mul peale selle paberi, mis sa mulle andsid, pole täna midagi.

Iira: Karin? Kuule kas sa muidu selle järgmise päevateemaga, mis me rääkisime, oled tegelenud?

Karin: Ma täna lähen räägin veel kellegagi, jah.

Iira: Võib pakkuda järgmisi päevateemasid ja intervjuusid. Nii, sealtpoolt nurk?

Raavo Raadik (Reporter): Praegu ei ole midagi.

Iira: Siis tuleb otsida. Nii. Oot, aga Grete jäi vahele.

Silvia Paluoja (Reporter): Grete on objektil juba.

Iira: Õigus jah. Grete läks ülejõe WC-d ehitama. Ülejõel ei olevat ühtegi avalikku vetsu.

Kalev: Noorte väljaku oma on kinni jah pidevalt.

Iira: Grete läks seda pildistama praegu.

Ester: Seda, kuidas peldikut ei ole või?

Iira: Ei, seal pidi praegu keegi kohal olema.

Teet: Huvitav, kas näiteks koolimajja võib minna?

Asso Puidet (Reporter): Võib ju. Ma kirjutasin eelmisel aastal ju. Koolimaja on seal, perearstikeskus ja igasugu asutusi, kuhu saab minna tegelikult. Pole probleemi.

Iira: Turvamees ei lase kooliuksest sissegi.

Asso: Laseb ikka. Siis oli kah turvamees seal aga sa lähed tast lihtsalt mööda. Ei tohi lihtsalt sellist kahtlast nägu teha.

Iira: Ma olen lapsevanem, kes läheb kaebama direktorile ja marsid kempsu. Ma kujutan ette kui koolimaja kempse hakkavad kõik niimoodi kasutama, siis varsti on need kõik lukus. Nii, Raido.

Raido Keskküla (Veebiuudiste toimetaja): Laupäeval oli neli avariid, nendest peaks midagi tegema.

Silvia: Mingid kaks inimest põlesid aiamaia, sellest rääkisid kõik, Pärnus.

Iira: Oh, neid tulekahjusid tuleb ka nüüd iga päev.

Raido: Aga siis ma tahaks selle...noh, selle peab kohe kui koosolek lõpeb selgeks tegema, et kas homsest läheb siis see uus veebileht tööle või ei lähe. Kui läheb, siis ma tahaks väikse artikli kah sellest teha.

Iira: Noh, see väga väike ei saa olla. See peab natuke, see päris lühiuudis olla ei saa.

Raido: Ei, mitte lühiuudis. Ma mõtlen nagu, et mitte mingit akent või siukest asja.

Iira: Noh, kõik lehed teevad sellest suure asja.

Raido: Me mõtlesime, et me selle suurema reklaami nagu mingi paari päeva pärast äkki? Seda peab mõtlema ühesõnaga, et kuidas seda täpselt. Kas see läheb üldse homsest, see selgub kõik. Et mida siis saaks ära kirjeldada, et kus mida ja mis uut tuleb.

Iira: Oot aga tulekahjudest? Tulekahjudest teed sina või?

Raido: Eks ma ikka teen.

Ester: Pildistamas ei käinud keegi?

Ants: Kus?

Ester: Seal kus kaks inimest ära põles.

Iira: Siin linnas kuskil või?

Ester: See on Vana-Sauga lõpus, lennuvälja teelt alla paremale. Seal mingid väiksed sarad on.

Iira: Seal siis mingid need vist elavad või?

Ester: Ju jah.

Iira: Seal ju keegi enam eriti ei...Omal ajal lendurid pidasid neid. Need olid tööriista kuurid rohkem kui aiamajad aga.

Nii, sealtpoolt on kellelgi rääkida midagi veel või? Silvia?

Silvia: Tähendab kirjutan valmis nendest kahest muinsuskaitsealusest Pärnumaa rehielamust. Ma ei tea, kui sul on väga suur defitsiit, siis võib päevateema kokku rääkida ja ära teha.

Iira: Võib.

Silvia: Siis veel see, et järgmisel esmaspäeval on Pärnumaal president Ilves. Keegi ilmselt teeb selle kohta ühe info ette. Muud ma ei räägigi.

Ester: Mul on mingid paarikümnerealised asjad mida ma võin kirjutada. Muidu Enn, see spordihoone on väga vinge. Teeksin sellest ühe suure loo. Seal on mitu klubi ja selle nimi on spordi ja huviala kool Humana. Aga ma ei tea, kas ma täna seda kõike kätte saan.

Iira: No sellest saab teha võib-olla päevateema.

Ester: Nojah. Aga loodan saada paar paarikümnerealist uudist. Ega siin midagi eriti ei ole. Aa..aga kuule, äkki ma saan selle ära teha, selle Varbla päti. Aga sellega on pildiprobleem. Seal oli mees kes ähvardas pussiga ja puss võeti ära. Ta pidi olema mingi kohalik mees, täiesti tuntud selline.

Iira: No vaata. Nii Anu, maakülg.

Anu Jürisson (Reporter): Jah, teen ühe akna. Rohelise jõe maa programmist. Seal on üks suurem nõupidamine.

Iira: Nii Eno, sul on kah mingid teemad üleval?

Eno-Gerrit Link(Reporter): Hais on üleval.

Iira: Hais on üleval- mis mahus sul see hais on?

Eno: Ma ei oska öelda sulle praegu. Mingi kakskümmend- kakskümmend viis vähemalt.

Silvia: See on sul juba kaks nädalat.

Ester: Kuule aga sealtsamast lähedalt helistas üks naine, kes ütles, et seal ehitatakse. Ilmselt siis seda uut seda endise Maseko asemele või. Ja nad ei saa majas elada. Et neil kõik nõud klirisevad ja maja väriseb.

Eno: Seal lõhutakse, lammutatakse, puruks tehakse. Öösiti.

Ester: Jah, võib-olla küll. Nuttis täitsa.

Silvia: Muidu, mis haisusse puutub, siis Pärnu linna kanalisatsiooni luukidest tuleb ilget haisu vahest. Isegi siin Rüütli tänaval.

Iira: Kuule Tõnu, kui sa Rüütlist kirjutad, siis nuusuta.

Silvia: Tähendab ei, see on kohutav. Tõmbad omast arust kevadist õhku aga...

Ester: Kas seda puude ekspertiisi ei tule?

Iira: Ta peab täna küsima – ei olnud veel reedel. Reedel veel ei olnud, seda peab täna uuesti küsima. Ega need ekspertiisid valmivad ka...

Ester: Mis mõttes valmivad, nad ütlesid esimene päev ju, et puudel ei ole midagi viga. Mis siis nüüd? Me ju teame seda tulemust ette.

Iira: Nii, Silvi.

Silvi Kanožina(Reporter) : Ma teen kõik augud täis, mis neil üle jäävad.

Iira: Ahah. Teet? Linnavalitsuse pressikonverentsile lähed?

Teet: Lähen ikka. Aga põhiliselt ma võiks akna teha Rannahoone teeninduspaviljonidest. Ma olen projekti näinud, õigemini öeldes eskiisi. Ja võin natuke juurde küsida. Siis jah, lähen istungile. Ma ei tea, raamatukogu ehitus on seal. See on küll hanke väljakuulutamine, et ilmselt saab, noh ma kujutan ette et lühi. Millal hakatakse ja mis ajaks valmis on. Siis võetakse kelleltki parkimisload ära. Ma ei tea, võib-olla endistelt linnavalitsuse liikmetelt.

Iira: Kinga saanutelt.

Teet: Ei noh, tööjärg on päris korralik ees. Näiteks on üks inimene saatnud meili: päris põnev teema. Et hakkas Vana-Pärnus omal maal kraavi tegema, et linna omaga ühendada. Aga siis tuli keegi mõlisma, et peab olema kaeveluba. Läks siis Proosi käest küsima. Proos ütles, et jah, selle jaoks on kindlad firmad, kes võivad teha ja nii edasi. Aga see ei jätnud jonni – oli kuskilt Tallinnast välja uurinud, et ei ole vaja mingisugust kuradi luba oma maapeal kaevamiseks. Oli Viisitamme käest kah küsinud, Viisitamm kah kinnitas, et ei ole vaja. Aga noh, mul on vaja need üle küsida.

Iira: Nii. Tähendab lühisid ja väiksemaid asju tuleb toota. Vaatame nüüd, mis sul pildiks seal Karin on? Sul on kindlasti seal häid pilte.

Karin: Ma ei ole näinud.

Iira: Ma kujutan ette, et sinu andekast lapsest võiks tuua esikülje pildi ka välja sellelt ürituselt.

Karin: Võib-olla jah.

Iira: Vaatame pärast pildid ära. Praegu mulle vähemalt tundub. Kui nüüd päevapeale midagi veel hoogsamat ja ägedamat ei selgu. Vaatame natuke mahtude järgi. Kuues aken ilmselt on kõige suurem, selle annaks Tõnu sulle. Siis, viis korda kolm, seal tuleb kah neljane anda. Kuidas sul seal mahud on?

Teet: Ma ei oska ju öelda, kui suured mahud on. Ma hakkan ju kirjutama. Eks ta mingi nelikümmend-viiskümmend on.

Iira: Sinna see maht sul ilmselt tuleb. Äkki selle kolmanda akna annaks sulle Teet. Ja siis seitsmenda akna koos esiküljega, vabandust, neljanda akna annaks Karinile, siis saame seal nagu seda mahtu jagada. Seal on kolm korda kaks all. Seal on võimalik nagu kolmene aken teha.

Teet: Saan ma kolm või neli veergu?

Iira: Ma arvan, et viis korda kolmega ei lähe kolme peale pea aegu mitte midagi. Vaata ise. Ma arvan, et kui sul vähegi kirjutada on, võiks ikka neli anda, muidu tuleb see asi väga jupakas.

Nii, ega midagi. Sina Urmas siis, sul on päevateema. Ja ootan siis igasuguseid muid pakkumisi. Laupäevaseid mõtteid, vaatlusi, inimesi, vaatlusi. Igasuguseid paariksülgi võib

juba nädala sees vaja minna. Ega siin ees ei ole rohkem midagi muud kui Anu noortebändid, mida ma hoidsin siin hammastega kolmapäevaks. Anniki on alles tulnud, nii et need lähevad noortekülje asemel lähevad need siis kolmapäeval. Ja kui Janekil täna vähegi, kuna Olgat ei ole, arvestage sellega, Olgal on ema surnud ja küljendamise maht on, noh küljendamisega võib probleeme olla, nii et ärge kõik jääge pealt kella kolme.

4. KVANTITATIIVNE SISUANALÜÜS

Teemade valdkonnalt on Pärnu Postimees suhteliselt tasakaalustatud leht. Nädala (27.03 - 31.03) analüüs näitas, et pea võrdselt (arvestades tähemärkides) on esindatud kultuuri, kommunaal, majanduse ja spordi teemad. Vähem tehakse juttu haridus, kriminaal ning Eesti sisepoliitika teemadel. Hoopis vähe räägitakse meditsiinist ning kohalikust poliitikast. Kohaliku poliitika unarusse jätmine on just kodanikuajakirjanduse seisukohast tõsine möödalaskmine, kuna kogukond jääb ilma olulisest taustteadmistest – miks mingid linnas toimuvad protsessid just nii toimuvad ja kelle huvides see on.

4.1 Lugude päritolu

Kui suure osa lehest moodustab oma ajakirjanike looming ning kui suure osa mahust täidetakse välisallikate abil?

Tähemärke kokku lugedes, selgus et suurema osa lehest täidab oma kollektiiv. Pea kaks kolmandikku igast lehenumbri on üldjuhul omalooming. Teinekord ka oluliselt rohkem. Näiteks 29. märtsi lehes moodustas väljastpoolt sisse ostetud looming vaid 5 % lehe mahust. Kõige rohkem oli välisloomingut 30. märtsi lehes kus välisallikatelt pärines 32895 tähemärki, ehk 38% lehe mahust.

Enim kasutatakse välisautorite loomingut lehe kultuuriuudiste küljel. Näiteks avaldatakse seal kriitikutelt tellitud etenduste ja näituste retsensioone. Samuti võib väljastpoolt tulnud uudiseid leida Eesti uudiste küljelt. Tihtipeale on seal aknalooks mõni Postimehelt või muult kontsernisiseselt ajalehelt tellitud lugu. Eesti külje lühiuudisedki on reeglina võetud BNS-ist või Postimees-*onlinest*. See on ka mõistetav, sest Pärnu Postimehes tegeleb Eesti uudiste külje täitmisega vaid üks ajakirjanik ja tal on lihtsam külge täita pigem uudiseid tellides kui ise lühiuudiste pärast poliitikuid ja ametnike läbi helistada. Mõnikord tehakse ka nii, et tellitakse näiteks Postimehest lugu, otsitakse ise natuke materjali juurde ja märgitakse ennast kaasautoriks.

Välisküljel kasutatakse ohtralt uudisteagentuur BNS-i materjale. Juhul, kui lugu kirjutatakse vaid ühe BNS-i uudise põhjal, märgitakse loo autoriks BNS. Kui aga kirjutatakse mitmest

BNS-i loost üks kokku, märgib ajakirjanik ennast autoriks ning uudisteagentuurile vaid viidatakse.

Teinekord ilmuvad välisuudiste küljel ka väljastpoolt tellitud (näiteks politoloogidelt) välispoliitika kommentaarid.

Samuti on arvamuskülge koht, kus peale juhtkirja ja repliigi, on üldjuhul kõik veerud välisautorite poolt täidetud. On nendeks siis kohalikud poliitikud, aramusliidrid, ametnikud või lihtsalt kirjasaatjad. Siin tekib õigustatud küsimus, kui kohalikud poliitikud tihti arvamusküljel räägivad, siis kuidas võivad kvantitatiivanalüüsi tulemused näidata, et kohalikku poliitikat kajastatakse harva. Põhjus selles, et ega poliitikud ju reeglina poliitikast ei räägi.

Aja jooksul on Pärnu Postimehel välja kujunenud oma välisautorite võrgustik, kellelt korra nädalas või kuus lugusid tellitakse. Näiteks vähemalt korra nädalas, tavaliselt rohkemgi, ilmuvad lehes bibliofiil Olaf Esna kollektsioonist ajaloolised fotod Pärnust, ning nende juures ka Esna enda selgitused. Kultuuriküljel võib tihti näha Kati Murutari ja Sven Sildniku arvustusi. Välisküljel figureerivad toimetusevälised nimed nagu Karmo Tüür ja Allan Eisenberg.

Harvem, et mitte öelda haruharva, kohtab väljastpoolt tellitud lugusid kohalike uudiste külgedel. Akna ja kõrvallood on seal alati oma toimetuse töötajate tehtud. Aeg-ajalt mõni lühiuudis siiski imporditakse – näiteks Raadio Pärnu uudisvaramust. Mida sellest järeldada: Ilmselt seda, et toimetuse pole oma töötajates kinni ning on valmis kasutama ka näiteks vabakutseliste ajakirjanike loomingut – mis omakorda tähendab, et uurivatel vabakutselistel ajakirjanikel oleks Pärnu Postimehes pinda ja võimalust küll seal oma uurimistulemuste avaldamiseks. Ainult et enne tuleb ennast tõestada.

4.2 Lühiuudiste, A-lugude ja B-lugude suhe

Tähemärkide arvu järgi arvestades täidavad lehte kõige rohkem A-lood ehk külje põhilood. Seejärel B-lood, ning kõige vähem tähemärke annavad kokku lühiuudised. Oli küll ka üks erand. 28. märtsi lehes andsid B-lood kokku 40309 tähemärki, A-lood aga vaid 29025 tähemärki. Samas 31.märtsi ehk laupäevases lehes oli A-lugusid 46468 tähemärki väärtuses (mis tegelikult polegi rekord – päev varem oli A-lugude tähemärke kokku 52390) B-lugude tähemärke aga vaid 12554.

Lühiuudiste tähemärkide koguarv püsib tavaliselt kusagil 9000 tähemärgi ümber. Erandiks 30. märtsi leht, kus neid oli vaid napilt üle viie tuhande. Kõige rohkem oli lühiuudiseid teisipäeval, mil lühiuudiseid oli kokku 9689. Seda võib selgitada sellega, et lehte tuli panna ka need olulised pressiteated, mis laekusid nädalavahetusel. Samuti jõuavad tavaliselt teisipäevasesse lehte need ajakirjanike kirjutatud lühiuudised, mis eelmisel nädalal ruumi puudusel lehest välja jäid.

Nädala kokkuvõttes jäid proportsioonid siiski püsima: lühiuudiseid 42363 tähemärki, A-lugusid 189440 ja B-lugusid 126976.

See, et B-lugude ja A-lugude kogusumma vahe tähemärkides on suhteliselt väike ning lühiuudised ja B-lood kokku annavad pea sama suure summa tähemärke kokku kui A-lood, viitab sellele, et Pärnu Postimehe fookuslood, ehk A-lood on reeglina suhteliselt lühikesed. Jäädes kuhugi 2000 ja 3000 tähemärgi vahele.

Samas täidavad nad oma eesmärgi ning vastavad üldjuhul mõnele traditsioonilistele uudisküsimustele: Mis? Kes? Kus? Millal? Harvem aga annab nii lühikeste lugudega vastata küsimusele „Miks?“, mis võiks olla kvaliteetajakirjanduse: nii vahikoerliku lähenemise, kui heanaaberliku lähenemise kui mitte just põhiküsimus, siis vähemalt väga oluline küsimus.

4.3 Sisu varieerumine

Millised teemad/valdkonnad ja kui suures mahus Pärnu Postimehes kajastamist leiavad? Lugude arvu järgi võttes, ilmus analüüsi all olnud nädala jooksul kõige rohkem spordi uudiseid (38). Mõneti on see üllatav, sest Pärnu Postimehes on vaid üks spordiuudiste külj. Mis tõsi küll, ilmub iga lehe viimasel küljel. Uudistekülgi on aga hulka rohkem. Sellele, et spordiuudiseid siiski nii palju kokku tuleb, on tegelikult lihtne seletus. Spordiküljel ilmuvad ainult spordiuudised, samal ajal kui uudistekülgedel olevad kirjutised jagunevad laiali erinevate kategooriate vahel.

Mõnikord jõuavad spordiuudised isegi uudiskülgedele. Näiteks reportaaž Eesti-Vene jalgpallilahingust. Kuid reeglina ei saa me lugeda näiteks mõnest tulekahjust spordiuudiste küljelt. Isegi siis mitte, kui põleks mõni spordikompleks. Sel juhul ilmuks see lugu juba uudiskülgedel.

Teisele kohale jäi 31 looga kultuuri- ning kolmandale kohale kommunaal uudised(29). Pärnu

Postimees on alati olnud aldis kommunaaluudiste kajastamisele ent praegu, kevadel, kui teed lagunevad ja linn nõuab koristamist, on need teemad eriti aktuaalsed.

Neljandal kohal on krimi uudised. Reeglina ilmub iga päev lehes paar kolm kriminaalset lugu. Samas on need üldjuhul vaid lühiuudised. B-looks või koguni A-looks jõudmine on võrdeline laipade arvuga. Ehk siis krimiuudiseid ilmub küll suhteliselt palju aga need on tavaliselt lühikesed – koostatud pressiteadete põhjal.

Kõige vähem, vaid kaks korda kajastati lehes meditsiini teemat. Kohalikust poliitikast aga räägiti vaid kolmel korral. Samas majandusteemalisi artikleid, mis oma loomult kipuvad kõvad olema, ilmus nädala jooksul 27.

Kui vaadata aga tähemärkide arvu järgi, ehk siis selle järgi, mis valdkonna lood kõige rohkem leheruumist täidavad, selgub, et kõige enam on leheruumi saanud 59878 tähemärgiga ehk 17% tähemärkide koguarvust, kultuuriteemad. Jällegi pehmed uudised reeglina. Teisel kohal aga, mis lugude arvust silma ei paistnud, 54494 tähemärgiga sotsiaalvaldkond. See tõestab, et sotsiaalteemadel kirjutatav lood, on Pärnu Postimehes suhteliselt pikad ja põhjalikud. Mis omakorda näitab, et heanaaberlik kodanikuajakirjandus on täiesti võimalik ja seda ka viljeletakse. Sport on 51594 tähemärgiga nädala kokkuvõttes kolmandal kohal ning kommunaaluudised 50808 tähemärgiga neljandal kohal. Nagu näha, on kõik esimese otsa valdkonnad suhteliselt võrdselt kajastatud, mis näitab lehe stabiilsust ja korralikku sisuhaldamist. Ehk siis leht ei ole kaldu mingite valdkondade poole.

Kuid miks on kultuuri nii palju ja haridust vähe kuigi need valdkonnad võiksid servapidi ka kokku puutuda. Ehki lehel on kultuurikül, mis pealegi ei ilmu iga päev, mahuvad kultuuriteemad üsna tihti tavalistele uudiskülgedele. On selleks siis mõne näituse avamine, tantsuvõistlus või rahvapidu. Kultuurisündmused on sellised üldisemad ja avatud, võimaldades lehelugejail neist osa võtta sestap kajastatakse neid ka suurelt. Hariduselu on aga suletum, jäädes nišši teemaks. Sestap on haridusalased kirjatükid reeglina kõrvallood või lühiuudised – teatades tavaliselt kas mõne õpilaskollektiivi edust olümpiaadil või muust, mitte just suure huviväärtusega kooli siseelu puudutavast seigast. Siiski eranditega. Näiteks 27. märtsi lehe peauudis rääkis sellest, et Jüri Mõis maksab Pärnu Ülejõe gümnaasiumi tublidele õpilastele palka. Selle teemaga alustati juba lehe esiküljelt ning jätkati kolmanda külje aknas.

Vaadates nädala päevade lõikes valdkondade esinemist siis: lugude arvu poolest oli **teisipäeval**(27.03) kõige rohkem **spordi** uudiseid. Mahuliselt võtsid enda alla aga enim pinda **kultuuriuudised**.

Kolmapäeval domineerisid lugude arvu põhjal **kommunaaluudised**, seda ka mahuliselt – 30% lehe mahust oli täidetud kommunaaluudistega.

Neljapäeval olid lugude arvu poolest võrdselt üheksa looga esindatud **kommunaal** ja **sotsiaal** teemad. Kuid tähemärkide arvu poolest ületasid kommunaaluudised sotsiaalteemasid 452 tähemärgiga.

Reedeses lehes oli kõige rohkem **kultuuriuudiseid** (10), seda nii lugude arvu poolest kui tähemärkide koguarvult. Mis näitab, et leht laseb ennast mõjutada nädala päevadest ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest. Ehk kui toimub rohkem üritusi, jõuab neid rohkem ka lehte.

Laupäeval aga oli nii mahuliselt kui lugude arvu poolest esikohal **spordi** uudised.

Selle ühe nädala analüüsi põhjal leiab tõestamist, et nädala keskel on leht oma teemadelt asisem kui nädala lõpus ja alguses. Nädala alguses, eriti teisipäevasesse lehte lähevad tavaliselt lood, mis eelmisel nädalal üle jäid. Ehk siis on oluline lihtsalt augud täita ja igasugune materjal on tere tulnud. Nädala lõpu poole – reedel ja laupäeval aga püütakse leht teha selline meelelahutuslikum ja üldinimlikum.

Lähtudes sellest, et lehes on, nagu näitab artiklite sisuanalüüs, võrreldes teiste teemadega vähe majandus ja poliitika teemasid, ning krimiuudised esitatakse tavaliselt lühivormis, samas aga pannakse suurt rõhku kultuurile, samuti sotsiaalteemadele võiks öelda, et leht on oma olemuselt pigem hea naaber kui valvekoer.

Samas see, et kirjutatakse suhteliselt palju kommunaalteemadel, viitab mõneti ajakirjanike laiskusele, sest kommunaalteemasid, näiteks mõnd majaehitust või teede parandamist, on ju lihtne märgata. Samas on kommunaaluudiste kirjutamine siiski heanaaberlikust seisukohast õigustatud, sest inimesed näevad, et kuskil midagi ehitatakse ning neil tekib küsimus, et mida nimelt.

4.4 Lugude jagunemine vormi järgi

Selgus, et kõige rohkem on Pärnu Postimehes pehmeid uudiseid. Nädala jooksul ilmus neid 144, ehk enam kui kolm korda rohkem kui kõvasid uudiseid, milliseid kirjutati vaid 39. Miks see nõnda on, selgus tegelikult juba teemade sisust. Kultuuri- ja kommunaalteemad on reeglina pehmed uudised. Ent mitte alati ei saa lugude jaotuses jäigalt kinni olla. Tuleb vaadata ka tausta. Näiteks 27. märtsi lehes ilmunud uudis „*Jüri Mõis maksab tublidele õpilastele palka,*” on oma sisult küll haridusteemaline uudis kuid vormilt kõva. Arvamusartikleid ilmus lehes viie päeva jooksul 22. Intervjuusid 8. Mõneti kummastav on, et olemuslugusid kirjutati vaid 13. Pehmepoolse lehe kohta võiks neid rohkem eeldada. Siin võib põhjuseid otsida ilmselt suurtes reklaamimahtudes, mis täidavad olulise osa küljest, ning ei soosi pikkade vaatluste ja reportaažide kirjutamist. Samas ei ole ka reklaami nõnda palju olnud, et oleks tasunud teha paksem leht, mis oleks jätnud mõned küljed täiesti tühjaks, kuhu oleks siis saanud paigutada pikemad lood. Teisalt on asi ilmselt ka ajakirjanike vähesuses. Kõik on seotud tavaliste reauudiste tootmisega ning kellelgi pole mahti tegeleda paar päeva vältavate vaatlusega.

Seega on Pärnu Postimees ka oma pehmelt vormilt pigem heanaaberlik kui tõsine ja kuri vahikoer.

Teisipäeval oli pehmete uudiste suhe kõvadega 40:8. Sel päeval ilmus ka kolm arvamuslugu ja üks olemuslugu.

Kolmapäeval jällegi, 39 pehmet uudist ja 8 kõva uudist. Ilmus ka kaks intervjuud, neli arvamusartiklit ja üks olemuslugu.

Neljapäeval oli lehes 27 pehmet uudist ja kolm sellist uudist, mille võib liigitada kõvade hulka. Intervjuusid jõudis lehte kaks. Ning olemus ja arvamusartikleid oli võrdselt kuus. Reedel oli pehmete ja kõvade uudiste vahekord 27:12 – jällegi pehmete kasuks. Ilmus ka kolm intervjuud ja neli arvamuslugu.

Laupäeval oli kõige võrdsem kõvade ja pehmete uudiste vahekord. 11 pehmet uudist ja 8 kõva uudist. Intervjuusid ilmus laupäeval üks ning arvamus ja olemuslugusid võrdselt viis.

4.5 Allikate kasutamine

Ajavahemikul 27.03-31.03 Pärnu Postimehes ilmunud lugudest pea pooltel puudus viide allikale. Mis otsekui tähendaks, et ajakirjanik on loo oma teadmisele tuginedes kokku

kirjutanud. Nii see siiski ei ole. Tihtipeale puudub allikaviide just pressiteadete põhjal või uudisteagentuurist võetud materjali põhjal koostatud lühiuudiste juures. Et lühiuudiseid on lehes arvuliselt (mitte tähemärgiliselt!) kõige rohkem, on ka otsese allikaviiteta lugusid arvuliselt enim. Tähemärgiliselt moodustavad allikata lood siiski tühise osa lehe mahust. Lugudena, kus otsene allikas puudub, kvalifitseeruvad ka sisse ostetud aknalood. Neid toimetades pole Pärnu Postimehe ajakirjanik samuti ise ühegi loos figureeriva allikaga kõnelenud.

Samuti on reeglina allikata kõiksugused kommentaarid, arvamusartiklid ja kriitikute kultuurisündmuste retsensioonid. Neis toetub artikli autor tavaliselt enda kogemusele, teadmistele ja nähtule, kasutamata kokkukirjutamisel kolmandate isikute ütlusi. Nädala jooksul ilmus Pärnu Postimehes 129 lugu, mille kirjutamise ajakirjanik ise kordagi telefoni ei tõstnud või mõne infoallikaga kokku ei saanud.

Sama aja jooksul ilmus ka 60 ühe allika jutule toetuvat lugu. Nendegi puhul on enamus kas lühiuudised või lühemad kõrvallood, mille toimetamise käigus pöördus ajakirjanik täpsustavate küsimustega pressiesindaja poole.

Kahe allika jutule toetuvaid lugusid oli nädala jooksul 13 ja kolme allika lugusid 15. Nende lugude puhul on tegemist juba akna lugudega. Kolm allikat akna loo kohta võib pidada optimaalseks, kuid kaks allikat on pigem miinimumnorm.

See on kinni ajas – palju sul selle loo tegemiseks aega on. Ta on kinni ka sinus endas. Et kui sa ei viitsi rohkemate allikatega tegeleda, siis sa oled loru lihtsalt, et ei viitsi uurida ja otsida. Ja ka väga palju materjali iseloomust (Roosaar. küsimus 12:130).

Kuna lugude kirjutamiseks tavaliselt on vaid kuus tundi aega, juhul kui päeva jooksul kirjutatakse vaid üks lugu, siis kasutatakse neid allikaid, kelle saab kiiresti kätte ja nii juhtubki, et tihti piirdatakse vaid kahe allikaga.

Nelja allika lugusid ilmus nädala jooksul vaid seitse ning viie ja enama allikaga lugusid vaid kaks.

Teisalt jälle – nagu kirjutab Hennoste (2001) oma uudise käsiraamatus, on kõige parem allikas ajakirjanik ise, teisena tuleks eelistada kirjalikku allikat ning alles kolmandana võtta ütlusi asjasse puutuvatelt inimestelt (Hennoste 2001).

Kirjalik allikas on kirjalik allikas. Sa ei saa sellel musta valgeks rääkida (Roosaar. küsimus 60:133).

Paberallikad on minu jaoks tunduvalt väärtuslikumad kui nüüd mingisuguse arendaja ütlused, et oh, küll me teeme ja küll saab jne. Ta võib ju rääkida mida tahes. Aga kui seda kuskil kirjas ei ole, siis tal on väga kerge nendest sõnadest taganeda (Roosaar. küsimus 67:144).

Siinkohal lisaks ma Hennoste (2001) postulaadile omapoolse täienduse, et kirjalik allikas on ainult siis hea, kui selle põhjal artiklit kirjutav ajakirjanik omab väga head analüüsivõimet ja rikkalike taustateadmisi pressiteates kajastatava teema kohta. Kүүndimatu ning pinnapealne ajakirjanik + manipuleeriv pressiteade, on väga ohtlik kombinatsioon.

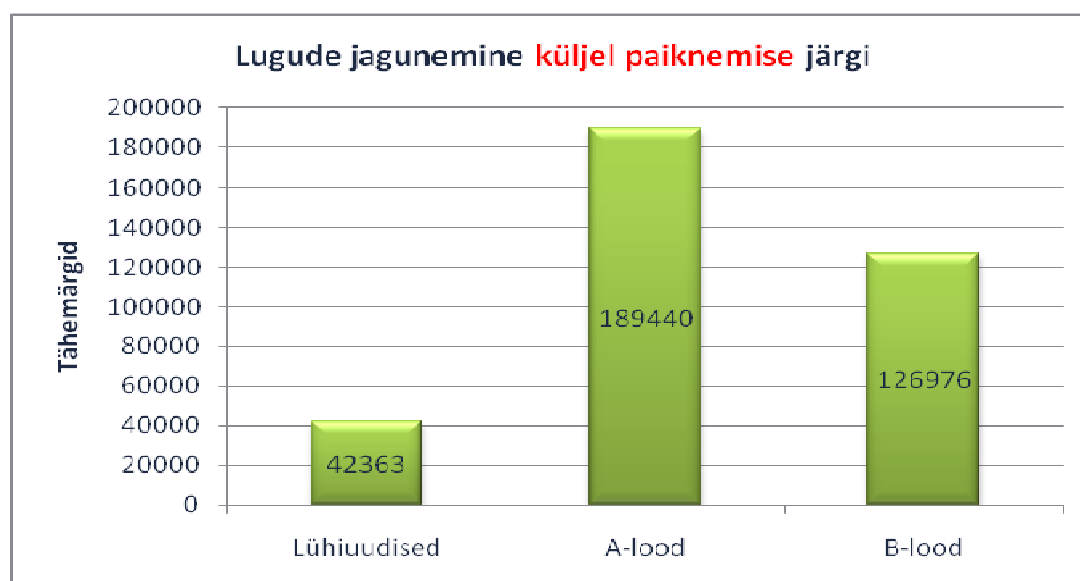
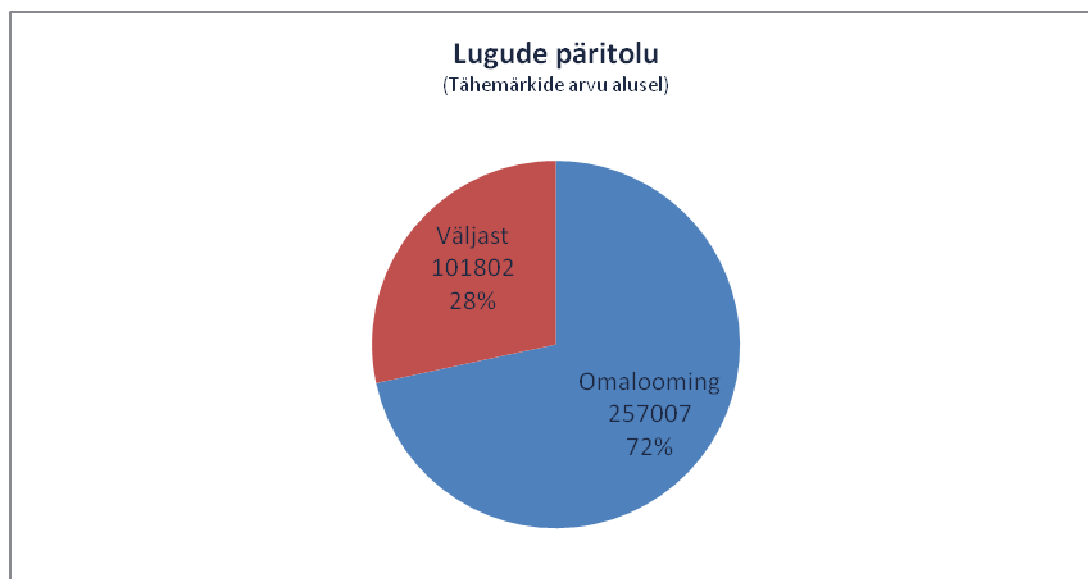
4.5.1 Allikate arv

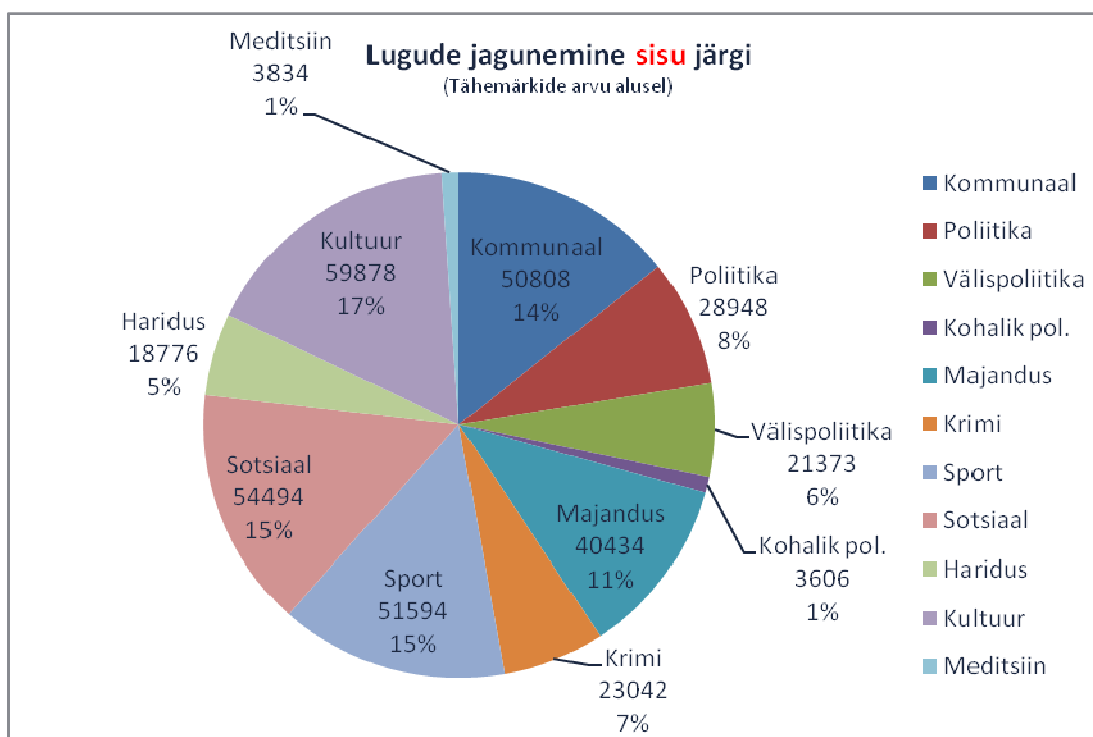
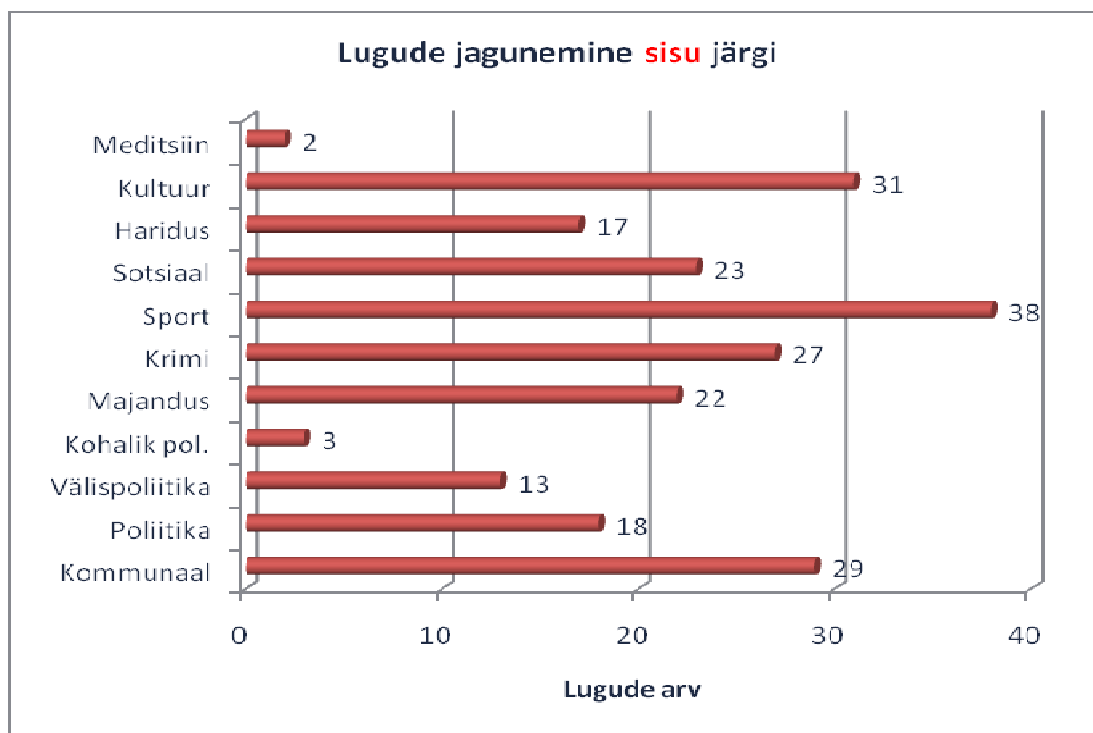
Nädala jooksul ilmus 129 lugu, kus otsene allikas puudus. 60 lugu oli tehtud ühe allika andmete põhjal, 13 lugu 2-allika käest saadud andmete põhjal, 15 lugu 3- allika materjalile toetudes. Seitsme loo juures kasutati nelja allikat ning kaks lugu valmis viie või enama allika kaasabil.

Kõigil nädalapäevadel oli kõige rohkem neid lugusid, kus otsene allikas puudus. Ehk siis ajakirjanik oli loo teinud kas pressiesindaja materjali põhjal, võtnud loo uudisteagentuurist või kopeerinud näiteks Postimees *onlinest*. St ajakirjanik ise nende lugude valmimiseks otseselt kellegagi ei suhelnud. Teisel kohal on sõltumata nädalapäevast olnud alati 1-allika lood. Mis samuti on reeglina lühiuudised või B-uudsised, mille puhul on ajakirjanik tavaliselt pressiteadet täpsustanud pressiesindajaga. Aknalugudes aga kasutatakse tavaliselt kahte või kolme allikat.

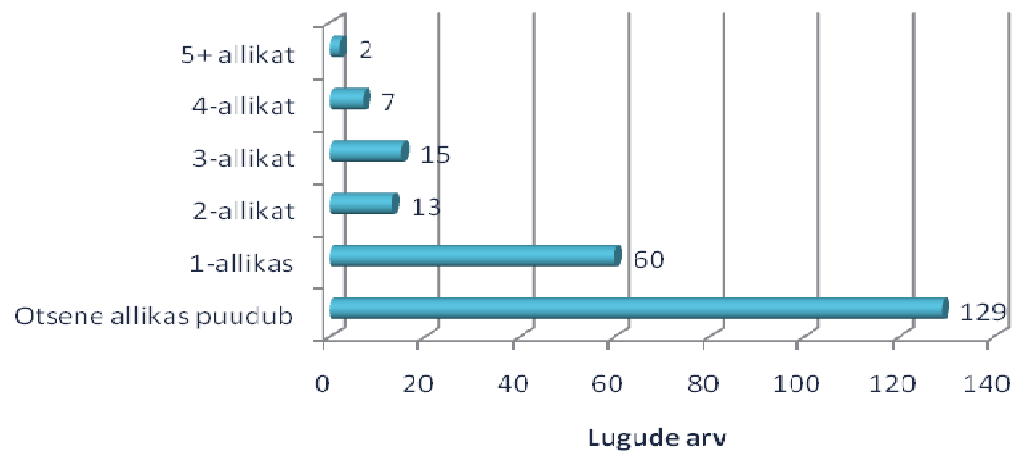
4.6 Diagrammid

PÄRNU POSTIMEHE NÄDALA 27.03-31.03 NÄDALA KOONDANDMED

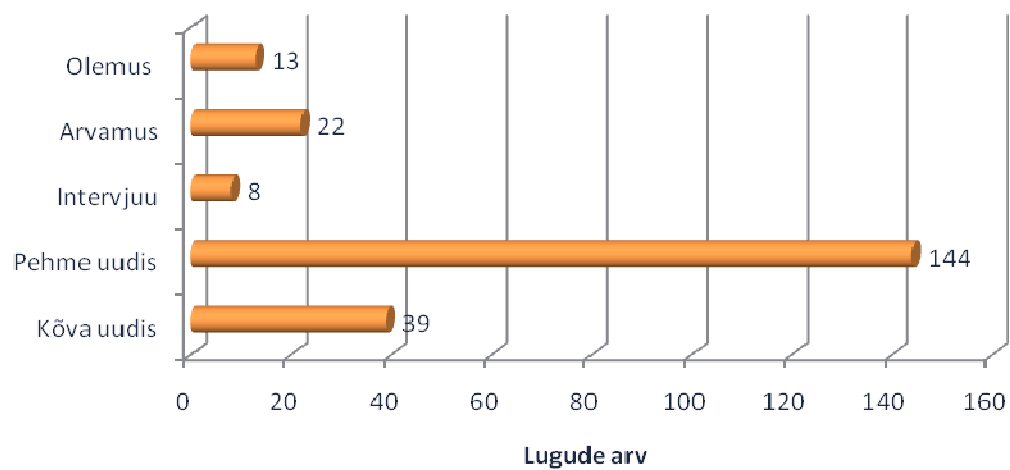

Lugude jagunemine allikate arvu järgi

Lugude jagunemine vormi järgi

5. ALLIKATE KVANTITATIIVANALÜÜS

Pärnu Postimehe ajakirjanike eelistatuim allikas on oma ala ekspert, ehk inimene, kes on kajastatava teemaga otseselt seotud, näiteks tööalaselt. Nädala jooksul rääkisid Pärnu Postimehe lugejatega läbi ajakirjanike 68 (27.03.07-31.03.07) eksperti. Kõige eksperdisõbralikum oli neljapäevane leht, mille tegemiseks rääkisid Pärnu Postimehe ajakirjanikud 17 eksperdiga.

Samas on oluline märkida, et enamus neist ekspertidest ei ole nn. sõltumatud eksperdid ehk neutraalsed kõrvaltvaatajad, vaid ikkagi, nagu öeldud, sündmusega seotud inimesed. See võib tingitud olla ajalise ressursi puudusest ja ka leheressursi piiratusest – ajakirjanikel ei ole aega selleks, et hakata küsima kirjeldatava kohta arvamusi kolmandatel isikutelt ja selleks ei anna võimalust ka leheruum. Ometi võib siinkohal küsida, kui objektiivne on siis ikkagi nende ekspertide edastatud informatsioon, sest allikas reeglina lähtub ju infot edastades iseenda huvidest.

Otsestest allikatest, ehk nendest, kellega Pärnu Postimehe ajakirjanikud loo valmistamise käigus rääkisid, on teisel kohal ametnikud, ehk siis kohalike omavalitsuste allasutuste palgal olevad isikud. Nemad on otseselt sõna võtnud 39sas nädala jooksul ilmunud artiklis. Neidki võib pidada *a priori* oma valdkonnas pädevateks inimesteks. Ehk siis arvestades seda, et kaks enim kõnelenud allikate tüüpi on Pärnu Postimehes eksperdid ja ametnikud, võib öelda, et allikate valikus panustavad Pärnu Postimehe ajakirjanikud usaldusväärsusele. Just näilisele usaldusväärsusele.

Tavakodanikega rääkisid ajakirjanikud nädala jooksul vaid 22 artikli valmistamise käigus. Kolmapäevane leht valmis ilma tavakodanikega rääkimata. Ülejäänud nädalapäevadel ilmunud lehtede tegemisel räägiti iga päev ka viie-kuue tavakodanikuga. Rahvaajakirjanduse viljelemise kohalt on seda, eriti kui vaadata, kui palju said sõna eksperdid ja ametnikud, suhteliselt vähe.

Kohalikud poliitikutega rääkisid ajakirjanikud vaid 12 artikli valmistamiseks (Väljaspool maakonna piire tegutsevad poliitikud aga vaid korra.)

Kõige rohkem, neljal korral, 31. märtsi lehe valmistamiseks. Aga see on sohiga pooleks, sest kuna esimesel aprillil lehte ei ilmunud, ilmus naljauudiseid sisaldanud leht päev varem. Nii, et

ajakirjanikud mõtlesid poliitikute tsitaadid ise välja. Vähene poliitikute hääl viitaks justkui sellele, et leht ei ole ülearu poliitiline. Samas võib see olla kodanikuajakirjanduse koha pealt ka negatiivne näitaja, sest ühiskonna juhtfiguuridelt ei küsita, m i k s, mingid protsessid just nõnda käivad.

Samas, kui vaadata viidatud allikaid, ehk allikaid, keda on artiklis mainitud, kuid kellega Pärnu Postimehe ajakirjanikud ise pole rääkinud, siis on poliitikud just esimesel kohal. Sääraseid lugusid, kus viidati mõne maakonnavälise poliitiku sõnadele, ilmus nädala jooksul 19. Kohalike poliitikute poolt öeldule on viidatud kaheksas artiklis. Seda võib selgitada sellega, et enamus poliitikutele tehtud viiteid pärineb Eesti või välismaa külje lugudest, millede puhul ajakirjanik on toimetanud väljastpoolt tulnud lugusid, ise otseselt allikatega rääkimata.

Seda kinnitab ka asjaolu, et paljud Pärnu Postimehe uudised, eriti just Eesti ja välismaa küljel avaldatavad lühivormid pärinevad infoagentuuridest. Nädala jooksul ilmus Pärnu Postimehes 32 infoagentuuri põhjal kirjutatud lugu. Enim kasutati infoagentuuridest pärinevaid uudiseid teisipäevase ja kolmapäevase lehe valmistamisel. Mõlemal päeval ilmus lehes 12 infoagentuuridelt saadud uudist.

Agentuuride poolt saadetud uudised toovad lehte ka palju Pärnu maakonna piiridest väljaspool tegutsevaid allikaid. Nädala jooksul sai sõna 98 säärast allikat. Kohalike allikaid oli nädala kokkuvõttes siiski rohkem - 143. Protsentuaalselt kõige rohkem said väljastpoolt maakonda allikad sõna teisipäevases lehes, kus nad moodustasid üle poole, ehk 55% kogu allikate arvust.

Reeglina ise allikatega suheldes, valivad ajakirjanikud ikkagi kõneisikuid oma kogukonna hulgast. Kõige rohkem ongi nädala kokkuvõttes kasutatud otseseid allikaid – täpsemalt 143 ehk 59% kõigist ajalehes kõnelenud allikatest. Teisele kohale esinemissageduselt jäid kaudsed allikad nagu erinevate organisatsioonide pressiteated, teised ajalehed, Postimees, infoagentuurid ja välisajakirjandus. Sääraseid allikaid kasutati nädala jooksul kokku 53 korral. 45 korral viidati erinevatele allikatele nagu poliitikud, kohalikud poliitikud, eksperdid, ametnikud ja tavakodanikud.

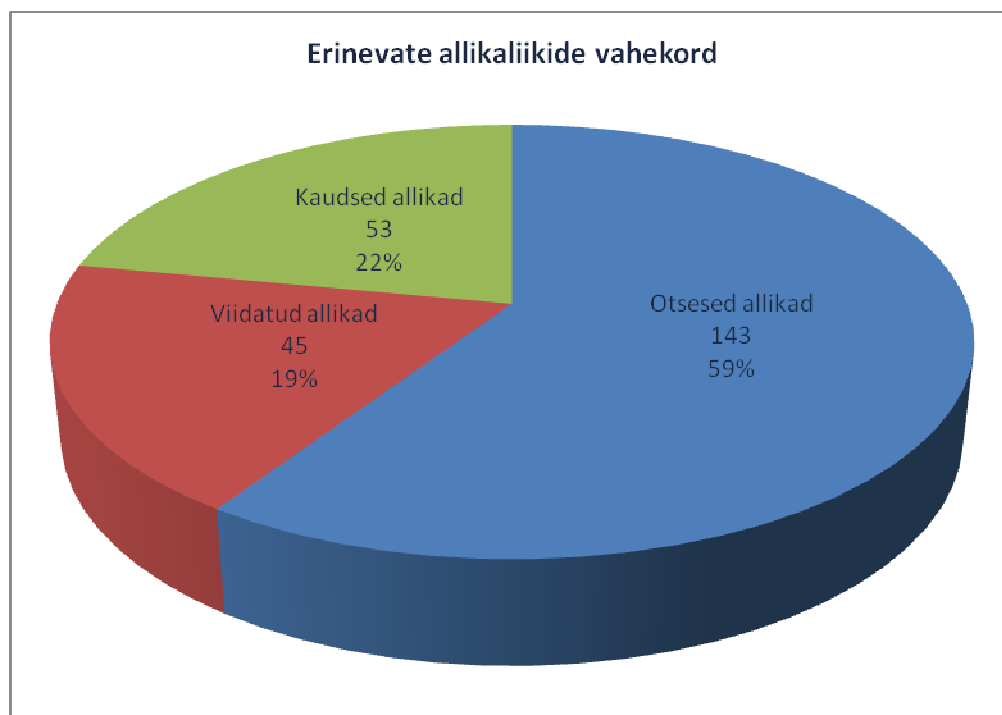
Kui vaadata, keda tsiteeritakse, siis mitte üllatuslikult on need eksperdid. Nädala jooksul ilmus Pärnu Postimehes 362 tsitaati, millest 153 pärit ekspertide suust. Teist kohta aga jagasid

võrdselt ametnikud ja tavakodanikud. Arvestades, et tavakodanikud said artiklites suhteliselt harva sõna, võib järeldada seda, et kui juba tavakodanikega räägiti, siis tsiteeriti neid ohtralt. Võimalik, et sellepärast, et nende keelekaasutus on ametnike ja ekspertide omast huvitavam. Seega laseb Pärnu Postimees oma kogukonna nõ. lihtliikmetel rääkida küll, kui ta nendega juba juttu ajama on sattunud. Kõige enam tavakodanike tsitaate kasutati laupäevases Pärnu Postimehes – seal oli neid 43.

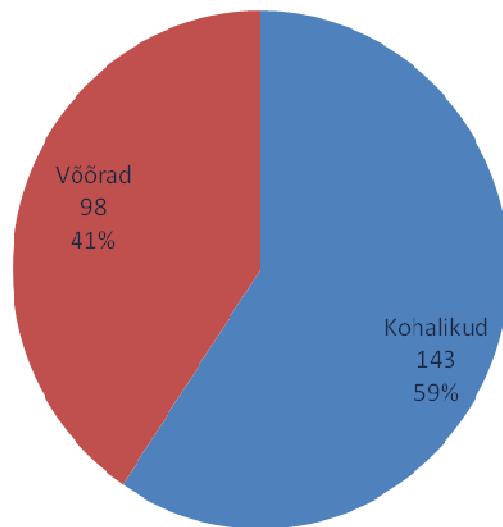
Kõige vähem, vaid 15 korral, on tsiteeritud kirjalikke allikaid. Mis võib viidata sellele, et reporteritöö käigus ei tööta ajakirjanikud just väga palju dokumente läbi. Ehk siis ei tegeleta nõ. uuriva ajakirjandusega. Kohalikke poliitikutelt pärineb 25 tsitaati, arvestades, et neid on kasutatud 12 korral ainult allikatena, teeb see ligi kaks tsitaati poliitiku kohta. Järelikult, kui juba sõandatakse poliitikut tülitada, näiteks linnapead, siis teda ka tsiteeritakse – ja rohkem kui korra.

5.1 Diagrammid

PÄRNU POSTIMEHE NÄDALA(27.03.07-31.03.07) KOKKUVÕTE

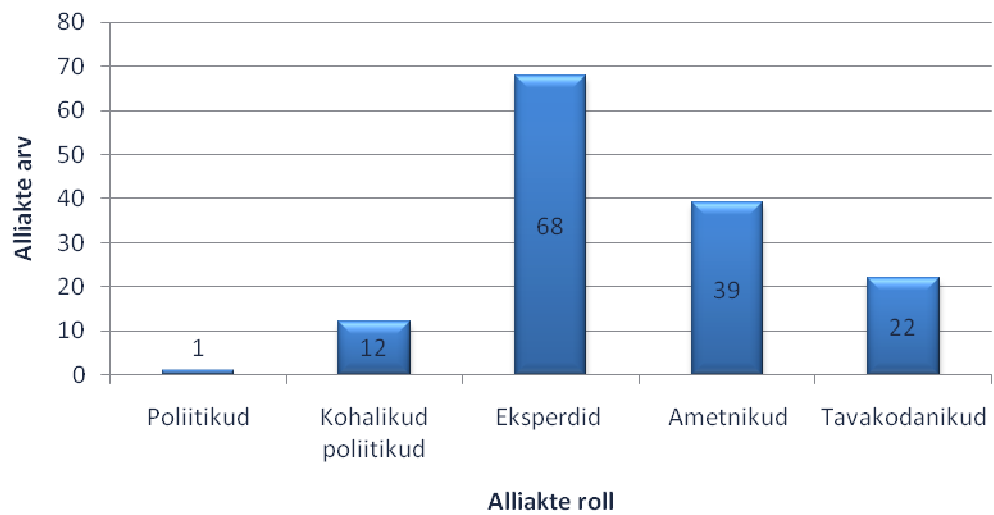

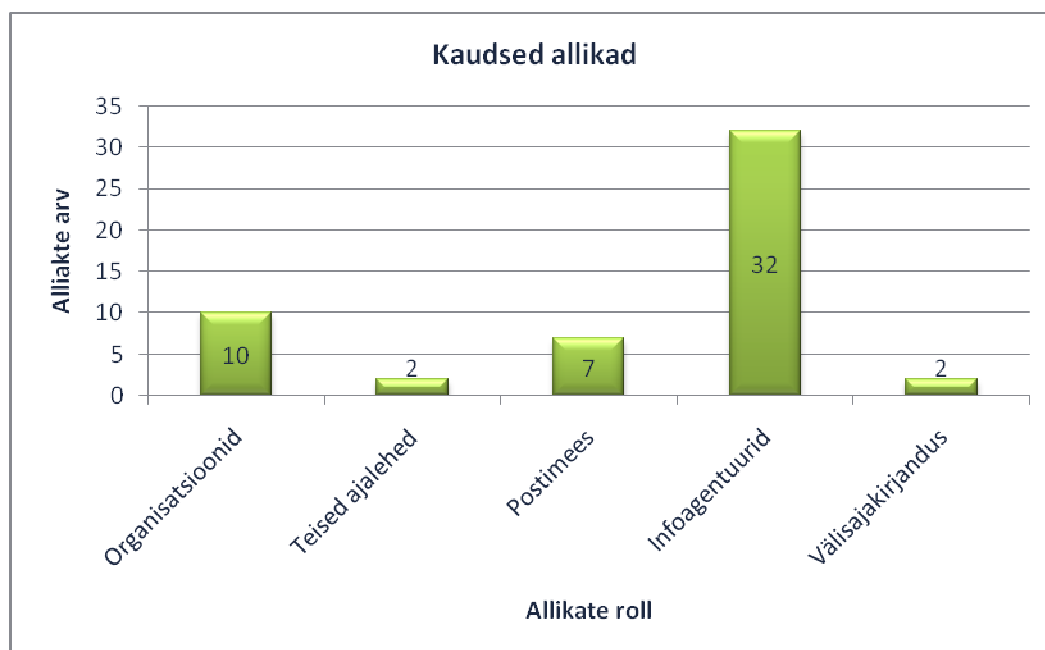
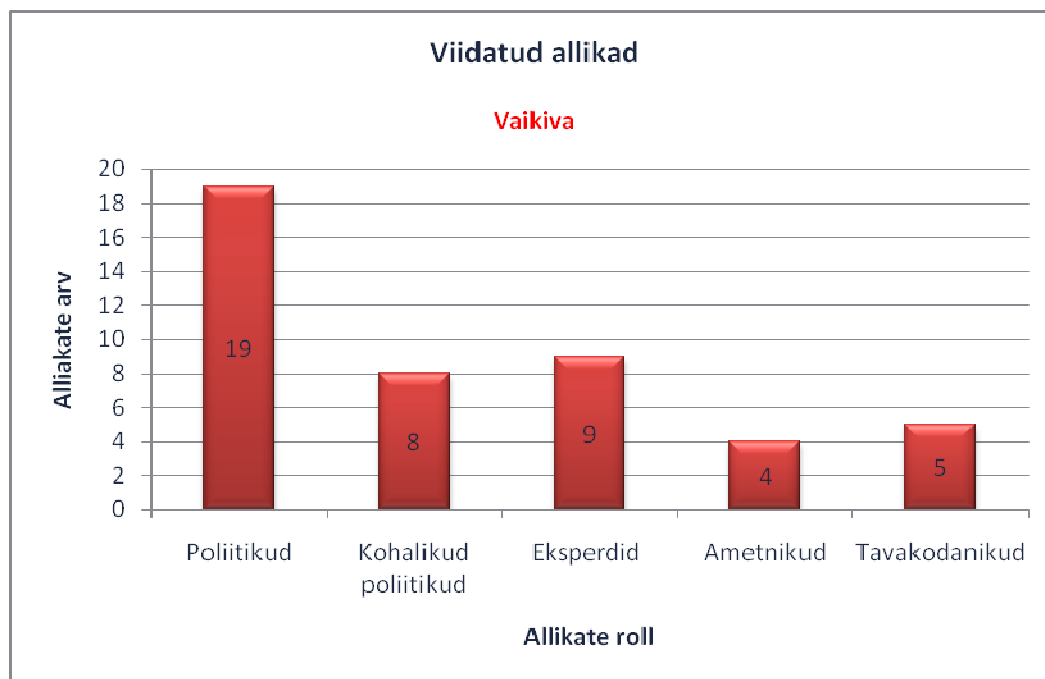
Kohalikud ja võõrad allikad

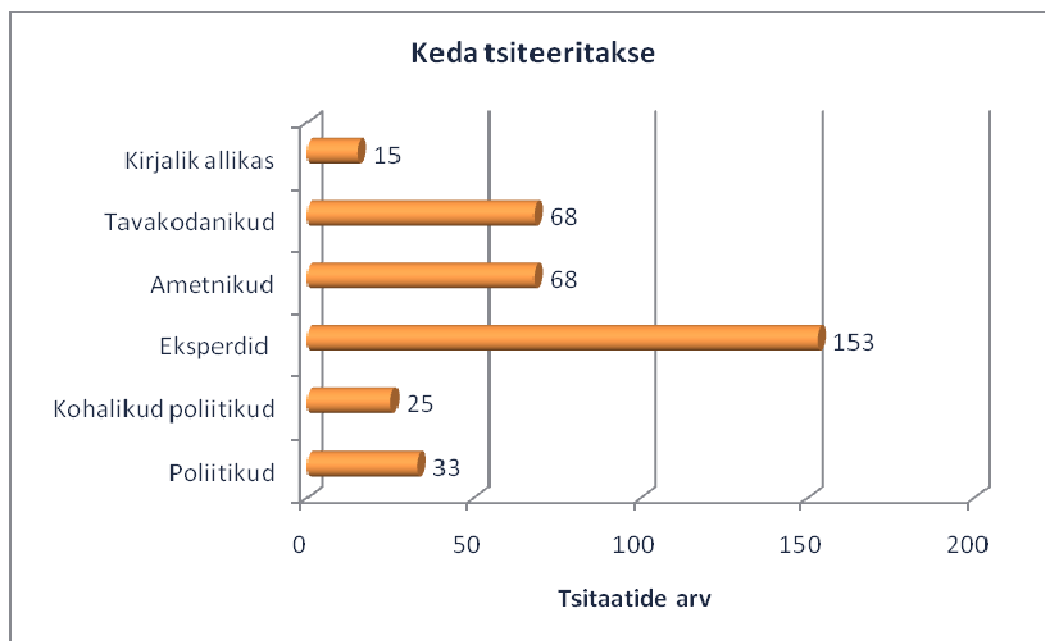

Otsesed allikad

Refereeritud või tsiteeritu

6. EMPIIRILINE OSA

6.1.1 Juhtumi analüüsid

6.1.1 Debatt – alakasutatud žanr Pärnu Postimehes

Üks kodanikuajakirjanduse põhifunktsioone on diskussioonide tekitamine kogukonnas ning seda ka ajaleheveergudel. Pärnu Postimehes on see harva esinev žanr, kui mitte arvestada kaudseid diskussioone, mis tekivad lehe arvamusküljel või veebikommentaaries. Aeg-ajalt siiski näeb lehes ka stiilipuhast diskussiooni.

Näiteks kolm suve tagasi sagenesid oluliselt korrarikkumised Raeküla linnaosas. Poisikesed rüüstasid aedasid, tapeti mõned loomad, süüdati bussiootepaviljone ja visati aknaid sisse. Üritati põlema pista ka remondijärgus olevat Raeküla seltsimaja. Kõigest sellest kirjutati ka lehes. Nii öelda kõrvaltvaataja positsioonilt.

Näiteks 22.07.2004 Silvi Kanožina „**Poistekamp hoiab Pärnu Raeküla asukaid hirmu all.**”

Kus **Hirve tänav 9 elanikud** arvavad, et poistekamp saagis marjade all lookas kaheharulise kirsipuu maha kättemaksuks selle eest, et omanik nad sealt minema ajas. Majarahva eeskõnelejaks oli keegi **perenaine**.

Lisaks Hirve 9 elanikele mainiti artiklis veel **Raeküla teisedki elanikud**, kes samuti puutuvat poistekamba märatsemistega kokku. Nõ. reakodaniku lohutas tema mures selles artiklis Pärnu politseiosakonna korrakaitsetalituse **komissari Sander Peremees**.

19.08.2004: „**Raekülas lõhuti ja varastati**” Ilma otsese allikaviiteta lühiuudise sellest, et Raekülas löödi katki poe ja kioski aknad ning visati sisse kasvuhoone, samas linnaosas Hirve tänaval käisid vargad garaažis.

24.12.2004: Ühe lauseline lühiuudis: „**Raekülast varastati jõulutuled**”

Probleemile konkreetsete lahenduste leidmiseks kutsusin 2005. aasta augustis Raeküla seltsimajja debatiks kokku Pärnu politseiosakonna juhtivkonstaabel Eili Mesipuu, komissar Sander Peremees, Raeküla seltsi esimees Liivi Kaasik ja seltsi liige Piia Karro. Ühelt poolt

siis kannatanute eestkõnelejad ja teiselt poolt jõustruktuuride esindajad, kellelt kogukond loodab probleemi lahendamist.

Viisin suunavate küsimustega läbi debati Raeküla probleemide ja nende võimalike lahendamise teemadel. Lehte jõudis see debatt 10.08.2005 pealkirja all: „**Raeküla pätikambad: kas müüt või paratamatus?**”

Vastuse andsid sellele küsimusele tegelikult nn. „pätikambad” ise. 13.08.2005 ilmus Pärnu Postimehes ilma otsese allikaviiteta lühiuudis: „**Raekülas süüdati bussiootekoda**”. Ning umbes kuu pärast - 15.09.2005 politsei pressiteate ja Pärnu politsei pressiesindaja Maria Muraka ütluste põhjal kirjutatud lühiuudis: „**Raeküla tabas autovarguste laine**”.

Nii et võib-olla oli sellest konkreetsest debatist rohkem kahju kui kasu: noorukid nägid, et neile pööratakse meedias tähelepanu ning jätkasid senisest hoogsamalt sigatsemist. Debatil käigus lubatud Raeküla konstaablipunkti pole aga siiani avatud.

6.1.2 Juhtum Rüütli tänavaga

Ehk positiivne näide sellest kuidas ajakirjanduse tähelepanu aitab suunata ühiskonnas toimuvaid protsesse läbi avaliku arutelu, täites oma põhirolli, ehk andes pidevalt värsket infot ja hoides sündmuste arengul silma peal.

Pärnu linnavalitsus kavatses, vastavalt arhitektuurikonkursil võitnud tööle ehitada pikki Rüütli tänavat, ehk Pärnu peamist kaubandustänavat, munakividest dekoratiivmuuli. See kavatsus aga ei meeldinud Rüütli tänaval äri ajavale Enn Paudile, kes kirjutas **2003. aasta sügisel** lehe arvamusküljele artikli „*Ehk jätaks lained ja muuli merre*”, milles soovitas linnavalitsusel dekoratiivmuulimõtte maha matta ning selle arvelt kokku hoitud rahaga hoopis tänava mõlemasse otsa „normaalse tualeti” organiseerida.

Linnavalitsus ei võtnud hüva nõu kuulda ning asus 2005. aastal ikkagi muuli ehitama. Enne talve saabumist jõuti selle näidislõik valmis teha.

Tulemus Paudile ei meeldinud ning ta kirjutas novembris lehte arvamusartikli „*Rüütli tänava muul ja ettevõtja mure*”

„*See moodustis ei aita kaasa tänava koristamisele. Kui sellel hakkavad paiknema veel valgustid ja istepingid, oleks nende paigutamisel vaja nõu küsida ka majaomanikelt ja äride*

pidajatelt, sest rajatav häirib kindlasti nii avariiteenistuse kui veidi suuremakaliibriliste ehitusmasinate (vahel on neidki vaja) liikumist.” – kirjutas Paut.

Ilmselge, et „suuremakaliibriliste ehitusmasinate” all pidas mees silmas tegelikult poode varustavaid kaubikuid.

Talvest sai kevad. Nähes, et tõenäoliselt ikkagi jätkatakse dekoratiivmuuli ehitamisega, algatas Paut sellevastase allkirjade kogumise kampaania. Nüüd väljus temaatika arvamusküljelt ja jõudis uudiskülgedele. **24.03.06** ilmus artikkel „**Rüütli tänava majaomanikud mässavad dekoratiivmuuli vastu**”.

Artiklis sai sõna nii Paut, kelle tugevaim argument oli, et AS Pärnu Vesi kavatseb aasta paari pärast hakata uuendama Rüütli tänava aluseid trasse ja siis tuleb tänav uuesti üles kaevata. Seega tuleks oodata tänava rekonstrueerimistöödega niikaua, kuni Pärnu Vesi trasside uuendamiseni jõuab. Vastasel korral on Rüütli tänaval kaks suve äritegevus pärsitud. Lisaks Paudile said artiklis sõna ka teised Rüütli tänava kaupluste töötajad, kellest osa toetas dekoratiivmuuli ehitamise ideed, osad aga olid Paudiga ühel meelel, et muul pärsib nende äritegevust

Samas artiklis sai sõna ka **abilinnapea Raul Sarandi**, kes ütles, et Pärnu Vee järgi ootama ei hakata, kuna pole teada millal täpselt nad torutöödeks raha leiavad. Sarandi oli seisukohal, et Paut on tõstatanud omakasupüüdliselt pseudoprobleemi ning linnavalitsus sennast sellest segada ei lase.

Tõenäoliselt aga tõmbas artikkel siiski niipalju linnavalitsejate tähelepanu, et nad otsustasid siiski hakata kompromisslahendusi otsima.

12.04.06 ilmunud artikkel „**Linn otsib äriimeestega kompromissi**” teatas, et Pärnu linnavalitsus ei anna äriimeeste survele järele ega loobu ideest rajada Rüütli tänavale juba tänavu munakividest muul, küll on linn valmis minema kompromissile ja muuli kohati madalama tegema.

Sarandi kinnitas selles artiklis, et seda on vaja igatahes tugevalt kaaluda. “Vahest tuleb vaadata ehitama mehed, kes vähe paremat silmamõõtu omavad,” pakkus ta välja. Linnaarhitekt Ülar Saar nentis, et Nikolai ja Vee tänava vahelise näidislõigu rajanud Baltifalti töömehed ei ole osanud munakivisillutist teha. “On kasutatud erikujulisi ja kohati liiga suuri kive, jätkamisel tuleb sellele rohkem tähelepanu pöörata,” väitis ta.

Sarandi nõustus, et juba valmis ehitatud osaski, eriti kohtadel, kust inimesed tihedamini üle käivad, tuleb teha muudatusi. “Kui on ikkagi näha, et on käidavamad kohad, näiteks mõne suurema kaupluse ees, siis mina olen küll seda meelt, et sinna tuleb panna sellist sillutist, mis oleks tasapinnalisem,” rääkis ta. Samuti on Sarandi valmis majaomanikega läbi rääkima mõningate toolide, prügikastide ja laternategi asukohtade suhtes.

Ehitustööde algus tänaval aga otsustati lükata sügisesse, sest oli lootus, et seks ajaks saab Pärnu Vesigi rahad kokku ning saab tänavakatte rekonstrueerimise käigus torudki vahetatud. Nagu näeme, oli teema tõstatamine kohalikus ajakirjanduses ja selle kaudu kogukonnaliikmetele sõna andmine sundinud linnavalitsust kompromissi otsima. Paudi jaoks oli seda vähe. **29.06.06** kirjutas ta arvamusküljele artikli: „**Rüütli tänava rekonstrueerimisel ei arvestata seadustega,**” kus ta üritas lugejat veenda, et linnavalitsus on eiranud teeseadust.

Teeseaduse rikkumist küll linnaametnikud ei täheldanud, kuid kõiksugused seadused ja määrused vaadati igaks juhuks läbi. **02.09.06** ilmus Pärnu Postimehes uudis „**Ehitusjärelevalve nõuab Rüütli tänava ümberprojekteerimist**” milles teatatakse, et Pärnu linnavalitsuse ehitusjärelevalve teenistus ei luba Rüütli tänaval enne dekoratiivmuuli rajamist jätkata, kui pole tagatud vaegurite vaba ligipääs muulile paigaldatavatele pinkidele. Abilinnapea Raul Sarandi avaldas artiklis arvamust, et küllap leitakse tänava katmiseni jäänud päevade jooksul lahendus, mis rahuldab nii puuetega inimesi kui tänava projekteerinud Toomas Unti.

Paut, otsusekindla mehena ei jätnud aga oma jonni ja pöördus kohtusse. Sellest jõudis informatsioon ka Pärnu Postimehele.

14.09.06 ilmus Pärnu Postimehes artikkel „**Kodanik palus kohtul peatada Rüütli tänava ümberehitamine**” Kohus lükkas aga hagi tagasi, sest tegemist oli nõ. populaardebussiga, kus Paut rääkis kõigi Rüütli tänavat kasutavate inimeste nimel.

Kuid lõppresultaat oli ikkagi see, et dekoratiivmuuli selle algselt plaanitud kujul ega ajal ei ehitatud. Suvise ehitamise ajal toimusid tööd varakevadel, katkestati suvehooajal, ning jätkati sügisel, lõpetati aga alles hilissügisel, nii et vahepeal oli koguni jõudnud lumi maha sadada. Samuti tehti muul oluliselt madalam ja siledam, kui algselt planeerituna. Ning pideva, tänava algusest lõppu kulgeva muuli asemel on tänaval nüüd maas muuliimitatsioon, mis katkeb

tänavate ristumiskohtades ja osade kaupluste ees. Paudi kaupluse ette sellist madalamat kohta ei tehtud.

See kõik oleks jäänud ilmselt olemata, kui ajakirjandus poleks ise teemal silma peal hoidnud ja lasknud Paudil arvamusküljel oma seisukohti tutvustada. Samas, tuleb tunnistada, et ehk oleks pidanud Pärnu Postimees reageerima kohe, kui Paut oli oma esimese arvamusartikli lehes avaldanud. Võimalik, et meedia reageeringut ei toimunud Paudi kentsaka idee asemel rajada muuli asemel hoopis käimlad Rüütli tänavale. Mis näitab, et teema tõstatamine uudiskülgedel sõltub ka suuresti sellest, mis vormis on uudis ajakirjanikeni jõudnud.

6.1.3 Apartementhotell September

Veel üks näide sellest, kuidas toimetuis on kodanikuajakirjanduse viljelemise käigus suunanud probleemi lahendamise kogukonnale. Jutt käib apartementhotell Septembri rajamisest krundile, kuhu 2003. aastal tahtis AS YIT Ehituse eelkäija FKSM ehitada kaks viie- ja kaks seitsmekorruselist korterelamut.

Mark Soosaar nägi selles oma võimalust kohalike omavalitsuste valimiste kampaania korraldamiseks ning asus Rüütli tänaval inimeste käest „ranna täisehitamise” vastu allkirju koguma. Kogunes 3000 allkirja nii pärnakatelt kui ka näiteks soomlastest linnakülalistest, kes ilmselt üldse aru ei saanud, mille kohta neilt täpselt allkirja küsiti. Igatahes jäi kavatsus ärimaa elamumaaks muuta esialgu sinnapaika.

Kuni 03.05.2005 ilmus Pärnu Postimehes Andres Metsa artikkel „**YIT Ehitus hakkab ranna rajooni hotelli rajama.**” Ehk siis artikkel sellest, et AS YIT Ehitus kavatseb hiljemalt 2006. aasta alguses hakata Pärnu rannarajooni, Ranna puistee 9 kinnistule apartementhotelli ehitama.

Linnaarhitekt Ülar Saar ütles artiklis, et hotelli lahendus, mil tulevase rannapromenaadi äärne hoone ja selle ümbrus on mõeldud kõigile avalikuks kasutuseks, peaks rahuldama nii omanikke, pärnakaid kui linnakülalisi.

Ometi tekitas see artikkel nii linnavalitsejate kui kogukonnaliikmete seas tugeva vastukaja. 07.07.2005 ilmus Teet Roosaarelt artikkel „**YIT Ehitus tahab randa üle saja korteri ehitada**”. Mis algas sellega, et Pärnu linnavalitsus seisab vastu YIT Ehituse kavatsusele

ehitada randa viiekorruseline hoone, mis linnavalitsuse hinnangul mahutaks kuni 160 ja firma andmetel kuni 140 korterit.

“Kogu krunt, sealhulgas puuladvad, pargitakse lihtsalt täis,” väitis Pärnu abilinnapea Raul Sarandi artiklis. “Avalikku kasutusse ei tule ükski koht, pigem pargitakse ümberkaudsetele tänavatele.”

Roosaare artikkel seletas lahti, et põhimõtteliselt ehitab YIT ikkagi ärimaale sisuliselt korterelamu, mida vaid nimetatakse hotelliks, sest ärimaale elamut ehitada ei tohi. Arutelu, kas rannarajooni tohib ikkagi ehitada ja kas ehitatav on korterelamu või hotell, väljus koguni kohaliku kogukonna piiridest.

14.12.2005 kirjutas Tõnu Kann artikli „Minister kaitses parlamendis Septembri rajamist” kust selgub, et seoses Pärnu laieneva muinsuskaitseala põhimääruse kehtestamisega küsisid Riigikogu liikmed Peeter Kreitzberg, Mark Soosaar ja Liina Tõnisson kultuuriminister Raivo Palmarult, miks ta nõustub apartementhotelli September ehitamisega Rannaparki. Minister selgitas nii küsijatele, kui ka läbi Kanni artikli siis ka kohalikule kogukonnale, et kavandatava hoone kõrgus on 16 meetrit, mis arvestab Rannahotelliga, mille kõrgus on 17 meetrit.

Palmaru rõhutades, et hoone ehitusalune pind hõlmab 34 protsenti detailplaneeringuga lubatud 60 protsendi asemel. Lisaks lubas minister Riigikogu kõnepuldist hoone paigutust krundile nii, et säilitatakse vana väärtuslik kõrghaljastus (Räämas ja aastaid hooldamata võpsik – A.P).

03.01.2006 ilmus Teet Roosaare sulest artikkel „**Soosaar: linn venitab YITi pärast**” Näide sellest, kuidas ajakirjanik aitab kogukonnaliikmel oma häält kuuldavaks teha. Jutt käis siis valitsuse kehtestatavast Pärnu muinsuskaitseala põhimäärusest, mis ei luba Kuuse ja Side tänava vahele ehitada hooneid, mille maht ja kõrgus ületavad Rannahotelli. See aga seaks ohtu korterhotelli ehitamise, mis küll mitte kõrguselt, kuid mahust oleks Rannahotellist mitmeid kordi suurem.

Riigikogu liikme Mark Soosaare arusaamise kohaselt venitas Pärnu linnavõim valitsuse eelnõu kooskõlastamisega seepärast, et YIT Ehitus saaks enne muinsuskaitseala kehtestamist korterhotellile September ehitusloa.

Artiklis sõna saanud linnapea Mart Viisitamm nimetas Soosaare süüdistusi absurdseteks. 2006. aasta sügisel alustas YIT hotelli ehitamist. Esialgu siis pinnasetöödega. Nüüd kutsus Pärnu Postimees kogukonda üles toimuvat jälgima ja sel teemal diskuteerima. 05.01.2007 Kalev Vilgatsi sulest ilmunud juhtkirjast randa planeeritud apartementhotell Septembri kohta, mis on lehes leidnud juba kõvasti kajastamist: „**Pärnu rannaäärt väärtustades**”

Siinkohal on paslik meelde tuletada, mida praegugi linnavõimu juures olevad mehed kirjutasid Pärnu kultuuripealinnaks saamise taotlusse. Nimelt: muulist Tervise Paradiisini on funktsionalistlikus stiilis arhitektuuriga ala.

Avalikkuse asi on nüüd jälgida, et seda kiiduväärt põhimõtet ei rikutaks Septembri ehitamise ega mudaravila nõobile pintsaku juurde õmblemisega. Juba praegu avanevat arhitektuurilist pilti on kõige paremini iseloomustanud Mark Soosaar: kes elab valges ja õhulises Rannahotellis ning mida toodetakse sünges Tervise Paradiisis?

Ja tõepoolest, üks osa rahvast võttis üleskutset kuulda. Kui käesoleval kevadel hakati ehituskruundil osaliselt puid maha võtma, ajas soosaar kümmekond inimest kokku, kutsus Teet Roosaare kajastama ning marssis puude kaitsmisele. Valter Parve, vanem härrasmees, Tartu Ülikooli kolledži õppejõud ja linnavolikogu liige ei pidanud paljuks isegi puu otsa ronida.

Viimane uudis Septembri teemal ilmus 16.03.2007 Teet Roosaare sulest. „**Kohus peatas korterhotelli September ehitamise**”

Ajendiks ehitatava hotelli läheduses elava Viktor Siilatsi kaebus, millega liitusid riigikogu liige Mark Soosaar, Pärnu linnavolikogu liige Valter Parve ning muinsuskaitsealal asuvate kinnistute omanikud Elmo Endrekson, Helgi Mets ja Enn Veskimägi. Kohus pidas usutavaks Siilatsi väiteid, et korterhotell võib piirkonna liikluskoormust oluliselt suurendada ja miljööd muuta. Valitsuse määruse järgi ei või uusehitiste maht ja kõrgus selles kohas ületada Rannahotelli, ehitusloas lubatud 38 410,5 kuupmeetri suurune kubatuur on aga tunduvalt suurem Rannahotelli 17 707 kuupmeetrist.

Seegi juhtum heaks näiteks sellele, kuidas Pärnu Postimees hoiab järjepidevalt silma peal kogukonnale olulistel teemadel. Ning samas, lähtudes kodanikuajakirjanduse tavadest, üritab

diskussiooni tõmmata ka kogukonnaliikmeid, andes neile järjepidevalt värsket informatsiooni ette ja tutvustades uusi nüansse. Tõsi, selle konkreetse juhtumi puhul kõlab tekstidest üldjuhul läbi toon, et apartementhotell on halb. Ehk siis kogukonda suunatakse mõtlema selles suunas nagu ajakirjanikule tundub õige olevat.

6.2 Konflikt allikatehuvi ja avalikkuse huvi vahel

Mõnikord on väikses kogukonnas väga raske balansseerida allikate ning avalikkuse huvi vahel.

6.2.1 Kogukond vs lumekoristajad

Näiteks möödunud talvel kirjutasin artikli tänavate olukorrast. Rääkisin linnavalitsuse majandusosakonna ehitusteenistuse juhatajat Enno Tammekiviga, lumekoristusfirmadega ning tiirutasin ise tund aega linnapeal, et ülevaadet saada.

Nii visuaalne vaatlus kui ka allikad kinnitasid, et tõepoolest, tänavad olid esmaspäeva ennelõunaks lumest puhtaks lükatud. Paningi nii kirja ja lasin ka Tammekivil ennast ja lumekoristusfirmasid kiita. See tasakaalustas ka mõningal määral kriitikat, mis ma olin nende kohta eelnevates artiklites teinud.

Järgmisel päeval ilmunud „Lumekoristajad näitasid, mida nad suudavad,” põhjustas aga suure pahameeletormi lugejate seas. Inimesed helistasid toimetusse ja väljendasid oma meelepaha ka lehe veebiküljel. Stiilis: kelle tellimusel see lugu kirjutatud on ja et kas nüüd oleme siis tagasi jõudnud Pärnu Kommunisti aega. Kõik olevat puha valesti kirjas ja tegelikult olevat linn lumest puhastamata tänavaid täis. Ja et isegi kui on korraliult puhastatud, siis kulus selleks liiga palju aega.

Mõned näited:

Väga kummaline

30.01.2007 09:23

artikkel. Kas peale endale vastu rinda taguva Enno Tammekivi jutu ilmutamise ei oleks pidanud ajakirjanik pisut ka ise ringi vaatama?

Vihane

30.01.2007 09:28

Haloo kas Pärnu Postimees on nüüd linnavõimu häälekandja? Kui Pärnu elanike leht, siis oleks võinud jalakäijate arvamust ka pisut olla. Muidu võite Pärnu Sõnumitega leivad ühte kappi panna ja koos Keski kiita. Jätab halva mulje, häbi!

oot oot

30.01.2007 09:57

kas see, kes selle loo kirjutas on kõva pappi saanud või on lihtsalt loll. ausatl. muud võimalust ei ole.

Kui ma aga varasemates artiklites kirjutasin, et näe, lumekoristajad ei saa hakkama ja linn raiskab mõttetult raha oli vastupidine efekt. Linnaelanikud kirusid rõõmsalt kaasa ent allikateks olnud linnaametnikud ja lumekoristusfirmade juhatajad olid solvunud. Lühidalt, ma läksin seda artiklit kirjutades mööda lehe lugejaskonna ootustest ning tulin vastu allikate ootustele. See polnud küll eesmärk vaid juhtus pigem objektiivsuse taotlusest.

6.3 Mida kogukond arvab Pärnu Postimehest

Kogukonna ja lehe suhetest annab kõige parema ülevaate **Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll läbiviidud küsitlus.**

Küsitlus viidi läbi Pärnu linnas ja maakonnas. Kokku küsitleti 250 Pärnu Postimehe lugejat ning 75 mitte-lugejat. Lugejateks loeti need inimesed, kes olid viimase 2 nädala jooksul lugenud Pärnu Postimeest trükitud kujul, kõik ülejäänud loeti mitte-lugejateks. Küsitlusmeetodiks oli suuline intervjuu vastajate kodudes või telefoniintervjuu.

Uuringust selgus, et valdava enamuse Pärnu Postimehe lugejatest moodustavad püsilugejad ning ajalehe tellijad, juhulugejad on suhteliselt vähe.

Peamiseks Pärnu Postimehe mitte-lugemise põhjuseks on muude infoallikate eelistamine. Olulisteks põhjusteks on veel huvitava ja vajaliku info vähesus Pärnu Postimehes. Lugejate hinnangul on Pärnu Postimehe kõige tugevamateks külgedeks usaldusväärsus, head ajakirjanikud, asjalikkus ning hea ajalehe ülesehitus ja struktuur. Negatiivsetest aspektidest võib esile tuua ajalehe mitte eriti suurt põnevust, ning uudistega hiljaks jäämist. Pärnu Postimehe püsilugejad ootavad ajalehelt senisest rohkem eelkõige praktilisi nõuandeid, reportaaže sündmustest ja inimestest, analüüsivaid ja uurivaid artikleid ning lugejate kirju. Juhulugejad ootavad ajalehelt senisest rohkem eelkõige huumorit, ristsõnu ning infot vaba aja

veetmise võimaluste kohta. Mitte-lugejad ootavad senisest rohkem uudiseid, analüüsivaid ja uurivaid artikleid, reportaaže ning praktilisi nõuandeid. Nii püsi-, juhu- kui mitte-lugejad on ühel meeles selles, et ajalahes võiks olla vähem horoskoope ja reklaami. Teemadest huvitab nii püsi-, juhu- kui mitte-lugejaid kohalik elu (huvitavad sündmused, kohad inimesed Pärnus ja Pärnumaal). Püsilugejaid huvitavad veel ka lisaks tervise, kodu ja perega seotud teemad, juhulugejaid töö ja koolitus ning vaba aja veetmise võimalused, mitte-lugejaid samuti tervise ning vaba aja veetmisega seotud teemad. Lugejate seas osutusid kõige vähempopulaarseteks teemadeks muusika ja välispoliitika, mitte-lugejate seas seltskonnakroonika ning samuti muusika.

Kõige loetavamad Pärnu Postimehe rubriigid on Päevateema, Pärnu linna ja maakonna uudised, Tervis, Isikuintervjuu, Külalood, Kuulutused, Täna ja Meelelahutus. Lugejate seas on mitte-lugejatega võrreldes veidi rohkem naisi ning 50-59 aastaseid inimesi, mitte-lugejate seas mehi ning 40-49 aastaseid inimesi.

Püsilugejate seas on juhulugejatega (need, kes loevad pooli numbrid või vähem) võrreldes rohkem naisi, üle 50 aastaseid inimesi, kõrgharidusega inimesi, pensionäre, juhte ja spetsialiste ning suurema sissetulekuga inimesi.

Kõige loetavamad Pärnu Postimehe rubriigid on igapäevased rubriigid Päevateema ning piirkondlikud (Pärnu linna ja maakonna) uudised. Järgnevad umbes kord kuus ilmuvad rubriigid Tervis, Isikuintervjuu ning Külalood.

Kõige väiksema lugejaskonnaga on sellised rubriigid nagu Vaatlus, Välismaa uudised ning Patarei.

Naised loevad enamus rubriike rohkem kui mehed, erandiks on sellised rubriigid nagu Pärnu maakonna uudised ja Nõuanne, mida loevad naised ja mehed võrdselt ning rubriigid Välismaa uudised, Sport, Perroon, Ajalugu ja Hea tehnika on pool tööd, mida loevad rohkem mehed. Keskharidusega inimesed loevad enamus rubriike rohkem kui põhi- ja kõrgharidusega inimesed, erandiks on sellised rubriigid nagu Pärnu linna ja Eesti uudised, Sport, Patarei, TV-kava ja Perroon, mida loevad rohkem põhiharidusega inimesed ning rubriik Ajalugu, mida loevad rohkem kõrgharidusega inimesed.

Meeste arvates on Pärnu Postimees pinnapealsem, ärritavam, parema ülesehituse ja struktuuriga, kõmulisem, tühjem, valetavam, uudistega enam hiljaks jääv ning huvitavaid

fotosid sisaldav, naised seevastu peavad Pärnu Postimeest meestega võrreldes asjalikumaks, objektiivsemaks, rohkem nendesugusele lugejale suunatuks, põnevamaks, olulist infot paremini esile tõstvaks.

Kõige nooremad lugejad (15-29) peavad Pärnu Postimeest kõige pinnapealsemaks, keerulisemaks ning tühjemaks. 30-39 aastased lugejad peavad ajalehte kõige põnevamaks ja valetavamaks ning hindavad kõige kõrgemalt ajalehe ülesehitust ja struktuuri, 40-49 aastased lugejad peavad ajalehte peavad ajalehte kõige ärritavamaks ja kõige enam uudistega hiljaks jäävaks, 50-64 aastased lugejad kõige kõmulisemaks. Sellega, et ajaleht on suunatud minusugustele inimestele, nõustuvad kõige enam üle 50 aastased inimesed. Lugejad sooviksid senisest rohkem eelkõige praktilisi nõuandeid ning reportaaže sündmustest ja inimestest. Senisest vähem soovitakse kuulutusi, horoskoope ja reklaami. Ülejäänud asju soovitakse kas veidi rohkem või sama palju kui praegu.

Mitte-lugejatele meeldiks näha Pärnu Postimehes kõige rohkem uudiseid ning analüüsivaid ja uurivaid artikleid. Pigem ei soovita Pärnu Postimehes näha horoskoope ja reklaami. Püsilugejad ootavad ajalehelt võrreldes juhulugejatega rohkem analüüsivaid ja uurivaid artikleid, reportaaže sündmustest ja inimestest, persoonilugusid, praktilisi nõuandeid, lugejate kirju ja lastele mõeldud osasid, juhulugejad seevastu huumorit, ristsõnu, kuulutusi ja infot vaba aja veetmise võimaluste kohta.

Maal elavad lugejad huvituvad linnas elavate lugejatega võrreldes rohkem reportaažidest ning reklaamist, linnas elavad lugejad seevastu paktilistest nõuannetest, ristsõnadest, horoskoopidest ning vaba aja infost.

Meeste ja naiste ootused ajalehe on küllalt ühesugused, mõned erinevused siiski on –naised soovivad meestega võrreldes ajalehes näha rohkem persoonilugusid, praktilisi nõuandeid ning horoskoope, mehed aga huumorit ja ristsõnu.

Kõige nooremad lugejad (15-29) soovivad teiste vanusegruppidega rohkem lugeda meelelahutuslikke lugusid, huumorit, ristsõnu, horoskoope, kuulutusi ja infot vaba aja veetmise võimaluste kohta. 30-39 aastaseid lugejaid huvitavad keskmisest rohkem uudised, analüüsivad ja uurivad artiklid, persoonilood ning samuti ristsõnad. 40-49 aastaseid lugejaid huvitavad teistest rohkem praktilised nõuanded. 50-64 aastaseid inimesi huvitavad reportaažid

sündmustest ja inimestest ning lugejate kirjad. Üle 64 aastased inimesed soovivad teiste vanusegruppidega võrreldes lugeda rohkem ilmaennustusi.

Reklaami suhtes on kõige positiivsemalt meelestatud kõige nooremad ja kõige vanemad lugejad ning kõige negatiivsemalt suhtuvad reklaami 40-49 aastased inimesed. Kõrgema hariduse ja suurema sissetulekuga inimesed kalduvad huvituma rohkem uudistest, analüüsivatest ja uurivatest artiklitest, reportaažidest ning persoonilugudest ning keskmise ja madalama hariduse ning sissetulekuga inimesed rohkem ülejäänud tüüpi lugudest ja materjalidest.

Kõige rohkem soovitakse nõuandeid järgmistes valdkondades: aiapidamine, põllumajandus, sh loomapidamine, kodu, tervis, tervislik toitumine, uudised tehnika ja teaduse valdkonnas, juriidilised nõuanded, kokandus ning külaelu ja maaelu arendamine. Kokkuvõtvalt võib öelda, et lugejate arvates võiks Pärnu Postimees senist rohkem kajastada eelkõige tervise, kodu, vaba aja, töö ning kohaliku eluga seotud teemasid. Kõige vähempopulaarseteks teemadeks lugejate seas osutusid muusika ja välispoliitika. Mitte-lugejaid on sarnaselt lugejatele huvitatud kohalikust elust, tervisest ja vaba aja veetmise võimalustest, mõnevõrra vähem huvitatud koduga seotud teemadest, reisimisest ning sotsiaalteemadest ning mõnevõrra rohkem huvitatud liiklusest, poliitikast ja majandusest. Kõige vähempopulaarseteks teemadeks mitte-lugejate seas osutusid muusika ja seltskonnakroonika.

Kui võrrelda püsilugejaid ja juhulugejaid, siis selgub, et püsilugejaid huvitab rohkem Eesti- ja välispoliitika, põllumajandus, keskkond, ajalugu, kirjandus, kunst, teater, süvamuusika, kodu ja pere, tervis, ehitus ja kinnisvara ning kohalikud uudised põllumajanduse ja kalanduse valdkonnas, juhulugejaid huvitab rohkem kuritegevus, sotsiaalteemad, töö ja kooolitus, teadus, haridus, popmuusika filmid ja näitlejad, arvutid ja internet, sport ning vaba aja veetmise võimalused.

Mehi huvitab naistega võrreldes rohkem välispoliitika, majandus ja rahandus, põllumajandus, riigikaitse, teadus, ajalugu, popmuusika, ehitus ja kinnisvara, autod ja liiklus ning sport. Naisi huvitavad meestega võrreldes rohkem sotsiaalteemad, keskkond, töö ja kooolitus, kunst, teater, süvamuusika, kodu ja pere, tervis, elulaad, tarbimine ja mood, seltskonnakroonika, kohalikud uudised põllumajanduse ja kalanduse valdkonnas, kaubandus ja teenindus, kultuuriüritused,

vaba aja veetmise võimalused ning reportaažid Pärnu linna ja maakonna kohtadest, inimestest ja sündmustest.

15-29 aastaseid lugejaid huvitab teiste vanusegruppidega võrreldes rohkem riigikaitse, kuritegevus, töö ja koolitus, teadus, haridus, popmuusika, filmid ja näitlejad, teised maad ja reisid, arvutid ja internet, ehitus ja kinnisvara, autod ja liiklus, sport, kaubandus ja teenindus, liikluskorraldus ja ühistransport, kultuuriüritused, vaba aja veetmise võimalused ning reportaažid kohalikest huvitavatest kohtadest ja inimestest. 30-39 aastaseid lugejaid eristuvad selle poolest, et neid huvitab teiste vanusegruppidega võrreldes rohkem majandus ja rahandus. 40-49 aastaseid lugejaid huvitab haridus, kodu ja pere, seltskonnakroonika, kohalik poliitika- ja majanduselu, reportaažid kohalikest sündmustest ning valdade teadaanded. 50-64 aastaseid lugejaid huvitavad teistega võrreldes rohkem kohalikud uudised põllumajanduse ja kalanduse valdkonnas. Üle 64 aastaseid lugejaid huvitab Eesti- ja välispoliitika, põllumajandus, sotsiaalteemad, keskkond, ajalugu, kirjandus, kunst, süvamuusika ning tervis.

Kui uuritavatelt küsiti soovitusi Pärnu Postimehele, tulid välja järgmised asjad: Võiks olla vähem reklaami, sisukam ja mahukam, rohkem analüüsi, noortepärasem ja kaasaegsem, on objektiivne ajaleht, ajaleht võiks olla värvilisem, võiks olla infot Pärnumaa ajaloo ja mõisate kohta, leht võiks muutuda veelgi populaarsemaks, võiks olla odavam, on head suve-uudised, peaks olema erapooletum, nõrgad majandusalsed artiklid, võiks ära nimetada kuldpulmapaare, võiks olla järjejutt, võiks olla keskkonda puudutavaid küsimusi, võiks olla parem paber, rohkem juriidilisi teemasid, reisikirjeldusi, võiks olla Pärnu linna kesksem, rohkem tervise teemasid, võiks mõelda rohkem lastele (lasteleht), rohkem juttu merest, mitte avaldada Hillar Kohvi jutte, meeldib Toimetamata külg, võiks olla nõuandeid eluks-oluks, rohkem kirjutisi kultuurist, võiks olla infot avariide kohta, rohkem noori ajakirjanikke, reportaaže üritustest Pärnumaal, võiks olla usuteemasid, infot kunstimuuseumi küsimuse kohta ning rohkem sporti.

6.4 Intervjuud ajakirjanikega

6.4.1 Intervjuu Anniki Leppikuga.

Reporter, 21. aastane. Kuulub uudistetoimetuse koosseisu, lisaks sellele toimetab noortekülge Patarei.

1) Kuidas jõuab potentsiaalne uudis sinuni – kas sa võtad ise allikatega ühendust või sa ootad millal sinuga ühendust võetakse. Ehk kuidas sa teemasid hangid?

No põhimõtteliselt käib see niimoodi seinast seina. Aja jooksul on ikka välja kujunenud mingid sidemed ja suhted, kes siis kirjutavad ise ja ütlevad ise mis kuskil toimub ja siis muidugi paratamatult tuleb ka vahest ise otsida – üle ei jää muud lihtsalt.

2) Kumba sul nagu tihedamini ette tuleb või kumba sa ise eelistaksid?

Raske on selles mõttes öelda, et kumba sa ise eelistaksid.

3) No küsime siis niimoodi, et oled sa selline aktiivne uudiste otsija?

Selles mõttes mulle pigem meeldib nagu rohkem ise otsida. Sellepärast, et kipub olema nii, et see info, mis niimoodi vabalt kätte jookseb, see võib-olla ei ole niivõrd huvitav. Et siukestest asjadest, kus võib-olla niimoodi natuke urgitseda tahaks ja millest põhjalikumalt kirjutada tahaks – neid nagu nii väga ei tulda kandikul kätte tooma. Peab ikkagi ise nagu otsima rohkem. See on nagu huvitavam.

4) Aga kuidas sa otsid – kustkohast sul need ideed tulevad? On see kuidagi läbi isikliku kogemuse?

Ei, tegelikult need tulevad täiesti igavesti suvalistest kohtadest. Noh, muidugi käid ise ja surfad igasugustel lehtedel ja foorumites ja küsid tuttavatelt ja kust iganes. Bussis kuulad kõravad lahti, mida penskarid taga räägivad. Aga samas näed öösel mingit asja unes ja siis järgmine päev mõtled, et see on päris huvitav, et sellest võib mingi probleem välja tulla, et teeks mingi loo sellest.

5) Nüüd juba natuke jõudsimegi teise küsimuseni, et milliseid kanaleid sa uudis teemade leidmiseks just kõige rohkem kasutad? Ma ei tea: telefon, meil, internet, faks, pressikonverentsid?

No põhimõtteliselt nagu kõige targem on ikkagi...nagu ma seal oma toas ka koguaeg rääkinud olen, et lauslollus on istuda päev otsa selle arvuti taga ja surfata seal internetis, et kust saab kah ju tegelikult väga palju huvitavaid asju. Aga tegelikult tuleb lihtsalt nagu kõravad lahti

ringi käia. Et ilmselt on see kõigile siia kuskile sisse programmeeritud, et kuuladki bussis teiste juttu pealt vaikselt. Ja noh, kui vaja on, siis helistad ka neid oma allikaid läbi, et kas on kuskil midagi toimumas või saad sa midagi natuke vihjata või rääkida.

6) Ütleme, et kõik need kanalid siis töötavad nagu mõlemapoolselt – et ütleme, et sa kasutad telefoni nii välja helistamiseks kui seda kasutatakse ka sissehelistamiseks sulle, et teemasid pakkuda?

Jah.

7) Ja sama moodi, ütlema ka meilid ja...

Jah. No ma räägin, et aja jooksul on ikka nagu välja kujunenud mingid siuksed inimesed, kellega sul tihedam side on. Ja nemad juba teavad, et nad annavad ka ise teada, kui midagi sellist toimub ja nad on ka alti olemas, kui sul midagi hädasti vaja on. Et nagu selline koostöö.

8) No mis valdkonnast need inimesed sinu jaoks on – kus sul on nii-öelda käpp sees?

No ma ei tea. Täiesti nagu igasugustes valdkondades. Haridus siin alates haridusosakonnast, lõpetades koolidega, noorsoopolitsei – kes iganes.

9) Ok, allikatena me jõuame teises küsitluses tagasi – mul on üks veel varuks sulle. Aga ok, kui sa kuuled mingisugust infot, et millest lähtudes sa nagu otsustad, et see asi nüüd väärrib edasi uurimist ja see ei vääri.

Suuresti nagu sisetunde järgi. Selles mõttes, et kui tõesti selline mingi asi on, et mille puhul sa nagu kahtled. Et noh, mõne asjaga sa tead ju kohe ära, et inimene tuleb, räägib oma mure ja tal võib-olla tal ei olegi mingit muud eesmärki, et ta saab oma mure ära rääkida, eksole. Teine tuleb räägib mingist olulisest asjast ja siis tead kohe, et see ongi see millest kirjutada. Kui sa aga niimoodi vahepeal oled, siis nagu minu puhul töötab kõige paremini see, et teistelt nõu küsida, et natukene targematelt inimestelt.

10) Et nagu kolleegidelt siis või...?

Jah. Esmalt küll jah. Ja kui sealt samast allikast tuleb midagi välja, siis tasub võib-olla kellegi teise poole pöörduda või kusagilt mujalt küsida, et on seal üldse midagi. Et siis ka nagu võõra inimese käest.

11) Lähmegi nüüd selle allikaga edasi siis. Ütleme, et sulle allikas helistab, sa leiad, et see on selline põnev teema, et sellega võiks jätkata. Et kui palju seesama esmaallikas dikteerib nagu kogu selle info, mis lehte jõuab, selle uudise sisu ja tonaalsust, et kas sa heidad selle kõrvale, selle allika kes sulle ütles ja võtad selle info lihtsalt teadmiseks ja lähed edasi ütleme mingite kolmandate allikate juurde või noh, kuidas

see protsess nüüd edasi käib, kui keegi helistab või kirjutab sulle, et see teema on nagu lahe?

See oleneb jälle vaata suuresti teemast, eksole. Et kui ütlebki mõni siuke oma tuttav, et ma kuulsin sealt seda, eksole, et see oli niimoodi ja sa võiksid uurida aga tal omal nagu mingit konkreetset pistmist sellega ei ole. Et ta on ka saanud mingilt hoopis kolmanda koha pealt selle teada, siis mul pole nagu temaga midagi peale hakata. Sest nad on lihtsalt aja jooksul niimoodi välja koolitatud, et nad kannavad ette, kui nad midagi kuulevad. Aga kui tulebki siia konkreetne inimene oma murega, et ma ei tea, talle on keegi kolm kärutäit prahti aeda vedanud või mida iganes, siis selge see, et esimene on ikka tema keda kuulata tuleb. Ja siis see on see, mille põhjal saab nagu edasi minema hakata.

12) Aga ma just mõtlesin, et kui-kui..., et kas siin ei teki nagu see, et või noh, ütleme, et see tendents, et see esmane allikas annab juba siukese suuna annab kätte sellele uudisele, mida nagu hiljem sa enam muutma ei hakka või on nagu väga raske. Noh A ütleb, et B on loll ja B tegi niimoodi ja keeras mulle mingi käki kokku ja kallas mulle kolm mullahunnikut, et siis sa nagu lähtudki sellest, et B ongi loll, sest A ütles seda.

Selles mõttes, et ma olen ikkagi üritanud esimese asjana ikkagi sellele samale A-le siis selgeks teha, et tema võib küll öelda, et need on tema sõnad ja tema arvamused aga selleksamal B-l on nagu samamoodi oma arvamused. Et kui me kirjutame sellest, siis ta ütleb selle välja ja see ei pruugi olla alati selline, mis talle meeldiks. Selles mõttes, et kui ongi selline teravam teema, siis ma olen üritanud neile nagu ennem teada anda. Sest noh, inimene tihti peale ei mõtle selle peale. Ta tuleb nagu suure murega, tuleb mingist oma asjast rääkima aga ta sellele peale ei mõtle, kas ta võib... Noh, ta loodab mingit kasu sellest. Ta loodab, et ta probleem laheneb aga ta sellele ei mõtle, et tegelikult võib see selle sama allikas B läbi muutuda ja pigem talle nagu kahjuks tulla. Et igasuguseid nagu edasisi probleeme vältida, siis me oleme üritanud selle kohe selgeks rääkida, et teistel on samamoodi sõnaõigus.

13) Ok. Kui sa oled nüüd selle info kogumise faasis, et kas need kanalid, mille kaudu sa infot hangid, et kas need muutuvad kuidagi võrreldes sellega kui sa olid alles nii öelda info avastamise faasis? Et kui sa oled teema leidnud, et milliseid vahendeid sa siis kõige rohkem kasutad?

Minule meeldib eelkõige ikkagi inimesega vahetult suhelda. Kas siis telefoni teel, või kui on mingi pikem asi siis näost näkku kokku saada, täpsustada. Selles mõttes, et e-mail on minu arust siuke suhteliselt nagu siuke variant, mis mulle selles mõttes nagu väga ei meeldi, et kui

ma räägin...et noh, kui ma jään seda vastust ootama, siis ma ei tea, kas seda on loetud või kas see saadi kätte. Pigem nagu ikkagi eelistan inimesega otse kontakti saada. Et ma teangi kohe, et kas ta on olemas või kus ta on olemas ja mis toimub ja saan siis midagi kokku leppida või kohe vastused oma küsimustele. Muidugi töötab ka see variant, jällegi mingite selliste inimestega, kellega sa oled ennem nagu rohkem kokku puutunud, et sa tead, et sa tahad ta vastust saada – ilmselt tal läheb aega, enne kui ta suudab selle välja mõelda. Siis sa kõigepealt kirjutad talle kirja. Sa tead, et ta loeb neid pidevalt. Kirjutad, et vaat mul on selline asi ja nüüd meil oleks sellest vaja rääkida ja ma helistan sulle sellel ja sellel ajal. Siis ta saab selle kätte ja siis ta on nagu valmis selleks. Aga kui ma võtan nagu täiesti mingi võõra allika, kellega ma ei ole kokkupuutunud, esmakordselt, siis ma eelistan eelkõige ikkagi helistada.

14) Ja siis juba kohtumine näiteks kokku leppida või siis...

Jah, kui see vajalik on, siis küll jah.

15) Kui sa loo jaoks materjali korjad, siis eelistad sa hakkama saada ühe allikaga või vastupidi: mida rohkem allikaid, seda uhkem.

No mida rohkem, seda uhkem ei saa nagu öelda, et kõike peab nagu mõõdukalt olema. Et, tavaliselt ei ole asjades ainult üks pool, on neid rohkem – kas ma eitea, kaks, kolm, neli. Samas kui neid läheb nagu liiga paljuks, siis läheb asi raskeks ja keeruliseks. Et siuke mõõdukalt. Et kindlasti reeglina üks on vähe. No oleneb jälle teemast suuresti aga ikkagi ühest jääb natukene väheks. Kui ikka asjas on mitu poolt, siis tuleb neile kõigile nagu võimalus anda rääkida.

16) Mille järgi sa nagu neid inimesi valid kellele sa võimaluse rääkida annad? Mis muudab uudisallika sinu jaoks usaldusväärseks ja vastupidi -ebausaldusväärseks? Mille järgi ja kuidas sa valid?

See on keeruline küsimus. No ma ei teagi.

17) Ok, ma proovin seda kuidagi....nojah oleks mingi konkreetne lugu ees, mul mõned ka on. Ma vaatan, kus mul need on. Ahah, siin nad on. Et ütleme, et siin on see sama uudis, et „Kool ja politsei teevad alaealistel suhtlemise keeruliseks”. (<http://www.parnupostimees.ee/240407/patarei/10073444.php>) Et see on see Vändra gümnaasiumi jura. Et mille järgi sa näiteks seal, neid allikaid valisid?

No selge see, et probleem sai ikkagi kõigepealt alguse koolist, eksole. No see info ei tulnud otseselt koolist aga kool oli see, kes selle teema nagu üles võttis. Siis oli selge see, et nad saavad ka sõna sellel teemal. Teine pool oli seal politsei, eksole. Kuna nad teevad omavahel

nagu tihedat koostööd, siis see tundus täiesti nagu iseenesest mõistetav. Et mis nagu selle loo eesmärk oli, et võib-olla tuleb hoopis nagu sealt alustada. Et, eesmärk oli ju tegelikult näidata avalikult siukest nagu taunivat suhtumist sellesama alaealiste suitsetamise suhtes ja noh kes seda veel paremini oskaks siis teha, kui politsei. Et sildistada neid erinevaid aspekte, et mida karistatakse, kuidas karistatakse, mingeid müüte ümber lükata.

Tõsi küll ja, seal loos ei olnud ühegi alaealise suitsetaja kommentaari. Sellepärast, et nad ei tahtnud neid lihtsalt anda. Ma oleks ise õnnelik olnud, kui oleks mõni suitsumees olnud rõõmsalt nõus rääkima. Nad olid nõus laskma endast pilti teha aga nad rääkida kahjuks ei tahtnud. Oleks selle kah saanud, oleks nagu ideaalne olnud.

18) Ok, selle looni jõuame me veel tagasi, aga noh... võib-olla tõesti natuke raske küsimus aga oled sa mõnikord tundnud või kogenud seda, et allikas nagu proovib sinuga manipuleerida, sind ära kasutada? Või noh, see on tegelikult vist alati niimoodi.

Ja-jah, nad ju üldiselt püüavad ju alati ära kasutada. Mingi omakasu on ju tavaliselt alati mängus.

19) Kumba tüüpi allikaid sa eelistad kasutada, kas kirjalike või suulisi. Nojah kas mingeid pressiteateid, internetikülgi , infoagentuure või vastupidi, reaalselt eksisteerivaid inimesi, kelle käest sa saad nagu infot küsida.

Vot see oleneb jälle suuresti sellest loost, mida sa teed, eks. On igasugused lühiauudised ja asjad, mille jaoks sul ei olegi tihtipeale peale selle pressiteate või mille iganes siis rohkem infot vaja, sest sellest ei taheta midagi. Aga kui ikkagi teha mingit pikemat ja põhjalikumat asja, siis ma ise isiklikult ikkagi eelistan suhelda inimestega.

20) Isegi ütleme, et kui see info on kõik selles pressiteates ära toodud, et eelistad sa ikkagi helistada üle antud valdkonnas mingisugusel pädevale inimesele, et üle küsida?

Ma eelistan helistada üle, sellepärast , et ma olen nagu vähe näinud selliseid pressiteateid, kus kõik info mida vaja on, olemas oleks.

21) Nii, et see , kas kasutada kirjalike või suulisi allikaid, selle siis dikteeribki see kui suurt lugu parsjagu vaja on?

Suurus, teema valik – neid aspekte on niivõrd palju. Aga noh muidugi, kõige paremini toimivad need ju koos. Tänapäeval on ju suuresti palju materjali saadaval internetist. Samas on olemas inimesed kellega suhelda. Minu arust sellist puhast varianti jääb järjest vähemaks.

Ikkagi tuleb neid kahte omavahel kombineerida. Aga minule endale meeldib inimestega rohkem suhelda.

22) No sellest me juba natuke rääkisime, et sul on oma kindel allikate kogukond juba välja kujunenud.

Jah.

23) Mingi kindla teema puhul helistad sa mingile kindale isikule ja vastupidi. Tähendab mitte vastupidi aga noh, et sa tead, mis teema puhul kellele helistada.

Jah üldiselt küll. Aga siin tuleb jälle see teemavalik. Kui on mingi lähedam teema, ütleme mingi Kodukülje teema ja ütleme, et meil on retsepti vaja jälle, siis ma ei helista koguaeg restoran B-sse, et me oleme enne suhelnud, et andke jälle. Vaid siis tuleb hakata varieerima ja tuleb ka teisi valida. Aga kui on mingid siuksed teemad, kus ongi üks inimene nagu pädev sellele vastama ja see on õige, siis jah, pigem eelistan suhelda selle inimesega, kellega ma olen enne kokku puutunud ja ma tean, et ta valdab seda ja ma tean, et ta oskab mulle vastata või siis suunata nagu edasi kellegi poole, kes oskab.

24) Nii, et allikate valikutel on nagu hästi oluline eelnev kogemus ja eelnev kokkupuude nende allikatega?

Jah, võib ka nii öelda, ma arvan.

25) Ok, nüüd võib-olla natuke napakas küsimus aga kui sa oled juba allikaga rääkinud, et kas see siis garanteerib selle, et see info või ütleme, et osa tema jutust või kõik tema jutust jõuab, kindlasti lehte?

Mida me nagu kõige all mõtleme? Selles mõtte, et seda nagu ilmselt ei saa väita, et sõnasõnalt nüüd kõik jõuabki lehte. Üks asi on need mahud ees, millest peab enam vähem kinni pidama. Mõni räägib sulle, mis ta hommikuks sõi ja kus ta õhtul läheb ja siukestest teemavälistest asjadest, et kindlasti ei jõua see kõik lehte. Aga...

26) No selle küsimuse varjatud mõte oli selles, millest me ka enne rääkisime, et inimesed on manipuleerivad ja üritavad asju oma vaatenurgast näidata, et noh jah, ma ennist küsisin ära kah, et kas see allikas paneb nagu mingid märgid maha, millest sa nagu enam ümber ei lähe ja ta annab sulle nagu kindal tonaalsuse, et kui on nii öeldud, siis nii ka kindlasti on ja kuidagi teistmoodi ei ole.

Ei, seda kindlasti mitte. Et selles mõttes tuleb nagu võtta kaine mõistusega ja ise kah mõelda, mis nagu väärt kajastamist ja mis ei ole. Et mis on nagu öeldud ainult suurest vihast kellegi

vastu või hästi nagu selline subjektiivne arvamus, et nagu siis tuleb need valikud ikkagi teha, et.

27) Aga valikutes sa siis lähtudki uudisväärtuslikkusest või vastupidi mingist kõmulisusest või millest sa lähtud nende valikute tegemisel?

Tahaks öelda jälle, et see oleneb loost (*naer*)

28) Seda ütles mu juhendaja kah, et ok, need on küll head küsimused aga parem oleks, kui oleks konkreetsed lood ees. Ok, nende lugudeni me veel jõuame, aga võtsin sellise riski, et sellisi üldisi küsimusi küsida ja vaadata, mis tuleb.

Selles mõttes, et igal asjal on oma kindel suunitlus, kui ongi eesmärk teha kõmu, siis nopibki sealt võib-olla siukeseid asju välja, mida ei nopiks, ja eriti rõhutad neid. Samas teinekord on see võib-olla niuke teisejärguline, et siis vaikselt praagid need võib-olla sealt välja, et see on siuke nagu selles mõttes keeruline otsustada, et suuresti ongi nagu see oma sisetunne, mille järgi siis seda tegema peab. Et ilma selleta ei saa mitte kuidagi.

29) Et...nonii, nüüd on jälle selline „oleneb loost” küsimus , et millisel juhul sa pead vajalikuks uudise info omastamist allikale, et millal sa tsiteerid, millal parafraseerid allikat?

Ma ei oska vastata sellele küsimusele.

30) On see nagu ütleme....ütlemine siis kindlasti, kui keegi ütleb midagi, et A ütleb, et B on loll, siis

Jah.

31) Aga tsiteerimist ja parafraseerimist, et on sul selle jaoks kah...või käib see kuidagi sisetunde alusel...millal sa eelistad tsitaate kasutada, millal sa ütled, niisama, et ütles see või ütles teine.

Jah, sisetunde alusel ikkagi. Et kui noh, kui ütlemine on väärt tsiteerimist, siis muidugi, et aga kui A ütleb, et täna oli ilus ilm, siis seda teavad ilmselt kõik, et see nagu ei vääri aga kui ta mingi sisukama lausega välja tuleb, et siis küll jah.

32) Aga kui suur osa sinu lugudest võiks nagu sisaldada sellist enda teadmiste põhinevat ja kui suur osa võiks olla allikatelt saadu informatsioon? Et oled sa nagu seda tüüpi ajakirjanik, kes kuulab allikad ära ja kasutab kokkukirjutamisel ainult nende poolt öeldut või siis sa üritad nagu enda teadmisi kah sinna sisse suruda?

Minu arust on üldse, ükskõik, mis valdkond see siis ei ole, on ajakirjaniku tööd võimatu teha, kui sul mingit oma teadmisi taga ei ole mingist teemast. Et paratamatult mingil kujul nad

paistavad sealt loost välja. Et kes nagu oskab ridade vahelt lugeda, kes mitte. Aga ma ei tea, kuidas teistega on aga minule on siin tambitud algusest peale pähe seda, et ise ei tohi midagi arvata ja kõik peab kuskilt pärinema kindlasti. Et suur osa ikkagi jah põhineb nagu ikkagi allikatel, sest mul on siin päris mitu juhust, kus tullakse pannakse paber lauale ja küsitakse, et kust see lause tuli. See inimene ütles. Aga kust see lause tuli? Ma ise mõtlesin. Miks sa ise mõtlesid? Kust see tuli?

33) Wow!?

Wow jah. See on võib-olla sellest ajast, kui ma veel noor ja loll olin. Aga sealt on see kuidagi külge jäänud jah, et ... aga see oleneb jälle suuresti lugudest.

34) Ahah, aga nii et kui võimalik on, siis sa üritad ikkagi oma suhtumist sinna sisse suruda. Sinu arusaamine sellest asjast või midagi siukest, et see mõjutab nagu lugu?

Kindlasti ta selles mõttes mõjutab, et kui sul on mingi info käes, siis sa paratamatult kujundad mingi arvamuse sellest ja kui see ka ei kajastu otseselt selles loos. See võib pigem kajastuda selles, mis nurga alt sa neid küsimusi esitad. Et kuidas sina nagu seda näed. Et selles mõttes, et ma räägin, et kindlasti on kuskil see oma arvamus seal olemas, et iseasi, kes selle üles leiab. Kui sa said aru mida ma mõtlesin.

35) Jah, sain küll. Aga ok, natuke lihtsam küsimus, et kas ja millistel juhtudel sa lased allikatel või allikal loo enne trükki mineku läbi lugeda ja kas sa võtad siis ka arvesse neid parandusi ja milliseid ettepanekuid, mida allikas teeb?

No kindlasti ma eelistan nagu ise pakkuda seda varianti, et nad üle loeksid siis kui ongi mingi selline intrigeerivam teema, kus oleks siis oluline, et olekski kõik täpselt nii nagu peab ja oleks õige. Milles ma ise võib-olla nii väga pädev ei ole, et siis siukeste asjade puhul ma kohati tõesti helistan, et inimene loeks selle üle, et pärast ei tulek mingeid ütlemissi, et kui ma võib-olla kahtlen, kas ma ise olen õieti aru saanud. Siis ma lasen nagu üle lugeda ja kui tal on mingeid selliseid arvestatavaid märkusi või parandusi, siis ma neid küll võimaluse korral.... Noh sellisel juhul ma võtangi neid arvesse, selles mõttes, et kui ma ise kindel ei ole. Ütleb, et ei ma mõtlesin hoopis niimoodi. No samas on ka neid inimesi, kes ise tungivalt tahavad alati kõik lood üle lugeda enne kui see kuskile lehte jõuab. Siis ma puhtalt tõesti pärast vaatan. Et on neid kes tõesti parandavad mingeid fakte ja seda tuleb arvestada ja teha. Samas on ka neid, kes kirjutavad mõne lause ümber seal sellepärast, et lauseehitus ei meeldinud. Et siis nagu tuleb vaadata, et kas see loo seisukohalt muudab midagi või mitte. Et alati on neid, kes arvavad, et nad oskavad paremini sinu tööd teha kui sa ise. Et siis tuleb kuidagi leida mingi

selline kompromiss, et nad pärast väga kurjad ei oleks ja lugu jääks ka siukeseks nagu mina tahtsin.

36) Ok. Ja siis siit viimane küsimus, et oled sa ka valmis, et ... ütleme, et seesama allikate ringkond, mis sul on välja kujunenud, et kas sa oled valmis ka mõne allika ohvriks tooma, selles mõttes, et kui selgub, et mõni allikas, kes on sulle selle teema andnud, selgub et hoopis tema on nagu süüdi või noh, selles loos nagu negatiivne tegelane, et tekib sul selline eetiline dilemma või kas sa üldse saad nagu seda kirjutada või sa üritad teda säästa. Või noh, kuivõrd on võimalik sellises väikses linnas nagu Pärnu, kus kõik tunnevad kõiki ja ikka puutud inimestega kokku, et kui võimalik on teha siin sellist uurivat ajakirjandust, kus sa võib-olla pead siis kellegi kohta kompromiteerivat materjali avaldama, et oled sa nagu valmis selleks, või on seda ette tulnud?

No selles mõttes, et koguaeg räägitakse, et ajakirjanik peab olema objektiivne, eksole. Siuke lähim nagu tutvusringkond või kellega ma nagu tihedamalt suhtlen, on tegelikult nagu suhteliselt mõistlikud inimesed, et nad saavad aru, et sa teed oma tööd. Ma teen oma tööd ja see ei tähenda, et ma olen pärast õhtul kuskil kohvikus istudes siuke ilge nõid, kes käib ja küsib ja kammib või mida iganes, eksole. Nad nagu saavad sellest aru.

Mul endal ei ole nagu päris konkreetset sellist situatsiooni olnud, et olekski siuke oht, et kui ma nüüd sellest kirjutan, et siis ma ei tea... viskab keegi kiviga aknasse või ei suhtle või midagi. Et nii hullusti ei ole läinud aga kindlasit on olnud mingeid selliseid teemasid. Ma mäletan, et eelmise suve Esplanaadi tänava korterilugu, et kui ma seda uurisin, siis tuli välja, et ma tunnen seda korteriomaniku. Ma tegelikult vist ei tohiks rääkida avalikult, kuidas see probleem lahendatud sai tegelikult. Aga sellest selles mõttes ei tulnud midagi hullu. Ma küll ise alguses arvasin, et ma annan selle kellelegi teisele teha lihtsalt, et ei tekiks nagu sellist huvide konflikti aga ma tegin selle lõpuks ära ja. No tädi oli natukene kuri aga sai üle sellest ükspäev jälle ja.

37) Nii, et konflikte võib tekkida aga nendest ei saa ennast segada lasta või noh sinu puhul, et võib-olla mõned lasevad.

Noh jah, ma üldiselt üritan jah ennast mitte segada lasta. Selles mõttes, et mina teen oma tööd. Ma ei tea, oleks mul mingi sõber politseinik näiteks, ja võtab mind näiteks kiiruse ületamise eest kinni või, ma ei oleks eriti kuri selle peale, et ta teeb täpselt sama moodi oma tööd. Et

oleme sõbrad edasi, et ma saan aru sellest. Ma loodan, et need inimesed, keelega ma kokku puutun ja kellega ma koostööd teen, saavad ka nagu aru sellest, et ma teen eelkõige oma tööd.

38) Millisele kriteeriumitele peab sinu hinnangul vastama kvaliteetajakirjandus. Et kuna ma uurin uurivat ajakirjandust, et siis uuriv ajakirjandus. Milliseid ressursse on selle jaoks kõige rohkem vaja. On need siis: aeg, allikad, ideed, motivatsioon, leheruum või veel midagi? Et mis võiks nagu need kõige olulisemad ressursid olla?

Ilmselt, noh ega üks ei saa ilma teiseta eriti. Et kindlasti on ju allikad need, millele suuresti lugu põhineb. Teisalt on vaja jälle uuriva asja puhul aega, et sellega süvitsi tegeleda. Et, paratamtu on see, et mingid tähtajad istuvad koguaeg kuskil kukil ja kui sa juba poole sõnaga mainid, et sa midagi teed, siis kohe planeeritakse see sulle kuskile ära. Siis selles mõttes aeg on oluline, et tuleb nagu osata „ei” öelda, kui keegi võib-olla kuri on. Ja kui sa tunned, et sellega tuleb tegeleda süvitsi ja see võtab aega, siis kindlasti tasub seda kulutada. Noh, motivatsioon on kah muidugi oluline, jah.

39) Ma sain praegu aru, et kõige selline kriitilisem ressurss on aeg?

Suuresti on nagu aeg see jah. Mahtu ma nagu väga oluliseks selles mõttes ei peaks, et üldiselt siiani on nagu kogemus näidanud, et selles osas saab alati läbi rääkida. Et kui adutakse, et teema on olulina ja vajab ruumi, siis seda ka saab. See ei ole nagu probleem. Ruumi saab aga aja saamine on nagu omaette küsimus.

40)Aga mis selle põhjuseks siis sinu arvates on, et seda aega nagu ei ole ja kas seda ja defitsiiti saab kuidagi nagu töökorralduslikult ka...

Mina kindlasti saaksin, jah. Tuleb vähem suitsetada ja vähem kohvi juua, siis on aega rohkem.

41)Nii et sina ise saaksid seda enda jaoks lahendada?

Kui ma ausalt tunnistan, siis ma jah saaksin ise suuresti selle probleemi ära lahendada. Aga noh samas jah, tähtajad on kukil ja sinna ei saa mitte midagi parata selles mõttes, et... Aga üldiselt nagu kõik on läbiräägitav suuresti. Aga minu kõige suurem vaenlane on minu laiskus paraku. Tunnistan ausalt.

42)Aga kas sul nende ressursside, ütleme siis kasvõi aja puudusel on jäänud mõned potentsiaalselt head teemad ka üldse kirjutamata?

Selles mõttes, et kas just nüüd potentsiaalselt head teemad aga kindlasti on nagu paljud teemad kirjutamata jäänud. Ma eile õhtul just rääkisin, et tegelikult on pärsi palju neid teemasid, mida sa lohistad mingi pool aastat sabas, need ei ole otseselt siuksed, mis nagu halvaks läheksid, eksole. Pool aastat sabas ja aasta aega sabas ja... Aga sealtmaalt tuleb võib-olla juba nagu mängu seesama motivatsiooni küsimus, et ju ta siis võib-olla ei ole lihtsalt nii huvitav. Ma tean, et seda võiks nagu teha mingil hetkel aga ju ta siis ei ole võib-olla niivõrd huvitav, et ma seda kohe tahaksin teha. Võib-olla mul on praegu millegi paremaga aega sisustada. Ja siis sa nagu lohistadki seda oma pool aastat või aasta. Ühte teemat ma lohistan juba kolm aastat kaasa. Ja siis kui ükskord tuleb see päev, et kui enam midagi paremat teha pole, siis võtad selle ja kirjutad ära lõpuks.

43) Kas sa võid öelda kah, mis teema see on?

Ei. Ma lohistan seda natukene veel.

44) Nii, aga sin on siis sinu lood, mis ma välja valisin. Ausalt öeldes ma ei jõudnud neid eriti ise analüüsida aga agaSiin on: „Kool ja politsei teevad alaealiste suitsetajate elu raskeks,” (<http://www.parnupostimees.ee/240407/patarei/10073444.php>) **siis on „Lapsed ootavad**
Aivar Mäesoo maja ees palka,
<http://www.parnupostimees.ee/070806/esileht/uudised/10066639.php>**” ja siis on mingi**
„Pärnu noorte liit ühendab linna aktiivseid noori”
<http://www.parnupostimees.ee/160107/patarei/10070798.php>

Et kas nende puhul on mõne ressursi puudusel mõned nüansid kajastamata jäänud? Mida nagu oleks siin loos võinud olla aga mis jäid lihtsalt sellepärast ära, et sai kas maht täis või ei olnud aega rohkem või ma ei tea.

Kui me võtame selle politsei ja alaealiste loo, siis nagu ma ennem ka ütlesin, siis tegelikult siin oleks siuke üks väga hädapärane.... Tegelikult, mis nagu osaliselt on see allikas siin ka kirjalikult olemas – see suitsetaja, kes ennast õigustas aga tegelikult oleks võinud seda nagu rohkem olla minumeelest. See mulle jäi jah natukene hingele, et mõni noor oleks võinud ka sõna võtta aga patraku nad ei tahtnud seda teha millegi pärast. Ja kahjuks jäi ka lõpuks aja taha, sellepärast et leht oli vaja teha ja polnud aega neid ka nädal või kaks rohkem taga otsida. Sellest on mul nagu kahju.

45) Aga kui palju sul selle loo kirjutamiseks aega oli? Oli see nii, et hommikul said teema, ütlesid teema välja ja...

Ei. Sellega oli mul nagu aega. Selles mõttes, et ma teen seda oma küljele. Ma ise planeerisin. Tegelikult vist sellest ajast kui ma sain selle nende koolilehe, kust see teema tuli. JA kui ma võtsin selle direktoriga ühendust, selle ajani kuna see lugu lõpuks valmis sai, läks ikka päris pikalt. Vist mingi kuu aega või. Aga selle põhjus oli laiskus.

38) Aga hakkame algusest peale selle looga. Et kuidas see... et, sa mainisid kah, et selle teema peale tulid sa siis kui...

Selle teema peale ma tulin meie koolilehtede konkursi raames, kui ma lugesin, hindasin Vändra gümnaasiumi koolilehte, kus kirjutas noor suitsetaja Meelis Ross, kuidas teda ahistatakse ja koolis suitsetada ei lasta. Samas lehes vist kirjutas ka Kätlin Alvela miks teda ahistatakse ja koolis suitsetada ei lasta. Ja sealt see nagu tekkis. Selles mõttes, et nagu kajas välja see kooli suitsetamis vastasus ja siis ma võtsin....internetis on neil vanad lehed olemas. Siis mind hakkas nagu huvitama, see oli, selle suitsetaja arvamus oli puhtalt nagu jätk sellele mis seal nagu juba enne kirjutatud oli. Et siis ma otsisin välja nagu vanemad lehed. Mul tekkis nagu lihtsalt hasart vaadata, et kust see nagu alguse sai. Ühesõnaga jah, ma lugsein mingit suitsuteemalist arvamust sealt ja siis ma läksin natuke ajas tagasi ja otsisin kust see nagu alguse sai. Ja sealt see teema nagu tuli.

46) Mis sa edasi tegid siis, kui see teema oli leitud?

Järgmisena me leppisime kokku kohtumise Peeter Putkiga, kes on Vändra gümnaasiumi direktor. Meil kohtumise kokkuleppimine võttis sellest kuust ajast vist umbes mingi kolm nädalat.

47) Mis põhjusel siis? Sina helistasid talle kolme nädala pärast?

Ei. Meile lihtsalt ei sobinud ükski aeg. Siuke ühine aeg, millal me saaksime kokku saada. Tema omakorda võttis kaasa selle Linda Jürsi, kes on neil sotsiaalpedagoog. Sealtpoolt moodustus nagu selline nende delegatsioon. Mina tegelikult tahtsin sinna kohapeale kutsuda sellesama Kätlin Alvela, kes sealsamas koolilehes sõna võttis ja kes on selle Vändra teemaga kursis, sellepärast, et Vändras ei ole noorsoopolitseiniku ja Pärnu nagu koordineerib seda. Aga temale kahjuks see aeg ei sobinud ja siis me temaga kohtusime hiljem eraldi.

Me seal Vändras olles nägime seal suitsunurgas ka neid samuseid noori inimesi, kes seal olid maru õnnetuid, et nad suitsu ei saa teha, kuna me segame seal. Aga nad ei tahtnud selleks kahjuks rääkida.

48)Kuidas see koolidirektoriga aja kokkuleppimine sujus? Ma ei tea, ma olen koolidest lugusid käinud tegemas ja mulle on jäänud mulje, et sellistest negatiivsetest asjadest ei taheta koolis eriti rääkida.

Ta tahtis sellest väga hea meelega rääkida, sellepärast, et Vändra gümnaasiumi jaoks see suitsetamine ilmselt ei ole nagu enam väga negatiivne, sest nad on teinud või olid selleks ajaks juba väga suure töö ära teinud, et neil koolis ei suitsetataks. Ja ta väga hea meelega jagas neid kogemusi. Ja nagu ta ise ütles, et anda nagu teistele... Noh, selles mõttes, et mahavaikimine ei muuda midagi. Tuleb nagu rääkida ja anda teistele eeskuju ja näidata mis mujal tehakse. Et tema nagu avaldaski lootust, et kui ta võib-olla räägib mingist sellisest asjast, mis mingit teab mis head kuulsust nende koolile ei too, et siis võib-olla see siis aitab kedagi kuskil mõtlema panna ja keelelgi teisl kah probleeme lahendada. Et väga mõistlik mees oli ja väga hea meelega tegi seda.

49)Nii et kõik need allikad, keda sa siin kasutasid...tähendab mitte kõik aga koolidirektor ja , sotsiaaltöötaja, et need mõlemad said sa nagu korraga kätte ja korraga ära räägitud?

Jah.

50)Ja samal päeval rääkisid selle Alvelaga?

Ei. Vist uue nädala alguses või paar päeva hiljem siis saime Alvelaga kokku.

51)Oli sul selleks ajaks juba materjal kokku kirjutatud või sa lihtsalt nagu küsisid?

Ei mu lei olnud selleks ajaks veel eriti midagi kirjutatud. Et teda ennast huvitas hästi elavalt, et mis me seal Vändras rääkisime, kuhu ta tulla ei jõudnud. Ja siis täiendas seda nagu omalt poolt. Eks mul oli selleks ajaks juba nagu ühe poolega räägitud ja mingi pilt olemas ja selge. Et oli ka parem ka tema käest võib-olla puuduolevat juurde küsida. Et võib-olla kui oleks... Selles mõttes ma arvan, et see oli õige kõik. Kui oleks läinud kõigepealt politseisse ja siis kooli, siis ilmselt see poleks niivõrd efektiivne olnud.

52)Ülteme , et kas see Kätlin Alvela võib siin olla nagu sellise neutraalse kommenteerija rollis? Et kui nii see koolidirektor kui ka psühholoog, et nemad on ju sellised noh on ju kaks vastasleeri, et suitsetajad ja siis nemad ja siis Alvela oli sellise mneutraalse kommenteerija rollis või tema oli ka ikkagi selles paadis kus...

Pigem ma arvan, et ta oli ikkagi samas paadis kus oli ka koolidirektor. Sellepärast, et need suitsetajad olid seal väga otsustava ühisrinde ka politseinike vastu moodustanud. Et noh, ma ei tea, kas üldse siukses küsimuses politseid neutraalseks pooleks nimetada saab. Pigem nad on ikkagi need vastased, et.

53)Aga kas sa ei arva, et sel juhul võiks selles loos puudus jääda, noh, ma ei ütle ,et seda on vaja aga näiteks siuke, nii ütleme suitsetav poolel, nagu sa ka ütlesid, et nemad jäid puudu kuigi kirjaliku allikana on nad siin olemas.

Kirjaliku allikana on ta olemas.

54)Kui ütleme selline kõrvaltvaataja pilk? Kuigi, kas seda oleks üldse vaja olnud.

Niimoodi esimese hooga ma ei kujutagi ette, et kes see nagu kõrvaltvaataja olla oleks võinud. Vaevalt, et kuskilt tänavalt võetud Vändra mammi oleks väga hea kõrvaltvaataja olnud. Selles mõttes ma ei tunne küll, et see oleks sealt puudu jäänud.

55)Ja sa ütlesid, et kogu asee protsess võttis mingi kuu aega aega?

No ma räägin, et me leppisime juba kohtumist kokku mingi kolm nädalat, sest me ei leidnud sobivat aega. Kui me saime kokku selle Peetri ja selle Lindaga, kui ma ei eksi siis kas vist reedesel päeval või. Siis me saime kokku Kätliniga esmaspäeval ja loo ma kirjutasin siis valmis teisipäeval. Et tegelikult, kui me juba olime suutnud kokku saada, siis sealtmaalt ei läinud enam kaua aega.

56)Võtame järgmise loo, võtame selle Mäesoo loo. Kustkohast see tuli?

Mäesoo lugu vist, kui ma ei eksi, siis tuli niimoodi, et helistas keegi lapsevanem meile, kelle laps koos teiste lastega seal Mäesoo majaes istus ja oma raha ootas. Siis me võtsime auto, sõitsime sinna. Rääkisime lastega. Ma ei mäeltagi, mis me siin kirjutasime. Jah, rääkisime lastega. Mäesood mei ei õnnestunudki lõpuks tabada, kuna tema telefon oli välja lülitatud.

Siis, noh kuna tegu oli ilmselgetl alaealistega, siis pöördusime tööinspektsiooni, rääkisime nendega.

57)See lugu sündis nii, et hommikul helistati toimetusse ja siis järgmisel päeval lugu juba ilmus?

Jah. See oli nii. Seda ei helistatud isegi mitte hommikul, vaid seda helistati juba poole lõuna ajal. Või kuskil nagu päeva jooksul. Et selles mõttes oli sellega suhteliselt kiire. Kuna need tüdrukud olid selline kuum kaup seal maja ees istumas. Noh, nende vastu tundsid ka teised huvi, siis me ei saanud lubada endale seda, et me jääme mitmeks päevaks jokatama. Me tegime sinna pärast mitu jätkulugu veel juurde pärat aga. Aga see sündis jah suht niimoodi kohe, et kiiresti, kiiresti. Me hästi tihedalt, noh, me käsime seal ära, rääkisime nende tüdrukutega ja pärast siis kui me neid asju uurisime edasi nii seal tööinspektsiooni poolt kui üritasime Mäesood kääte saada erinevaid kanaleid pidi, sis me tegelikult olime nende tüdrukutega koguaeg ühenduses. No et mis nagu vahepeal saanud on või mis edasi juhtund on. Et me vist helistasime üksteisele mingi tunni aja tagant kogu aeg, et kas on midagi. Nemad tahtsid ju samamoodi teada, et mis vahepeal saanud on. Et nendega me suhtlesime hästi tihedalt kogu selle aja vältel kuni sinnamaani kuni lugu trükki läks.

58)Kogu see protsess võttis siis aega mingi neli tundi või?

Mõned tunnid jah.

59)Aga kas siin oleks saanud midagi rohkemat teha kui kui, noh ütleme, et jäi puudu allikast – Mäesoost ilmselt...

Allikas oli puhkusel. Vähemalt niimoodi väideti. Lõpuks tuli välja, et tegelikult ta ei olnud puhkusel aga noh ta ei olnud ilmselgelt huvitatud ise selle teema kommenteerimisest. Et ta oli kahjuks maa alla vajunud see hetk jah.

60)Aga ütleme, et kui sul oleks rohkem aega olnud, kui sul oleks mingi kolm päeva kirjutamiseks olnud, kas see oleks midagi muutnud siin või?

Kindlasti oleks. Selles mõttes nagu põhjalikum saanud, et oleks olnud aega uurida, et mis see firma siis nagu täpsemalt oli ja mis nende lastega tehti. Ja võib-olla kuna tegu oli ju suures osas alaealistega ja siis võib-olla ka võtta mõne selle lapsevanema punkti, keda meil seal ei

olnud. Aga noh, suuresti ta põhineb sellel samal tüdrukute jutul. Kindlasti, igat asja saab paremini teha.

61) Kas on mingisugused sellised objektiivsed põhjused, miks mingid asjad jäävad paremini tegemata? Või on see lihtsalt nagu selline, et noh...ma ei tea.

Aeg. Aeg. Aeg. Sest noh, see teema oli ju kuum päris tükk aega. Me tegime ju sellele jätkuloo. Tüdrukud läksid ikkagi koju õhtul, kuigi nad lubasid sinna ööbima jääda. Mis nendest sai. Siis me tegime veel ühe jätkuloo jätkuloole kui nad oma raha kätte said. Et ja minuarust Mäesoo sai ühes jätkuloos, kui ta siis sellelt väidetavalt puhkuselt tagasi tuli, sai ka selles jätkuloos sõna. Kuigi ta ei olnud nõus minuga suhtlema vaid tegi seda Ester Vilgatsi kaudu. Aga ta sai selle jah, siis kui ta selleks valmis oli.

62) Kas leidis ka see nagu lahenduse, no ütleme siin kerkis üles see problem, et Mäesoo nagu ekspluateeris neid lapsi selles mõttes, et nad töötasid kauem kui nad seaduse järgi töötada oleks tohtinud. Kas sellele tuli kah mingi lahend?

Sellele tuli...leheveergudel tuli vist sellele ainult lühikene lahend, et Mäesoo maksis lastele palga ära. Töökaitseinspektsiooni juristiga rääkides tan oh muidugi natukene täpsemalt selgitas kuidas see siis nagu temameelst toimuma sai. Kahjuks kõik asjad on siuksed, milles ei saa kirjutada avalikult. Noh, oleks tulnud jälle see sama asi, et A süüdistab B-d aga mingeid fakte seal taga ei ole, mida me kindlasti nagu kinnitada saaksime. Et siis oli lihtsam teha see niimoodi lihtsalt ja lakooniliselt.

Põhimõtteliselt lihtsalt lahendus oli selles, et lapsed tahtsid ikkagi hirmsasti oma töötasu kätte saada selle aja eest mis nad seal töötanud olid. Siis Mäesoo lihtsalt ütles neile, et vot kirjutate siukestele lepingutele alla tagantjärele ja siis ma annan teile raha.

63) Aga see ei jõudnud lehte?

Jah, see ei jõudnud lehte. Kirjutasid alla, et nad olid ise nõus nii ja nii palju töötama ja siis selleks, et asi oleks juriidiliselt korrektne vormistati nendega siis töölepingute asemel mis neil oleks pidanud olema, töövõtulepingud, millele seadus ei laiene. Et ta ei ole loll mees.

64) Oh, ma ei tea...see...

See on lugu sarjast "kohatäiteks".

65)Ok, jätame selle loo pragu tegelikult vist ära, et või et ok, kuidas siuke kohatäiteks lood...kust kohast need tulevad?

Kohatäiteks lood tulevad niimood, et helistad.... Noortekülje kohatäiteks lood tulevad niimoodi, et helistatakse haridusosakonda Reine Tapile ja küsitakse ta käest, et Reene, millest me see nädal kirjutame.

66)Ja Reene ütleb?

Ja Reene ütleb, et me võiks kirjutada sellest. Väga hea, meil on vaja täita ära kaks veergu, me kirjutame sellest.

67)Ja Reene siis konkreetsel juhul suunas sind selle Teele Tõnismanni juurde?

Jah. Et selles mõttes oli seal nagu väikene päevakord oli selles mõttes olemas, et kuna moodustati Pärnu noorte liidu asemel Pärnumaa noorte liit, mis ühendab tervet maakonda. See tuli mudugi töö käigus alles välja, et siis ta mingi siukese nagu väikese väärtuse omale, uudisliku väärtuse ikkagi sai. Juhuslikult.

68)Aga see on ka mingisugune selline ühe päeva teema?

See on tunni aja teema.

69)Nii... see on vist küll siin kahtlane küsimus. Ma olen jaganud nagu siuksed või noh, mis mina, teoreetikud on jaganud uuriva jakirjanduse kaheks, et on sellised heanaaberlikud lood ehk siis kus selgitatakse mingisuguseid protsesse ja avatakse taustasid ja need on siis sellised sotsiaalsed lood ja on siis sellised vahikoeralikud lood, kus nagu siis üritatakse poliitikute tegemistel silma peal hoida ja siuksed mahhinatsioonid ja sellised raskemad lood, ütleme kõvad uudised ja siis on nagu sellised tavalised artiklid. Ma ei tea, ilmselt on sul sellele raske vastata aga kui kaua sul erinevate, ütleme siis nende kolme erineva kategooria jaoks : siuksed heanaaberlikud lood, sellised kõvad uudised ja siis tavalised aknalood, et kui kaua sul nend ekirjutamine üldjuhul aega võtab või aega antakse.

Noh, aken on aken – aken tuleb tavaliselt päevaga ju. Suuremad lood tulevad rohkemate päevadega.

70) Aga kas sulle vajadusel võimaldatakse ainult ühe looga tegeleda rohkem kui üks päev?

Jah, üldiselt küll. Selles mõttes, et noh, muidugi, kui on midagi ennem kokku lepitud, siis ta lööb kahtlemata nagu mingid plaanid sassi aga siit tuleb jälle mängu see oma sisetunde küsimus, et kui ma ikkagi tunnen, et seda ei saa nii kiiresti teha ja see lugu kaotab sellest, siis tuleb see ilusti ära põhjendada. Natuke keeruliseks läheb, tehakse midagi umber aga seda probleemi nagu eriti ei ole olnud, et öeldakse, et ei saa ja kõik. Üldiselt saadakse sellest aru, et pikki asju ei saa kiiresti teha alati.

71) Isegi siis lastakse mitu päeva teha, kui sa tegeled ainult sellega? Et sa voted selle ühe teema ja sa kolm-neli päeva ei kirjuta lehte midagi vaid sa tegeled sellega.

Sul lastakse, miks siis minul ei peaks lastama. Aga see teema peab siis seda ka väärt olema. Et igast teemast ei saa nagu kolm päeva kirjutada, et see on nagu aja raiskamine. Et kui see teema on seda väärt, siis muidugi lastakse, jah.

72) Et see tuleb siis selliste läbirääkimiste tulemusena – et sa nagu enne mainisid ka, et kui sa midagi välja ütled, et siis hakatakse seda kohe kiirelt planeerima. Ja kui sa ise siis kisa ei tõsta, siis

Siis ta planeeritaksegi ära. Tuleb nagu olla enda eest väljas ja sa ise oled oma looga kõige paremini kursis ja tead kuidas seda teha ja mida see väärib. Kui sa vaikselt kannatad ja nous oled, siis paraku jah, sind ei kuulata. Ise tuleb enda eest väljas olla.

Kui ma kirjutasin oma viimast suurt intervjuud Ristomatti Ratiaga, siis keegi ei teinud teist nägugi, et ma tegingi seda vist kolm päeva. Ma leian, et see oli seda väärt. Ja seda leidsid ka teised kolleegid.

Kuigi tegelikult, kui tulla selle päris alguse juurde. Siis kui ma ütlesin, et ma lähen Ristomatti Ratiaga intervjuud tegema, siis kõik krimpsutasid nina, et on ikka vaja või? Aga see on see koht, kus tuleb nagu kindlaks endale jääda.

73) See on jälle selline teoreetiline küsimus. Et kas Pärnu Postimees peaks sinu arvates tegelema rohkem sellise uuriva ajakirjandusega?

Kindlasti peaks. Minu arust on see Pärnu Postimejhe jaoks nagu, ma ei taha nüüd öelda, et täielikult aga suuresti siuke ärakasutamata resurss. Et ma arvan ikkagi, et inimesed loevadki siukseid uurivaid lugusid parema meelega kui linnavalitsuse istungite kokkuvõtteid.

74) Aga siin tekibki see küsimus, et kas selleks uurivaks ajakirjanduseks on meil ikka piisavalt inimesi tööl, piisavalt aega inimestel, piisavalt...no ütleme, et see kogukond on siin kah suhteliselt väike, et kas seda resurssi sinu arvates jagub siin Pärnus, et tegeleda sellise asjaga?

Sa mõteld siis ressursi all meie oma jõudusid?

75) Oma jõudusid jah?

Tegelikult vist hästi selles mõttes ei jagu, et vaata iga ajakirjanik nagu ei saa seda teha. Igaüks ei tunnegi selle vastu huvi, eksole. Mõni kirjutabki teistel teemadel parema meelega. Et selleks peab ilmselt mingi kutsumus olema. Minule meeldib toppida nina sinna, kuhu seda toppima ei peaks. On inimesi kes seda aga kindlasti teha ei taha. Kes ei taha puidetit panna.

76) Aga nagu sa ütlesid, et kui ajakirjanikul on huvi uuriva ajakirjandusega tegeleda, siis otsest takistust sellele ei ole?

Ma pole veel nagu tähele pannud, et kellelegi käsi ette pannakse. Et ei, me ei tee seda või ei, ei saa seda aega või. Kui sa suudad ära põhjendada, et see on vajalik, siis keegi ei keela sind.

See ei ole nagu probleem.

77) Et problem on siis selles, et ajakirjanikud ise ei kipu?

Ei kipu seda ise jah väga palju tegema. Jumal tänatud, et viimasel ajal on inimesi, kes seda teevad hea meelega aga

78) Oskad sa niimoodi teiste eest rääkida, et miks sa arvad, miks ei kiputa?

Vaata inimeste huvid on erinevad ja nende iseloomud on erinevad. Mõnele see ei pakugi nagu huvi üldse. Mõni tahabki kirjutada ainult ilusatest asjadest. Ja ainult positiivsetest asjadest. Ma ei saa selles mõttes teiste eest nagu rääkida aga mina oma suuremaid lugusid, mina elan neid väga sügavalt selles mõttes läbi, et ma tihtipeale kodus mõtlen nende peale veel tagantjärele. Mõtlen mis nendest inimestest saanud on. Mõni lihtsalt ei taha endale neid

emotsioone ja mõni võib-olla lihtsalt ei taha endal elu keeruliseks teha. Et, tunduvalt lihtsam on mingitel lihtsamatel teemadel kirjutada.

79)Mhmmh. Palka saab ikka.

Palka saab ikka.

80)Ma nüüd täpselt ei tea, kas sa said mu sellest vahikoera ja heanaaberliku...eee..sellest teooriast aru?

Ei saanud eriti.

81)Viga ongi selles, et ma ise kah ei saanud, või ma ei oska seda seletada. Hea oleks näitedi tuua konkreetsete lugude põhjal. Et näed, see võiks olla selline vahikoera lugu, et näe, ettevõtja ei andnud lastele raha. No ma ei tea, see suitsetamise lugu ei lähe väga hästi sinna heanaaberliku alla aga ütleme, et sul oli üks lugu, mis rääkis kaltsutekkide tegemisest, et see võiks olla selline heanaaberlik lugu pea aegu. Oletame siis ,e tsee on heanaaberlik lugu. Aga mõlemad võivad minna siuksesse uuriva ajakirjanduse alla, noh ,et nad nõuavad natuke rohkem tööd kui ühe pressiteate kläbi lugemine. Et kumba tüüpi uurivale ajakirjandusele Pärnu Postimees nagu rohkem peaks keskenduma? Et sa enne leidsid, et peaks rohkem uurivat ajakirjandust olema aga kas siis rohkem siukest kõvasid uudiseid või...

Pigem ikka neid kõvasid uudiseid. Neid hea, mis iganes, lugusid, neid on meil ju tegelikult nii kui nii. Aga pigem panustama just siuksele kõvale uudisele ja uurimisele. Et mis ka nagu muudab midagi või pöörab tähelepanu, mis nagu oluline on. Millele ei taheta avalikult tähelepanu pöörata või. Ma räägin, et minule meeldib nagu toppida nina sinna kuhu ei peaks toppima.

6.4.2 Intervjuu Teer Roosaarega

Uudistetoimetuse juhataja, 44 aastane.

1) Kuidas potentsiaalne uudis sinuni jõuab, just selle avastamise faasis, kas sa võtad nagu ise erinevate allikatega ühendust, siis kui sa uudist otsid, või sa ootad, millal sulle keegi helistab või saadab kirja?

No enamasti ma leian selle vast ikka ise. Aga ... see on nii keeruline kirjeldada. Tähendab, sa räägid inimestega, mõnda asja paned tähele. Üks kõige veidramaid uudiste saamise viise – ma võin tuua näiteks, et läksin linnavalitsuse pressikonverentsile, kuulasin ukse taga, abilinnapea kabineti uks on õhuke, et käib seal jutt mingisugusest politseis ülekuulamisest käimisest ja nii edasi. Küsisin. Selgus seda, et keegi oli teinud kaebuse ja nad olid tõepoolest kõik politseis tunnistusi andnud. Küsisid, et kust sa selle teada said? Ma ütlesin: „Vabandust, teie uks kostab läbi, niiviisi saingi teada.” Aga noh väga palju ... keegi on huvitatud ja keegi räägib. Ja noh ma mäletan ka varasemast asjadest kuidagi mingite poliitikute vastu: „Kus sa nüüd teada said – ütle mulle see inimene, kes on.” Ja siis ma ükskord mingile küsijale tegin selgeks, et tead seda ühte inimest on kuidagi tobe otsida. Ma käin inimeste seas ringi, räägin ühega natuke, räägin teisega – panen ise selle pildi kokku. Noh, ei ole ühte-kahte reeturit kunagi, kes teie saladused välja lobiseb. On nagu hulk inimesi, kelle jutust sa selle pildi kokku paned.

2) Mhmh. See on juba see etapp, kui sa juba otsid – kui sa juba hakkad seda pilti kokku panema aga ma mõtlesin just seda, et kust need teemad nagu tulevad.

Kuulen jutuajamisi, noh.

3) Ja siis fikseerid ära, et sellest võiks nagu...

Et see võib olla huvitav, jah. Nad võivad ka tulla...nad võivad ka tulla täiesti ametlikest materjalidest. Ma võin sulle jällegi tuua nagu näite, kus pealtnäha nagu sellisest kuivast asjast tuli huvitav asi. Näiteks mingi paar nädalat tagasi linnavalitsus istungi ülevaates oli mingi detailplaneeringu algatamine. Tundsin ära, et see koht on nüüd Pärnu kesklinna maadevahetuse detailplaneering ja ma märkasin, et selleks detailplaneeringuks oli, selle algatajaks oli mingi muu firma. Ma tegin järelduse siit, et ahah, et kas see kinnistu on omanikku vahetanud. Helistasin selle firma esindajale, ütles, et veel ei ole aga me nädala pärast teeme selle tehingu. Et noh, täiesti huvitavale majandusuudisele sattusin jälle nagu sellisest suht tuimast mingisuguse linnavalitsuse istungi ülevaatest. Mis oli päevakorrapunkt, ma ei tea, „planeeringu algatamine.”

Vaata, kui sa pikka aega oled teemadest kirjutanud, siis sa noh tunned nagu asjad ära või asetad nad mingisugusesse tausta.

4) Selleni me veel jõuame aga sinu lugude puhul mul torkaski silma see, et selliseid otseseid allikaviiteid oli mõne luu puhul hästi nagu suhteliselt vähe, et need olid nagu

oma teadmiste põhjal või mingite pabermaterjalide põhjal, et kuskilt tulid nagu mingid varasemad asjad.

Elektrooniline arhiiv on selles mõttes paganama hea. Ma olen kasutanud seda, et kui ma mingit lugu lähen tegema, siis ma sisestan Pärnu Postimehesse selle asja kohta otsingusõna ja ma võtan nagu varasemad artiklid välja. Lihtsam on nagu tausta vaadata ja mis on varem toimunud. Midagi on küll meeles aga kõik ei pruugi nagu endal meeles olla. Osad on teised inimesed kirjutanud ja noh... varem ei olnud nii lihtne, keegi ei viitsinud hakata paberkaustades midagi otsima. Aga nüüd on tehniline areng asja lihtsaks teinud.

5) Nüüd me natuke jõudsimegi juba teise küsimuseni, et milliseid kanaleid sa nagu uudisteemade hankimiseks kõige rohkem kasutad? Ma just mõtlen selle küsimuse all just selliseid tehnilisi kanaleid. Et telefon, meil, internet faks või näiteks teistpidi: pressikonverents. Et just uudiste otsimiseks.

(Ohe) See küsimus kõlab umbes samamoodi, kui et milliseid abivahendeid sa raamatu lugemuseks kasutad. Lugemiseks kasutan tavaliselt silmi, abiks on prillid, või mida iganes. Tähendab, et teemasid võib leida igat moodi. Teemasid võib mõnikord leida: sa kõnnid Rüütli tänaval ja märkad mingit detaili ja ongi teema. No näiteks näed purskkaevu, vaatad, ahah, seal on raha sees ja tekib mõte, et huvitav, mis nendest müntidest nagu pärast saab. Kas koristaja korjab nad millalgi üles? Ja palju neid võiks olla. Igast asjast annab nagu arendada midagi. Et käid ringi. Et noh, muidugi käid nagu suhtled inimestega mitteametlikult ja suhtled ka ametlikult. Kõiksugustel pressikonverentsidel ja volikogu istungitel. Noh, pressikonverents on üks igavamaid asju. Eriti igav on see, kui linnapea võtab kätte ja kipub nagu ülevaadet ette lugema. Noh, ma oskan ise ka lugeda. Ta ei oska millegipärast väärtustada neid asju. Aga noh, igati. Ise käid ringi mingitel üritustel, siis inimesed saadavad mingeid probleeme, noh tavaliselt nad kaebavad kellegi peale midagi. Noh, neil võib olla õigus, võib mitte olla. Tavaliselt läheb natuke aega enne kui sa seal mingisugusele... Noh poliitikud kaebavad üksteise peale ja noh, see kuidas see inimene minuga suhtleb, on juba nagu *dela tehnik*i tuttavad inimesed võivad mulle nii helistada kui ka rääkida. Võõrad tavaliselt saadavad mingisuguse meili, et ma ei tea, seal on selline sigadus, seal on räpane ja seal on auk.

6) Nüüd me jõuamegi selleni, et ok, sa oled ... sulle on tulnud mingi *meil* või mõni tutvav on helistanud ja öelnud, et vot seal või noh, mingisuguse teema välja pakkunud, et ja see

on nüüd jälle selline hästi üldine küsimus, aga äkki oskad vastata, et mis juhul või kuidas sa siis otsustad, et sellega tasub edasi tegeleda või sellega ei hakka tegelema, et millised faktorid nagu siin mängu tulevad?

See asi peab kuidagi minu jaoks huvitav olema. Huvi on nagu ääretult selline subjektiivne asi. Et kindlasti ma ei viitsi nagu eriti tegeleda, kui keegi kaebab mingi kohtuloo üle või noh, lõppkokkuvõttes mingi siis kohtusse ja palgaku advokaat.

Ma mäletan, see oli küll paar aastat tagasi kui mingi vend tuli ukse peale ja kippus seletama, et arestikambreid koristatakse jube halvasti. Noh, ma saan aru, noh muidugi on see inimõiguste vastu aga noh, ära satu siis aresti kambrisse. Ütlesin tralle vist halvasti selle peale. Et see on ääretult subjektiivne: meeldib-ei meeldi. Minu arvates ei pea ajakirjanik kõigega tegelema. Ega sa ei ole ju mingisugune teenusbüroo.

7) See on väga oluline faktor. Selles mõtte, et nii võivad jääda ju ka mingid teemad ilmselt kirjutamata, mida sa võib-olla noh mõtleksidki, et ok, kui ma tahaks siis ma saaks sellest hea loo aga mulle ei meeldi isiklikult või ma ei viitsi sellega tegeleda. Tähendab vaata. Mitte nii. Esiteks nagu ütleb mulle mu sisetunne midagi. Et noh, kas sellel inimesel võib olla õigus. Kas mind huvitab jne. Ja samas, kui mind ei huvita, siis see inimene võib rääkida kellegi teise ajakirjanikuga. Ega mina ei jõua kogu maailma valuga tegeleda. Teiseks on see, et mõned asjad võivad ka tõepoolest mind huvitada ja ripakile jääda tänu sellele, et mul on tööjärg ees. Ma lihtsalt ei jõua, need asjad hakkavad kuidagi nagu üle pea käima ja siis ma pean mingist asjast nagu loobuma. Siis ma kuidagi nagu poolikute faktide põhjal või sisetundest lähtudes otsustan, et ahh, las ta olla, et ma ei uuri seda asja edasi, et mul targematki teha. Et see teine asi tundub nagu parem olema. Noh näiteks on see planeeringuvaidlustega näiteks.

8) Aga ok, ütleme et sa oled teema vastu võtnud ja otsustanud, et ma nüüd hakkan sellega tegelema – kui palju selline esmaallikas mõjutab sind, või kui palju esmaallikas dikteerib lehte jõudvat infot ja seda tonaalsust.

No ma ei usu, et see tonaalsust mõjutab. Selle tonaalsuse määrab ikkagi selline enda sisetunne ja see, milleni sa seda asja uurides jõudnud oled. Minuarust see, kui esmaallikas määrab tonaalsuse, see näitab materjaliga pealiskaudselt ümberkäimist. Noh, väga vabalt võib sul asja uurides selguda, et noh, keerad nagu pea peale selle asja täiesti. No mis siis?

Ma võin ka vahepeal seda rääkida, ma ei tea kas see on oluline aga noh vaata, sa küsisid allikate kohta, sa võid Tallinnas kuskil helistada käia – sa puutud selle inimesega kokku võib-olla üks-kaks korda, aga siin Pärnu maakonna lehes sa puutud selle inimesega ka edaspidi tunduvalt sagedamini kokku. Ja see inimene, kui ta su esmaallikana midagi räägib ... nojah, see on ikkagi enesekehtestamine – sa ei saa kellegi pastapliiatsiks muutuda kokkuvõtteks. JA noh, mõnikord tuleb ka inimese tahte vastaselt midagi teha aga noh. Mis siis, loodetavasti see inimene saab nagu teinekord aru, et ... aga noh, kui ei saa, siis ei saa. Ma ei tea, kas see oli oluline.

9) See oli väga oluline. See on isegi üks küsimus mul. Aga tagapool, nii et me tuleme selle juurde veel tagasi. Aga nii et ei ole nii, et sa kuulad mingi info ära ja siis see kinnistubki, et vot see asi ongi niimoodi ja siis kui sa lähed järgmise allike juurde ja siis sa võtad nagu aluseks või nagu mingi suhtumise saad sealt kaasa ja ... noh, ilmselt see ikka niipalju mõjutab, et mingis võtmes hakkad neid küsimusi siiski küsima. Jah, ikka. Ma võtan faktid kaasa ja loomulikult alateadlikult ka ilmselt selle suhtumise aga kui see inimene, keelega ma räägin, suudab need faktid nagu ümber lükata või teistmoodi selgeks teha, siis ma ei pruugi ju sellesse suhtumisse kinni jääda. Aga paratamatult on ju mingi suhtumine. Ma toon näiteks viimase näite. Saatis üks Vana-Pärnu kodanik, nimega Ermo Kannistu mulle kirja, et tahetakse trasse Vana-Pärnusse panna, et linnavalitsus sunnib nagu kangesti mingite kindlate firmadega tegelema. Ma ei viitsinud alguses taga palju tegeleda, saatsin selle loo linnavalitsusse, ütlesin et palun selgitage, et kuidas see kaeveloa taotlemine käib, et mida üldse peab tegema ja mida ei pea. Ja kas on mingi kindel firma või ei ole, et noh, seletage. Sain siis sellelt linnavalitsuse pressiesindajalt läbi häda mingi paari nädala pärast vastuse, mis oli nii õudses keeles, et mitte midagi polnud sellega teha. Siis ma mõtlesin, et ok, et kuna minus oli ikkagi soov, mitte niivõrd neid kaevusidpidi liikuda kuivõrd just teha inimesele selline materjal, et kui ma tahan oma hoovis kaevamiseks luba, et noh, Vana-Pärnus paljud liituvad ju selle trassiga, et mis ma siis tegema pean. Läksin esimese ametniku juurde, et tere mina mängult tahaks nagu seda luba ja mis ma siis tegema pean. Ja siis ta hakkas nagu seletama ja ühel heal hetkel ma näitasin seda meili ja siis ta ütles, et ahah, see on see ja mul endal kah prahvatas, et aaa..Ermo Kannistu, see on selle Pille Kannistu poeg, kes juba ammu siin kohtus on, kahtlustatavana selles, et ta paljusid kinnisvaraostjaid püganud on. Ja paratamatult ma alateadlikult tema poja kaebustesse ei suhtu nagu eriti tõsiselt. Aga see ei tähenda nagu seda, et ma nagu mingis konfliktis, noh, tead, ma püüan teda üldse sealt sellest

allikate ringist välja jätta. Ma valisin hoopis teise lähtekoha, et oluline on mitte see, kas Ermo Kannistu omadega hakkama saab vaid oluline on paljudel Vana-Pärnu elanikel ikkagi teada, kuidas selle kaeveloa taotlemine käib.

10) Mille järgi sa oma allikaid valid – see sõltub kindlasti jääle loost aga. Sa töid ühe näite et varasema kogemuse põhjal või...

No mille põhjal ma valin? No selle järgi tegelikult valin, mida see materjal tingib. Kas mõne inimese või mingi kirjaliku allika. Noh, selles materjalist lähtuvalt ikka.

11) No eelistad sa näiteks, noh, see sõltub materjalist jälle aga kas kõnelevaid allikaid või kirjalikke allikaid. Noh, kirjalik allikas selles mõttes, et see on konkreetne fakt, see on olemas, eksju...

No mõlemad. Ei saa tegelikult ühte teisele eelistada. Ma toon jälle nagu ühe näite. Vaata kui oli selle Vanapargi puude mahavõtmisest siis ma käisin linnaaednik Kristina Kupperi juures ja üks asi nagu oli tema jutt aga ma tahtsin ikkagi, et ta näitaks mulle kirjalikku allikat, sest ta oli ennem Tõnu Kannile rääkinud ja mulle jäi nagu ikkagi mulje, et ta räägib omale kasulikke fakte aga ei räägi nagu kõike. Ja sellega mul ongi nagu viimasel ajal siuke vastuolu või dilemma olnud, et sa võid küll suulist allikat nagu usaldada või rääkida temaga, aga sa pead ikkagi aru saama, et iga ametnik räägib nagu oma huvides ja selles mõttes on see kirjalik paber – antud juhul oli tegemist uurimusega – mida sinagi oled ilmselt kogenud, vaata kui palju artikleid saab kirjutada Märt Hanso uurimusest. Lõppkokkuvõttes see uurimus ei ole nii suur, et võta kätte ja avalda see ära ja igäüks nagu näeb, milline ta siis on.

12) Kas sa eelistad saada hakkama võimalikult väheste allikatega, no ütleme ühe allikaga kui on võimalik või lähtud põhimõttest, et mida rohkem allikaid, seda parem?

Põhimõtted ei maksa siin midagi – *deadline* maksab. Oleneb sellest kui palju sul mingite asjade juures aega on ja. Tead, ega mingite lühiuudiste peale polegi kohutavalt palju vaeva vaja näha. Ehki ma mõnikord isegi heameelega näeks ka. Mul on ka lühiuudistes olnud mitu allikat sest mulle kangesti ei meeldi olla selline pastapliiats või tehniline teostaja, kus keegi pressiesindaja on sulle midagi saatnud ja siis nagu BNS sa teed kopi ja peisti ja müüd ise edasi. Et see on nagu täiesti ilma ajudeta tegevus. Sellist ajakirjandust nagu harrastada ei tahaks. Teine äärmus on noh, näiteks eelmisel aastal ma tegin neid „Võõrsil töö!” lugusid. Ma tegin ühte lugu ma ei tea, mingi poolteist – kaks kuud. Seal sa pead jälle sedasi allikate järel

pikalt ootama ja. Üldiselt üks aasi võib tõesti, jah... Tähendab, ühest küljest see ei ole nagu jälle ainult meeldivus. Et kas sulle meeldib üks või mitu allikat. See on kinni ajas – palju sul selle loo tegemiseks aega on. Ta on kinni ka sinus endas. Et kui sa ei viitsi rohkemate allikatega tegeleda, siis sa oled loru lihtsalt, et ei viitsi uurida ja otsida. Ja ka väga palju materjali iseloomust.

13) Pluss ilmselt ruumist, mis sulle ette antud on. Ütleme, et kui sa teed pikemat lugu, siis see pole nii oluline aga kui sa teed homsesse lehte...

Jah see sõltub kindlasti sellest ruumist aga mitte ka ainult. Selle ruumi raames noh. Oluline on oluline ära öelda. Tähendab, et kas selle neljakümne rea peal... noh, muidugi ei tahaks, et üks inimene selle nelikümmend rida täis vuristaks, eksju. Seal võiks neid ikka mitu olla aga noh, kas seal on ütleme näiteks kaks või neli või kuus – see sõltub ikkagi. Materjali tihedus sõltub... Nojah, tähendab ta sõltub kõige rohkem sellest ajast, mis sul selle materjali ettevalmistamiseks on. Sa uurid-uurid-uurid mingil hetkel sa pead kas otsad kokku tõmbama või sa leiad nagu ise kah, et hetkel nagu minu teadmiste piirides tundub nagu nii olevat, et nüüd võiks nagu kokku tõmmata.

Praegust kirjutasin, see on ka allikate mõttes hästi vaba teema, et mõte oli selles, et kuidas Pärnu koolinoored suhtuvad Tallinna sündmustesse, kus nad seal märatsesid. Oi jumal, seda on isegi keeruline öelda, palju seal, palju mul tuli, mingi viiskümmend rida, palju seal allikaid on. Üks on mida on hästi raske mõõte, et ma käisin Vene gümnaasiumis ja noh, mul ei ole ka mõtet seal öelda, et ütle oma nimi, ütle oma nimi nendele õpilastele vaid ma lihtsalt rääkisin grupi õpilastega ja panin arvamusi kirja. Tegelikult aus oleks seda muidugi üheks allikaks pidada. Siis võtsin direktori. Siis võtsin Eesti koolist, Ühisgümnaasiumist direktori, ühe õpetaja – ma lihtsalt juhtusin selle õpetaja peale, mitte et oleks otsinud. Võtsin ühe õpilase ja ausalt öeldes uurisin oma lapse käest mõningaid asju, kes seal samas koolis õpib. Ja siis võtsin ühe klassijuhataja kes juhtumisi oli mu poja klassijuhataja. Nad lihtsalt läksid Tallinnasse ekskursioonile. No ma ei tea, palju siit tuli.

14) Praegu tuli seitse, pluss veel see trobikond

Et noh, viiekümne rea peale....aa, ma püüdsin veel KAPOst kah midagi saada aga need ajasid nii segast juttu, et seda ma nagu isegi ei kasutanud, seda KAPO asja. Sest mul ei ole mõtet mingit lolli mõttetut mula kirja panna, et kaitsepolitsei järgib Eesti Vabariigis kehtivaid

seadusi. Noh, tore kui jälgib aga miks ma pean lugejat karistama selle lugemisega, et mis ta teada saab sellest.

15) Kas see, et sa võtad allikaga ühendust ja räägid temaga, garanteerib ka selle, et allika jutt jõuabki lehte?

Ei garanteeri. Sa pead seda teksti ikkagi kuidagi tihendama. Mõnikord jäävad mõned asjad isegi nagu kummitama, et need olid tegelikult päris head asjad, mis lehte ei jõudnud. Näiteks tänasesse ma kirjutasin sellest Tõnismäel, noh mis seal trollipeatuses oli eksju. Ja mul on natukene kahju, et ma ei kasutanud seda motiivi ära, et ma nägin kuidas vene noored kahe politseiniku vahel pilti tegid. Kui võrrelda seda kaheksakümnnendate õpilasrahutustega, siis võis peksa saada sellise asja eest kui sa koos miilitsaga pilti tegid. See oli nagu siuke hea sümbol, mis jäi nagu kasutamata. Midagi ei ole teha, sa korjad materjali aga mõnikord mingi asi kuidagi nagu jääb, eksju.

16) Ja jäi see siis kasutamata ruumipuudusel? Sa leidsid, et mingid teised asjad on olulisemad välja tuua kui...

Ei. Osalt võib-olla ruumi puudusel aga osalt ka selle tõttu, et mul oli natuke nagu kiire selle kokkukirjutamisega ja võib-olla ma jätsin ta kuidagi kahe silma vahele. Noh, võib-olla oleks seda saanud ka kuskil kasutada. Tegelikult, kui mul oleks natuke rohkem aega olnud selle materjali viimistlemisega, ma oleks võib-olla natuke nagu parema teinud aga kui sul tempo on taga, siis mõnikord kipuvad nagu...vaata kui sa teed *onlinesse*, esimesele leheküljele ja kolmandasse, et noh, sa saaks tegelikult kolme vahel seda materjali paremini jaotada aga kiirustades kipuvad nendesse kolme nagu mingid kordused sisse. Et nende samade korduste arvelt oleks võib-olla saanud seda panna sinna.

17) Jah, selle ajakasutuse juurde me veel jõuame, see on hästi oluline faktor siin töös aga kui allikate juurde veel korraks tagasi tulla, et on sul välja kujunenud siuke oma kindel allikate kogukond ja suhteliselt niimoodi, et sa tead, et mingit liiki info hankimiseks sa helistad kindlasti allikas B-le ja mingit teist liiki info saamiseks sa vaatad kindlasti seda või teist arhiivi. Et ahaa, siuke sündmus, ma helistan sellele. Et siuke sündmus ma helistan teisele. Selline kindel allikate ringkond nagu.

No ilmselt on. Tähendab, inimesel on ikka mingi kindel suhtlusringkond, ja lihtsam on nagu sealt võtta. See küsimus on vist natuke selline üldine, et kui ma võtan näiteks, no ma kirjutan

palju linna poliitikast, kui ma võtan volikogu liikmeid, siis üldiselt erinevate erakondade fraktsioonide liikmed ongi nagu erinevad. Et mõni on jutukam, mõnega saad paremini läbi, mõnega halvemini. Noh, ta võib-olla natukene stamp aga mingil määral on ta selline loomulik. Pealegi ka puht inimlik. Et võib-olla Mart Alliku võib küll olla suur liider aga ma ei taha taga lihtsalt tegemist teha, ma hea meelega suhtleks Ago Kalmeriga näiteks – mõlemad on ju isamaaliitlased.

18) Nii, et kui see allikate ring on piisavalt suur, isegi kui ta on juba kindlalt välja kujunenud aga kui ta on lai, siis sisuliselt ei hakka korduma, et ma alati helistan sellele vaid sul on ka mingid varieerumise võimalused seal. Ütleme niimoodi, et samamoodi nagu sa ütlesid, et kas Ago Kalmer või Mart Alliku.

Vaata ma ei tea. Tähendab enesekiituse korras võiks muidugi öelda, et oi, mul on alati nii erinevad ja nii edasi aga aus vastus eeldaks analüüsi – mul ei ole analüüsi teinud. Võib-olla mul on komme mingeid allikaid üle ekspluateerida aga ei tea.

19) Analüüsi oleks pidanud mina tegema aga ma ei ole kah seda teinud. Ära nüüd nii tõsiselt kah võta seda tööd (*naerab*).

20) Aga nüüd nagu selle loo kokkukirjutamise juurde. Vaat on selliseid ajakirjanikke, kes eelistavad, et noh, nad kuulavad allikate jutu ära ja kui nad kirjutama hakkavad, siis nad panevad selle diktofoni kõrva ja siis enam-vähem kogu loo nad kirjutavad stiilis: ütles see, ütles too – ühesõnaga lugu põhineb nagu allikate jutul. Ja on ilmselt teist tüüpi ajakirjanike kes nagu seda kasutavad suhteliselt vähe. Kumba tüüpi sina ennast loed, et usaldad sa pigem nagu enda teadmisi või allikaid?

Ilmselt teist tüüpi aga ma ei saa täpselt su lahterdamisest aru. Ma püüan nagu selgitada. Tähendab, et esiteks diktofon on minu jaoks nagu selline algaja ajakirjaniku tunnusmärk. Et see tähendab nagu igas sellises sõnas või fraasis kinni olemist. Ma eelistan ikkagi nagu sellist asja, et ma esmalt püüan inimese jutu mõttest aru saada. Selleks ma vesteldes panen kirja mida ta räägib ja kui on tegemist mingite intervjuudega või selliste asjadega kus see kirjanek eeldab nagu mitte ainult paari fraasi sõna-sõnalt kirja panemist vaid nagu juba kümnete lausete, siis ma võin kasutada diktofoni. Aga ega ma sellest diktofonist ka siis niimoodi sõna-sõnalt...ma ikka tihendan seda ja kontsentreerin. Diktofoni abiga satub ju jube palju mõttetut vahtu lehte.

21) See eeldab seda, et sa analüüsid selle teksti läbi, mida sa diktofonilt kuuled. Ma püüan nagu võtta asja olemuse tihedamalt kokku. Ja selle karkassi ümber on siis kõik ma ei tea, kirjeldused, mida mina nii hästi ei oska kui sina, sa oskad tunduvalt paremini selliseid detaile nagu märgata. Mille ümber on sellised tsitaadid, noh dokumendid, mina ei tea, mida iganes.

22) Kui palju võiks sinu lugudes üldiselt olla allikatelt saadud informatsiooni ja kui palju oma teadmistel põhinevat, aga noh, sellele vastamiseks peaks vaatama ilmselt mõnda sinu lugu.

Seda on raske öelda. No mis need oma teadmised ikka – varasemad allikad. Ajakirjanik on nagu tõlk, kes teeb asja endale selgeks ja siis püüab selle abil ka lugejale selgeks teha. No see on klassika nagu öeldakse, et ära häbene lolle küsimusi esitada ja püüa lihtsalt väljenduda.

23) Aga kas ja millal sa lased allikatel või allikal enda kirjutatud materjali enne trükkiminekut läbi lugeda ja kas ja millal sa võtad arvesse nende soovitusi ja parandusi.

Enamasti ma lasen lugeda siis kui nad ise tahavad. Las nad loevad. Mul ei ole selle ülelugemise vastu midagi. Aga see, et ta üle loeb, ei tähenda, et ... Noh, see on nagu inimeses kinni kuivõrd ta hakkab sulle siis survet avaldama, et ära päris nii tee või. Noh eriti, mingi aasta tagasi või, mingi periood oli kus ma tõesti kriitiliste materjalide puhul harrastasin seda viisi, et kirjutasin loo valmis, nii nagu mulle tundus ja siis saatsin sellele kritiseeritavale poolele, et mis te arvate sellest. No vahet pole, kas ma oleks tema vastuse pannud pärast nagu kommentaarina või sobivatesse kohtadesse vahele. See kuidagi nagu kindlustab sind, et inimene ei kaeba pärast su peale mingil põhjusel vaid et ta saab juba enne avaldamist nende asjadega argumenteerida, mis loos on.

24) See kostus praegu natuke ka info hankimise vahendina, et sa saadad mingi versiooni ära ja siis lased tal seda...

Strateegia jah. Noh mingil perioodil harjud rohkem millegagi tegelema. Noh, igatepidi on saadud aja jooksul. Oot vabandust, mis see algne küsimus oli.

25) Noo see oligi, et kas sa lased läbi lugeda ja kas sa võtad arvesse?

Kas ma võtan arvesse? No mõnikord võtan ja mõnikord ei võta. Oleneb sellest, et ... mõni on ju...oh issand, kipub keelt kah parandama. Oleneb mida ta parandab. Kui inimene oma seisukohta või arvamust tahab täpsustada, siis loomulikult võtad arvesse aga mõned allikad on

ju ka sellised, et nad tegelikult tahaks ka loo sisu ja tonaalsust kontrollida läbi selle. Siis ei pruugi alati võtta arvesse. Oluline on mitte end ära rääkida alati.

26) Nojah, selle küsimuse varjatud mõte ongi just allikate kontroll selle loo üle, mis lõpuks lehte jõuab. Kas on üldse võimalik, et kirjutad negatiivse materjali ja allikas ütleb, et kuule nii see ei lähe, mis te jamate, tehke teistpidi ja siis ongi niimoodi, et see lähebki teistpidi lehte. No mõnes mõttes see ongi allikate kontrolli all, sest nemad annavad infot ja nemad valivad, mis infot anda.

Ja-ja. No vaata see sõltub. Tähendab kaks asja on. Üks asi on see, kui inimene täpsustab oma sõnu. No las ta täpsustab oma sellist arvamust, seisukohta jne. Teine asi on ikkagi faktid. See fakt kas on või ei ole. Ja kui see vaidleja suudab nagu teistsuguste faktidega selle loo mõtet või telge nagu muuta – mis siis, las ta esitab need faktid ja ma hindan ise neid.

27) Kui oluliseks või võimalikuks sa pead oma allikate ringiga heade suhete hoidmist? Kuivõrd see kammitseb sind – ütleme, et mingi allikas A on sulle juba aastaid infot andnud ja nüüd ühelt maalt, selle viimase tema poolt antud info käigus, kui sa läksid nüüd edasi, siis selgus, et tema on selles loos hoopis negatiivne kangeline, et kui palju see sind mõjutab? Kas sa oled valmis ka tema kohta kompromiteerivat materjali avaldama või see kammitseb sind, et kuidas ma nüüd ütlen inimese kohta...

No natuke ikka kammitseb. Ma võin viimase näite tuua, et kui ma kirjutasin, et Madis Salum määrab Pärnu linna näo ja kirjutasin kommentaari, et näe, Asser Jaanimets saab 20 000 palka eksju. Siis ma küsisin ta käest, et kuule ega sa seda isiklikult ei võtnud, et mul isiklikult ei ole su vastu midagi. Et noh loomulikult, kui sa inimesega kokku puutud, siis ei taha nagu inimesele halba aga teisest küljest on tõde kah oluline. Siin on nagu mingisugune piir, et mil määral sa saad olla hea inimene ja mil määral tänu sellele, et sa hea inimene oled, sa ei ole enam usaldusväärne, et sa kipud nagu tõde väänama. Või noh, mis see tõde on – tõde on see, mis sa ise arvad.

28) Kas sellises suhteliselt väikses kogukonnas võib see nagu probleemiks olla? Eks ta ikka natukene on. Ta on nagu mulje mõttes. Noh, mõni interneti kommentaator kirjutab, et näe, sa oled kuri! Ma ei taha olla kuri. Aga ma ei saa ilmselt kunagi ka ülihea olema. Mingisugune mulje või ettekujutus inimesest on ja noh... ega ma ei taha kah halb inimene olla. Või ütleme näiteks nagu see Tervise Paradiisi, et ma kirjeldasin nii nagu ta oli.

Ma saan täiesti aru, et osadele inimestele see ei meeldi. Et näe, teine päev alles, et mis sa seal ikka kirjeldad, et pooled asjad ei tööta. Aga noh, minu jaoks oli oluline see ausus, et...noh ei töötanud ju, ma ei saa ju kirjutada, et töötas, kui tegelikult ei töötanud.

29) No see on see mulje, mis paistab väljapoole – lugeja poole. Aga allikate suhtes tekib risk, et kui sa nüüd kirjutad halvasti, siis ta võib-olla järgmine kord ei anna sulle enam nii hea meelega infot.

Vaata see on nüüd niiviisi, et sa ei tohi end kunagi allikate poolt selliseks shantaseeritavaks või mõjutatavaks muuta. Ajakirjanik peaks ikkagi vältima olukordi, kus ta mingit teatud tüüpi infot saab ainult ühelt inimeselt – siis tegelikult kontrollibki allikas seda ajakirjanikku. Et kui sa peadki sellele allikale vastu minema, siis sul peab olema mingi variant ka kusagilt mujalt seda infot saada, mitte niimoodi, et oi mis nüüd saab siis.

Noh väikese kogukonna näide. Ega ütleme näiteks Ahti Kõo mingil ajal oli mu peale näiteks mitu aastat pahane tänu sellele, et ma kunagi kirjutasin, et on ikka tore küll, et palka ta nagu endal eriti ei näita aga põhiraha võtab dividendidena välja. Aga noh, inimesed saavad oma pahameelest üle ja neil on mingid huvid, et ajakirjanikuga ikkagi suhelda ja kõike muud.

30) Nüüd läheme teise küsimuste bloki juurde. Millistele kriteeriumitele peab sinu hinnangul vastama kvaliteetajakirjandus?

Noh ta peaks olema ikkagi materjal, millega ajakirjanikul on olnud võimalus pikemal perioodil vaeva näha. See sõltub ikkagi ajakirjaniku oskustest kuidas ta seda aega on suutnud kasutada. Aga kindlasti... oot, ütle korra see küsimus veel.

31) Et missugustele kriteeriumitele...

Ahah, jah. Kindlasti peab olema ajakirjanikul võimalus asja uurida, erinevat materjali korjata ja siis tuleb pärast see teine pool, et tal peab olema ka kutsemeisterlikus. Et see sõltub ka natukene ajast. Et kas sa vuristad ta kohe valmis, et peab kähku lehte minema või võib ta nagu natukene settida ja siis saab nagu ka sõnastuslikult seda lugu paremaks viimistleda ja...

32) Vot, selle küsimuse põhiline mõte ongi nagu selles, et milliseid ressursse nagu selle kvaliteetajakirjaniku loomiseks kõige enam vaja läheb.

Aeg ja ajakirjaniku oskused.

33) Kumb see nagu kriitilisem võiks olla, kas aeg või oskused?

See oleneb inimeset ilmselt. Ma ei taha ka ebaviisakas olla aga ma olen näinud ka ajakirjanikke, kellele sa võid anda ka kuu aega...noh, niipalju talle vist ei antud, anti kaks nädalat aga ikka ei tulnud sealt nagu midagi. Et võib-olla igale ei klapigi uuriv ajakirjandus – jumal temaga. Aga ila maajata ei tule kah ikka midagi välja. Ilma ajata läheme juba õnne kallale – kas parasjagu on õnne mingisuguse asja jälile jõudmiseks või mitte.

34) Aga millest sina nagu tunnend enda jaoks kõige rohkem nagu puudust, mis on sinu jaoks kõige suurem defitsiit.

Mõlemast. Alati jääb aeg eksju. Alati kõiksugude lugude juures tahaks... muidugi, lool ja lool on vahe. Kui sa teed mingeid jooksvaid sündmusi Tallinna rahutustest, see on nagu üks asi. Teine asi, kui sa tõesti nagu uurid mingit omale meelepärast asja, no ütleme kuidas lastele raha korjata või kuidas inimesed välismaal tööd teevad, et sellel on vahe. Aga samas nagu ei alahindaks ... oot sa lahterdasid praegu, ütle veel korra.

35) No ma panin need ressursid niimoodi kirja: aeg, allikad, ideed, motivatsioon ja siis võib-olla veel midagi.

Ei, ma tahtsin nagu sellest rääkida, et üks asi on, me rääkisime koguaeg ajast aga mingil perioodil sa peaksid kuidagi ka nagu oma oskusi värskendama. Ma ei tea kuidas see käib. Lähed osaled mingitel kursustel, loed mingit head ajakirjandust. Ma ei tea, kas sa jõudsid lugeda näiteks seda ajakirjanduskonkurssi paremate tööde mappi? Ka ideede ja oskuste poolest on ka see suhteliselt värskendav, et näed millega inimesed tegelevad ja saad eeskujusid ja mõtteid.

36) No vot, mu küsimus olekski jätkunuid, et mis on defitsiidi põhjused ja kuidas neid nagu vähendada. Ja sa rääkisidki, et kutsemeisterlikkuse defitsiiti saab vähendada oma teadmisi värskendades.

Aga aja põhjuseks on kõige rohkem see, et kui palju toimetust... tegelikult peaks seda olema võimalik aritmeetiliselt täitsa võimalik välja arvestada kui palju ajakirjanikke on mingite igapäevaste mahtude peale. Ehk siis ühe ajakirjaniku peale on mingi X arv lehekülge nädalas. Et noh, see ei ole kõige parem näide aga seda teksti võib erineva tihedusega katta. Sa võid neid uudisedi muudkui BNS-ist võtta ja muudkui vorpida aga sa võid ka mingisuguse poole leheküljega ka kas nädalat vaeva näha. See pole nagu ainuke kriteerium aga mingi

keskmisena ta siiski nagu näitab, et palju selle väljaande ajakirjanikel nagu üldse aega on millegagi põhjalikumalt tegeleda.

37) Nii et näiteks saaks seda ajalist defitsiiti ka korrigeerida näiteks nii, et kui meil oleks rohkem ajakirjanike, siis oleks ajakirjanikel ka rohkem aega.

Jah, kindlasti.

38) No mis sa arvad, kas Pärnu Postimehes on nagu selles mõttes ajakirjanike puudus, et siin võivad jääda mingid asjad kirjutamata või väga pikaks venima, et inimestel ei ole aega mingite kõrvallugudega tegeleda või selliste pikemate asjadega. Et neil on siuke tamp peal, et neil on vaja nagu leht täis toota.

Ei, ma arvan, et siin ikkagi on võimalik tegeleda ka selliste uurivamate asjadega. Esiteks on tamp nagu hooajaline. Noh, tulevad nagu praegust on Tallinna sündmused, loomulikult nad dikteerivad sul mingite pikemaajaliste asjade kõrvale viskamist. Aga aega tuleb osata endale ise võtta. Sa võid ju mingil perioodil selliseid lihtsamaid igapäevaseid asju teha ja kõrvalt uurida. No ütleme kasvõi näiteks see, et lugu kuidas lastele raha korjata ei eelda ju seda, et sa kaks nädalat ainult sellega tegeled. Sa saad ju kõrvalt ka muude asjadega tegeleda. Ega keegi ju tegelikult peale sinu enda ei tea palju sa kulutad selle loo jaoks.

39) Et see on nagu suht iseendas kah kinni.

Jah. Kuivõrd sa ise oled huvitatud sellest asjast. Häirib muidugi kohati natuke, et seda aega natukene vähe on. Aga samas kui ma hakkamõtlema, et nende aastate jooksul olen ma saanud siin nagu igasuguste huvitavate asjadega tegeleda. Küll käinud Venemaa lähedal piirialadel, küll nagu ikkagi selle võõrsil töötamisega ja noh. No põhimõtteliselt saab hakkama. Alati võiks olla parem aga midagi nii kohutavat hullu ei ole.

40) Aga oled sa jätnud aja puudusel mõned potentsiaalselt head teemad kajastamata?

Väga häid teemasid ma arvan mitte(*naer*). Aja puudusel jäävad mõned asjad võib-olla sellepärast pooleni, et sa ei näe, et see on huvitav. Sa ei ole veel nii kaugele jõudnud, et selles ilmneb mõni siuke detail mis muudab nagu vältimatuks sellega edasi tegelemise.

41) Et sa ei ole ka niipalju tööd sinna alla panustanud, et oleks juba kahju pooleli jätta.

Ei sa võid mõnikord ka tööd teha ja sealt ei tulegi tulemust. Ma võin tuua näiteks näite, et...See oli ka poliitiliselt ette lükatud asi, et vaata, et Ago Kalmeri firma, et ma ei tea, ilma lammutusloata vist lammutas kuskil midagi. Uurisin, inimene oli vahepeal välismaal kah, läks sellega aega. Ja milleni ma siis põhimõtteliselt jõudsin, oli see, et noh, poliitilistele oponentidele muidugi väga magus see, et Ago Kalmer. Tegelikult oli see üks tema firmadest, noh kus ta on rohkem pigem selle üks omanikest kui tegevjuht ja noh, ta ei tahtnud mulle küll seda ise rääkida, aga ma sain aru, et tegevjuht oli jätnud ühe paberi tegemata. Ja ta ei tahtnud mulle isegi selle tegevjuhi nime isegi öelda. Ja siis ma lõpuks mõtlesin, et ah, milles siis ikkagi see täpne uba on, et Ago Kalmerit ju tegelikult väga süüdistada ei saa ja mis ma seda tegevjuhti siis mingi, tõenäoliselt inimliku, vea pärast nii väga ikka mõnitan. Ja kui see ka ei ole inimlik viga, on tahtlus, siis võrreldes teistega, kas ta nüüd on ikka nii oluline, et sellest kirjutada. Noh jäi see lugu sinna paika. Muidugi väga palju selliseid lugusid ei ole, mis sinna paika jäävad, sest muidu muutub töö natuke ebamõistlikuks.

42) Valisin sult kolm lugu välja: „Transcom survestab linnavalitsust”
(<http://www.parnupostimees.ee/180407/esileht/10073787.php>) „Poliitlavastused
usaldati professionaali kätte”

(<http://www.parnupostimees.ee/250407/parnuparnumaa/10074044.php>) ja „Lastele raha
kogumine sõltub vanemate nutikusest”

(<http://www.parnupostimees.ee/110507/artiklid/10074025.php>)

Prooviksime nendest lugudest rääkida, et kuidas nende valmimise protsess kulges, kust idee tuli ja kuidas allikatega töötasid ja siis räägiks ressursidest kah natuke, et mis jäi tegemata mingil põhjusel jne. Võib-olla alustame sellest lastele raha kogumise loost.

Sa kasutad seda praegu ainult uurimistöös, eks ole. Või paljud seda uurimustööd loevad?

43) No vat, kui ta on valmis ja kaante vahel, siis saab selle osakonna raamatukogust kätte igaüks, kes tahab.

OK. Ma kaks allikat paljastan, ühe jätan paljastamata. See lugu sai alguse tegelikult suhteliselt lihtsalt. Sellest, et Veste avastas, et seda raha nagu väga palju korjunud ei ole. Ehk siis tegelaskuju Mai on mu isiklik abikaasa Veste. Ja kogu see uurimine, et miks nii ja

mitte naa. Tegelaskuju Toomas olen ma ise. Ja tegelaskuju Hannes. No Hannes oli võib-olla väike ninanips Hannes Kuusmale, kellel sellega pistmist ei ole, on üks inimene kellelt ma nagu olen varemgi selliseid investeerimisalaseid nõuandeid saanud aga tema nime ma nagu jätaaksin saladuseks kuna tegemist on tema raha asjadega ja suhteliselt suurte summadega. Kui nüüd mõni üliõpilane saab teada, kuidas Roosaar kümnest tuhandest kasvatas sada tuhat, no ok, las ta siis saada.

44) Et siis selle loo esmaallikas oli siis tegelikult sinu abikaasa?

Jah.

45) Seda ma vaatasin nagu, et siin on

Hästi palju on Mai õnnetusest juttu.

46) Jah. Ja nagu tundus nagu, noh ma arvasin, et see on Veste, kuna siin ei olnud ühtegi sellist allika viidet. Või noh, ma arvasin, et kas see on Veste või on keegi sulle kirja saatnud ja sa oled sellest kirjast teinud siukse.

Ei noh, kirja saatnud, no ma pidasin ka meilivahetust selle ühispanga omaga. Noh loomulikult ma püüdsin igati varjata, et see mu oma abikaasa on. Aga selliseid allikaid on juba keeruline saada, kes sulle oma rahaasju usaldab. Ma kaks korda olen kirjutanud, et kirjutage oma kogemustest ja nii edasi ja mingi üks hädine meil on tulnud selle peale seoses mingi krediitkaardiga.

47) Ok. Aga lähme loogilist rada pidi. Sa otsustasid, et

Otsustasin, et see on huvitav üldistav lugu ja ta nagu võrdleb erinevaid investeerimise viise. Ehk siis nagu Mai juhtum, kus sinuga väga palju ei tegeleta, pügatakse sind ja kaks on aktsiate osa ja siis see segavariant, et need tunduvad tulusamad, ja neist võiks inimene kah teada.

Mis mind selle loo juures natukene häirib, on see et halb näide tuli halb näide tuli Ühispangast ja kaks head näidet tulid Hansapangast. Tegelikult ma olen pärast ühe tuttavana vahetanud meile, kus tal see nii öelda...võib-olla oleks ka temast kunagi see Mai kasvanud aga esiteks oli see lugu mul täiesti valmis sel ajal kui me rääkisime ja tema näide kippus natukene liiga sarnaseks muutuma. Samas oli see veel pooleli. Ma ei tea, kas ta oleks mulle kõiki neid asju nii detailselt avaldanud. Et oma naist oli lihtsam võtta aga

võib-olla oleks ka mingi teise Mai saanud tekitada analoogse skeemi järgi.

48) Aga siin just selle allikate otsimisega, ma saan aru, et väga suurt probleemi ei olnud. Sa rääkisid vist pangatöötajaga kah.

Ma võtsin kommentaari lihtsalt kogu sellele asjale. Et tegelikult vaata siin on erineva kaaluga allikad. Ühed on need, kes räägivad oma isikliku rahakoti kogemusest. Neid on kolm. Paraku ma olen ise üks neist. Ehkki selle taga on ikkagi viis aastat kogemust. Ja teine on mingi Ühispanga töötaja, kellelt võib mingi kommentaari võtta. Ma oleks võinud Hansapangalt kah kommentaari võtta, et las kiidavad oma rahapaigutamise viise aga noh mis mõtte sellel on. Siin on nende teisaste allikate juurde muretsemine natukene kunstlik.

49) Aga sa proovisid ikkagi saada ka selliseid otseseid allikaid juurde – panid kaks korda lehte kuulutuse. Kuidas sa jõudsid selleni, et lehte kuulutus panna?

Ma jõudsin nagu tänu sellele, et mul oli omal nagu see kogemus selle Ühispanga rahakogumise viisiga. Tegelikult juhtusin Margusega (*Margus Mets – Pärnu Postimehe vastutav väljaandja –A.P*) rääkima sellest teemast ja Margus oli nagu paljuski ärgitaja, et kirjuta sellest lugu. Et ära piirdu selle üksiku Veste näitega mida võiks esimese emotsionaalsusega ära kirjeldada, et vot kus sead, mis nad mu naisele tegid. Vaid et need oleksid ikka tõepoolest sellised erinevad näited. Ja tegelikult tahaks hea meelega kogu seda kupatust jätkata. Ma ei tea, kas mul õnnestub või mitte. Ma olen mõttes struktureerinud nii, et järgmise loo võiks teha nagu vanaduspäevadeks raha korjamisest ja kolmanda loo väikelaenude ja ütleme kergekäelisest kõrge protsendiga laenamisest. Ja ma olen natuke isegi kokku leppinud, vat ma ei tea isegi, ühe Pärnu Postimehe ajakirjanikuga, et ta annaks mulle oma kolmanda samba kogemusi. See on paraku teema, kus sa pead õudselt lähedalt võtma, anonüümseks jätma. Paljuski peab õnne olema, see on õudselt keeruline, isegi veel keerulisem kui välismaal töötamise lugude puhul on seda materjali saada.

50) No seda tõestas ka see, et panid kaks korda kuulutuse lehte aga tuli vaid üks meil.

Jah. Et sisuliselt pead ikkagi sõprade ja sugulaste käest need näited võtma. Midagi muud ei jää üle.

51) Aga sa tegelesid selle looga päris pikalt. Ma mõtlen selle loo avastamise ja lehte jõudmise vahele...

Mingi kolm-neli nädalat jah vist jäi. Ikka tegelesin pikalt. See oli nagu kahest asjast tingitud. Aega võttis selle Mai näite täpsustamine. Siin on nagu selle ajakirjandusliku materjali ja isikliku huvi teada saada vahele nagu keeruline seda piiri tõmmata. Siis muidugi me pidasime kirjavahetust Ühispanga töötajaga, et miks see nii on. Oma näite lehte kirjutamine mul ei võtnud palju aega. Mul oli vaja natuke ainult interneti pangas sobrada ja mingeid arvutusi teha. Ja kolmanda näite puhul ka väga kaua ei läinud. Inimene andis mulle paberid ja pärast luges üle.

52) Aga miks see ikkagi kolmele nädalale venis. Kas siin mängis rolli ka see, et sa lootsid, et tuleb mingeid allikaid juurde või?

Ilmselt kolm põhjust. Üks põhjus oli see, et alguses võttis nagu selle Mai näitega aega. Teine põhjus oli see, et ma tahtsin rohkem allikaid või üldse nagu allikaid saada. Ma tunnetasin kohe ära, et mul ei ole sellega kiire. Margus ütles kah, et läheb kaua läheb, Jumala eest, ära sellele tähelepanu pööra. Ja kolmas asi oli see, et mingil hetkel ma vaatasin, et pole nagu kokkukirjutamise aega. Siis ma pool vägisi selle võtsin ja siis ma tahtsin. No vaata, siin peab nagu mõtlema, et kuidas seda viimistleda. Sa võid sellesse arvude rägastikku uppuda ja teine inimene ei saa üldse aru millest juttu on. Ega ma ei teagi tegelikult, kus on see hea piir. Ma vaatasin interneti kommentaare ja sellest mulle tundus, et kõik on debiilikud, kes sinna kirjutanud on. Sellepärast, et üks kurtis mingisuguse konkreetse toote üle. Teine ütles, et hea reklaamlugu ja kolmas ütles, et naisi on lollakana näidatud. Mul on nagu kurb meel selle üle, et inimesed näiteid ei saatnud või tõsisemalt ei võtnud seda. Aga võib-olla on tõesti Eestlane rahaasjades nii isiklik, et ta võttis selle ikkagi näiteks. Ma ei tea ju mitu inimest läks leht näpus Hansapanka ja ütles, et palun mulle kah seda toodet. Aga minu eesmärk ei olnud kindlasti mitte Hansapanga tootele reklaami teha.

53) Aga kas siin loos on mingisuguseid asju mis jäid mingil põhjusel tegemata ja oleks saanud tehtud kui sul oleks rohkem aega olnud, rohkem allikaid või noh, jäi sul millestki puudu?

Ma arvan, et mitte. Sellepärast et vaata, kui ma selle Mai näitega alustasin, siis ega mul ei olnud ka mingit selget ettekujutust, et mis sellest asjast lõpuks tuleb. Kui Margusega arutasime, siis tema soovitas, et kirjuta üldse inimestest, kes on panga poolt petta saanud või tüssata saanud. Hea soovitus küll aga kus sa selliseid võtad ja see kipub nagu selliseks üldiseks jääma. Ja siis mingil hetkel mul kodus tuli nagu selline mõttevälgatus, et jagaks nagu

loogiliselt kolmeks: lapsele raha korjamine, vanaduspäevadeks raha korjamine ja siis selline oma lollus, kus sa tahad tarbida, võtad laenu peale ja pärast oled nagu hädas. See tundus nagu selline loogiline struktuur olevat. Ja noh, ma olen ju poolel teel alles. Võib-olla ma kirjutan selle teise ja kolmanda alles poole aasta pärast. Ma ei tea veel. Võib-olla ei kirjuta üldse kunagi.

54) Vat see on siuke lugu, et. No teoreetikud jagavad kvaliteetajakirjanduse nagu kaheks, et on selline vahikoera tüüpi uuriv ajakirjandus, kes nagu jälgib poliitikute tegemisi ja otsib mahhinatsioone ja on selline hästi kuri. Või noh, mitte kuri aga hammastega. Ja on selline heanaaberlik ajakirjandus mis tegeleb siukeste sotsiaalsete probleemidega ja aitab inimestel mingitest protsessidest aru saada ja noh...

Igapäevases elus toime tulla. Mulle tundus see teema niivõrd üldinimlik olema, et ometigi nagu lehest midagi kasu on. Tahaks ka nagu lastele raha korjata aga ega retsepte ju ei ole. MA saan rääkida minevikust. Ma saan öelda, et ostke Hansapanga aktsiaid aga neid ei saa enam osta.

55) Aga just, lepime kokku, et see on nüüd see heanaaberlik ajakirjandus, ma hiljem tulen selle juurde tagasi.

Lepime kokku, et see on üks sellistest vähestest headest ja sõbralikest lugudest, et ülejäänud on sellised nagu buldogi haarded.(naerab)

56) Just. Me võtamegi siit ühe artikli, mida me võime nimetada, ma ei tea, kas just buldogi taoliseks aga jah selline vahikoera tüüpi. Vot ma ei teagi nüüd... Võta see planeering enne.

57) See tundubki rohkem nagu.

Jah

57) Kuidas see lugu sündis?

Oot, näita mulle seda algust, las ma mõtlen natuke. Transom survestab linnavalitsust. Ahah, et kuidas ta sündis. Tähendab põhimõtteliselt ma tean nagu ammu, et sellel kinnistul peaks nagu midagi tegema. Ja ma olen ikka aeg-ajalt linnavalitsusest küsinud, et kaugel see asi on. Siis ma kuulsin, et midagi nad olevat teinud. Olin ise planeerija ja andsin nagu Estrile selle loo. Ja Ester, no mina ei tea kellega ta rääkis. Kas ta rääkis Volkoviga või rääkis Kilgiga mingisugusel üritusel. Ma küsisin, et mis sa teada said, oli nagu natukene salapärane, et jah, et

sinna tuleb ikka hotell aga ma ei tahaks sellest hästi rääkida. Ma ütlesin, et ok, ei taha siis ei taha, et ära räägi nagu sellest, kelle käest sa midagi teada said aga mis sinna tuleb, sellest ei saa ju vait olla. Ja siis ma jätsin mingisuguse nädala või poolteist talle, et tuleb siis lugu või ei tule. Ja kuna seda lugu ikkagi ei tulnud ja juhtus ka nagu teine juhus, et ma ise ühel teisel planeeringu vaidlusel küsin linnaarhitektilt, et ega sellest midagi kuulda ei ole. Ja tema tõi mulle pabka laua peale, et vaata, see on nüüd see paber, mis nad sisse on toonud. Ja siis ma nagu nägin ära, mis nad tahavad. Vaata, see pealkiri, et survestab linnavalitsust, see tulenes nagu ikkagi sellest, et üks on nagu mingi paber, mis nad sisse on toonud. Siis on Saunpere...ütleme, et linnavalitsus nagu ei rääkinud suurt midagi. See Saunpere jutt oli siuke blää-blää. Ja Volkov püüdis vägisi hakata musta valgeks rääkima ja pea aegu oleks tal see õnnestunud kah. Aga mingil hetkel ma hakkasin mõtlema, et kas see asi ikka nii ilus on nagu see Volkov seletab. Ja kirjutasin ikkagi nagu sellise hoiakuga, et nagu sa märkasid, siis järgmisel päeval tuli lugu, kus vennad püüdsid selgeks teha, et ma olen loll ja mingist asjast valesti aru saanud. Et mingisugused asjad, mis joonisele kirja pandud ja mille juurde on kirjutatud kontoriruumid, rieteruum ja WC. No mina ei tea, kas need on kohviku külastaja omad või terve ranna teenindamiseks. Selle ümber hakkas mingi hämamine ja tegelikult nagu kogu see mõte, et Transcom survestab linnavalitsust – selle mõtte olid mulle võib-olla ka mõned inimesed linnavalitsusest nagu ka kas just sõnasõnalt aga nagu ka selle välja öelnud. Nad ka suhtusid niiviisi. Aga mul ei olnud mingit otsest allikat või tsitaati, et ma nüüd tema suhu panen need sõnad. Sest kõik nagu hoidusid sellest. Et siin ma võtsin ka natukene selle tule enda peale.

58) No mul jäigi seda lugu vaadates mulje, et see põhineb hästi palju sinu enda teadmistel ja taustateadmistel.

Ma vaatasin, mis varasemast on. Oli hea võrrelda selle eelmise planeeringuga ja võrrelda seda materjali, et noh *sorry* et jääb kuidagi nagu lahjemaks.

59) Kui sul ei oleks neid taustateadmisi olnud, või sa ei oleks taipand neid vaadata, siis oleks see lugu olnud ilmselt teistmoodi, siis oleks jäänud see Volkov siin põhiallikaks, kes olekski ilmselt sel juhul selle musta valgeks rääkinud.

Noh, võib-olla küll, jah. Tegelikult sul on õigus, selles mõttes, et siin nagu need linnaametnikud, kes oleks pidanud Volkovit tasakaalustama, pugesis põõsasse ja neist seda

tasakaalustajat ei olnud. Nii, et ma ainsana, sellise kontraargumentatsiooni sain nendest varasematest planeeringutest. Nii et neid asju võrreldes sain ma alles selle teema niiviisi tõstatada.

60) Jah, siin on seda näha, et sellised fookusallikad või tugevamad allikad on just kirjalikud allikad – planeeringud.

Kirjalik allikas on kirjalik allikas. Sa ei saa sellel musta valgeks rääkida. Ehkki selle kallal saab tõesti hämada, et kuidas seda asja siis mõista, et kas kohviku tualetina või kõikide rannakülastajate tualetina – üks tualett ikka kirja pandud. Või noh, numbreid ei ole, lihtsalt tualett peale kirjutatud.

61) Kui kaua sul selle loo kirjutamiseks aega oli?

No kui mul materjalid käes olid, siis mul ei läinud eriti kaua aega. Mingi üks-kaks päeva. Kui ma sain enda kätte selle taotluse, mis nad linnavalitsusse olid esitanud. Internetist võrdlesin oma varasemate lugudega. Võtsin Volkovilt kommentaari ja kirjutasingi kokku. Siin millegi järel nagu oodata ei olnud. Mis ma ikka nii väga uurin.

62) Siin ei tekkinud ajalist puudust?

Ei-ei. Siin sai nagu lõpuni uuritud. Loomulikult see teema nagu sellega jätkub, et mis siis linnavalitsus sellega edasi teeb. Peakski hakkama seda järgmisel nädalal küsima.

63) Ma vaatan, et sa oled siin suhteliselt julget võtet kah kasutanud, et sa oled siin, et just see lõpp, et sa oled nagu lahti seletanud, mida see nagu tähendab.

Nojah. See on nüüd selline vaieldav asi, mida mõned ajakirjandusteoreetikud heaks kiidavad ja mõned ajakirjandusteoreetikud ilmselt leiavad, et see ei ole nagu mitte kohane. Mina nagu pooldan ikkagi seda, et ajakirjanik on tõesti nagu tõlk ja ta võiks nagu neid alltekste lahti seletada. Mõni kindlasti arvab, et kuna keegi seda ei öelnud, siis sina ole pastapliiats, ole vait, ära avalda mingit oma positsiooni, nii et arvamusi on erinevaid. No kindlasti mõjus see ärritavana see lõpp. Aga noh, kui tehakse piisavalt peldikuid, on kõik väga hästi. Tulemus on ju oluline. Mis see lookene – lood on või ei ole aga see mitu peldikut Pärnu ranna südamesse tuleb, vot see on nagu asi, mille nimel vaeva näha.

64) Nii et me ei saa siin rääkida sellest, et midagi jäi tegemata.

Ei, see on üks protsessiudis ikkagi. Me räägime sellest samast planeeringust veel kõri auguni, ma olen kindel. Mõtle millises kohas, Pärnu rannahoone kõrval.

65) Ma vaatan, et siin oli vist muinsuskaitset kah sisse toodud – see info pärineb kah vanematest kirjutistest?

Tähendab see on mu oma tekst. Siin on kokku võetud nagu kolm asja. Üks asi on see mis rääkisime linnavalitsuse muinsuskaitse spetsialistiga selle teise planeeringu arutelul. Ehkki see ei olnud nagu teema. See teema oli hoopis sõpruse juurdeehitus seal. Ja samast asjast me rääkisime ka nagu Volkoviga. Aga siin on nagu kahe lausega kokku pigistatud, et see ütles seda ja Volkov ütles seda. Lugejal võib ju igavaks muutuda, kui keegi ütleb seda, teiste ja kolmandat aga lõppkokkuvõttes tuleb otsida sama mõtet ikkagi.

66) Nii et sa ei ole siin lihtsalt allika viidet pannud.

Jah. Siin võib ju mitmeid allikaid panna. Aga miks ma selles allikas nii kramplikult kinni pean olema, ma ei saa aru. Minumeelest öeldakse, et allika viide pane siis, kui see on kaheldav või väide pole kindel, eksju. See, et selles pargis on X arv puid, kas sa lased kellelgi teisel lugeda või loed ise ja ei pane allika viidet, mis siis ikka.

67) See on ka üks küsimustest, et millal sa eelistad allikaviidet kasutada?

Ma ikkagi eelistan tegelikult ilmselgeid fakte kasutada ilma allikaviiteta. On kas mingisugune paber, mis ütleb sulle, et näe niipalju neid asju selleks ajaks jne. Paberallikad on minu jaoks tunduvalt väärtuslikumad kui nüüd mingisuguse arendaja ütlused, et oh, küll me teeme ja küll saab jne. Ta võib ju rääkida mida tahes. Aga kui seda kuskil kirjas ei ole, siis tal on väga kerge nendest sõnadest taganeda. Ja ajaleheartikli lubadus ei ole mingi lubadus. Pang oma..noh, planeering ongi tegelikult ju selline kauplemise protsess. Nii nagu näiteks on Väino Hallikmägi hotelli detailplaneering. Hallikmägi võib väga ilusta juttu ajada aga pangu sellel planeeringu dokumendil kõik asi kirja.

68) Ja selline tsiteerimine, see on lihtsalt nagu stiiliküsimus?

Jah, Volkovi jutt on Volkovio jutt, siin peaks ikka tsiteerima. Ja paberile võid kah korra viidata aga.

69) Ei, ma pidasin silmas seda, et on võimalik viidata ja on võimalik tsiteerida, et see on nagu stiili küsimus.

Jah. Ilmselt küll. Minumeelest mul ei ole mõtet viidata eelmise planeeringu kohapealt, et kust ma ta võtsin. Mis ma seal ikka kirjutan, et kolm aastat tagasi, Pärnu Postimehe selles-selles numbris kirjutati seda, Võib muidugi nii panna aga noh, ei pand – *sprry*.

70) Aga ma vaatasin, et siin on kasutatud ka sellist allikat, nagu linnavalitsus. Et mis see nagu on?

Tähendab see on Saunpere jutust. Võib-olla oleks pidanud siin pidanud ütlema, et Suanpere ütles, et linnavalitsus soovitas. See oli lohakus.

71) Ei, mis ta nüüd lohakus.

Oli ikka lohakus, kui sa aru ei saanud.

72) Ei, ma tahtsin lihtsalt täpsustada, kas see oli paber või...

Ei, see oli Saunpere ütlus. No tegelikult oleks saanud siin ka natuke kirjeldada. Saunpere ütlus tugines ruumilise planeerimise komisjonile, mille arutelu Saunpere ka natuke kirjeldas aga näe, kuskil ei ole siin ruumilise planeerimise komisjoni.

72) Aga see oleks ajanud asja väga keeruliseks.

No võib-olla oleks. Ta oleks neile, kes protsessi tunnevad, nendele kirjeldanud natuke, kuidas see protsess käis aga noh, inimestele jälle sõna komisjon ja muud asjad sinna juurde. Parem kui ei oleks neid.

73) Nii aga vaatame nüüd seda lugu kah.

Salumi peetimine?

74) Jah. Kas see on nagu linnavalitsuse pressikonverentsilt tulnud või?

Seesama, peab tunnistama, on tulnud eelmise päeva Äripäevast. Ei leidnud seda esimesena. Äripäev oli jälginud riigihangete ameti registrit ja leidnud sealt sellise huvitava asja. Äripäev tegi sellest ainult sellise lühikese uudise. Ja ma mõtlesin, et kohaliku lehe jaoks oleks neid asju vaja ikkagi laiendama hakata ja siis ma nagu laiendasin kõvasti. Kõik need allikad on siin kirjas, kelle käest ma midagi küsisin.

75) Jaanimets ja siis see

Lainas

76) Jah.

No esiteks on ka kirjalik allikas, see pakkumine ise. Seda vist ei ole siin kuskil kirjas aga ma loomulikult vaatasin riigihangete registrist, et mida selle pakkumise kohta sinna kirjutatud on. Et see nagu kirjaliku allikana on veel ka. Siis on Jaanimets, siis on Lainas. Ja ega rohkem ei olegi. Aa...tähendab kirjalikke allikaid on ikkagi kaks. Või noh, see sama register ja selles registris on kirjutatud nii selle PR riigihankest kui ka selle kirjastamise riigihankest. Vat sa oledki siia kirjutanud, et kust on info, millisele allikale on viidatud. Jah, ilmselt läks nagu kiireks või tihedaks, et ma siin oleks võinud ka selle riigihangete registri kuskile juurde panna.

77) Ma arvan, et lugejale võib-olla see ei ole oluline. See on ju fakt ja vahet pole, mis pagana registris või kuskohas see oli. Aga kes sul siin see esmaallikas oli, kas kõigepealt leidsid selle pakkumise ja siis läksid Jaanimetsa jutule või?

Esmaallikas oli Äripäev, kes sellest eelmine päev kirjutas.

78) Mhmh, aga sealt edasi – Äripäev aitas sul teemani jõuda aga siis kui sa hakkasid seda kokku kirjutama või noh, olid loomise faasis juba, siis

Ei siis ma kõigepealt vaatasin ikka riigihangete ametist, mis selle kohta teada on. Järgmisena ma rääkisin, noh tegelikult vahet pole, ma oleksin võinud Jaanimetsaga kah ennem rääkida aga, Lainasega mul õnnestus telefonitsi varem rääkida. Isand Jaanimets suvatses minda alles kell pool kolm vastu võtta. Ja noh, ega selle Lainasega me oleme varemgi kohtunud. Ja noh telefonitsi natuke rääkisime ja ma sain aru, et tal on edaspidigi kliente vaja ja ega neid väga sõimata ei saa ja püüdsin nagu sedasi, et ta ütleks diskreetselt aga olulise. Saatsin talle kah, et tema oli see kes tahtis oma ütlusi üle vadata. Ehkki ma ei saatnud ainult tema ütlusi vaid kogu komplekti.

79) No siin ilmselt tekib lugejatel see küsimus, et miks ei ole selle Salumi endaga räägitud?

Jah, võib ju tekkida aga mis see Salum oleks juurde andnud.

80) Sa isegi ei proovinud Salumit kätte saada?

Ei. Mul on vanast ajast isegi telefoni number olemas aga ma isegi ei proovinud. Sest mida ta siis nagu olulist oleks...ma nagu ei osanud küsida ta käest midagi. Et kui omavalitsus on nii tore ja jagab lahklesti raha ja me võime kirjutada, et need valikud on keskerakondlikud, et kas see on siis õudselt oluline, et Salum ütleb, et ta on nii kõva mees, et tegelikult tema erakondlikus ei mängi siin mingit rolli.

Noh, võinuks ju siuke asi siin juures olla aga.

81) Ei ma ei ütle, et peab – see oli lihtsalt selline huvitav otsus.

Nojah, klassikaliselt...ma ei tea, kas ma ei viitsinud või...Ma ei viitsinud nagu mingit ettearvatavat mula siia juurde panna. Ehkki korrektsuse mõttes oleks vist nagu tulnud panna, et Salum ütles, et noh, vabatõlgendus, et Salum ütles, et ta on tore inimene ja sellepärast sai selle konkursi endale. Aga ega ta ei ole ise pärast üritanud kah mingit arvamust või kaastööd saata ja kirjeldada, et kõik laimavad teda sellepärast, et ta Keskerakondlane on. Tegelikult oli see ühest küljest nagu tõsine uudis, et omavalitsuse raha kasutatakse nagu ühe erakonna huvides ja teisest küljest nagu pehme uudis. Pehme just niimoodi alltekstina. Paljud lugejad teavad kes on Salum ja mis ta teinud on. Siin nagu ei ole Salumi elulugu kõrval, et mis ta kõik kirjutanud on või mida iganes.

Eks ma natuke lõbutsesin kah siin sõnastusega. Et ma võtsin nagu sedasi, et poliitlavastused – selle ma võtsin, et kuna Salumi haridus on PEDA näitejuhtimine ja ta on professionaalne lavastaja.

82) Kust sa selle võtsid?

Panin netti nagu netti otsingusse Salumi sisse ja ma sain mingi Wikipedia eluloo. Ja siis ma vaatasin, et inimese haridus on seal ilusti kirjas. Loodetavasti võib seda Wikipediat niipalju usaldada, et ma kooliga eksinud ei ole. See on ka kuskil tekstis kirjas, et ta hariduselt lavastaja on. Sinu sellelt Sauga üritusel oli ilusti ka pilt võtta. See on selline tõsine teema aga poolkollane lahendus.

83) Jah. Aga samas see läheb natuke selle valvekoera alla – just see raha kasutamine ja näitab seda kuidas Viisitamm koondab tähtsatele kohtadele järjest keskerakondlasi. Mhmh. Ega ta on kah rohkem siuke protsessiuudis. Neist keskerakondlastest on ka varem kirjutatud. Eriti sellest Virgo Kruvest siin.

84) See on siis seda tüüpi lugu, et hommikul alustasid, õhul lõpetasid ja järgmisel päeval oli lehes?

Jah.

85) Kas läks kiireks kah?

Ei läinud, kuna muud ei olnud. Et mis siin ikka on. Eest kah natuke, mingi 40-50 rida, see on normaalne päeva maht. Kiireks võib minna siis, kui sa kõiki allikaid õigel ajal kätte ei saa. Mul vedas sellega, et linnavalitsuse avalike suhete nõunik soostus mind kell pool kolm ikkagi vastu võtma. Ehkki ma oma naiivsuses arvasin, et mul õnnestub seda võib-olla isegi kell kümme-üksteist hommikul teha. Aga näe, ei õnnestunud.

Jah, mul on see viga, et ma ei kipu kirjalikke allikaid viitama. Kasvõi ühe korra näidata, et kust nad võetud on. Et nad kipuvad arusaamatuks jääma võib-olla siin kah. Kooraks võiks viide olla. Ma olen lohakaks muutunud, meil maakonnalehes ei analüüsita ju lugusid nii väga ja siis lased nii kuidas tuleb.

86) Aga see ei ole see, et kui ma allikaviidet ei pane, siis ma paistan ise targem. Et näete, mina tean, et asjad on niimoodi?

Ei mis, ma olen juba vanem inimene, mis ma ikka edev olen. Kindlasti ma ei ole maailma kõige targem inimene. Ma nagu ei näe põhjust, miks ma sellega edvistama pean.

87) Lähme nüüd üldiste küsimuste juurde tagasi. Mis sa arvad, millist tüüpi artiklite jaoks sul kõige rohkem aega läheb, kas lihtsalt selliste aknalugude puhul, või selliste heanaaberlike lugude puhul nagu on lastele raha kogumine või siis selliste vahikoeralike lugude puhul....pagan, see ei ole hea küsimus, see oleneb ju täiesti teemas.

Vaata jah, see oleneb asjast. Nii ei saaks nagu lahterdada. Tegelikult sa vastasid ka küsimusele osaliselt ise ära. Sellised igapäevased lood, on igapäevased lood. Hommikul tuled, õhtul lähed, siis on nagu enamvähem joon alla tõmmatud või sa siis nagu järgmistel päevadel loogiliselt jätkad. Et need kahte tüüpi, mis sa nimetasid, et need valvekorea lood ja teised lood, need üldinimlikud, ma ei tea, kas tarbija lood või kuidas sa neid nimetasid, et nendel ei ole sellist ajalist piiri, et sa saad ise võtta, seada endale mingisuguse plaani mõttes ja kus sul ikka sellega kiire on. Ehkki nende valvekoera tüüpi lugudega võib olla. Ta peaks siis ikkagi mingisuguseid otsuseid ennetama. Lugu pole lugu iseenesest, et sa saaksid hea loo kirjutada

vaid lugu peab olema oluline, et ta protsessi suudaks mõjutada, enne mingi otsuse vastu võtmist siis.

Tegelikult kõige suuremat tööõõmu ma olengi nagu tundnud sellistest asjadest kui ma kirjutasin Lepa torni planeeringu kohta mingi paar aastat tagasi volikogu istungi eel, et näe linna arhitekt ei arva sellest planeeringust midagi, et sellel on need, teised ja kolmandad puudused. See ilmus just volikogu päeval või päev enne. Ja siis linnavalitsus nagu vaikselt võttis tagasi selle. Siis sa nagu tunnetasid, et su tööst on tõesti mingi reaalne tulemus. Kui sa ei oleks kirjutanud, siis oleks see ilmselt vastu võetud. Aga kirjutasid, näe jäi võtmata.

88) Aga on sul siin vajadusel võimalik tegeleda ainult ühe looga rohkem kui üks päev?

On ikka. Eks ta sõltub natukse sellest millised sündmused, kes puhkusel ja muudest asjadest. Eks ta keerulisem on aga kui ma teen produtsendile selgeks, et mul ikka on vaja selle looga tegeleda. Sa ei tohi teda nagu alt vedada, et tulemust ei teegi, et sa lubad mingi kaks päeva kuskil kellegagi ära veeta ja siis ta vaatab, et nagu midagi sellest tolku ei ole. Mingid vastuolud nagu kindlasti on sellega, et ühest küljest on nagu produtsendil omad huvid ja noh peatoimetajal – ma nüüd pean isegi nagu rohkem Margust silmas, kui Hannest, Hannes on nagu kah produtsent. Või noh, jätame isikud välja. Üks on selle igapäevase lehe kokkupanija – sellel on nagu ühed huvid ja peatoimetajal on nagu sellised pikemaajalised huvid. See nii väga ei morjenda teda, kas lugu on nüüd ühes või teises lehes. Ta tahab ikkagi, et oleks hea lugu. Margusel on tegelikult õudselt oluline ka selle lehekonkursiga, et see Pärnu Postimees kõlaks ja silma torkaks.

Mul on kohati päris hea klapp tekkinud kõiksugu nende Venemaa reise ja asjadega. Arutad, ja mingid ideed, kus tal tulevad, noh, ta annab nagu mingi idee iva millest võib midagi nagu arenema hakata. Ma ütleks, et hea loominguline keskkond on meil.

89) Ja nagu ma aru saan, on ka suhteliselt paindlik, see loominguline keskkond – et kui on vaja millegagi tegeleda, siis on see läbirääkimiste küsimus.

Jah, ega me ei kurda. Ma võin rääkida ühe asja, mis jäi tegemata aga mis on minu arvates nagu suhteliselt helde. Margus on nagu siuke omamoodi. Näiteks tahtsin mingi sõpruslinna lugu, palju ma seda toimetuse raha tahtsin, mingi kolm-neli tuhat, et mina koos linna delegatsiooniga Vaasa. Margus ütles, et ei saa – keda mingi sõpruslinn ikka huvitab. Samas ma võin sulle anda näiteks raha, et mine Soome arsti juurde ja las ta kirjeldab, miks ta Soomes

töötab. Seda nagu parsjagu vaja ei läinud aga mul tekkisid nagu sidemed mingite väikeärimeestega, kes oleks pea aegu nagu USAsse läinud ja mul oli nagu tükk aega eelmine kevad soolas niuke kasutamata 12 000. Ma ajasin isegi Ameerika viisa korda, et me lähme sinna USA-sse ja siis läbi nende ma saan nagu sidemeid nende tegelastega, kes seal töötavad illegaalselt ja oleks saanud endale sellise huvitava materjali. Aga noh, sellisteks jutupaunikuteks nad nagu jäidki. Aga noh, toimetuse poolt oli see siiski suhteliselt helde pakkumine, et 12 000 maksame meie, mis üle läheb, pead ise kulutama. No tõenäoliselt oleks sellest jätkunud enam-vähem lennupiletiteks ja midagi võib-olla natukene veel ja seal elamise oleks pidanud omast taskust maksma aga siiski.

90) Nii et hea loo nimel on toimetus valmis ka rahalisi ressursse kulutama?

On küll, jah. Ka selle venemaa loo jaoks, ma ei mäleta palju see oli täpselt aga mingi üldkulu võis minna mingi 30-40.

91) Nii, et raha ei ole see faktor, mis määraks.

Õnneks Pärnu Postimehe puhul ei ole. No oleneb muidugi. Sa ei saa päris luuleliseks ka ju minna oma plaanidega aga asja annab arutada alati. Ega ma ka nende Venemaa asjade puhul pidin kärpima – algul oli plaan ikkagi kuhugi Murmanskini välja minna.

Oi, ma olen Marguse jurde igasuguste huvitavate ideedega läinud. Näiteks, et davai mina ja fotograaf, et ostame mingi 5000 eest auto ja sõidame maismaadpidi Hiina. Siis ta ütles, et ära tee, et te ei jõua baikali järve äärest kaugemale. See oli nagu selliseid ulmelisemaid ideid. Selle Venemaa lähilugude juures kah eelmine aasta Samost ütles, et siin võib ju vaielda, et kas Pärnu Postimees peaks tegelema selliste asjadega või mitte aga on nagu selline keskkond ja on võimalik tegeleda. Et miks siis mitte, kui ise huvi tunned ja toimetus aktsepteerib.

92) Kas Pärnu Postimehes on küll võimalused, nagu selgus aga kas on ka vajadus tegeleda uuriva ajakirjandusega?

No ikka on vajadus. Selles mõttes, et mõtle kui õudne oleks selline BNS-i stiilis ajaleht, kus Asser Jaanimets ja teised keskerakondlased saadavad mingeid pressiteateid ja selle pressiteate on koostanud, vabandust väljenduse eest,..... aah, ei, ma ei ütle midagi. Kui sa pressiteated kopeerid ümber ja siis avaldad mingisuguseid skelette ja siis lõpuks mitte kedagi see asi ei huvita. Lugeja ju tahab ikkagi...noh, mis ta selle poliitikaga ikka peale hakkab. Ta tahaks teada, kuidas suitsetamist maha jätta. Kuidas lapsele raha korjata või mongid sellised

üldinimlikud asjad. Kohati ma võib-olla kipungi nagu liiga siukseks võimu ja volikogud ja planeeringud ja muude selliste asjade keskseks.

93) Aga kummale peaks Pärnu Postimees rohkem rõhku panema, kas sellisele heanaaberlikule või vahikoera tüüpi ajakirjandusele?

Mõlemale peab keskenduma. Mul on meeles oma ema ütlus, siis kui ta veel Viljandimaal elas. Siis ta tellis Pärnu Postimeest. Ma küsisin, et mis sa seda tellid, see on ju täiesti võõras maakond, ja sa ei puutu ju nende Pärnu linna ja maakonna probleemidega üldse kokku. Siis ta vastas mulle, et võrreldes Viljandi lehega on Pärnu leht selline üldinimlikum. Et seal on selliseid üldinimlikke teemasid. Aga sa ei saa ka kogu lehte selliseks Nelli Teatajaks või Saladusteks muuta. No kindlasti on väga suur hulk lugejaid Grete suhte lugudel. Aga alati peab olema ka midagi muud. Proportsioonid peavad paigas olema. Ja samas kui inimestel on ainult mingit vingumist linnavalitsuse tegemise kallal, et kuidas te küll raha korjate ja mingeid selliseid üldinimlikke pole, siis ta tunneb kah nagu, et milleks kurat mul seda lehte vaja on. Tasakaal peab olema.

7. KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

Käesoleva töö eesmärgiks oli välja selgitada kas Pärnu Postimehes on võimalik teostada kvaliteetajakirjandust tingimustes, kus potentsiaalselt napib selliseid ressursse nagu tööjõud, aeg, motivatsioon, allikad ning kogukonna huvi. Ning milline on kompromiss meediaettevõtte majandushuvide, kogukonna huvide ning ajakirjanike eneste huvide/võimaluste vahel.

Ei saa väita, et Pärnu Postimehe struktuur, isikkoosseis ja ressursid välistavad kvaliteetajakirjandusega sealhulgas nii vahikoera tüüpi uuriva ajakirjanduse kui sotsiaalsele rollile panustava heenaaberliku ajakirjandusega tegelemise.

Tõsi, kõiki võimalusi, näiteks hommikust koosolekut, ei kasutata täies mahus ära, ei eelmisel päeval tehtud töö hindamiseks ja läbi arutamiseks ega ka järgmise päeva lehte kirjutatavate artiklite vaagimiseks ajurünnaku käigus. See oleks üks koht, mida saaks parandada. Samuti oleks ilmselt kasu, kui toimetuse siseselt analüüsitaks rohkem reporterite tööd ja antaks neile konstruktiivset tagasisidet ning suunavaid märkusi. Kas siis läbi mingi stendi või kohaliku listi või kasvõi Orkuti komuuni. Ehk siis oleks hea, kui toimetuses võtaks mõni inimene, näiteks peatoimetaja, endale ka nn. treeneri rolli. Samuti võiks rohkem panustada ajakirjanike koolitamisele läbi Eestis ja välismaal toimuvate kursuste.

Üheks kitsaskohaks kvaliteetajakirjanduse viljelemiseks on ajakirjanike arv. Kuna leht on suhteliselt mahukas, on 23 reporterit hõivatud jooksva lehenumbri täitmisega. Tavaliselt tuleb täita 20 lehekülge päevas. See teeb umbkaudu 60 000 tähemärki ehk 2600 tähemärki reporteri kohta.

Ent vajadusel vabastatakse ajakirjanik kohustusest jooksvasse numbrisse kirjutada ning tal võimaldatakse tegeleda suuremat ajaressurssi nõudvate töödega.

Seega võib sissejuhatuses esitatud küsimusele: „**Kas Pärnu Postimehel jätkub inimressurssi selleks, et toota kvaliteetajakirjandust?**” vastata, et jah, jätkub küll, kui sellega paindlikult ümber käia ning vajadusel reorganiseerida.

Mõningaseks puuduseks on noorte, kahekümnnendates aastates, reporterite defitsiit, mistõttu võivad lehest potentsiaalselt välja jääda kahekümnnendates aastates aktiivseid kogukonnaliikmeid puudutavad teemad.

Kas ja millised on kogukonna mõjud Pärnu Postimehe tootmisele suhteliselt kitsas kogukonnas?

Pärnu Postimehe tugevaks küljeks võib pidada elukogenud ajakirjanike, kes on kaua Pärnus elanud, ning tunnevad kohalikke olusid. Samas võib aastatepikkuse tööga väikeses kogukonnas kaasneda oht, et ollakse kohaliku elu ja allikatega liialt sinapeal, mis võib hakata mõjutama lugude objektiivsust.

Ajakirjanikud ise tunnistavad, et kogukond küll mõjutab nende tööd, kuid samas ei lasta ennast sellest otseselt segada ning vajadusel astutakse nõ. valusalt varba peale ka kohalikele autoriteetidele ja isegi oma allikatele.

Vahikoeraliku ajakirjanduse viljelemiseks on kogukond siiski liialt väike, ent samas ei kasutata sellest kogukonna väiksusest tulenevaid soodustingimusi täiel määral ära kodaniku ajakirjanduse kontseptsiooni järgimiseks ning oma kogukonnaliikmetega kontakti otsimiseks. Osaliselt aitab kontakte kogukonnaga tihendada 2007. aasta algusest jõuliselt arendatav lehe internetikeskkond, mille kaudu teatud osa kogukonnaliikmetest saavad artikleid kommenteerida ning näiteks ka linnaametnikele küsimusi esitada.

Milline on kompromiss meediaettevõtte majandus ja kogukonna huvide vahel?

Pärnu Postimees on sisult pehmepoolne ja suhteliselt tasakaalustatud leht, mille mahust suurem osa täidetakse eelkõige kultuuri, spordi ja kommunaal teemaliste kirjutistega. Vähem tehakse juttu haridus, kriminaal ning Eesti sisepoliitika teemadel. Hoopis vähe räägitakse meditsiinist ning kohalikust poliitikast.

See viimane on just kodanikuajakirjanduse seisukohast möödalaskmine, kuna kogukond jääb ilma olulisest taustteadmisest – miks mingid linnas ja maakonnas toimuvad protsessid just nii toimuvad ja kelle huvides need on.

Tänu võrdlemisi suurele reklaami mahule, on Pärnu Postimehe fookuslood reeglina suhteliselt lühikesed. Jäädes kuhugi 2000 ja 3000 tähemärgi vahele, millest võib piisata vastamiseks küsimusele „mis toimus” kuid ei pruugi jätkuda selleks, et anda lugejale vastus, „miks toimus”

Drastilisem näide majandushuvide pealejäämisest kogukonnahuvidele pärineb 2007. aasta kevadest, mil otsustati hakata reklaampinnana välja müüma ka täies mahus lehe esikülge.

Pinda, mida varem kasutati oluliste uudiste rõhutamiseks näiteks suure vitriinpildiga või esikülje rubriigis "peauudis" Samuti oli lehe esimesel küljel viited mitmetele lehe sisekülgedel olevatele põnevatele teemadele. Nüüd on mõnel päeval nädalas esiküljel ainult mõne ettevõtte suur reklaam.

Nädala keskel on leht oma teemadelt asisem kui nädala lõpus ja alguses. Nädala alguses, eriti teisipäevasesse lehte lähevad tavaliselt lood, mis eelmisel nädalal üle jäid. Ehk siis on oluline lihtsalt augud täita ja igasugune materjal on tere tulnud. Nädala lõpu poole – reedel ja laupäeval aga püütakse leht teha selline meelelahutuslikum ja üldinimlikum või heanaaberlikum. Alates 2007 aasta algusest ilmub igal reedel muusikale ja meelelahutusele keskenduv külg Melu. Laupäeviti aga mõni järgnevatest erikülgedest: Kodu, Tervis, Reis, Suhted, Hobi, Lemmikloom, Auto.

Need eirküljedki on tegelikult lehe majandushuvidega seotud. Auto küljele müüakse automügisalongide reklaami, melu küljel saavad reklaamida ennast läbi plaaditutvustuse muusika maaletoojad jne. Ehk siis, need on küljed, kus lugeja huvi ühendatakse reklaami ostja/müüja huvidega.

Kas ja kui palju lastakse ennast allikatest juhtida?

Nädala jooksul ilmus 129 lugu, kus otsene allikas puudus. 60 lugu oli tehtud ühe allika andmete põhjal, 13 lugu 2-allika käest saadud andmete põhjal, 15 lugu 3- allika materjalile toetudes. Seitsme loo juures kasutati nelja allikat ning kaks lugu valmis viie või enama allika kaasabil.

Pärnu Postimehe ajakirjanikud panustavad allikaid valides nende usaldusväärsusele, rääkides põhiliselt ekspertide ja ametnikega. Samas, ilmselt tingituna ajapuudusest, on allikate ring suhteliselt piiratud. Ei küsita arvamust kõrvalseisjalt ekspertidelt ja tavakodanikelt. Ehk siis põhirõhk lugudel on ikkagi „mis“, mitte „miks“. See oleks üks koht, mida arendada, kui tahetakse liikuda lähemale kodanikuajakirjandusele.

Samas, kui juba kogukonna lihtliikmetega on ühendust võetud – siis kasutatakse nendelt ohtralt tsitaate. Sama kehtib ka kohalike poliitikute puhul, keda samuti kasutatakse otseste allikatena tegelikult suhteliselt harva, kuid kui juba kasutatakse, siis ka tsiteeritakse. Et paljud protsessid omavad tegelikult poliitilist tausta – annaks selle edukalt lugudes avada, kui poliitikuid kasutada rohkem nii öelda hinnangute andjatena ja kommenteerijatena.

Samas näiliselt usaldusväärsete allikate nagu ekspertide ja allikate aktiivne kasutamine, näitab, et Pärnu Postimees on pigem kvaliteetajakirjandus kui tabloid, kus võib-olla paljud allikad lihtsalt oletavad ja mis juhtus ja räägivad mis nad asjast arvavad, kuid täpne faktoloogia jääb esitamata.

Ka empiiriline analüüs ei anna põhjust kartustele, nagu ei oleks Pärnu Postimehel potentsiaali kvaliteetajakirjanduse viljelemiseks. Vajadusel hoiab leht kogukonna jaoks olulistel probleemidel silma peal ning aitab artiklitega kaasa selle lahendamisele. Seega võib öelda, et jah, **Pärnu Postimehe ajakirjanikel jätkub vajadusel motivatsiooni tegelemaks kodanikuajakirjandusega.**

Võib-olla ehk võiks ise rohkem aktiivsust üles näidata valupunktide otsimisele ühiskonnast. Praegu toimub see valdavalt niimoodi, et probleem jõuab leheveergudele alles siis, kui nõ. hammasrataste vahele jäänu ise toimetusega ühendust võtab.

Ning mida mõjukam kogukonnaliige see ühenduse võtja on, seda suurema tõenäosusega tema mure(mida esitatakse kogukonna murena) kajastamist leiab. Samuti võiks ehk rohkem viljeleda nn. debatt teemasid, millesse kaasata mingi kogukonnakihi esindajaid. Esimene samm selle poole oleks ka näiteks tänavaküsitluse taastamine, mis praeguseks hetkeks on Pärnu Postimehes väljasurnud žanr.

Nagu intervjuudest näha, käivad ajakirjanikud ka ise lahtiste silmade ja kõrvadega ringi ning otsivad teemasid. Ehk siis tegelikult ei ole ohtu, et leht langeks täiesti hääleka vähemuse mõju alla ning unustaks suurema kuid vaikiva osa kodanikkonnast.

Veelkord, kodanikuajakirjandus Pärnu Postimehes on võimalik ja seda ka mingil määral rakendatakse kuid seda vaheldumisi traditsioonilise kiretu faktide esitamisega.

Kvaliteetajakirjandust:

Soodustavad faktorid

Kogenud ajakirjanikud
Tihedad sidemed allikatega
Suured rahalised ressursid
Väike kogukond

Pärssivad faktorid

Suur töökoormus
Huvikonfliktid
Majanduslik surve
Rutiinne lähenemine

Pärnu Postimehes

Nagu näha, on vastu ja poolt faktorid tasakaalus, nii et lõppkokkuvõttes sõltub Pärnu Postimehe kvaliteet siiski eelkõige iga reporteri isikuomadustest, kutsemeisterlikkusest, motivatsioonist ning eetilistest tõekspidamistest.

8. SUMMARY

Pärnu Postimees as an Example for the Criteria of Quality Journalism in Local Newspapers

The present paper attempts at analysing whether it is possible to produce quality journalism in the conditions where such resources as personnel, time, motivation, sources and the interest of the community are lacking. It also aims to expose the compromise between the financial concerns of the media enterprise, the concerns of the community and the considerations or possibilities of the journalists.

The current work concentrates in particular on the authority-controlling branch of quality journalism which is also known by the term *watchdog*, and on the social, community-orientated branch (called *public journalism*), which began in the beginning of the 1990ies and is contrasted, by the term *good neighbour*, to the notion of *watchdog*.

In order to answer the presented questions, the theoretical chapter of the paper first defines and introduces the concept of *public journalism* and how it could and should be used in the best interest of the community. Then, to get an overview of how, in the case of *Pärnu Postimees*, the available resources are used and what - considering the current conditions - is the product, the current work presents a qualitative and quantitative analysis, based on the concepts brought out in the theoretical chapter, of the structure and work of the editorial board as well as its relationship with the community. The topics reflected in *Pärnu Postimees* and the frequency of writing on them is also measured in the present paper.

With the intention of assessing the community's influence on the paper, it is also observed how many and which sources are used when writing about the mentioned topics: whether the sources are officials, specialists, common citizens, politicians or written sources. Interviews throw light on the journalists' working methods, for instance those of looking for information, employing sources and communicating with the community. The case analysis is presented with the purpose of providing concrete examples of both the successful and the failed applications of public journalism.

As a result of the current research it became clear that the structure, the personnel and the other internal resources of *Pärnu Postimees* enable the paper to produce quality journalism, either the *watchdog* type of investigative journalism or the socially concerned *good neighbour* style of writing. Nevertheless, the community is still too small to generate the *watchdog* type

of investigative journalism. Therefore, more attention should be paid to creating the *good neighbourhood* journalism. This, however, is done so in *Pärnu Postimees*, as the analysis of its contents demonstrated.

In case of *Pärnu Postimees*, the following factors work in favour of producing quality journalism - experienced journalists, close connections with sources, large financial resources and the small community. The negative factors, however, are the journalists' enormous load of work, conflicts of interest, economic pressure and their monotonous approach to the topics. As the present paper demonstrates, the positive and negative factors are balancing each other. Thus, all in all, the quality of *Pärnu Postimees* first and foremost depends on the personal characteristics, professional mastery, motivation and ethical conviction of each journalist.

9. KASUTATUD KIRJANDUS

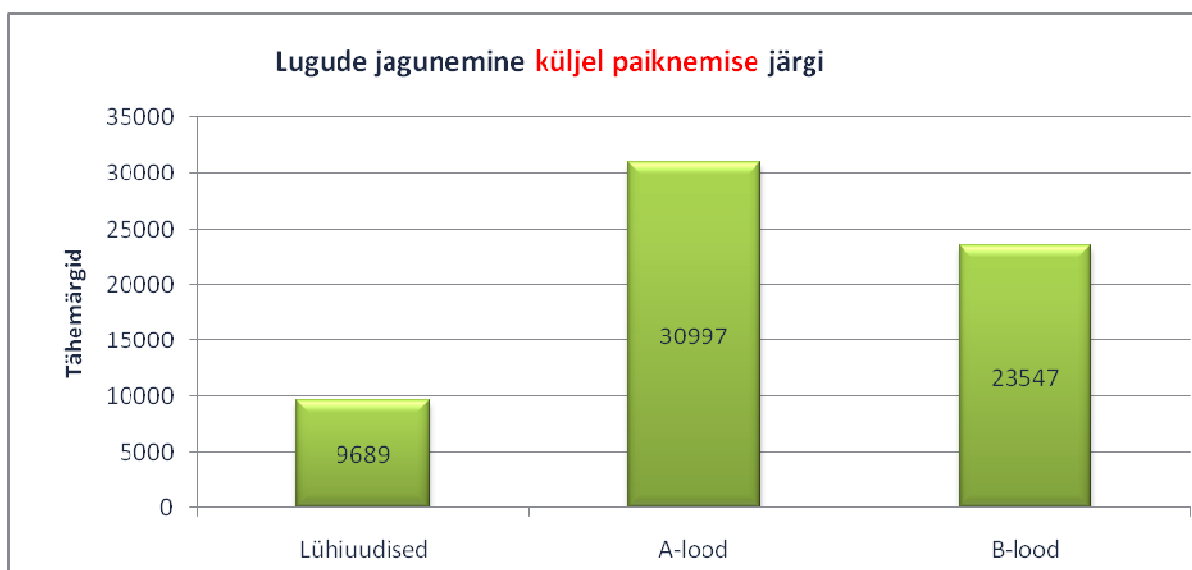
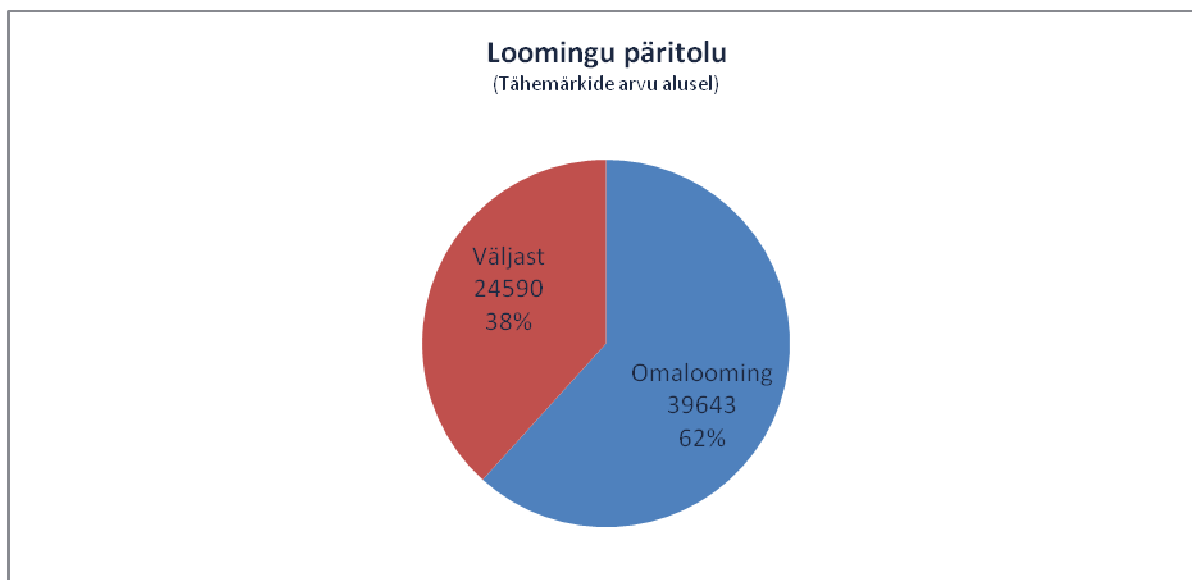
- A Declaration for Public Journalism. <http://pjnet.org/charter.shtml>. Vaadatud mais 2007.
- Clark Peter, R. & D. Fry (1992) Coaching Writers Editors and Reporters Working Together. New York: St.Martin's Press.
- Esser, F. (1998). Editorial Structures and Work Principles in British and German Newsrooms. European Journal of Communication. 13, 3, 375-405.
- Friedland, A. L & Nichols, S. (2002). Measuring Civic Journalism's Progress: A Report Across a Decade of Activity. The Pew Center for Civic Journalism. http://www.pewcenter.org/doingcj/research/r_measuringcj.html. Vaadatud mais 2007.
- Haas, T & Steiner, L. (2006). Public journalism A Replay to Critics. SAGE Publications, 7, 2, 238-254.
- Hennoste, T. (2001). UUDISE KÄSIRAAMAT, Kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serveerida ajaleheuudist. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Infotainment. <http://en.wikipedia.org/wiki/Infotainment> . Vaadatud mais 2007.
- Kärmas, M. Rikkad ja meedia.
- <http://www.ekspress.ee/viewdoc/DDA5049362685EAEC225710F0035B2E0>. Vaadatud mais 2007.
- Lau, W.K, R. (2004). Critical Realism and News Production. Media, Culture & Society, 26, 5, 693-711.
- Lauk.Meediakriitika:mis?milleks?kuidas?<http://www.asn.org.ee/meediakriitika.php?action=view&id=18>. Vaadatud mais 2007.
- Liiv,T. (2007). Vihje lugejalt. Pärnu Postimees, 27. aprill.

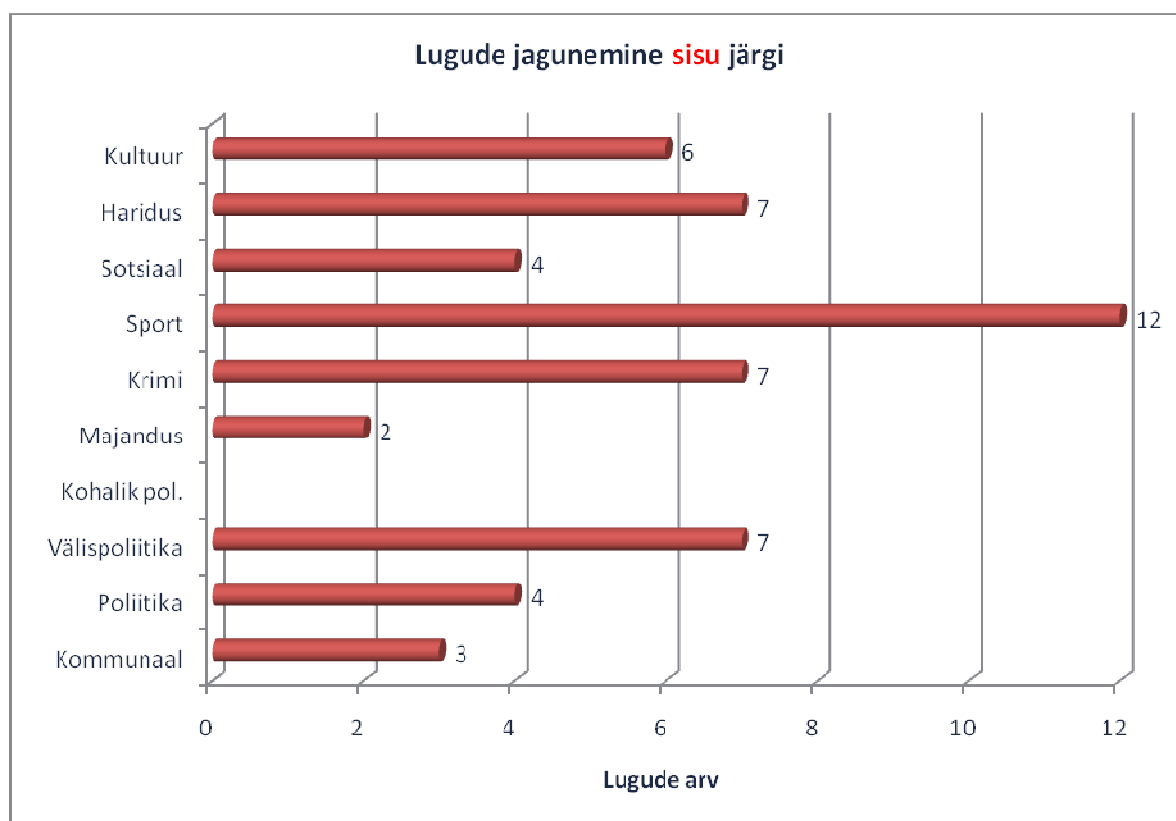
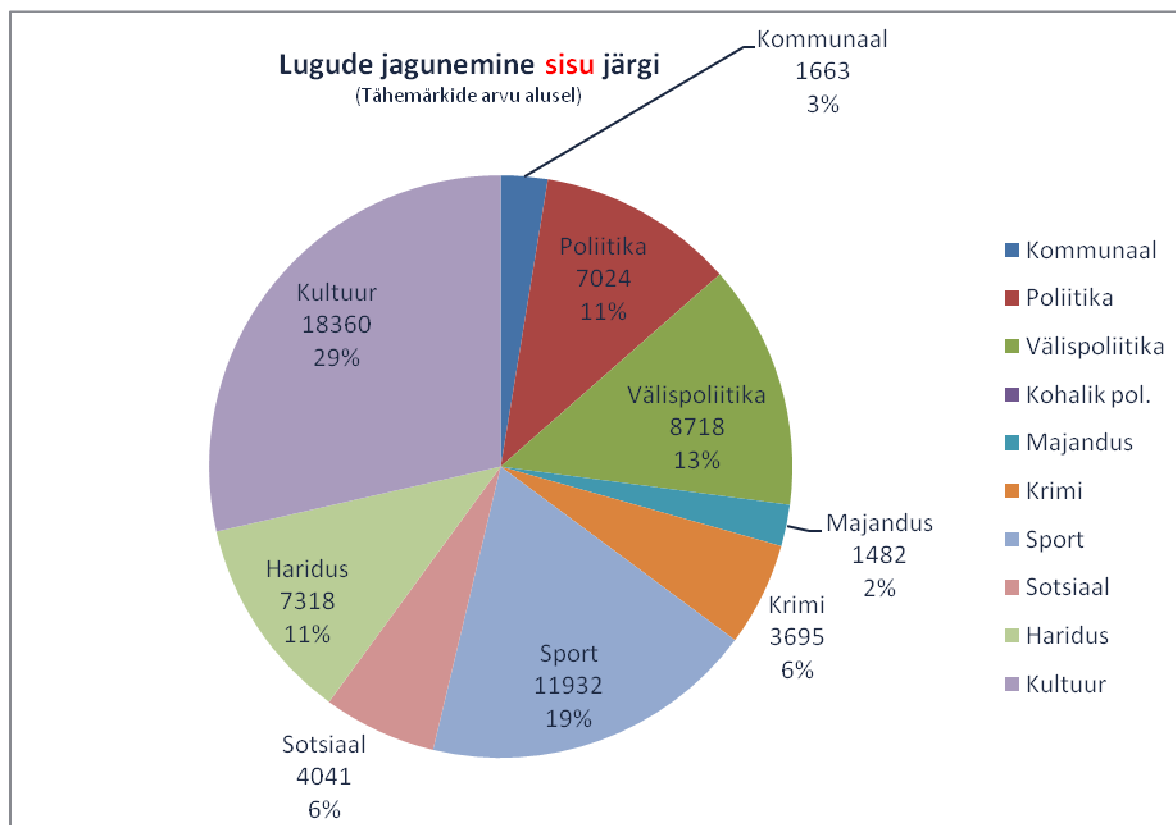
- Lowrey, W. & Becker, B. L. & Punathambekar, A. (2003). Determinants of Newsroom Use of Staff Expertise, The Case of International News. *The International Journal For Communication Studies*. 65, 1, 41-63.
- Plasser, F. (2005). From Hard to Soft News Standards? How Political Journalists in Different Media Systems Evaluate the Shifting Quality of News. *Press/Politics*, 10, 2, 47-68.
- Poindexter, M, P. & Heider, D. & McCombs, M. (2006). Watchdog or Good Neighbor? The Public's Expectations of Local News. *Press/Politics*, 11, 1, 77-88.
- Reader, B. (2006). Distinctions that Matter: Ethical Differences at Large and Small Newspapers. *J&MC Quarterly*. 83, 4, 851-864.
- Reich, Z. (2006). The Process Model of News Initiative, Sources Lead First, Reporters Thereafter. *Journalism Studies*. 7, 4, 497-514.
- Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll. (2006) Pärnu Postimehe uuringu aruanne.
- Vasterman, L.M. P. (2005). Media-Hype. Self-Reinforcing News Waves, Journalistic Standards and the Construction of Social Problems. *European Journal of Communication*. 20, 4, 508-530.

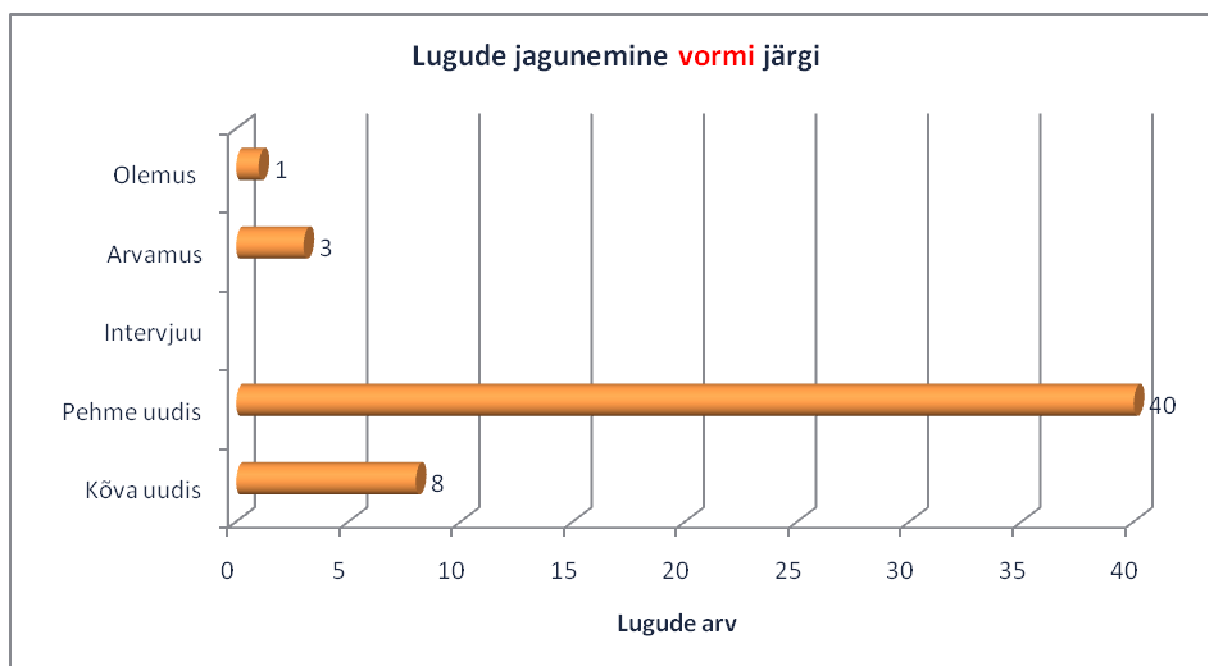
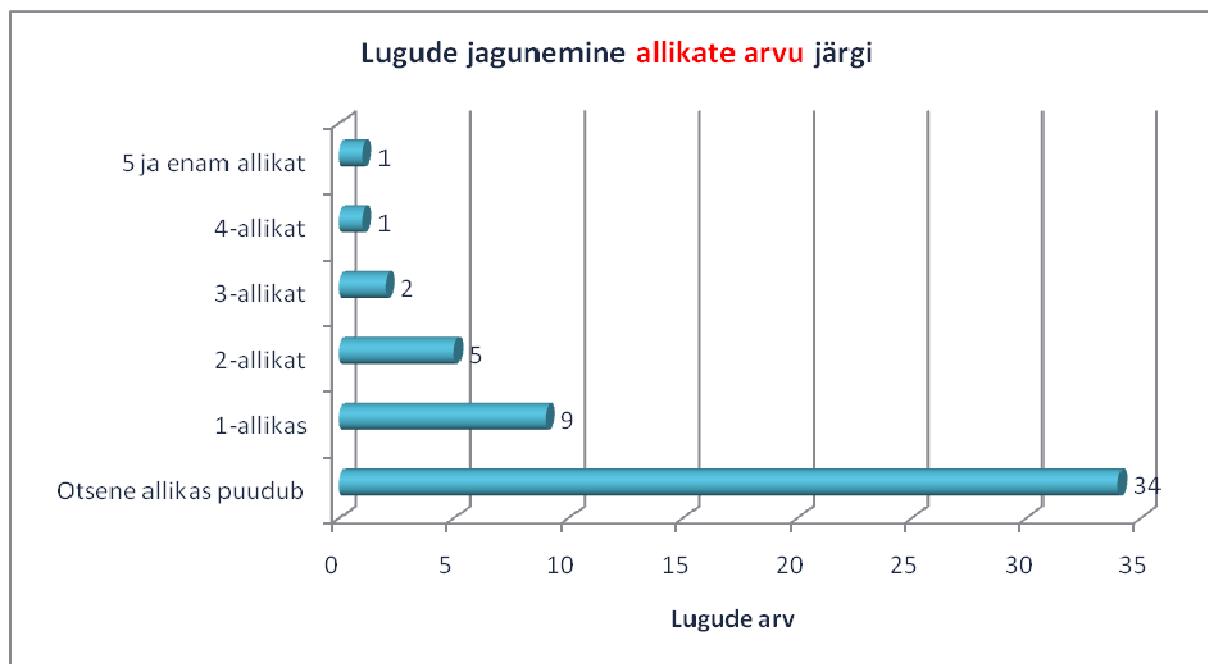
10. LISAD

10.1 Kvantitatiivse sisuanalüüsi diagrammid

PÄRNU POSTIMEES, TEISIPÄEV 27.03.07

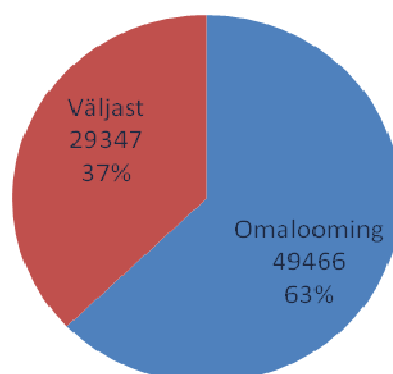

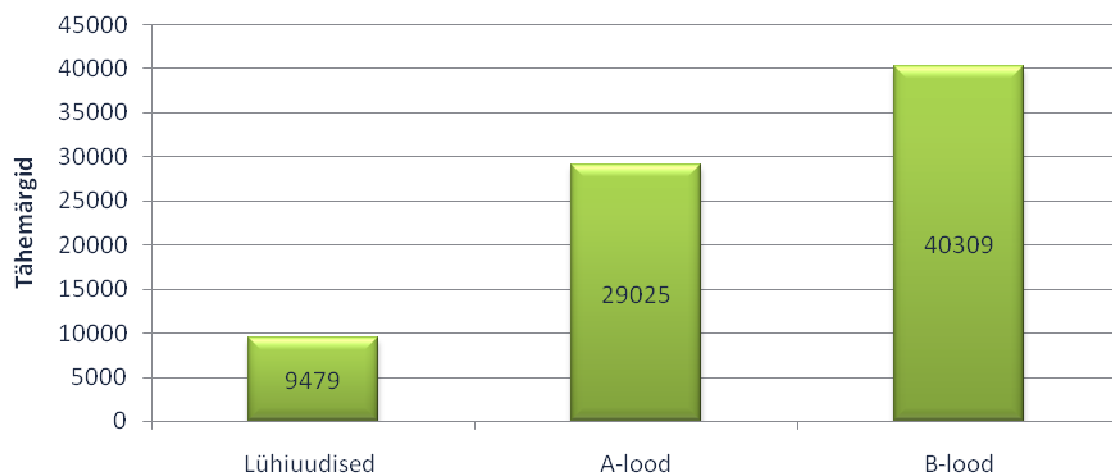

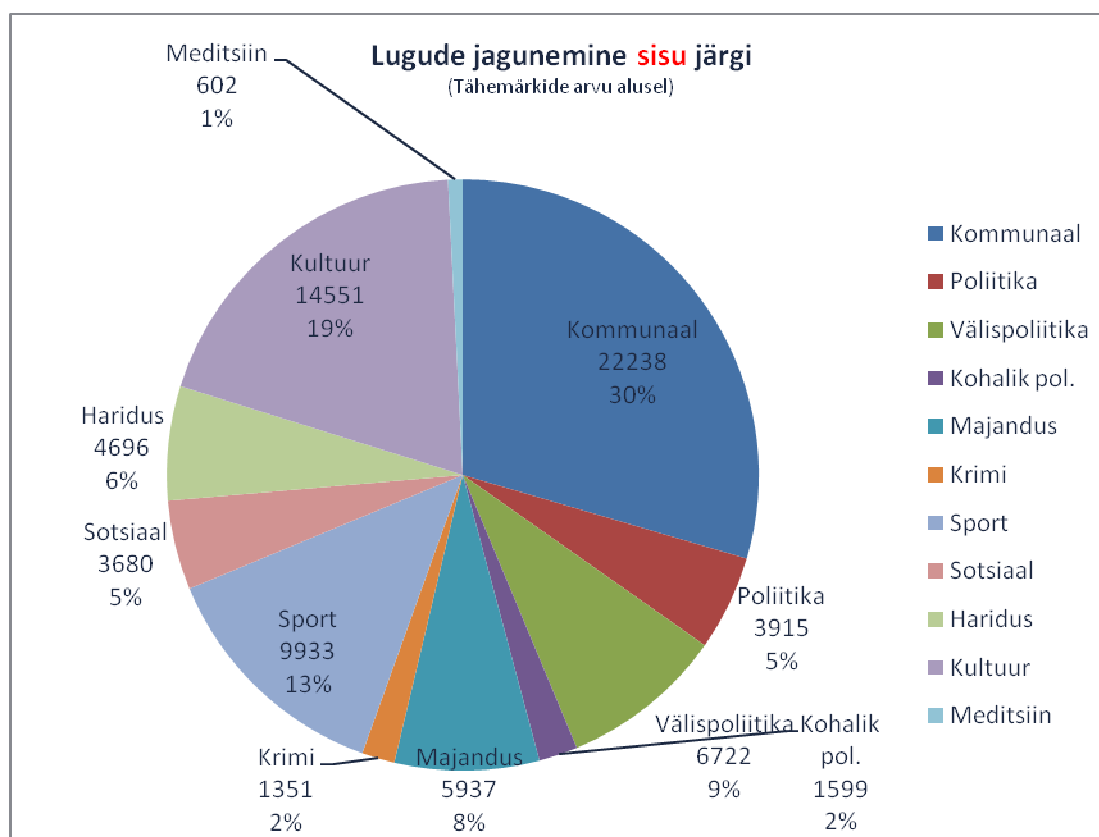
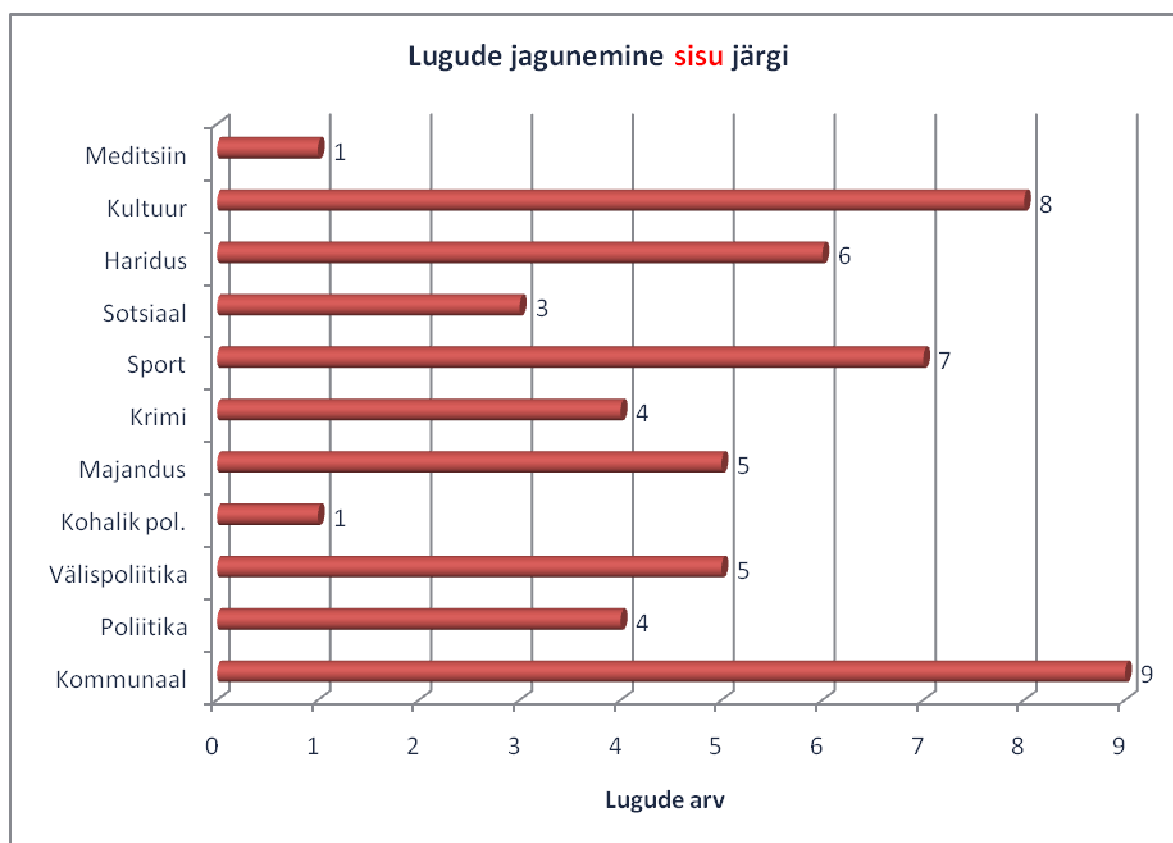
PÄRNU POSTIMEES, KOLMAPÄEV 28.03.07

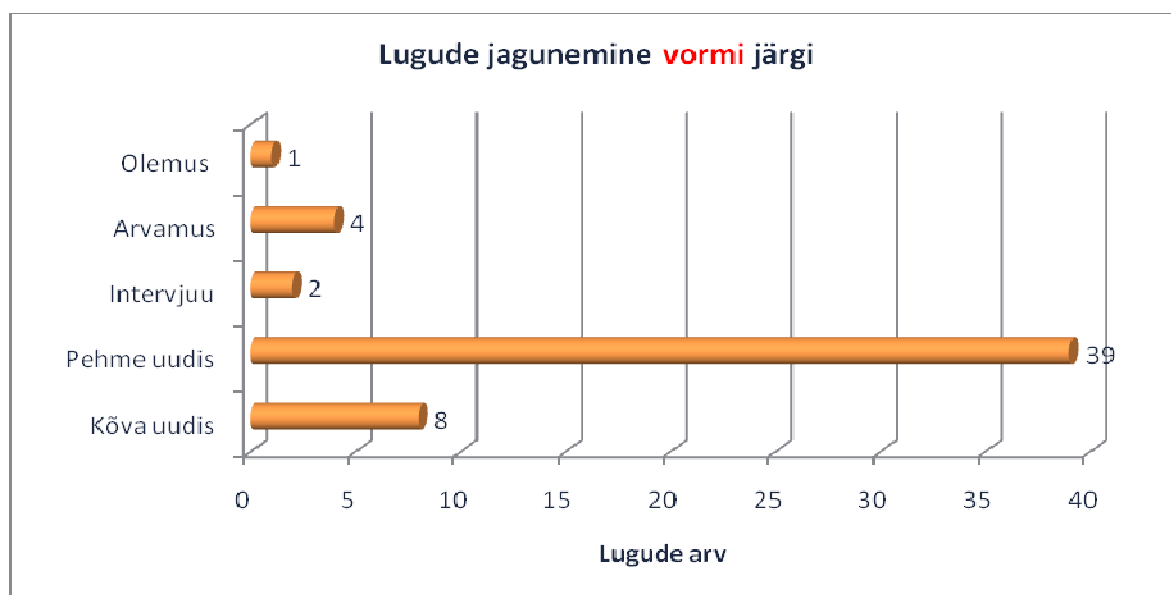
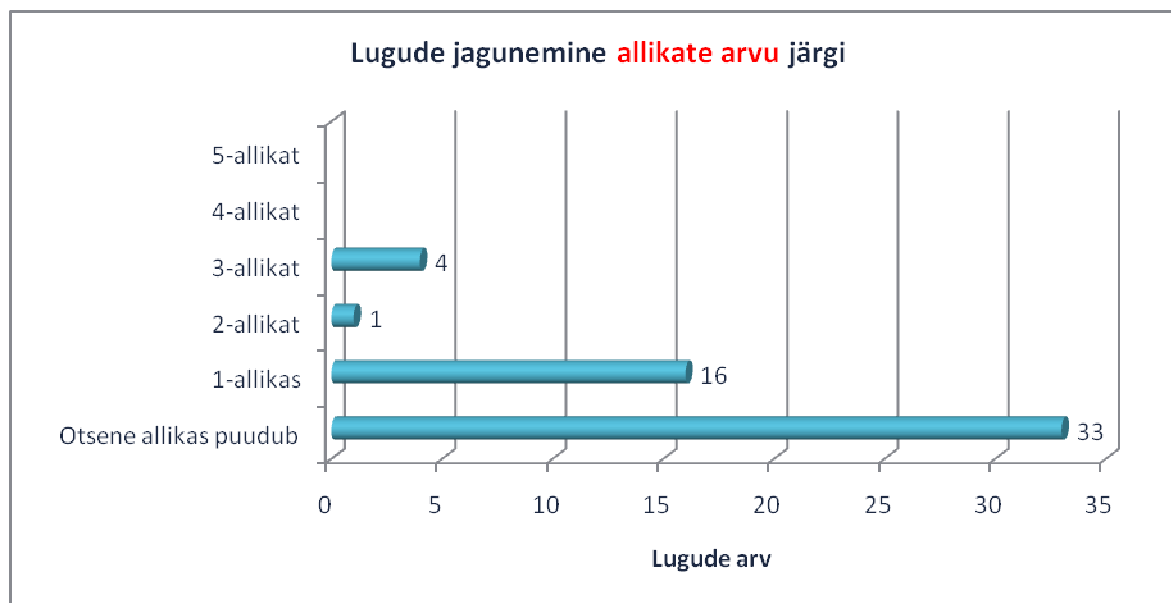
Loomingu päritolu (Tähemärkide arvu alusel)

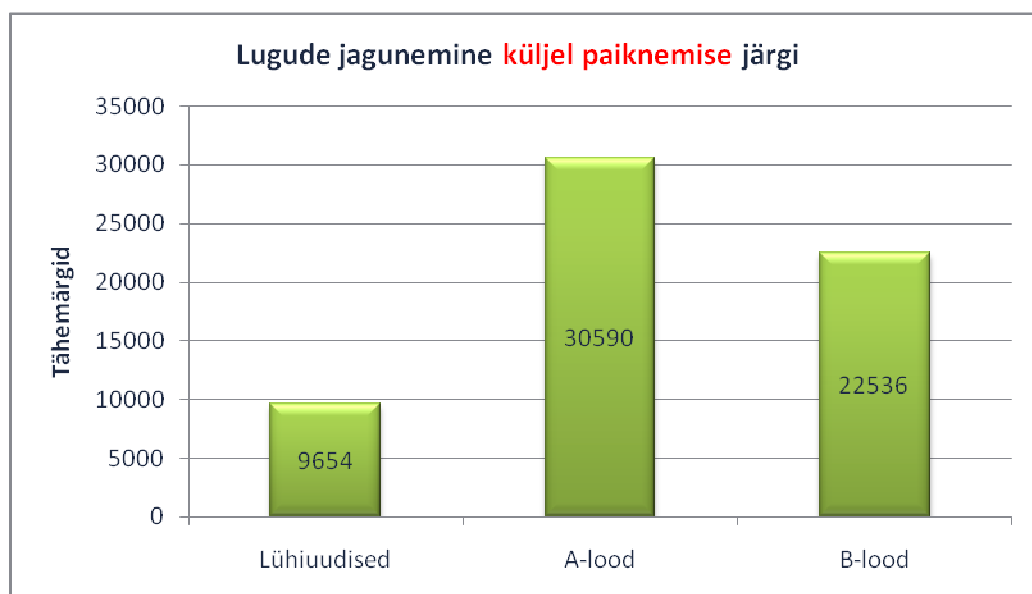
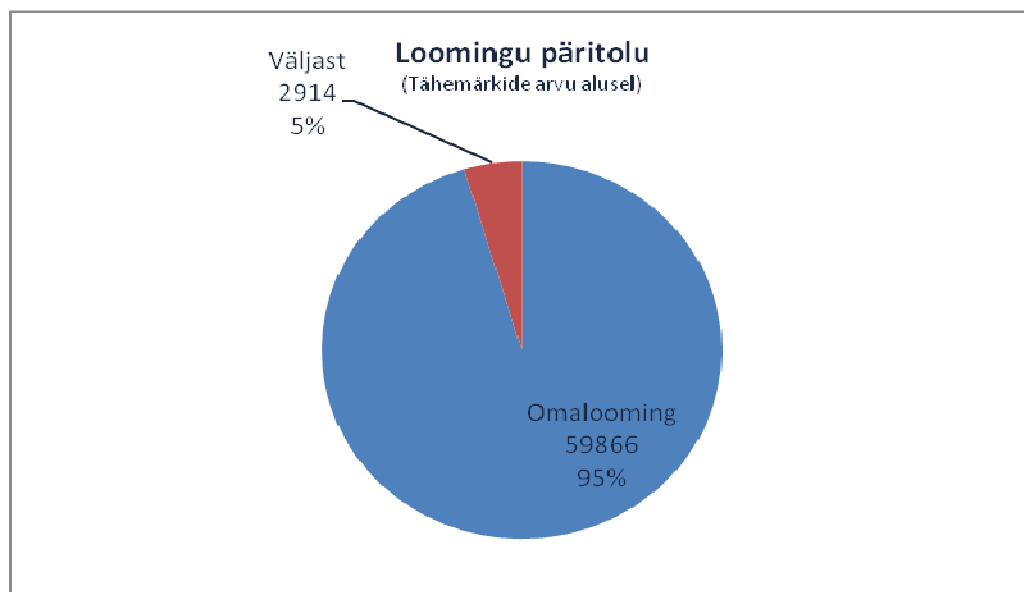
Lugude jagunemine küljel paiknemise järgi

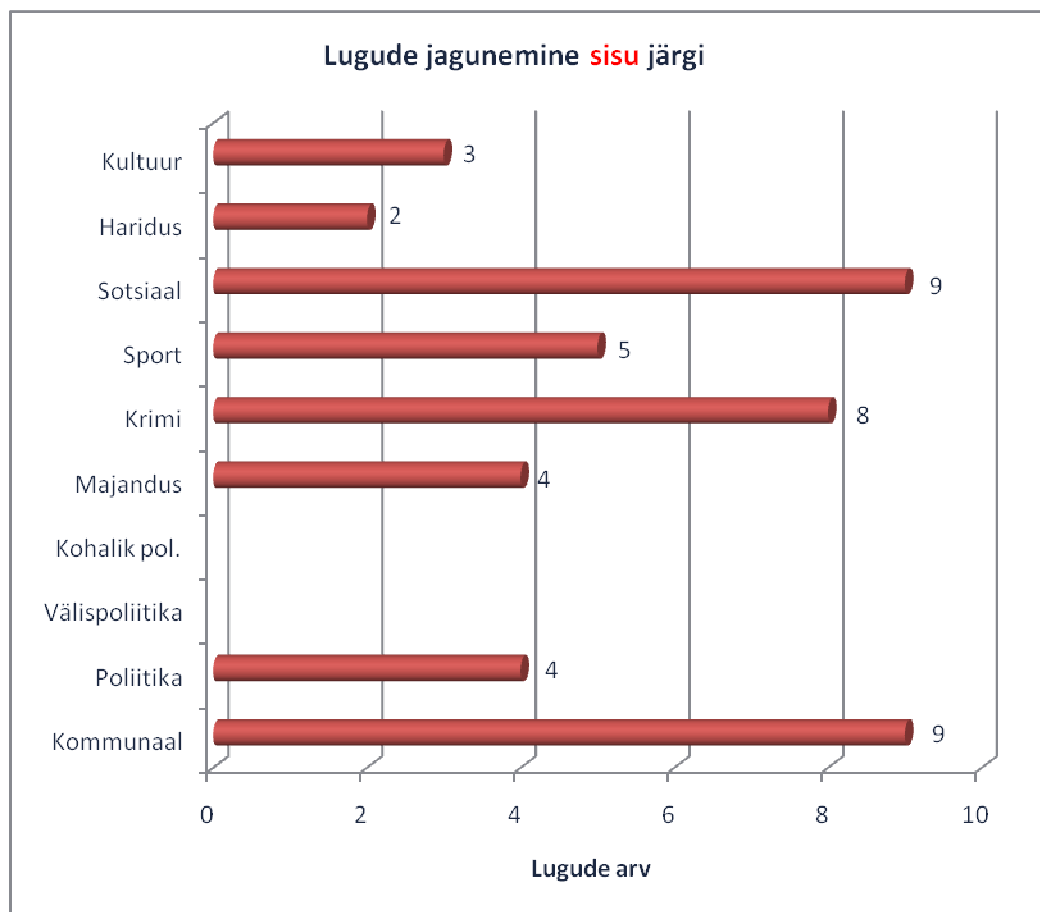

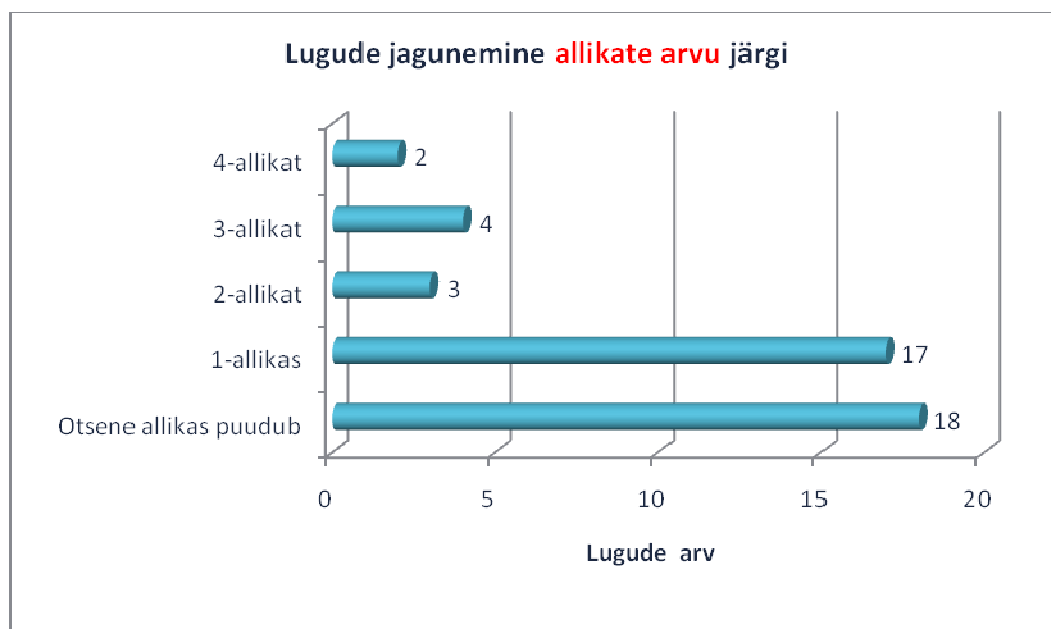
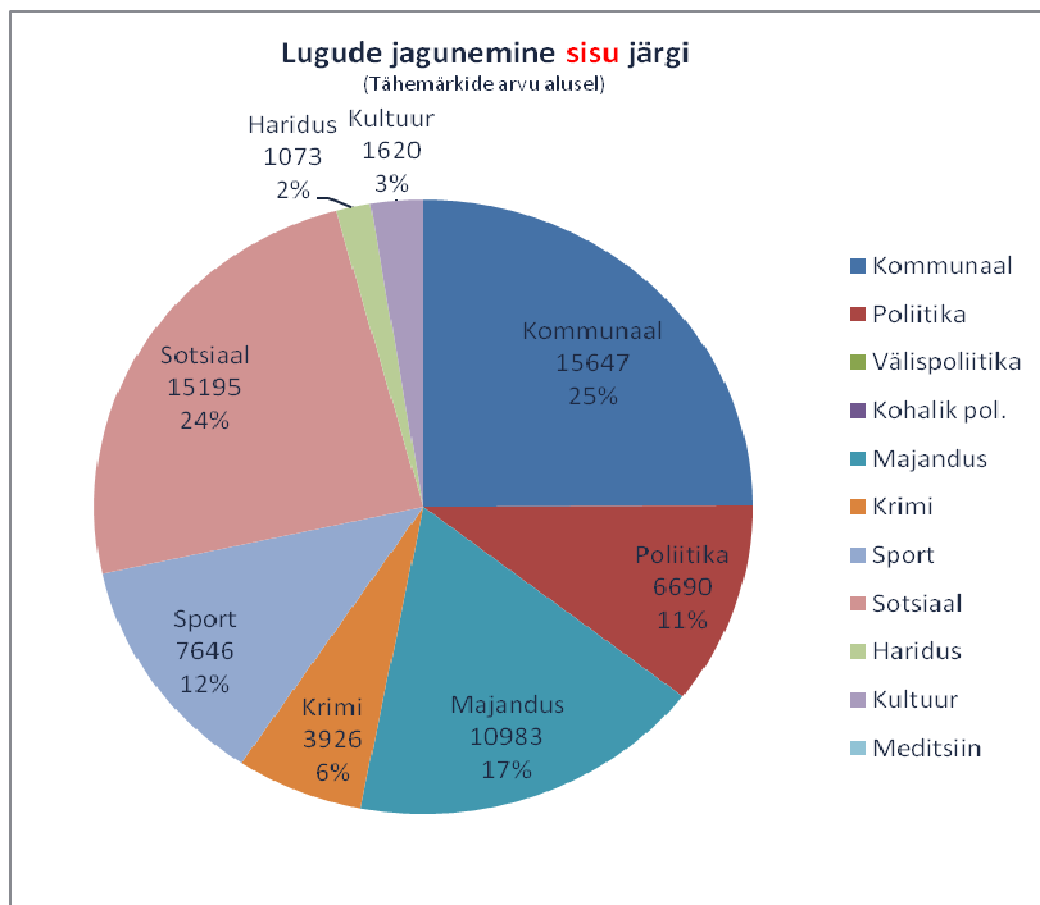

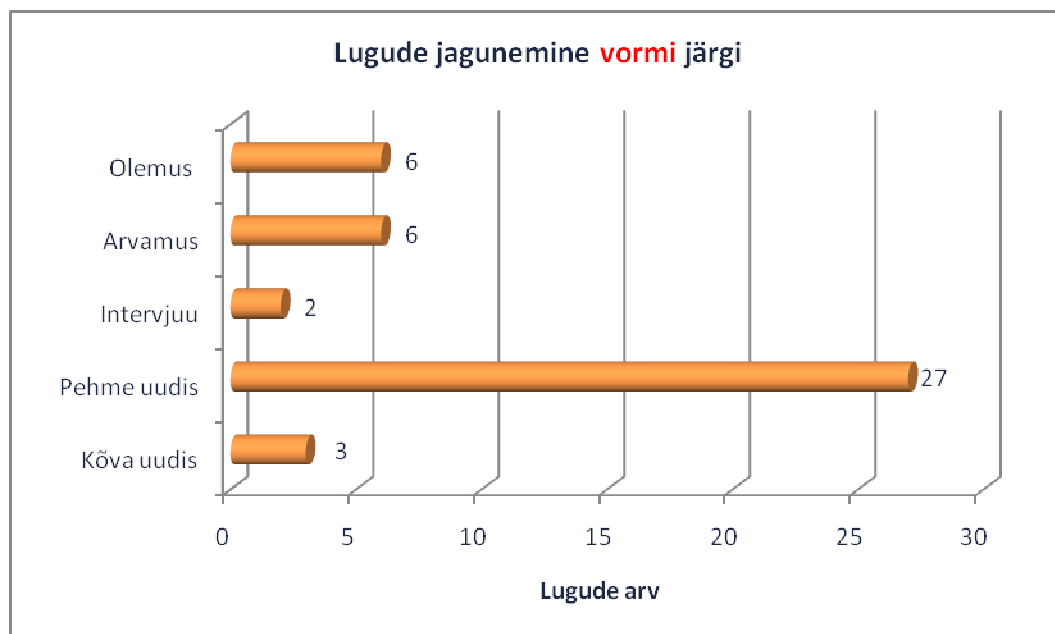

PÄRNU POSTIMEES, NELJAPÄEV 29.03.07

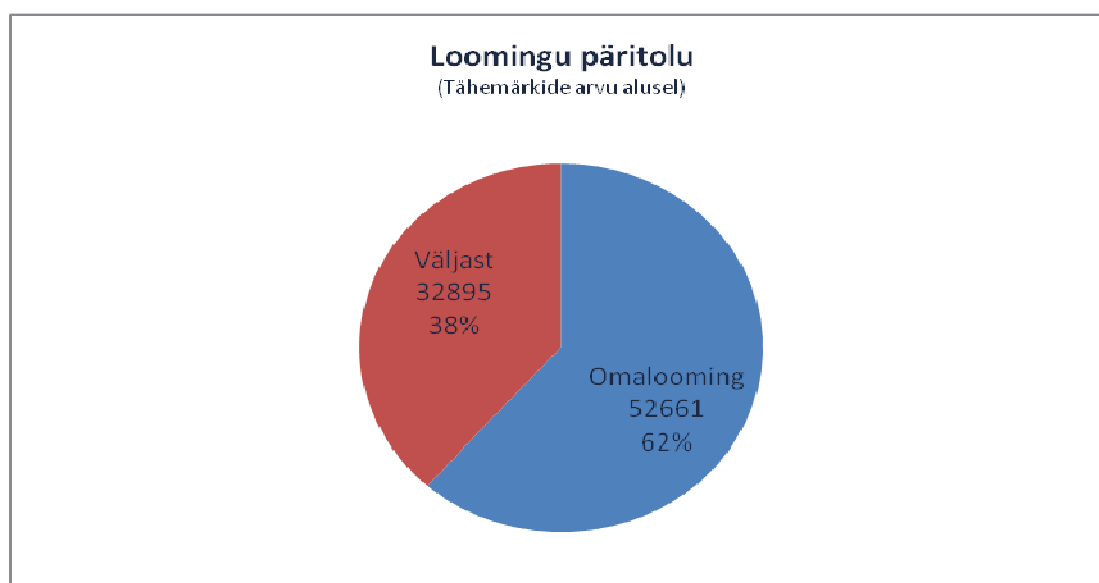

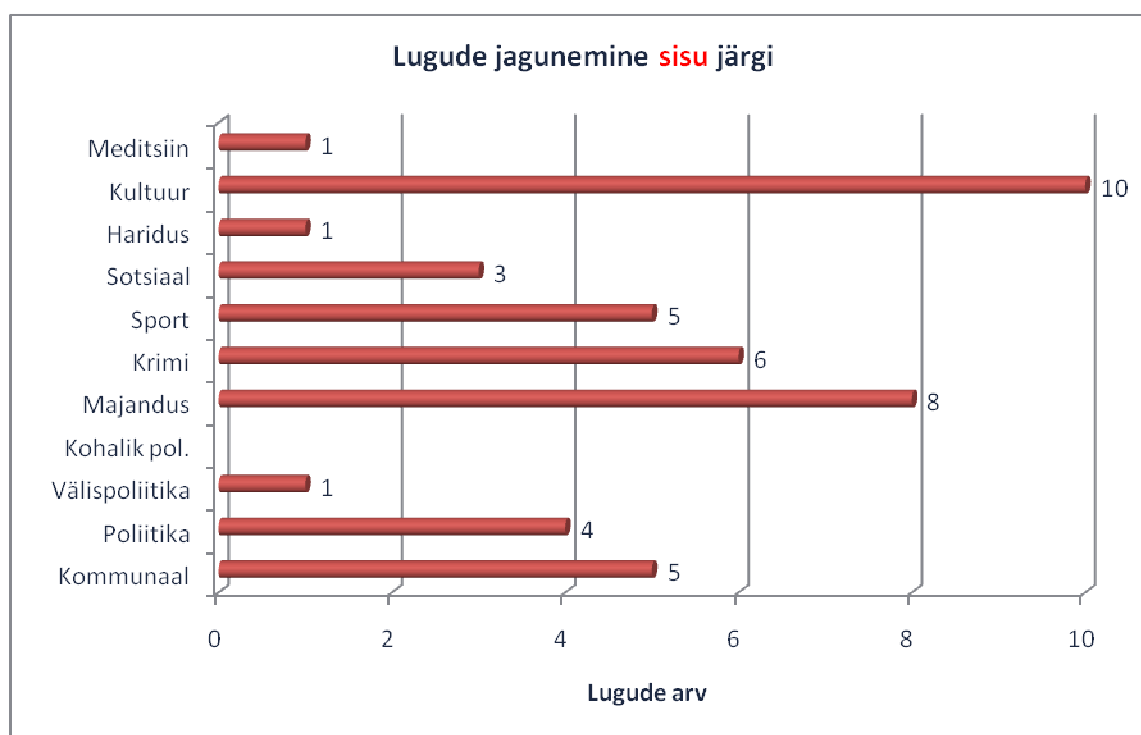
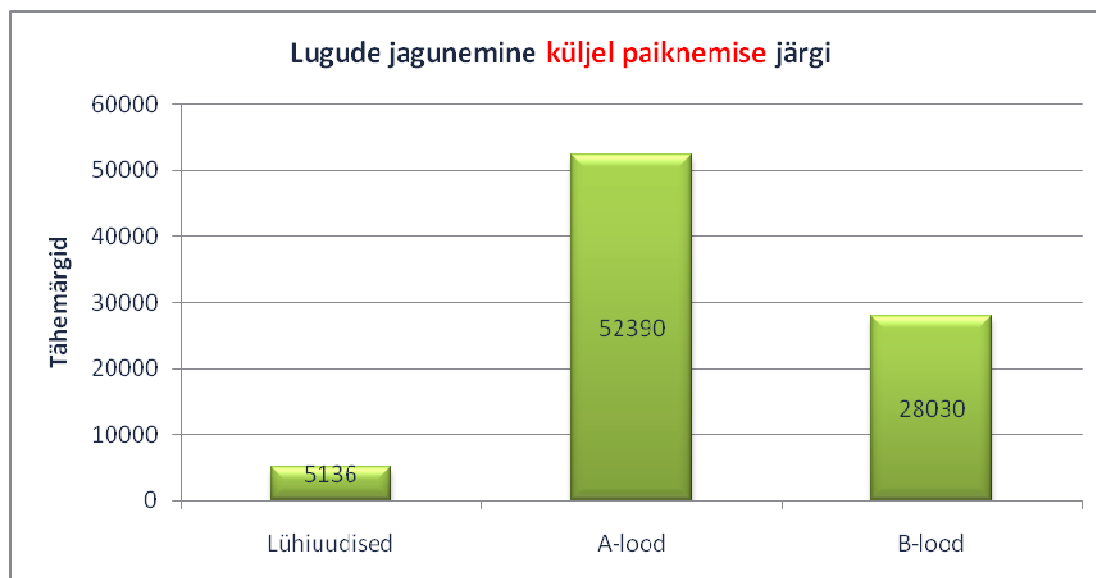

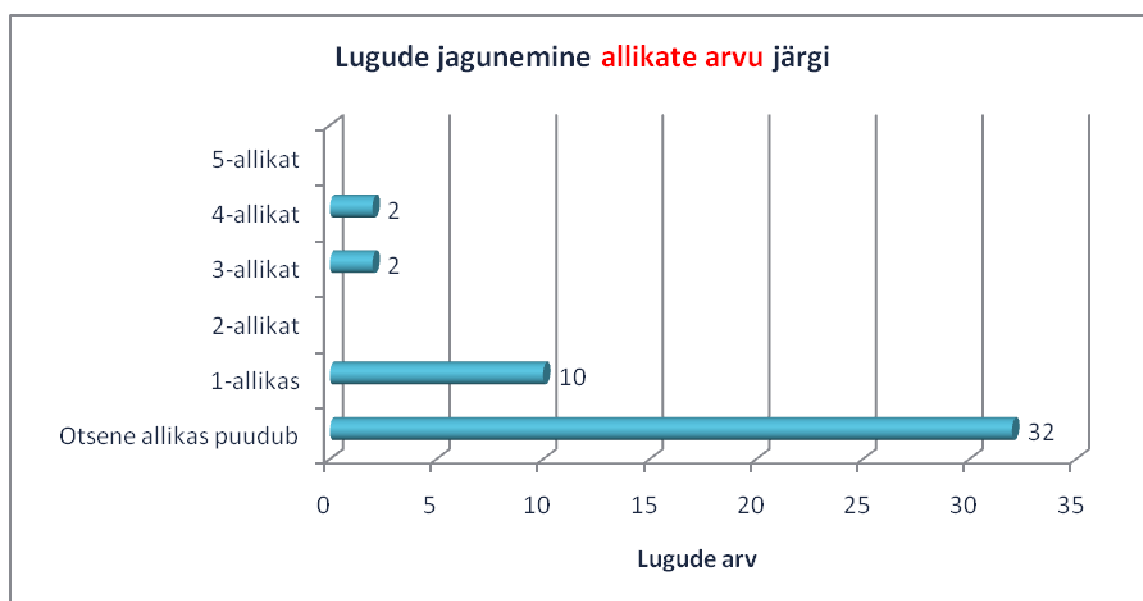
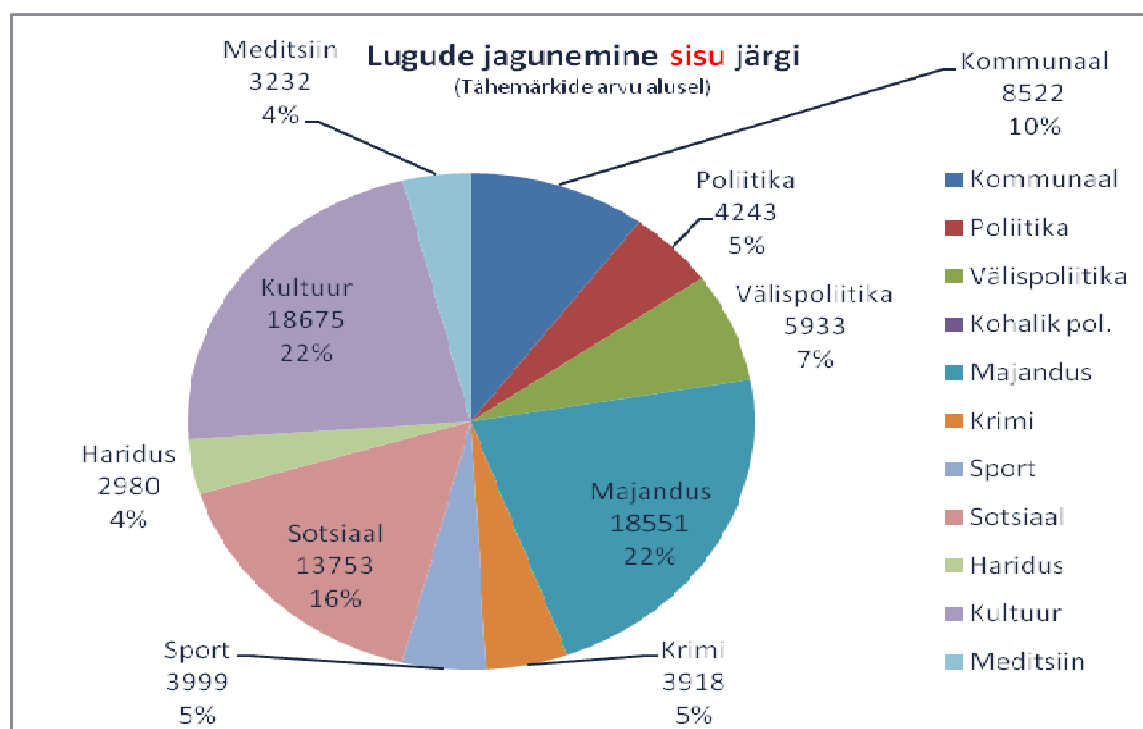

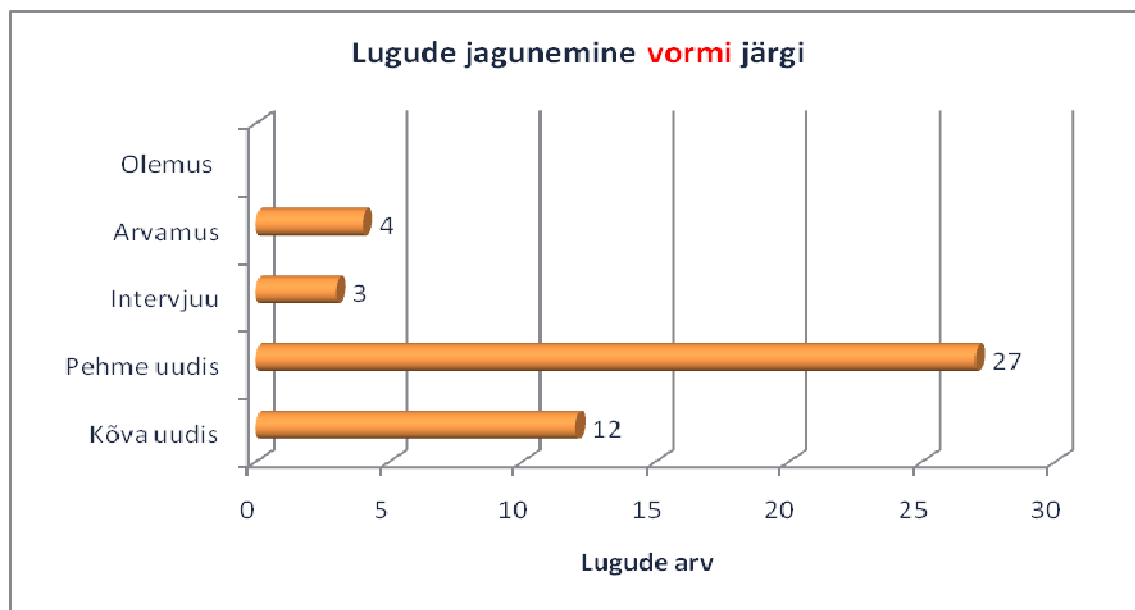

PÄRNU POSTIMEES, REEDE 30.03.07

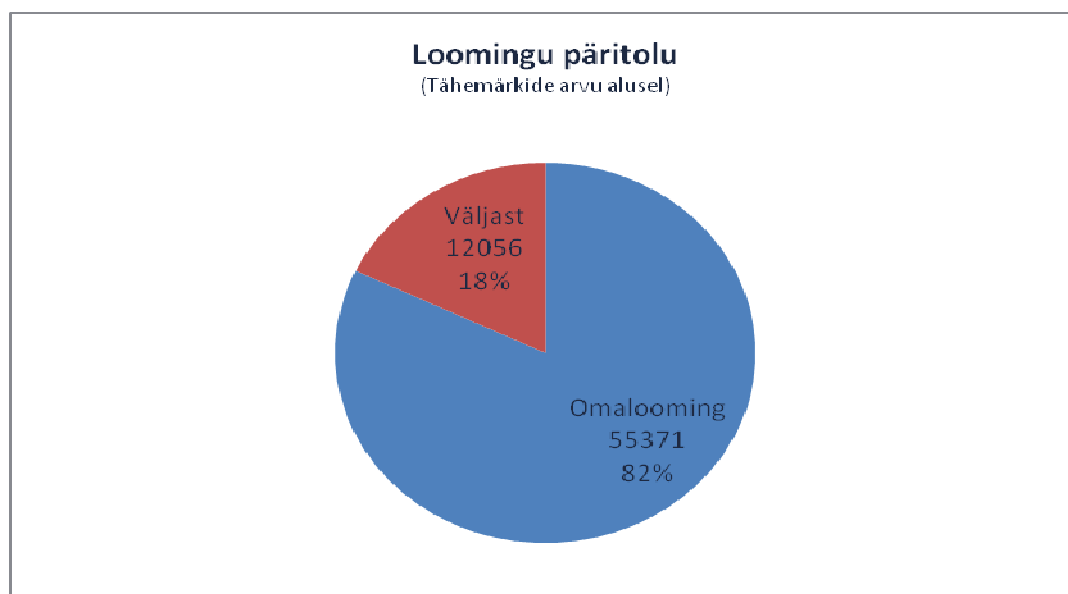

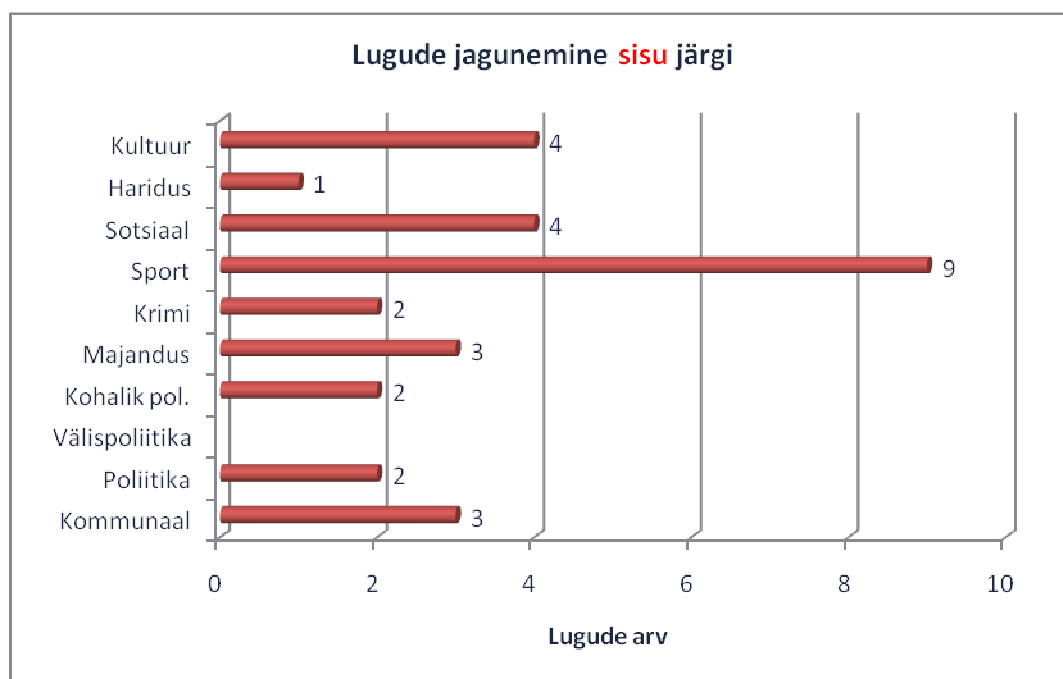
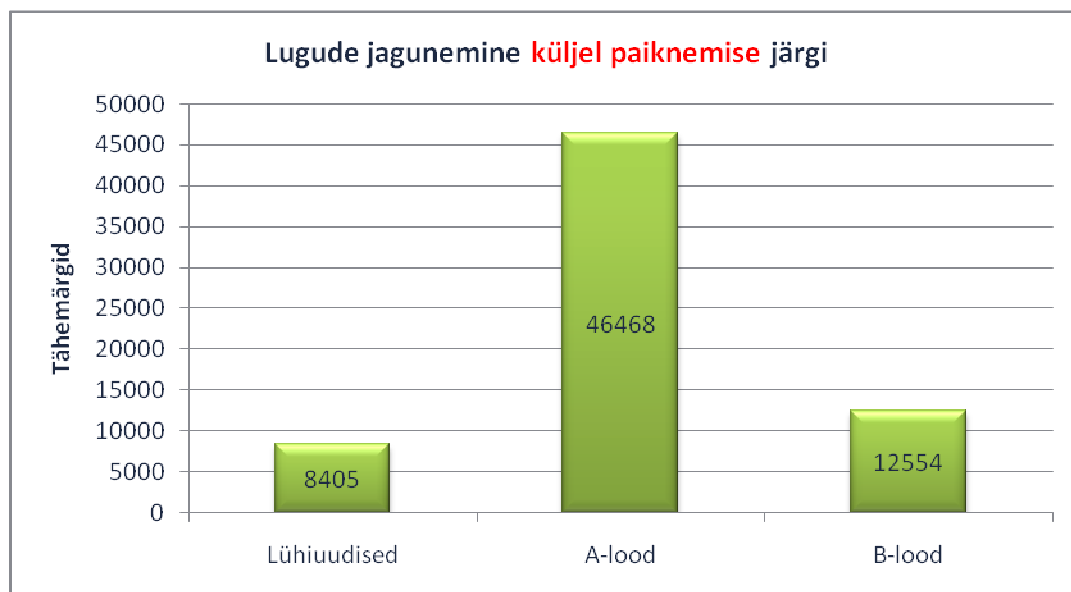

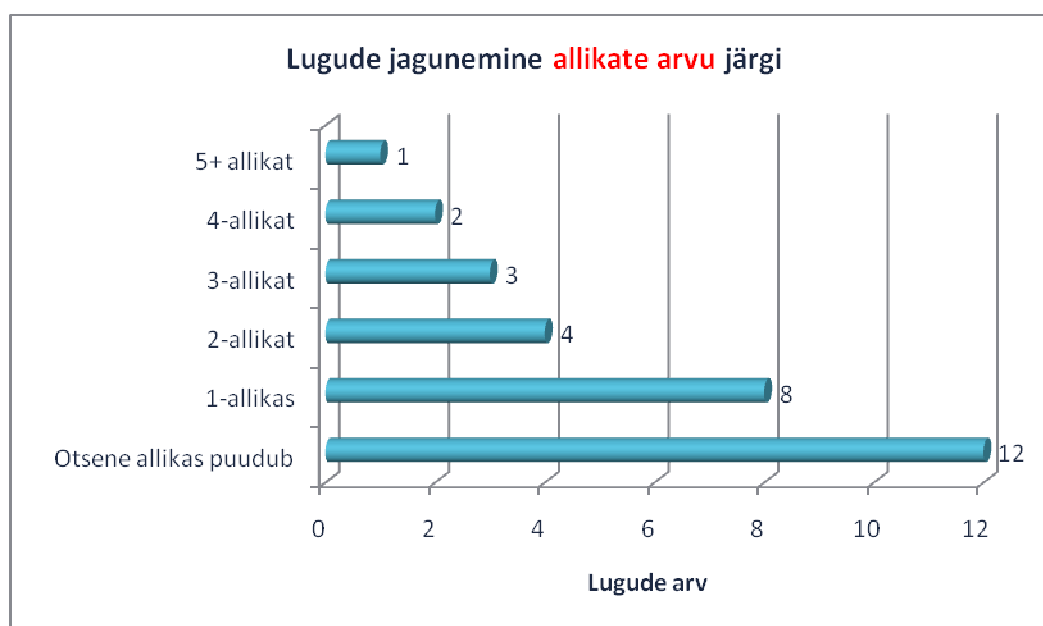
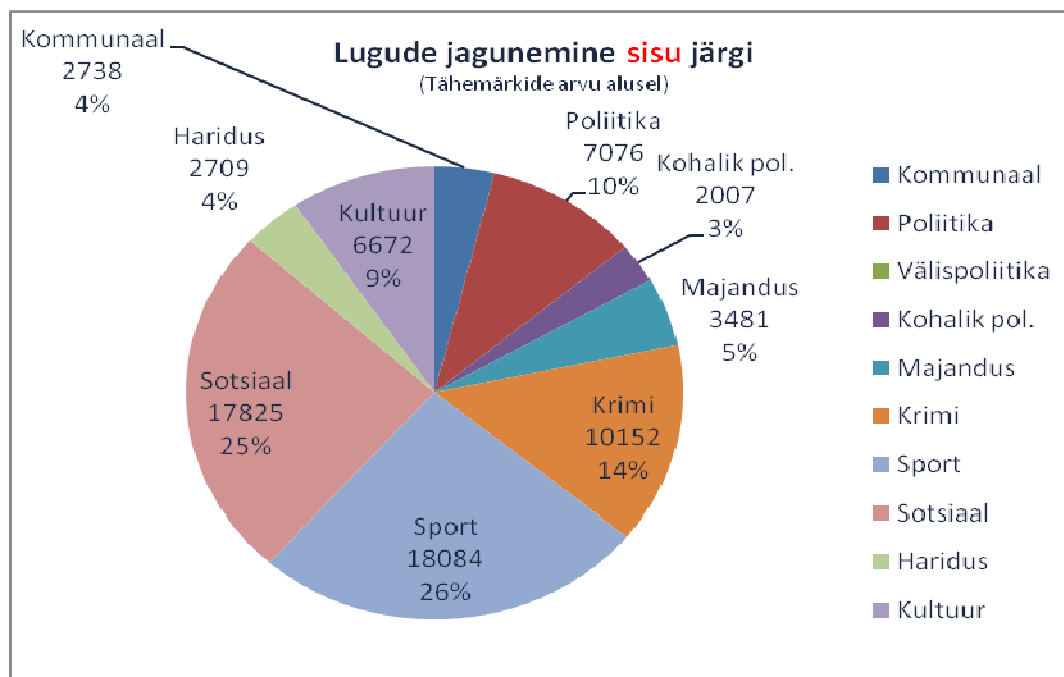

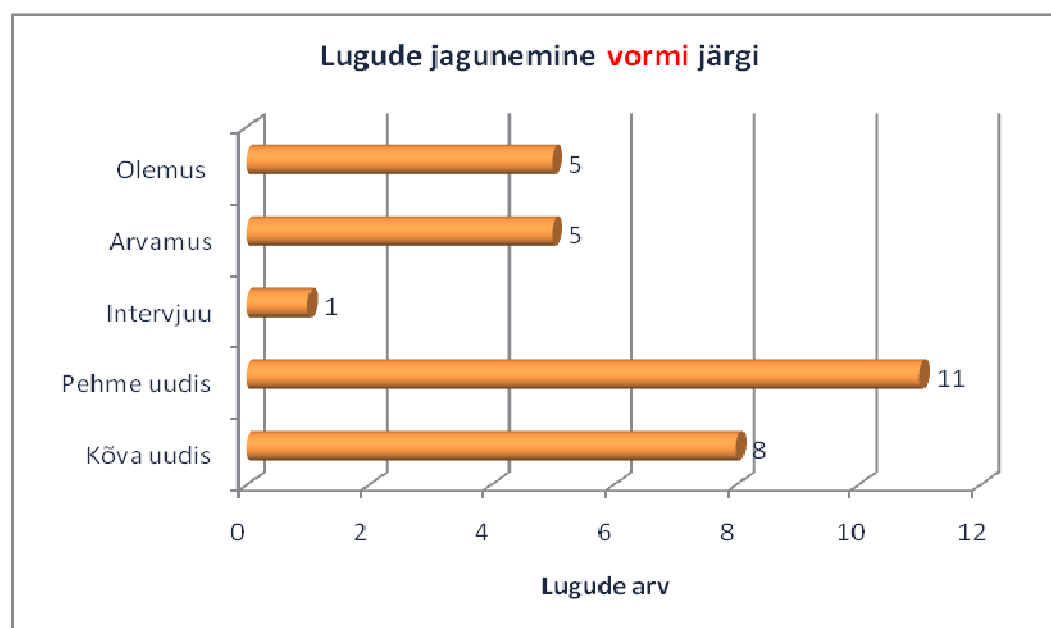

PÄRNU POSTIMEES, LAUPÄEV 31.03.07

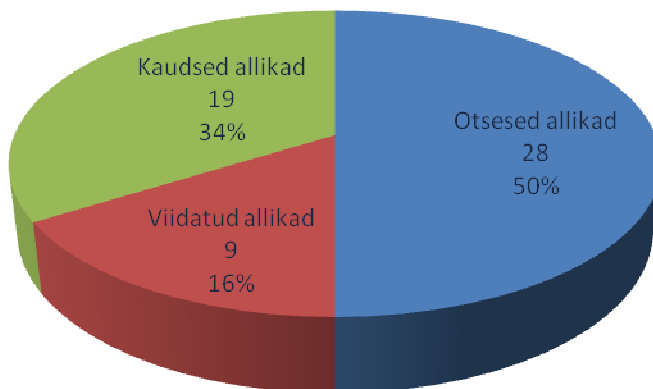

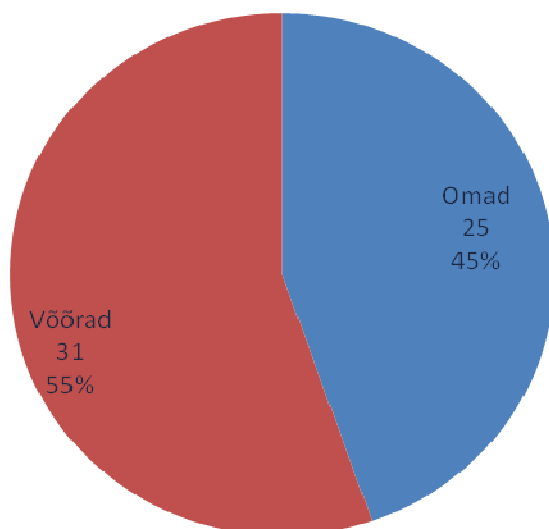
10.2 Allikate kvantitatiivanalüüsi diagrammid

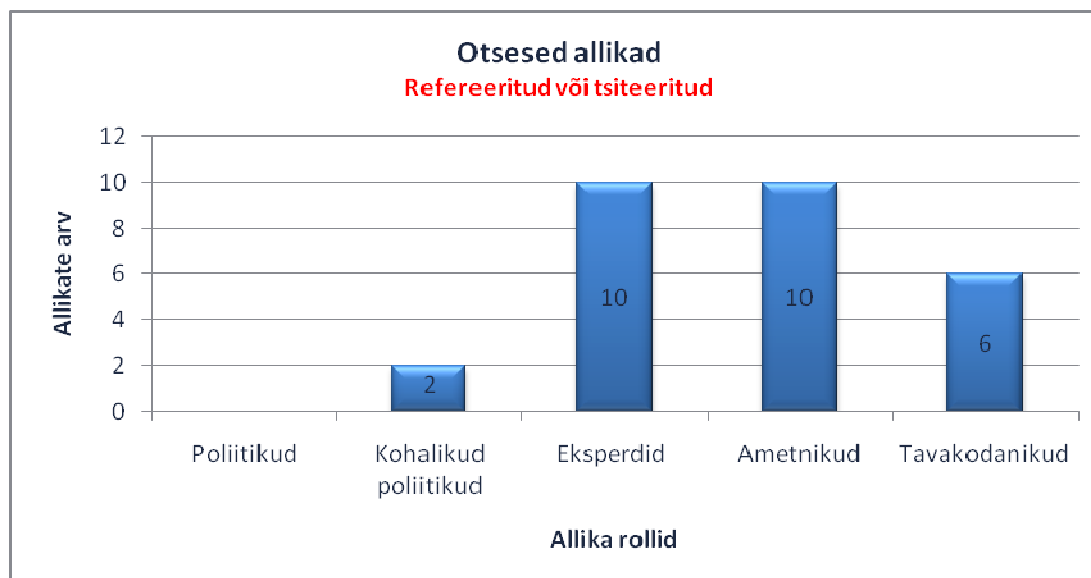
PÄRNU POSTIMEES, TEISIPÄEV (27.03)

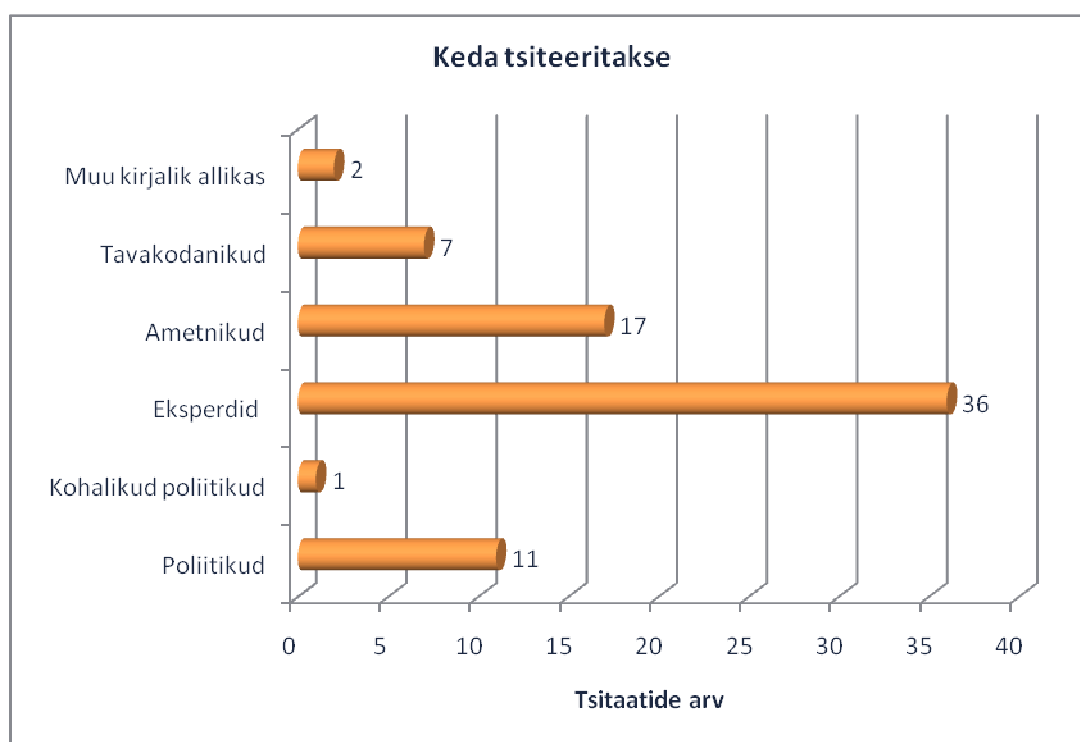
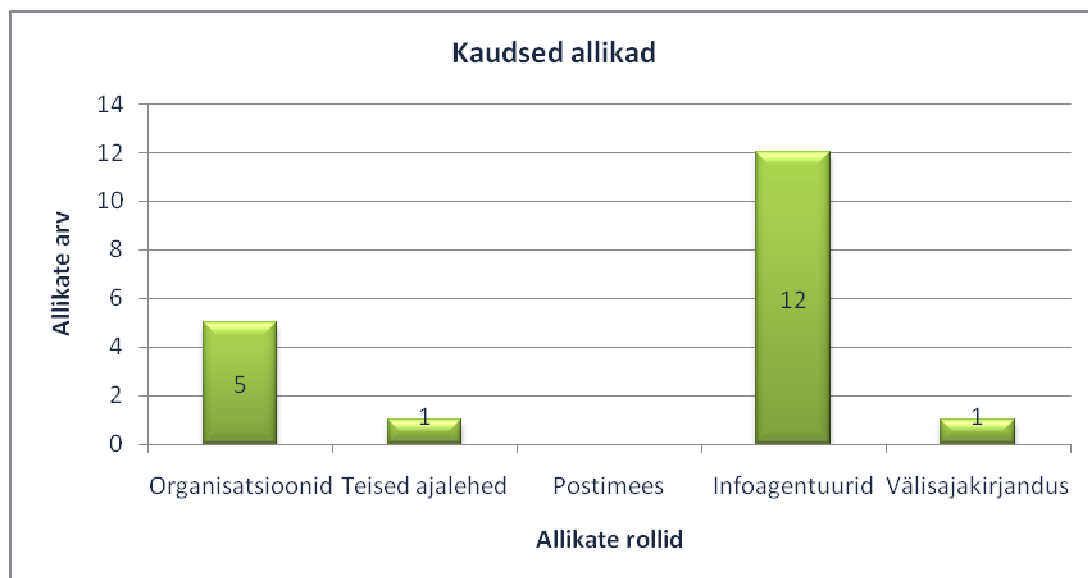
Erinevate allikatüüpide vahekord

Omad ja võõrad allikad

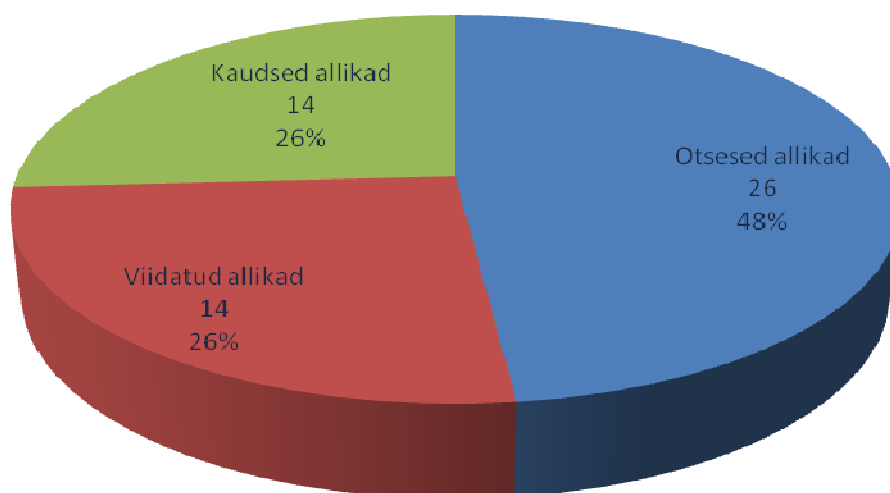

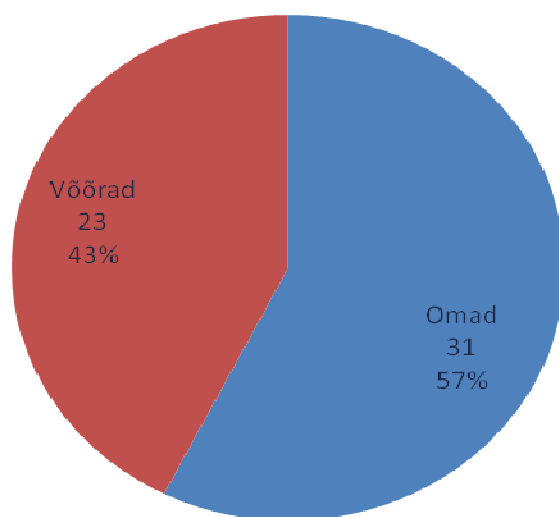

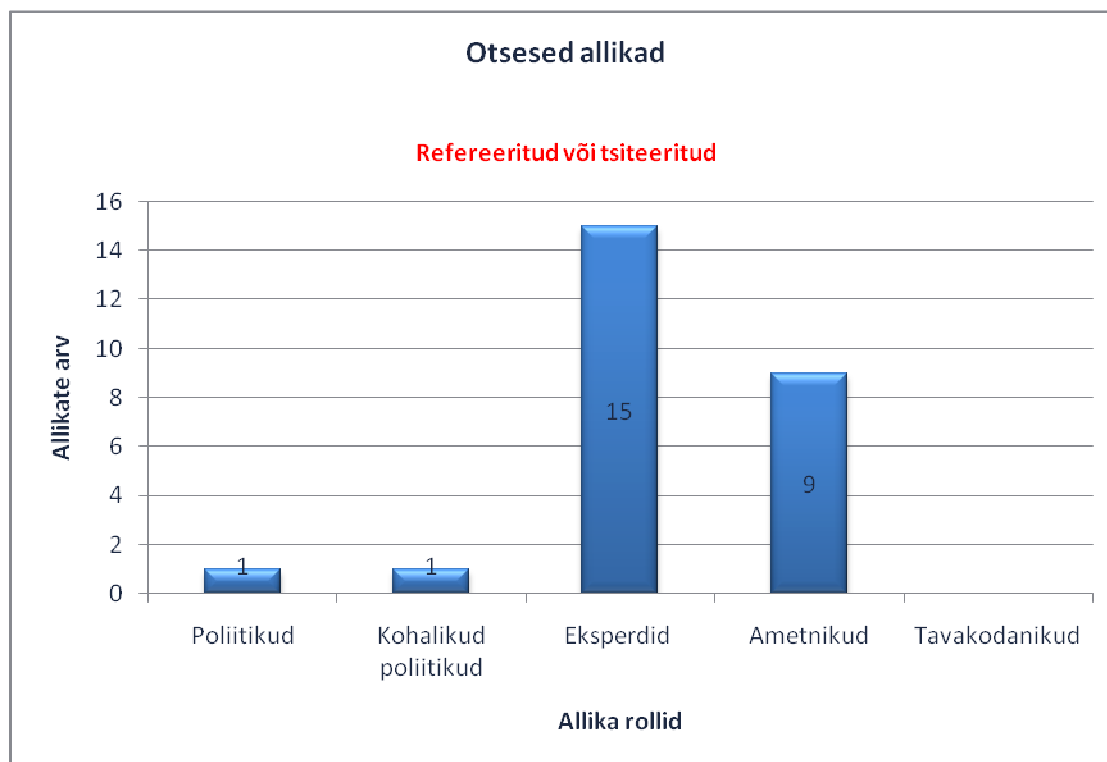
PÄRNU POSTIMEES, KOLMAPÄEV(28.03)

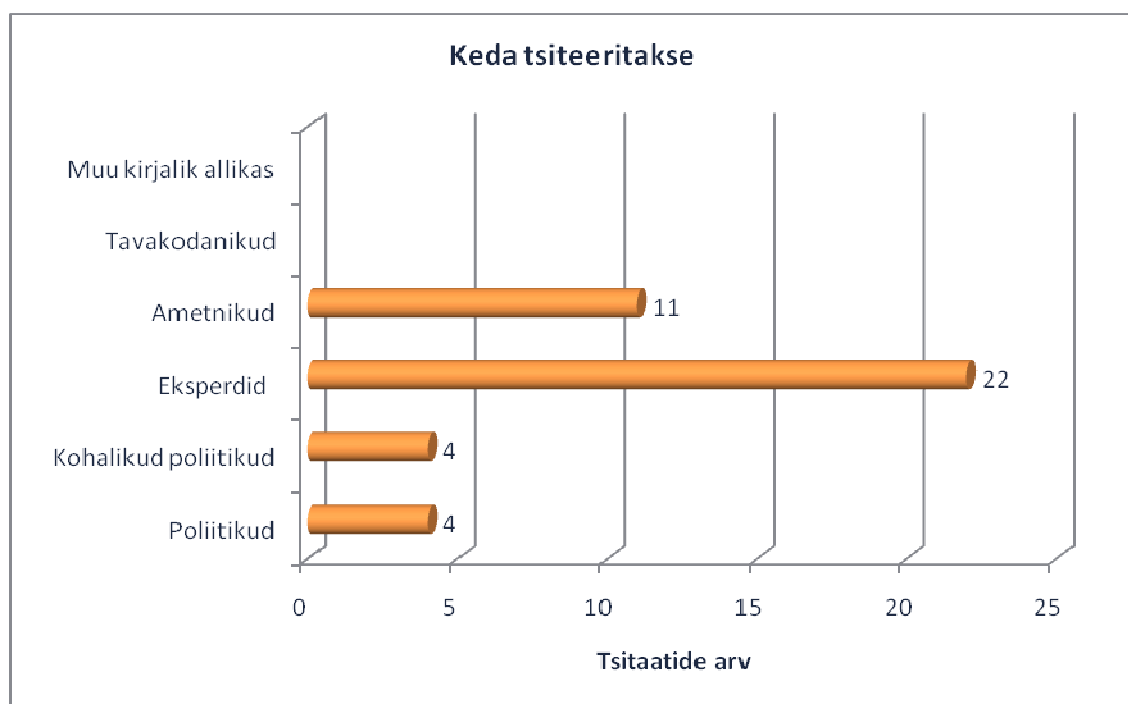
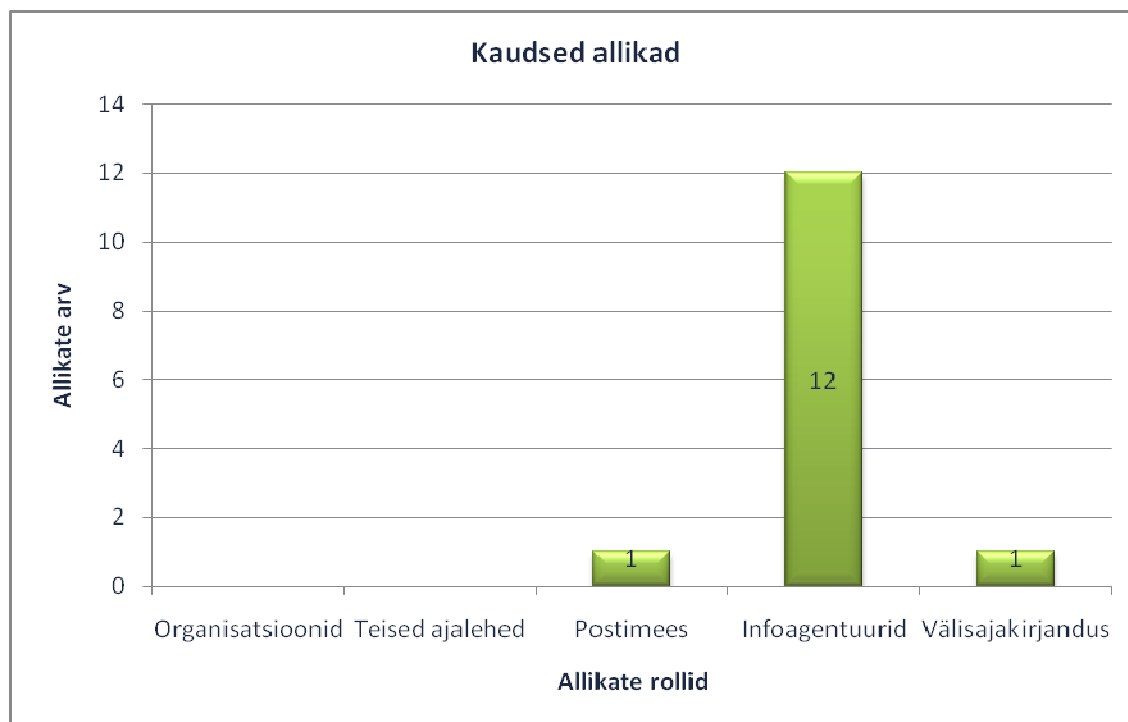
Erinevate allikaliikide vahekord

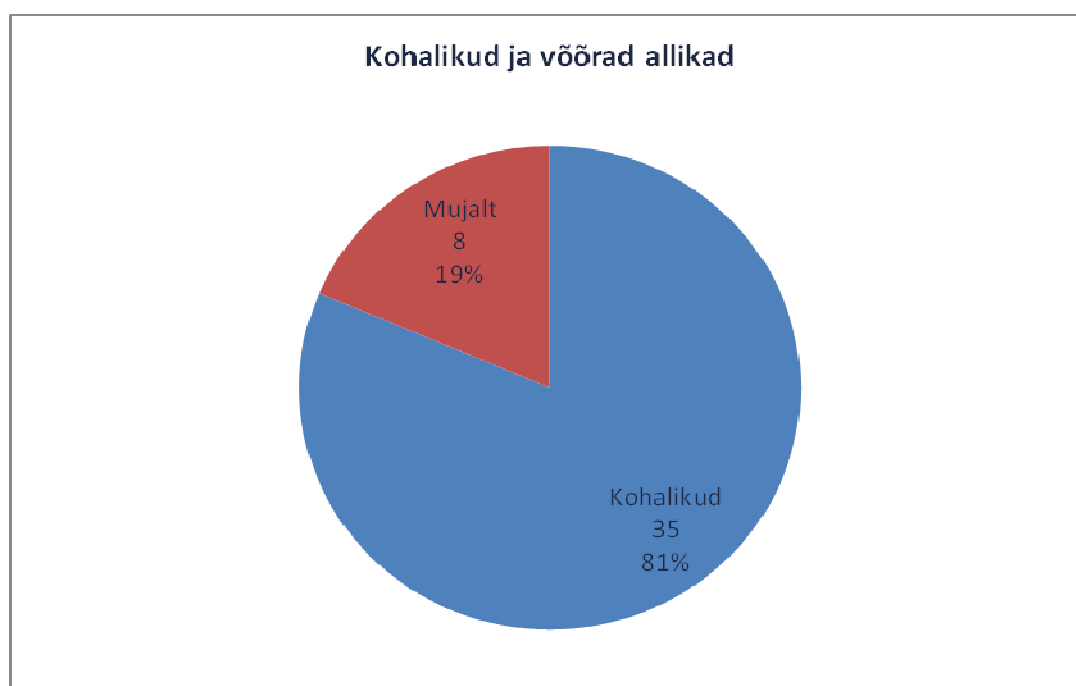
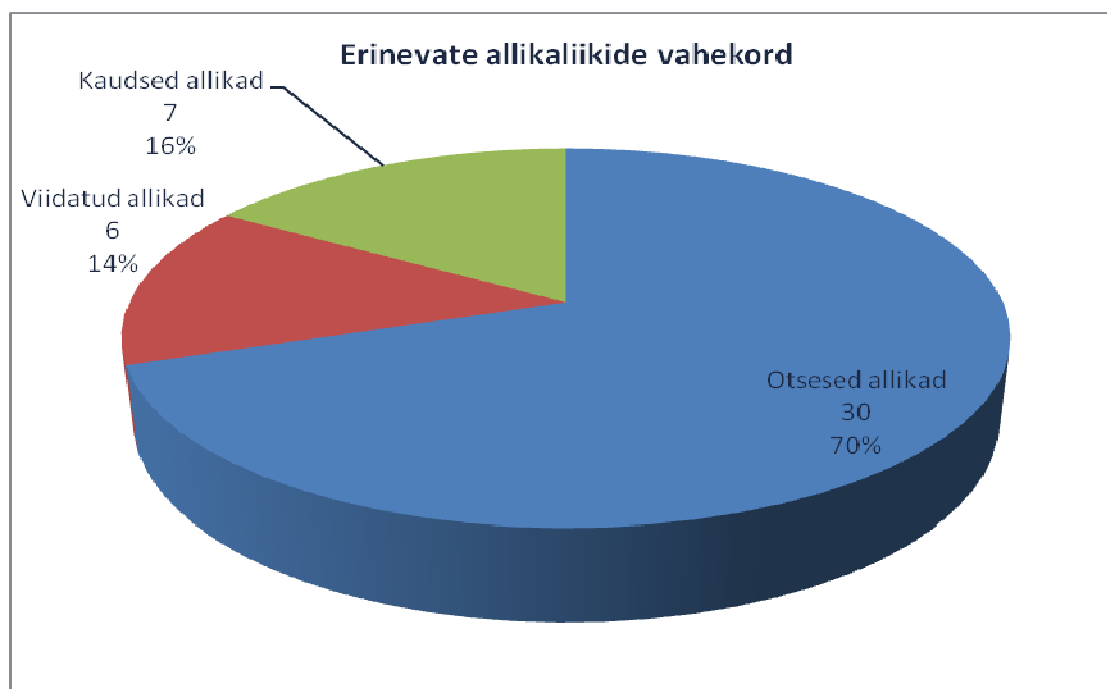
Omad ja võõrad allikad

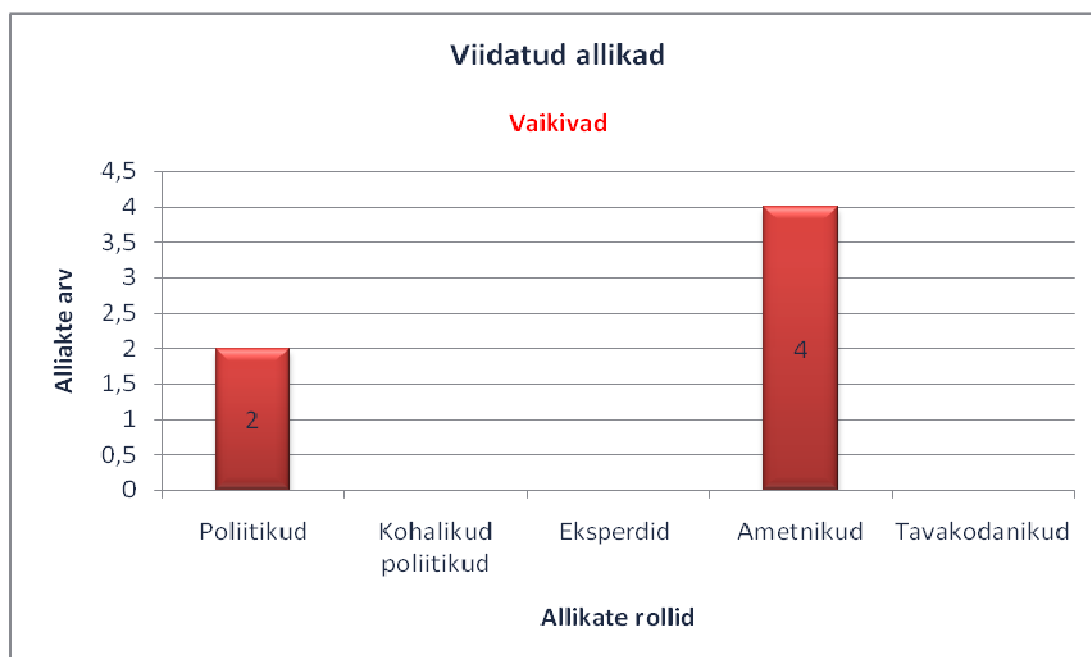
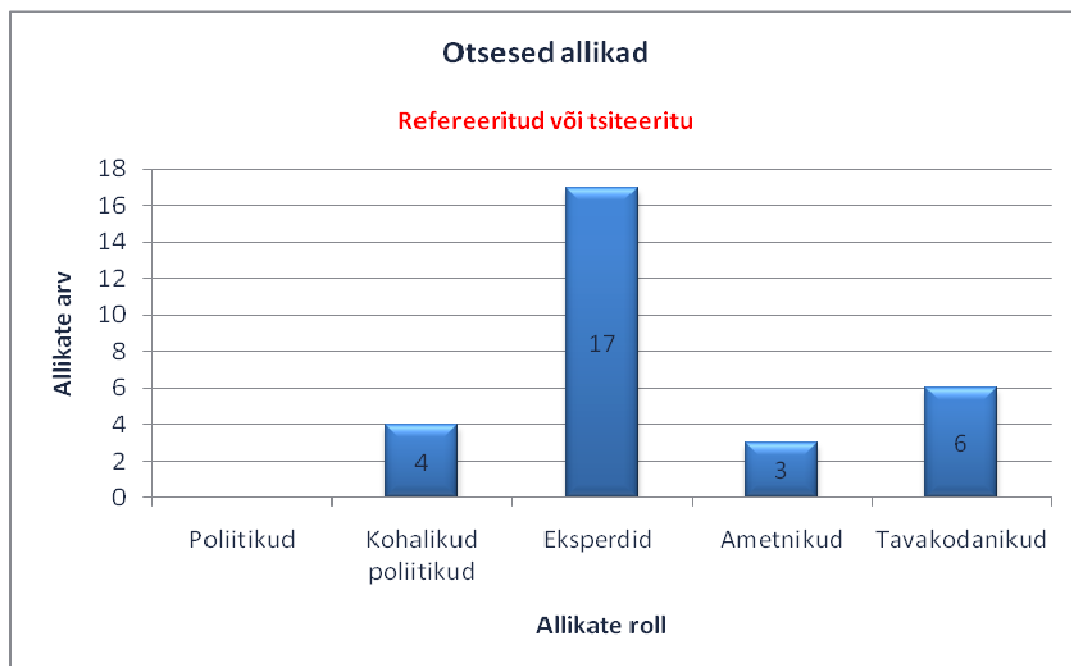

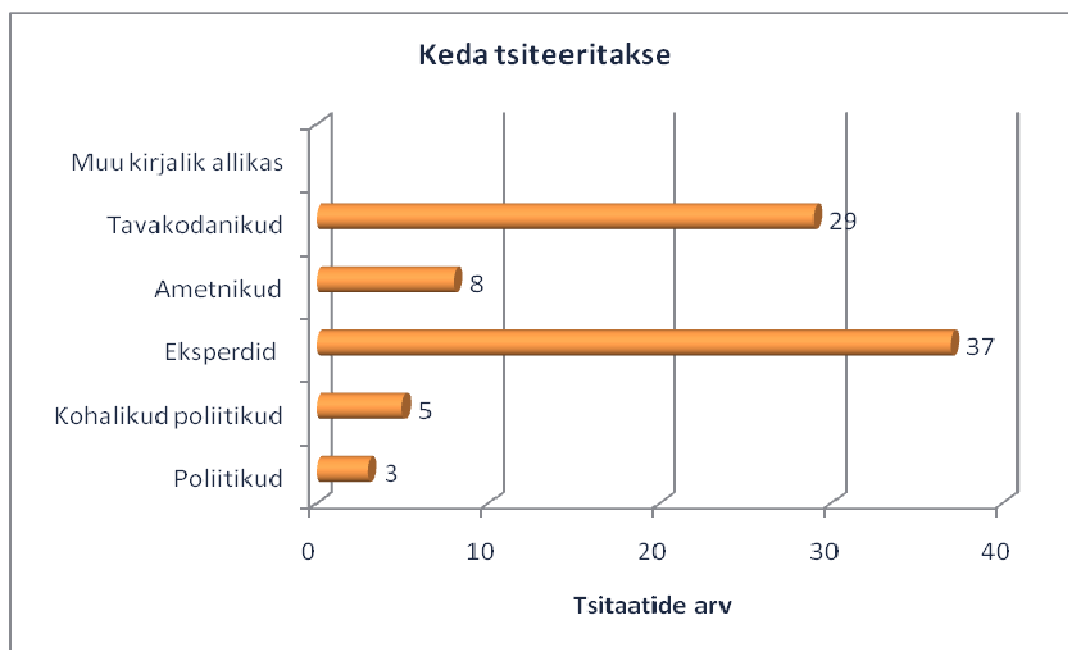
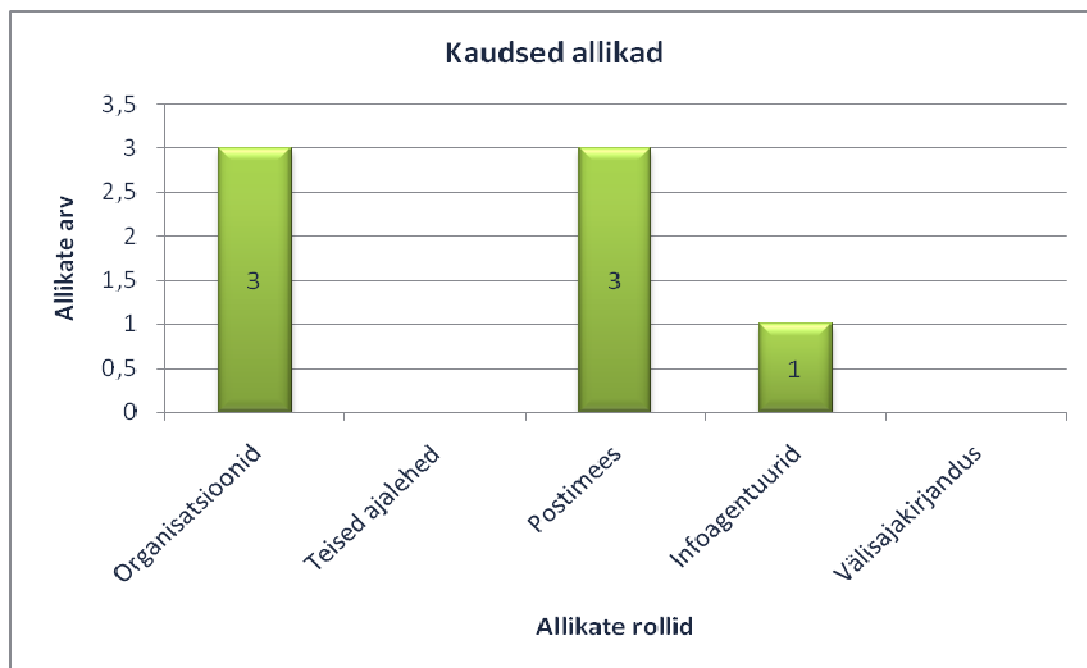

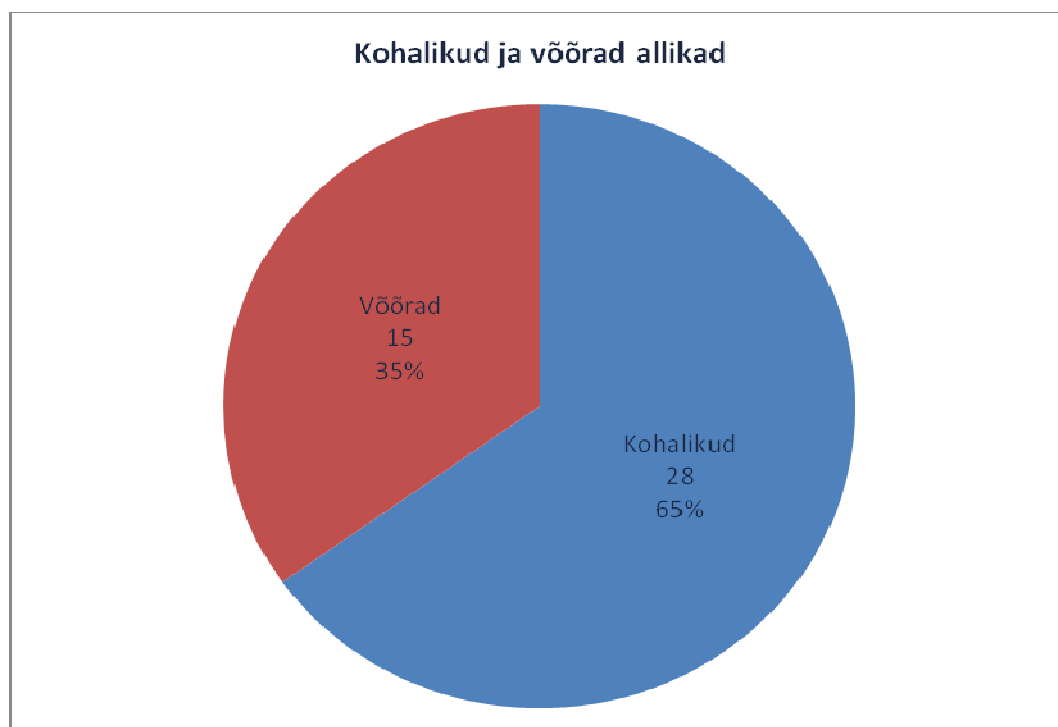
PÄRNU POSTIMEES, NELJAPÄEV(29.03)

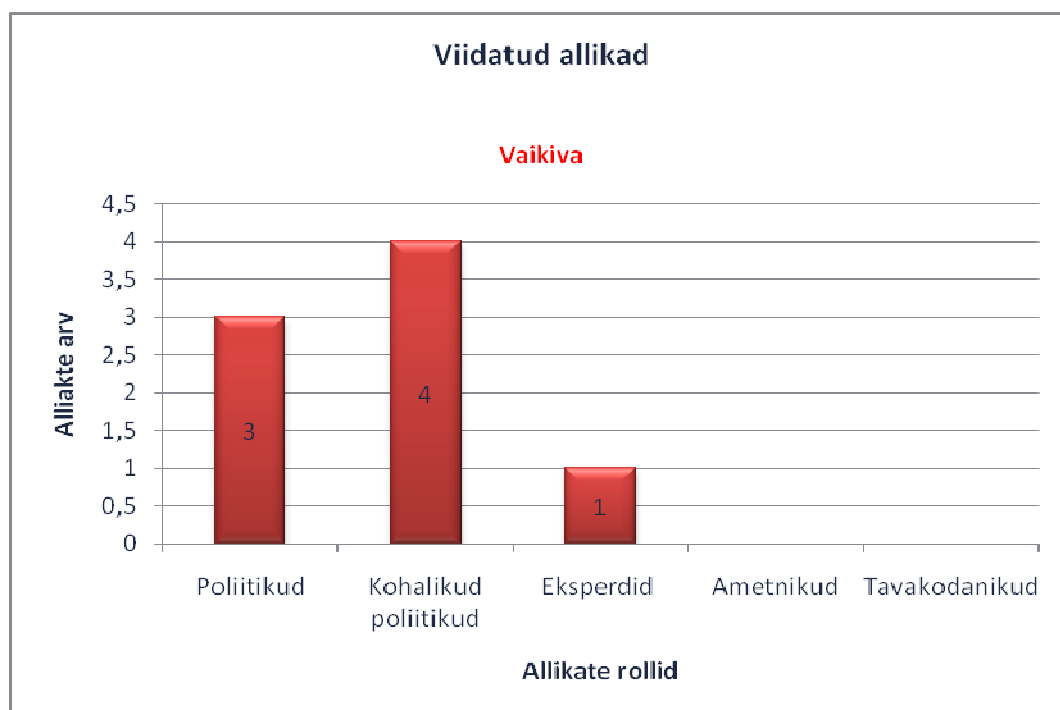
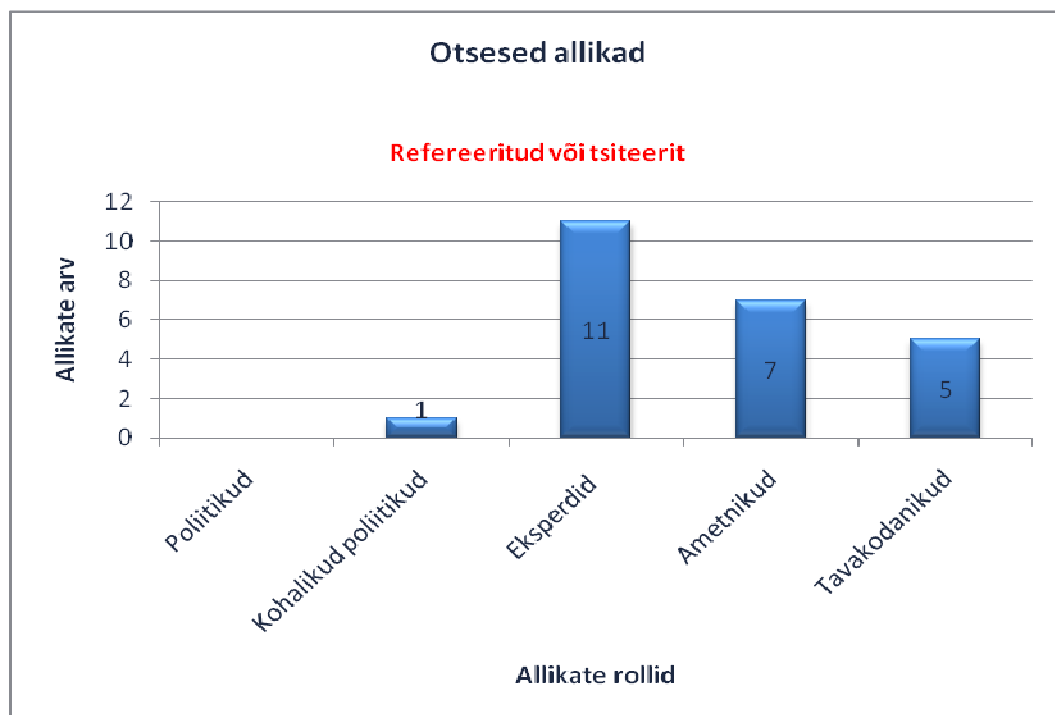

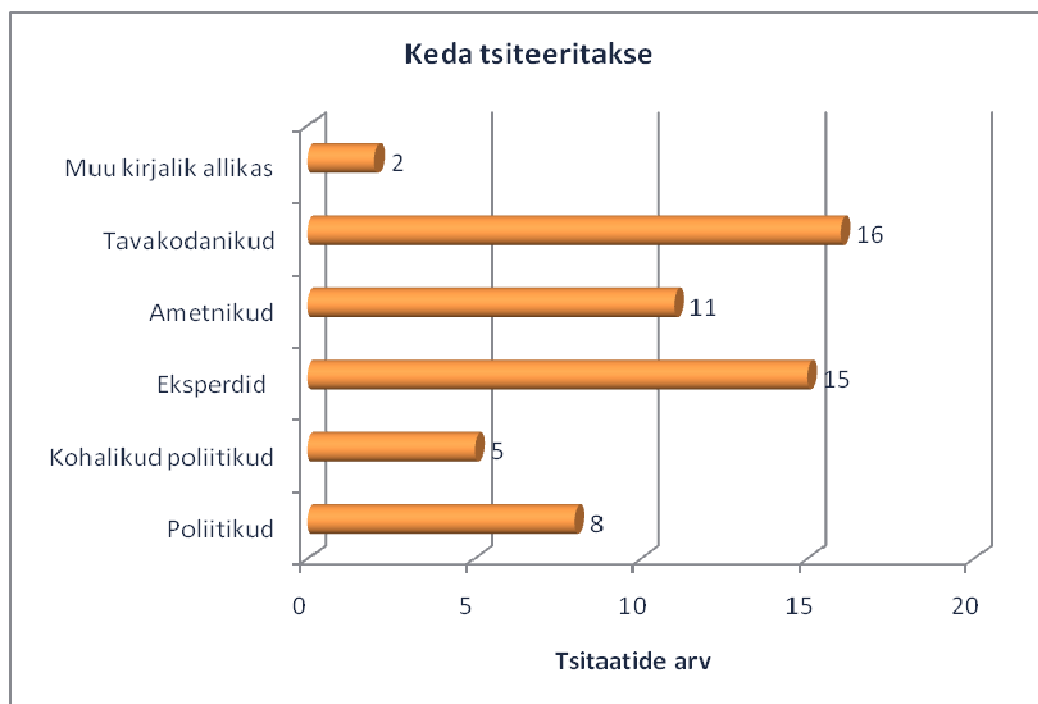
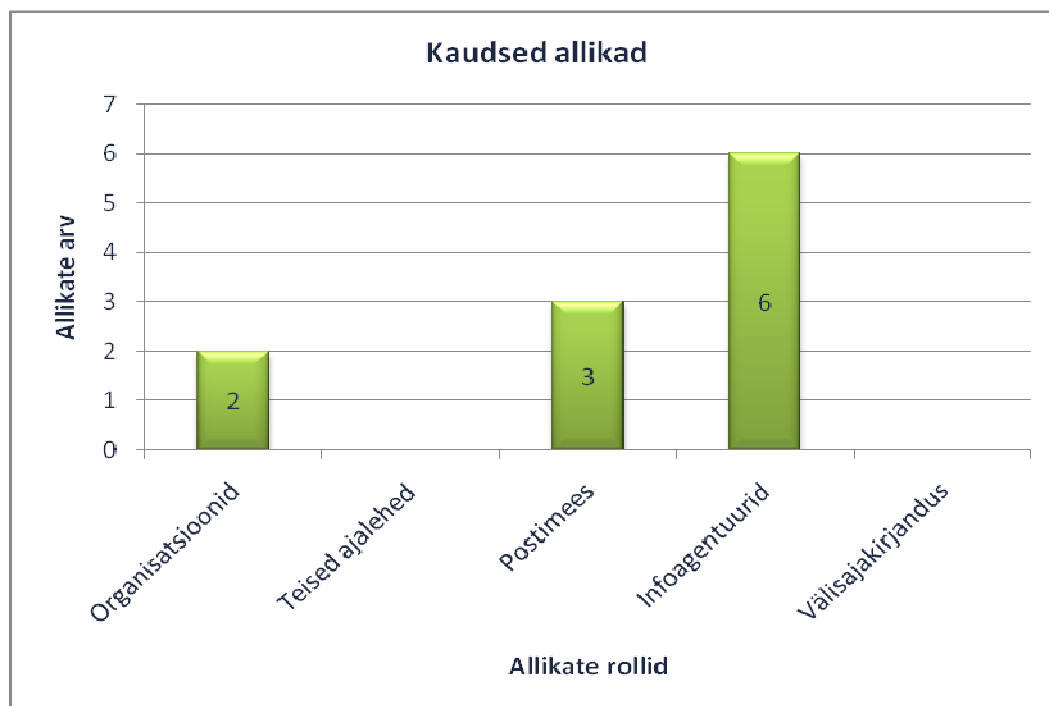

PÄRNU POSTIMEES, REEDE(30.03)

PÄRNU POSTIMEES, LAUPÄEV (31.03)

